

HR 024
HR 024
(penans
publicatoy)

SLUŽBENI LIST SFRJ, izlazi u izda-
nju na srpskohrvatskom, hr-
vatskosrpskom, slovenskom, makedon-
skom, albanskom, mađarskom jeziku.
— Oglasi po tarifi. — Ziro-račun
kod Službe društvenog književodstva
0081

Petak, 26. svibnja

BEOGRAD

BROJ 29-34 GOD. XXXIV

Cijena ovom broju je 36 dinara. —
Pretpiata za 12.8 godina iznosi 550 di-
nara — Medakcija: Ulica Jovana Krišti-
ća br. 1. Pošt. pretinac 326 — Telefon:
centrala 630 153; Uredništvo 631 035;
služba pretplate 631-732; Komercijalni
odjel 631 671. Tel.-ka 11734

462.

Na temelju člana 337. točke 1. Ustava Socijalističke
Federativne Republike Jugoslavije, izdajem

U K A Z

O PROGLAŠENJU ZAKONA O OBVEZNI- M ODNOSIMA

Proglašava se Zakon o obveznim odnosima, koji je
donijela Skupština SFRJ, na sjednici Saveznog vijeća
30. ožujka 1978.

PR br. 690
Beograd, 30. ožujka 1978.

Predsjednik Republike
Josip Broz Tito, v. r.

Predsjednik
Skupštine SFRJ
Kiro Gligorov, v. r.

Z A K O N

O OBVEZNI M ODNOSIMA

Dio prvi

OSNOVE OBVEZNIH ODNOSA (OPĆI DIO)

Glava I

OSNOVNA NAČELA

Cilj i sadržaj zakona

Član 1.

Radi stvaranja uvjeta za slobodan promet robe i
obavljanje usluga na jedinstvenom jugoslavenskom tr-
žištu u uvjetima socijalističke robne proizvodnje i za
zadovoljavanje materijalnih i drugih potreba radnih
ljudi i građana te radi osiguravanja odgovornosti orga-
nizacija udruženog rada i drugih sudionika u pravnom
prometu za izvršavanje njihovih obveza, a time i za
ostvarivanje i razvoj socijalističkih samoupravnih
društveno-ekonomskih odnosa, o m se zakonom ure-
duju osnove obveznih odnosa (opći dio) i ugovorni i
trgubvezni odnosi u prometu robe i usluga.

Sudionici obveznih odnosa

Član 2.

Sudionici obveznih odnosa jesu osnovne i druge
organizacije udruženog rada i druge društvene pravne

osobe (u nastavku teksta »društvene pravne osobe«),
pojedinci i građanske pravne osobe.

Obvezni odnosi i raspolaganje društvenim sredstvima

Član 3.

(1) Društvene pravne osobe sudjeluju u obveznim
odnosima u ostvarivanju prava raspolaganja društve-
nim sredstvima kojima upravljaju radnici u osnovnim
i drugim organizacijama udruženog rada odnosno radni
ljudi u drugim društvenim pravnim osobama.

(2) Društvene pravne osobe ostvaruju pravo raspo-
laganja društvenim sredstvima u obveznim odnosima
suglasno odlukama koje radnici u osnovnim i drugim
organizacijama udruženog rada odnosno radni ljudi u
drugim društvenim pravnim osobama donose u skladu
sa statutom, drugim samoupravnim općim aktima i
zakonom.

Obvezni odnosi i društveno planiranje

Član 4.

Društvene pravne osobe u zasnivanju obveznih
odnosa postupaju u skladu sa svojim planovima i osi-
guravaju izvršavanje materijalnih obveza preuzetih
samoupravnim sporazumima o osnovama planova sa-
moupravnih organizacija i zajednica i dogovorima o
osnovama planova društveno-političkih zajednica.

Obvezni odnosi i korištenje društvenim sredstvima

Član 5.

Društvene pravne osobe u zasnivanju obveznih
odnosa dužne su se društveno i ekonomski svrsishodno
koristiti društvenim sredstvima kojima raspolazu i oču-
vati njihovu nesmanjenu vrijednost te osiguravati una-
predivanje i proširivanje materijalne osnove udruže-
nog rada odnosno ostvarivanje svojih ciljeva i zada-
taka i zaštitu društvenog vlasništva.

Obvezni odnosi i samoupravni sporazumi

Član 6.

(1) Društvene pravne osobe koje zasnivaju obve-
zne odnose radi izvršavanja samoupravnog sporazuma
što su ga međusobno zaključile dužne su postupati u
skladu s tim samoupravnim sporazumom.

(2) U zasnivanju obveznih odnosa društvene pravne
osobe dužne su voditi računa o samoupravnim spora-
zumima i društvenim dogovorima što su ih zaključile

a drugima i o svojoj odgovornosti za izvršavanje obveza preuzetih tim samoupravnim sporazumima i društvenim dogovorima.

Član 7.

(1) U zasnivanju obveznih odnosa i ostvarivanju prava i obveza iz tih odnosa društvene pravne osobe ostvaruju suradnju u odnosima međusobne povezanosti i zavisnosti, uzajamne odgovornosti te solidarnosti radnika u udruženom radu, zasnovanim na samoupravljanju i društvenom vlasništvu sredstava za proizvodnju i drugih sredstava rada.

(2) U međusobnim odnosima suradnje društvene pravne osobe dužne su voditi računa o ciljevima trajnije suradnje i o ostvarivanju drugih zajedničkih interesa te na drugi način stvarati uvjete za ostvarivanje prava i izvršavanje obveza iz obveznih odnosa.

(3) Na tim osnovama osnovne i druge organizacije udruženog rada, poljoprivredne i druge zadruge ostvaruju suradnju u obveznim odnosima i s poljoprivrednicima i drugim radnim ljudima koji samostalno obavljaju djelatnost osobnim radom.

Obveze prema građanima kao potrošačima i korisnicima usluga

Član 8.

U zasnivanju obveznih odnosa i ostvarivanju prava i obveza iz tih odnosa osnovne i druge organizacije udruženog rada, zadruge i radni ljudi koji samostalno obavljaju djelatnost osobnim radom dužni su, kad obavljanjem svoje djelatnosti neposredno zadovoljavaju potrebe građana, svoja prava i obveze uređivati i vršiti na način kojim se osiguravaju redovno i kvalitetno zadovoljavanje potreba građana i što povoljniji uvjeti za zadovoljavanje tih potreba.

Ponašanje na tržištu

Član 9.

Organizacije udruženog rada i drugi sudionici u prometu dužni su u obveznim odnosima postupati u skladu s načelom jedinstva jugoslavenskog tržišta i utvrđenom ekonomskom politikom, ne remetiti stabilnost tržišta i ne nanositi štetu drugim sudionicima na tržištu, potrošačima i društvenoj zajednici kao cjelini.

Član 10.

Sudionici u prometu slobodno uređuju obvezne odnose, a ne mogu ih uređivati suprotno ustavom utvrđenim načelima društvenog uređenja, prinudnim propisima i moralu socijalističkoga samoupravnog društva.

Ravnopravnost sudionika u obveznom odnosu

Član 11.

Sudionici u obveznom odnosu ravnopravni su.

Načelo savjesnosti i poštenja

Član 12.

U zasnivanju obveznih odnosa i ostvarivanju prava i obveza iz tih odnosa sudionici su dužni pridržavati se načela savjesnosti i poštenja.

Zabrana zloupotrebe prava

Član 13.

(1) Zabranjeno je vršenje prava iz obveznih odnosa protivno cilju zbog kojeg je ono zakonom ustanovljeno ili priznato.

(2) Isto tako, zabranjeno je vršenje prava iz obveznog odnosa protivno cilju zbog kojeg je ono ustanovljeno samoupravnim sporazumom.

Zabrana stvaranja i iskorištavanja monopolskog položaja

Član 14.

U zasnivanju obveznih odnosa sudionici ne mogu ustanovljavati prava i obveze kojima se za bilo koga od njih ili za drugog stvara ili iskorištava monopolski položaj na jedinstvenom jugoslavenskom tržištu, kojim se stječu materijalne ili druge prednosti koje se ne temelje na radu ili stvaraju neravnopravni odnosi u poslovanju ili narušavaju druge osnove samoupravnih društveno-ekonomskih odnosa.

Načelo jednake vrijednosti davanja

Član 15.

(1) U zasnivanju dvostranih ugovora sudionici polažu od načela jednake vrijednosti uzajamnih davanja.

(2) Zakonom se određuje u kojim slučajevima narušavanje toga načela povlači pravne posljedice.

Zabrana uzrokovanja štete

Član 16.

Svatko je dužan suzdržati se od postupka kojim se može drugom uzrokovati šteta.

Dužnost ispunjenja obveze

Član 17.

(1) Sudionici u obveznom odnosu dužni su izvršiti svoju obvezu i odgovorni su za njezino ispunjenje.

(2) Obveza se može ugasi samo suglasnošću volja sudionika u obveznom odnosu ili na temelju zakona.

Ponašanje u izvršavanju obveza i ostvarivanju prava

Član 18.

(1) Sudionik u obveznom odnosu dužan je u izvršavanju svoje obveze postupati s pažnjom koja se pravnom prometu zahtijeva u odgovarajućoj vrsti obveznih odnosa (pažnja dobrog privrednika odnosno pažnja dobrog domaćina),

(2) Sudionik u obveznom odnosu dužan je u izvršavanju obveze iz svoje profesionalne djelatnosti postupati s povećanom pažnjom, prema pravilima struke i običajima (pažnja dobrog stručnjaka).

(3) Sudionik u obveznom odnosu dužan je u ostvarenju svog prava suzdržati se od postupka kojim bi se otežalo izvršenje obveze drugog sudionika.

Rješavanje sporova na miran način

Član 19.

Sudionici u obveznom odnosu nastojat će da sporeve rješavaju uskladjivanjem, posredovanjem ili na drugi miran način.

Dispozitivni karakter odredaba zakona

Član 20.

Sudionici mogu svoj obvezni odnos urediti drugačije nego što je ovim zakonom određeno, ako iz pojedine odredbe ovog zakona ili iz njezina smisla ne proizlazi što drugo.

Primjena dobrih poslovnih običaja

Član 21.

(1) Sudionici u obveznim odnosima dužni su u pravnom prometu postupati u skladu s dobrim poslovnim običajima.

(2) Na obvezne se odnose primjenjuju uzance ako su sudionici u obveznim odnosima ugovorili njihovu primjenu ili ako iz okolnosti proizlazi da su njihovu primjenu htjeli.

Postupanje u skladu sa statutima i drugim općim aktima

Član 22.

(1) Društvene pravne osobe i građanske pravne osobe u zasnivanju obveznog odnosa postupaju u skladu sa svojim statutom i drugim općim aktima.

(2) Ali, ugovor koji je sklopljen ili druga pravna

poduzeta ako je al ili drugačije

Primjena drugih saveznih zakona

Član 23.

Na obvezne odnose koji se uređuju drugim savez-
nim zakonima primjenjuju se odredbe ovog zakona u
pitanjima koja nisu uređena tim zakonom.

Primjena republičkih odnosno pokrajinskih zakona

Član 24.

Na obvezne odnose što se uređuju republičkim od-
nosno pokrajinskim zakonima neće se primjenjivati od-
redbe općeg dijela ovog zakona u pitanjima koja su, s
obzirom na prirodu određenih obveznih odnosa, druga-
čije uređena republičkim odnosno pokrajinskim zako-
nima.

Primjena pojedinih odredaba

Član 25.

(1) Odredbe ovog zakona što se odnose na ugovore primjenjuju se na sve vrste ugovora, osim ako za ugo-
vore u privredi nije izričito drugačije određeno.

(2) Ugovori u privredi, prema ovom zakonu, jesu ugovori što ih organizacije udruženog rada i druge or-
ganizacije i zajednice koje obavljaju privrednu djelat-
nost te imaoči radnji i drugi pojedinci koji u obliku re-
gistriranog zanimanja obavljaju neku privrednu dje-
latnost sklapaju među sobom u obavljajući djelatnosti
koje čine predmete njihova poslovanja ili su u vezi s
tim djelatnostima.

(3) Odredbe ovog zakona koje se odnose na ugovore
na odgovarajući se način primjenjuju i na druge prav-
ne poslove.

Glava II

NASTANAK OBVEZA

ODJELJAK I.

Ugovor

Odsjek 1.

SKLAPANJE UGOVORA

I. SUGLASNOST VOLJA

Kad je ugovor sklopljen

Član 26.

Ugovor je sklopljen kad su se ugovorne strane su-
glasile o bitnim sastojcima ugovora.

Obavezno sklapanje i obavezni sadržaj ugovora

Član 27.

(1) Ako je netko po zakonu obavezan sklopiti ugo-
vor, zainteresirana osoba može zahtijevati da se takav
ugovor bez odgađanja sklopi.

(2) Odredbe propisa kojima se, djelomično ili u ci-
jelosti, određuje sadržaj ugovora sastavni su dijelovi
tih ugovora te ih upotpunjuju ili stupaju na mjesto
ugovornih odredbi koje nisu u skladu s njima.

Izjava volje

Član 28.

(1) Volja za sklapanje ugovora može se izjaviti ri-
ječima, uobičajenim znacima ili drugim ponašanjem iz
kojeg se sa sigurnošću može zaključiti o njezinu posto-
janju.

(2) Izjava volje mora biti učinjena slobodno i oz-
biljno.

Dozvola i odobrenje

Član 29.

(1) Kad je za sklapanje nekog ugovora potrebna
suglasnost treće osobe, ta suglasnost može biti dana
prije sklapanja ugovora, kao dozvola, ili poslije njego-
va sklapanja, kao odobrenje, ako zakonom nije propi-
sano što drugo.

(2) Dozvola odnosno odobrenje moraju biti dani u obliku propisanom za ugovore za čije se sklapanje daju.

Pregovori

Član 30.

(1) Pregovori što prethode sklapanju ugovora ne obvezuju i svaka ih strana može prekinuti kad god hoće.

(2) Ali, strana koja je vodila pregovore bez namjere da sklopi ugovor odgovara za štetu nastalu vodećim pregovorima.

(3) Odgovara za štetu i strana koja je vodila pregovore u namjeri da sklopi ugovor pa odustane od te namjere bez osnovanog razloga i time drugoj strani uzrokuje štetu.

(4) Ako se drugačije ne sporazumiju, svaka strana snosi svoje troškove oko priprema za sklapanje ugovora, a zajedničke troškove snose na jednake dijelove.

Vrijeme i mjesto sklapanja ugovora

Član 31.

(1) Ugovor je sklopljen onog časa kad ponudilac primi izjavu ponuđenog da prihvaća ponudu.

(2) Smatra se da je ugovor sklopljen u mjestu u kojem je ponudilac imao svoje sjedište odnosno prebivalište u trenutku kad je učinio ponudu.

Ponuda

Član 32.

(1) Ponuda je prijedlog za sklapanje ugovora učinjen određenoj osobi, koji sadrži sve hitne sastojke ugovora tako da bi se njegovim prihvaćanjem mogao sklopiti ugovor.

(2) Ako su ugovorne strane nakon postignute suglasnosti o bitnim sastojcima ugovora ostavile neke sporedne točke za kasnije, ugovor se smatra sklopljenim, a sporedne točke, ako sami ugovaratelji ne postignu suglasnost o njima, uredit će sud vodeći računa o prethodnim pregovorima, utvrđenoj praksi između ugovaratelja i običajima.

Opća ponuda

Član 33.

Prijedlog za sklapanje ugovora učinjen neodređenom broju osoba koji sadrži bitne sastojke ugovora čijem je sklapanju namijenjen važi kao ponuda ako drugačije ne proizlazi iz okolnosti slučaja ili običaja.

Izlaganje robe

Član 34.

Izlaganje robe s naznakom cijene smatra se kao ponuda ako drugačije ne proizlazi iz okolnosti slučaja ili običaja.

Slanje kataloga i oglasa

Član 35.

(1) Slanje kataloga, cjenika, tarifa i drugih obavijesti te oglasi dani štampom, lecima, radiom, televizijom ili na koji drugi način ne predstavljaju ponudu za sklapanje ugovora, nego samo poziv da se učini ponuda pod objavljenim uvjetima.

(2) Ali će primiljalac takvih poziva odgovarati za štetu koju bi pretrpio ponudilac ako bez osnovanog razloga nije prihvatio njegovu ponudu.

Učinak ponude

Član 36.

(1) Ponudilac je vezan ponudom izuzev ako je svoju obvezu da održi ponudu isključio ili ako to isključenje proizlazi iz okolnosti posla.

(2) Ponuda se može opozvati samo ako je ponudeni primio opoziv prije primitka ponude ili istovremeno s njom.

Do kada ponuda obvezuje

Član 37.

(1) Ponuda u kojoj je određen rok za njezino prihvaćanje obvezuje ponudioca do isteka tog roka.

(2) Ako je ponudilac u pismu ili telegramu odredio rok za prihvaćanje, smatrat će se da je taj rok počeo teći od datuma naznačenog u pismu, odnosno od dana kad je telegram predan pošti.

(3) Ako pismo nije datirano, rok za prihvaćanje ponude teče od dana kad je pismo predano pošti.

(4) Ponuda učinjena odsutnoj osobi u kojoj nije određen rok za prihvaćanje vezuje ponudioca za vrijeme koje je redovno potrebno da ponuda stigne ponudenom, da je on razmotri, o njoj odluči i da odgovor o prihvaćanju stigne ponudiocu.

Forma ponude

Član 38.

(1) Ponuda ugovora za čije sklapanje zakon zahtijeva posebnu formu obvezuje ponudioca samo ako je učinjena u toj formi.

(2) Isto važi i za prihvaćanje ponude.

Prihvaćanje ponude

Član 39.

(1) Ponuda je prihvaćena kad ponudilac primi izjavu ponuđenog da prihvaća ponudu.

(2) Ponuda je prihvaćena i kad ponudeni pošalje stvar ili plati cijenu te kad učini neku drugu radnju koja se na temelju ponude, prakse utvrđene između zainteresiranih strana ili običaja može smatrati kao izjava o prihvaćanju.

(3) Prihvaćanje se može opozvati ako ponudilac primi izjavu o opozivanju prije izjave o prihvaćanju ili istovremeno s njom.

Prihvaćanje neposredne ponude

Član 40.

(1) Ponuda učinjena prisutnoj osobi smatra se odbijenom ako nije prihvaćena bez odgađanja, izuzev ako iz okolnosti proizlazi da ponudenom pripada stanoviti rok za razmišljanje.

(2) Ponuda učinjena telefonom, teleprinterom ili neposrednom radio-vezom smatra se kao ponuda prisutnoj osobi.

uvlačenje ponude s prijedlogom da se izmijeni**Član 41.**

Ako ponuđeni izjavi da prihvaća ponudu i istovremeno predloži da se ona u nečemu izmijeni ili dopuni, smatra se da je ponudu odbio i da je sa svoje strane učinio drugu ponudu svome prijašnjem ponudiocu.

Šutnja ponuđenog**Član 42.**

(1) Šutnja ponuđenog ne znači prihvaćanje ponude.

(2) Nema učinak odredba u ponudi da će se šutnja ponuđenog ili neko drugo njegovo propuštanje (na primjer, ako ne odbije ponudu u određenom roku ili ako poslanu stvar o kojoj mu se nudi ugovor ne vrati u određenom roku i sl.) smatrati kao prihvaćanje.

(3) Ali, kad ponuđeni stoji u stalnoj poslovnoj vezi s ponudiocem u pogledu određene robe, smatra se da je prihvatio ponudu koja se odnosi na takvu robu ako je nije odmah ili u ostavljenom roku odbio.

(4) Isto tako, osoba koja se ponudila drugom da izvršava njegove naloge za obavljanje određenih poslova, a i osoba u čiju poslovnu djelatnost spada obavljanje takvih naloga, dužna je izvršiti dobiveni nalog ako ga nije odmah odbila.

(5) Ako u slučaju iz prethodnog stava ponuda odnosno nalog nije odbijen, smatra se da je ugovor sklopljen u trenutku kad je ponuda odnosno nalog stigao ponuđenom.

Zakašnjenje prihvaćanja i zakašnjenja dostava izjave o prihvaćanju**Član 43.**

(1) Prihvaćanje ponude izvršeno sa zakašnjenjem smatra se kao nova ponuda od strane ponuđenog.

(2) Ali, ako je izjava o prihvaćanju koja je učinjena pravodobno stigla ponudiocu nakon isteka roka za prihvaćanje, a ponudilac je znao ili je mogao znati da je izjava otposlana pravodobno, ugovor je sklopljen.

(3) Ipak, ugovor u takvom slučaju nije sklopljen ako ponudilac odmah, a najkasnije prvoga idućeg radnog dana poslije primitka izjave ili prije primitka izjave, a nakon proteka roka za prihvaćanje ponude, obavijesti ponuđenoga da se zbog zakašnjenja ne smatra vezan svojom ponudom.

Smrt ili nesposobnost jedne strane**Član 44.**

Ponuda ne gubi učinak ako je smrt ili nesposobnost jedne strane nastupila prije njezina prihvaćanja, izuzev ako suprotno proizlazi iz namjere strana, običaja ili prirode posla.

Predugovor**Član 45.**

(1) Predugovor je takav ugovor kojim se preuzima obveza da se kasnije sklopi drugi, glavni ugovor.

(2) Propisi o formi glavnog ugovora važe i za predugovor ako je propisana forma uvjet pravovaljanosti ugovora.

**(3) Predugovor obvezuje
ke glavnog ugovora.**

(4) Na zahtjev zainteresirane strane sud će naložiti drugoj strani koja odbija pristupiti sklapanju glavnog ugovora da to uradi u roku koji će joj odrediti.

(5) Sklapanje glavnog ugovora može se zahtijevati u roku od šest mjeseci od isteka roka predviđenog za njegovo zaključenje, a ako taj rok nije predviđen, onda od dana kad je prema prirodi posla i okolnostima ugovor trebalo da bude sklopljen.

(6) Predugovor ne obvezuje ako su se okolnosti od njegova sklapanja toliko izmijenile da ne bi bio ni zaključen da su takve okolnosti postojale u to vrijeme.

II. PREDMET**Kakav mora biti predmet obveze****Član 46.**

(1) Ugovorna obveza može se sastojati u davanju, činjenju, nečinjenju ili trpljenju.

(2) Ona mora biti moguća, dopuštena i određena odnosno određiva.

Ništavost ugovora zbog predmeta**Član 47.**

Kad je predmet obveze nemoguć, nedopušten, neodređen ili neodrediv, ugovor je ništav.

Naknadna mogućnost**Član 48.**

Ugovor sklopljen pod odgovornim uvjetom ili rokom pravovaljan je ako je predmet obveze koji je u početku bio nemoguć postao moguć prije ostvarenja uvjeta ili isteka roka.

Kad je predmet obveze nedopušten**Član 49.**

Predmet obveze je nedopušten ako je protivan ustavom utvrđenim načelima društvenog uređenja, prinudnim propisima i moralu socijalističkoga samoupravnog društva.

Kad je predmet određiv**Član 50.**

(1) Predmet obveze je određiv ako ugovor sadrži podatke s pomoću kojih se može odrediti ili su strane ostavile trećoj osobi da ga odredi.

(2) Ako ta treća osoba neće ili ne može odrediti predmet obveze, ugovor je ništav.

III. OSNOVA**Dopuštena osnova****Član 51.**

(1) Svaka ugovorna obveza mora imati dopuštenu osnovu.

(2) Osnova je nedopuštena ako je protivna ustavom utvrđenim načelima društvenog uređenja, prinudnim propisima i moralu socijalističkoga samoupravnog društva.

(3) Pretpostavlja se da obveza ima osnovu iako nije izražena.

Ništaost ugovora zbog osnove

Član 52.

Ako osnova ne postoji ili je nedopuštena, ugovor je ništav.

Pobude za sklapanje ugovora

Član 53.

(1) Pobude iz kojih je ugovor sklopljen ne utječu na njegovu pravovaljanost.

(2) Ali, ako je nedopuštena pobuda bitno utjecala na odluku jednog ugovaratelja da sklopi ugovor i ako je to drugi ugovaratelj znao ili morao znati, ugovor će biti bez učinka.

(3) Ugovor bez naknade nema pravni učinak i kad drugi ugovaratelj nije znao da je nedopuštena pobuda bitno utjecala na odluku njegova suugovaratelja.

IV. SPOSOBNOST

Ugovori pravne osobe

Član 54.

(1) Pravna osoba može sklapati ugovore u pravnom prometu u okviru svoje pravne sposobnosti.

(2) Ugovor sklopljen protivno odredbi stava 1. ovog člana nema pravni učinak.

(3) Savjesna strana može zahtijevati naknadu štete što ju je pretrpjela sklapanjem ugovora koji nema pravni učinak.

Suglasnost za sklapanje ugovora

Član 55.

(1) Kad je statutom ili drugim samoupravnim općim aktom organizacije udruženog rada određeno i u sudski registar upisano da njezin zastupnik može sklopiti određeni ugovor samo uz suglasnost nekog organa, suglasnost se može dati prethodno, istodobno ili naknadno, ako što drugo nije upisano u registar.

(2) Druga strana ima pravo pozvati organizaciju udruženog rada da se njezin ovlašten organ u primjerenom roku izjasni o tome da li daje suglasnost, pa ako to on ne učini, smatrat će se da suglasnost nije dana.

(3) Naknadna suglasnost ima povratni učinak ako drugačije nije ugovoreno.

(4) Ako suglasnost nije dana, smatra se da ugovor nije ni sklopljen.

(5) Kad se prema odredbama ovog člana smatra da ugovor nije sklopljen, savjesna strana može zahtijevati od organizacije udruženog rada pravičnu naknadu.

(6) Odredbe prethodnih stavova primjenjuju se i u slučaju kad je statutom ili drugim samoupravnim općim aktom organizacije udruženog rada određeno da zastupnik može sklopiti neki ugovor samo zajedno s određenim organom te organizacije.

Ugovor poslovno nesposobne osobe

Član 56.

(1) Za sklapanje pravovaljanog ugovora potrebno je da ugovaratelj ima poslovnu sposobnost koja se traži za zaključenje tog ugovora.

(2) Ograničeno poslovno sposobna osoba može bez odobrenja svoga zakonskog zastupnika sklapati samo, one ugovore čije joj je zaključivanje zakonom dopušteno.

(3) Ostali ugovori tih osoba ako su sklopljeni bez odobrenja zakonskog zastupnika pobjni su, ali mogu biti otkazani njegovim naknadnim odorenjem.

Pravo suugovaratelja poslovno nesposobne osobe

Član 57.

(1) Suugovaratelj poslovno nesposobne osobe koji nije znao za njezinu poslovnu nesposobnost može odstati od ugovora što ga je sklopio s njom bez odorenja njezina zakonskog zastupnika.

(2) Isto pravo ima i suugovaratelj poslovno nesposobne osobe koji je znao za njezinu poslovnu nesposobnost, ali ga je ona prevarila da ima odobrenje svoga zakonskog zastupnika.

(3) To se pravo gasi nakon isteka trideset dana od saznanja za poslovnu nesposobnost druge strane odnosno za odsutnost odobrenja zakonskog zastupnika, ali i prije ako zakonski zastupnik bude odobrio ugovor prije nego što taj rok protekne.

Pozivanje zakonskog zastupnika da se izjasni

Član 58.

(1) Suugovaratelj poslovno nesposobne osobe koji je sklopio ugovor s njom bez odobrenja njezina zakonskog zastupnika može pozvati zakonskog zastupnika da se izjasni da li odobrava taj ugovor.

(2) Ako se zakonski zastupnik ne izjasni u roku od trideset dana od ovog poziva da ugovor odobrava, smatrat će se da je odbio dati odobrenje.

Kad ugovaratelj stekne poslovnu sposobnost nakon sklapanja ugovora

Član 59.

Poslovno sposobna osoba može zahtijevati da se poništi ugovor koji je bez potrebnog odobrenja sklopila za vrijeme svoje ograničene poslovne sposobnosti samo ako je tužbu podnijela u roku od tri mjeseca od dana stjecanja potpune poslovne sposobnosti.

V. MANE VOLJE

Prijetnja

Član 60.

(1) Ako je ugovorna strana ili netko treći nedopuštenom prijetnjom izazvao opravdani strah kod druge strane tako da je ona zbog toga sklopila ugovor, druga strana može tražiti da se ugovor poništi.

(2) Strah se smatra opravdanim ako se iz okolnosti vidi da je ozbiljnom opasnošću ugrožen život, tijelo i drugo značajno dobro ugovorne strane ili treće osobe.

Bitna zabluda

Član 61.

(1) Zabluda je bitna ako se odnosi na bitna svojstva predmeta na osobu s kojom se sklapa ugovor ako se zaključuje s obzirom na tu osobu, a i na okolnosti

koje se po običajima u prometu ili po namjeri stranaka smatraju odlučnim, a strana koja je u zabludi ne bi inače sklopila ugovor takva sadržaja.

(2) Strana koja je u zabludi može tražiti poništaj ugovora zbog bitne zablude, osim ako pri sklapanju ugovora nije postupala s pažnjom koja se u prometu zahtijeva.

(3) U slučaju poništaja ugovora zbog zablude, druga savjesna strana ima pravo tražiti naknadu pretrpljene štete bez obzira na to što strana koja je u zabludi nije kriva za svoju zabludu.

(4) Strana koja je u zabludi ne može se na nju pozivati ako je druga strana spremna izvršiti ugovor kao da zablude nije bilo.

Zabluda o pobudi kod ugovora bez naknade

Član 62.

Kod ugovora bez naknade bitnom zabludom se smatra i zabluda o pobudi koja je bila odlučna za preuzimanje obveze.

Nesporazum

Član 63.

Kad strane vjeruju da su suglasne, a u stvari među njima postoji nesporazum o prirodi ugovora ili o osnovi ili o predmetu obveze, ugovor ne nastaje.

Posredna izjava

Član 64.

Zabluda osobe preko koje je strana izjavila svoju volju smatra se isto kao i zabluda u vlastitom izjavljivanju volje.

Prijevarena

Član 65.

(1) Ako jedna strana izazove zabludu kod druge strane ili je održava u zabludi u namjeri da je time navede na sklapanje ugovora, druga strana može zahtijevati poništaj ugovora i onda kada zabluda nije bitna.

(2) Strana koja je sklopila ugovor pod prijevaram ima pravo zahtijevati naknadu pretrpljene štete.

(3) Ako je prijevaru učinila treća osoba, prijevara utječe na sam ugovor ako je druga ugovorna strana u vrijeme sklapanja ugovora znala ili morala znati za prijevaru.

(4) Ugovor bez naknade može se poništiti i kad je prijevaru učinila treća osoba, bez obzira na to da li je druga ugovorna strana u vrijeme sklapanja ugovora znala ili morala znati za prijevaru.

Prividan ugovor

Član 66.

(1) Prividan ugovor nema učinka među ugovornim stranama.

(2) Ali, ako prividan ugovor prikriva neki drugi ugovor, taj drugi važi ako je udovoljeno uvjetima za njegovu pravnu valjanost.

(3) Prividnost ugovora ne može se isticati prema trećoj savjesnoj osobi.

VI. FORMA UGOVORA

Neformalnost ugovora

Član 67.

(1) Sklapanje ugovora ne podliježe nikakvoj formi, osim ako je zakonom drugačije određeno.

(2) Zahtjev zakona da ugovor bude sklopljen u određenoj formi važi i za sve kasnije izmjene ili dopune ugovora.

(3) Ali su pravovaljane kasnije usmene dopune o sporednim točkama o kojima u formalnom ugovoru nije ništa rečeno ako to nije protivno cilju radi kojega je forma propisana.

(4) Pravovaljane su i kasnije usmene pogodbe kojima se smanjuju ili olakšavaju obveze jedne ili druge strane ako je posebna forma propisana samo u interesu ugovornih strana.

Raskid formalnih ugovora

Član 68.

Formalni ugovori mogu biti raskinuti neformalnim sporazumom, izuzev ako je za određeni slučaj zakonom predviđeno što drugo, ili ako cilj zbog kojega je propisana forma za sklapanje ugovora zahtijeva da raskid ugovora bude obavljen u istoj formi.

Ugovorna forma

Član 69.

(1) Ugovorne strane mogu se sporazumjeti da posebna forma bude uvjet pravovaljanosti njihova ugovora.

(2) Ugovor za čije je sklapanje ugovorena posebna forma može biti raskinut, dopunjen ili na drugi način izmijenjen i neformalnim sporazumom.

(3) Ako su ugovorne strane predvidjele određenu formu samo da osiguraju dokaz svoga ugovora ili da postignu što drugo, ugovor je sklopljen kad je postignuta suglasnost o njegovu sadržaju, a za ugovaratelje je u isto vrijeme nastala obveza da ugovoru dadu predviđenu formu.

Sankcija nedostajanja potrebne forme

Član 70.

(1) Ugovor koji nije sklopljen u propisanoj formi nema pravni učinak ako iz cilja propisa kojim je određena forma ne proizlazi što drugo.

(2) Ugovor koji nije sklopljen u ugovorenoj formi nema pravni učinak ako su stranke pravovaljanost ugovora uvjetovale posebnom formom.

Pretpostavka potpunosti isprave

Član 71.

(1) Ako je ugovor sklopljen u posebnoj formi, bilo na temelju zakona bilo voljom stranaka, važi samo ono što je u toj formi izraženo.

(2) Ipak, bit će pravovaljane istovremene usmene pogodbe o sporednim točkama o kojima u formalnom ugovoru nije ništa rečeno ako nisu u opreci s njegovim sadržajem ili ako nisu protivne cilju zbog kojega je forma propisana.

(3) Pravovaljane su i istovremene usmene pogodbe kojima se smanjuju ili olakšavaju obveze jedne ili objiju strana ako je posebna forma propisana samo u interesu ugovornih strana.

Sastavljanje isprave**Član 72.**

(1) Kad je za sklapanje ugovora potrebno sastaviti ispravu, ugovor je sklopljen kad ispravu potpišu sve osobe koje se njim obvezuju.

(2) Ugovaratelj koji ne zna pisati staviti će na ispravu rukoznak ovjeren od dva svjedoka ili od suda odnosno drugog organa.

(3) Za sklapanje dvostranog ugovora dovoljno je da obje strane potpišu jednu ispravu ili da svaka od strana potpiše primjerak isprave namijenjen drugoj strani.

(4) Zahtjev pismene forme ispunjen je ako strane izmijenjaju pisma ili se sporazumiju teleprinterom ili nekim drugim sredstvom koje omogućuje da se sa sigurnošću utvrde sadržaj i davalac izjave.

Kad je izvršen ugovor kojem nedostaje forma**Član 73.**

Ugovor za čije se sklapanje zahtijeva pismena forma smatra se pravovaljanim iako nije zaključen u toj formi ako su ugovorne strane izvršile, u cijelosti ili u pretežnom dijelu, obveze koje iz njega nastaju, osim ako iz cilja zbog kojega je forma propisana očito ne proizlazi što drugo.

VII. UVJET**Uvjeti i njihov učinak****Član 74.**

(1) Ugovor je sklopljen pod uvjetom ako njegov nastanak ili prestanak zavisi od neizvjesne činjenice.

(2) Ako je sklopljen pod odgovornim uvjetom pa se uvjetu udovolji, ugovor djeluje od trenutka njegova zaključenja, osim ako iz zakona, prirode posla ili volje strana ne proistječe što drugo.

(3) Ako je sklopljen pod raskidnim uvjetom, ugovor prestaje važiti kad se uvjetu udovolji.

(4) Smatra se da je uvjet ostvaren ako njegovo ostvarenje, protivno načelu savjesnosti i poštenja, sprječiti strana na čiji je teret određen, a smatra se da nije ostvaren ako njegovo ostvarenje, protivno načelu savjesnosti i poštenja, uzrokuje strana u čiju je korist određen.

Nedopušten ili nemoguć uvjet**Član 75.**

(1) Ništav je ugovor u kojem je postavljen odgovorni ili raskidni uvjet protivan ustavom utvrđenim načelima društvenog uređenja, prinudnim propisima ili moralu socijalističkoga samoupravnog društva.

(2) Ugovor sklopljen pod nemogućim odgovornim uvjetom ništav je, a nemoguć raskidni uvjet smatra se nepostojećim.

Osiguranje uvjetnog prava**Član 76.**

Ako je ugovor sklopljen pod odgovornim uvjetom, vjerovnik čije je pravo uvjetovano može zahtijevati odgovarajuće osiguranje tog prava ako je njegovo ostvarenje ugroženo.

VIII. ROK**Računanje vremena****Član 77.**

(1) Rok određen u danima počinje teći prvog dana poslije događaja od kojega se rok računa, a završava se istekom posljednjeg dana roka.

(2) Rok određen u tjednima, mjesecima ili godinama završava se onog dana koji se po imenu i broju poklapa s danom nastanka događaja od kojega rok počinje teći, a ako takvog dana nema u posljednjem mjesecu, kraj roka pada na posljednji dan tog mjeseca.

(3) Ako posljednji dan roka pada u dan kada je zakonom određeno da se ne radi, kao posljednji dan roka računa se slijedeći radni dan.

(4) Početak mjeseca označava prvi dan u mjesecu, sredina — petnaesti, a kraj — posljednji dan u mjesecu, ako što drugo ne proizlazi iz namjere stranaka ili iz prirode ugovornog odnosa.

Primjena pravila o uvjetu**Član 78.**

Kad učinak ugovora počinje od određenog vremena, na odgovarajući se način primjenjuju pravila o odgovornom uvjetu, a kad ugovor prestaje važiti nakon isteka određenog roka, na odgovarajući se način primjenjuju pravila o raskidnom uvjetu.

IX. KAPARA I ODUSTATNINA**1. KAPARA****Vraćanje i uračunavanje kapare****Član 79.**

(1) Ako je u trenutku sklapanja ugovora jedna strana dala drugoj stanovit iznos novca ili stanovitu količinu drugih zamjenljivih stvari kao znak da je ugovor sklonjen (kapara), ugovor se smatra zaključenim kad je kapara dana, ako nije što drugo ugovoreno.

(2) U slučaju udovoljenja ugovoru kapara se mora vratiti ili uračunati u ispunjenje obveze.

(3) Ako što drugo nije ugovoreno, strana koja je dala kaparu ne može odustati od ugovora ostavljajući kaparu drugoj strani, niti to može učiniti druga strana vraćanjem dvostruke kapare.

Neizvršenje ugovora**Član 80.**

(1) Ako je za neizvršenje ugovora odgovorna strana koja je dala kaparu, druga strana može po svojem izboru tražiti izvršenje ugovora, ako je to još moguće, i tražiti naknadu štete, a kaparu uračunati u naknadu ili vratiti ili se zadovoljiti primljenom kaparom.

(2) Ako je za neizvršenje ugovora odgovorna strana koja je primila kaparu, druga strana može, po svojem izboru, tražiti izvršenje ugovora, ako je to još moguće, ili tražiti naknadu štete i vraćanje kapare, ili tražiti vraćanje dvostruke kapare.

(3) U svakom slučaju, kad druga strana traži izvršenje ugovora, ona ima pravo i na naknadu štete koju trpi zbog zakašnjenja.

(4) Sud može na zahtjev zainteresirane strane smanjiti pretjerano veliku kaparu.

U slučaju djelomičnog ispunjenja obveze

Član 81.

(1) U slučaju djelomičnog ispunjenja obveze vjerovnik ne može zadržati kaparu, nego može tražiti ispunjenje ostatka obveze i naknadu štete zbog zakašnjenja, ili tražiti naknadu štete zbog nepotpunog ispunjenja, ali se u oba slučaja kapara uračunava u naknadu.

(2) Ako vjerovnik raskine ugovor i vrati ono što je primio kao djelomično ispunjenje, on može birati između ostalih zahtjeva koji pripadaju jednoj strani kad je ugovor ostao neizvršen krivnjom druge.

2. ODUSTATNINA

Uloga odustatnina

Član 82.

(1) Sporazumom ugovornih strana može se ovlaštiti jedna ili svaka strana da odustane od ugovora davanjem odustatnine.

(2) Kad strana u čiju je korist ugovorena odustatnina izjavi drugoj strani da će dati odustatninu, ona više ne može zahtijevati izvršenje ugovora.

(3) Strana ovlaštena da odustane dužna je dati odustatninu istovremeno s izjavom o odustajanju.

(4) Ako ugovaratelji nisu odredili rok do kojega ovlaštena strana može odustati od ugovora, ona to može učiniti sve dok ne protekne rok određen za ispunjenje njezine obveze.

(5) To pravo odustajanja od ugovora prestaje i kad strana u čiju je korist ugovoreno počne ispunjavati svoje obveze iz toga ugovora ili primiti ispunjenje od druge strane.

Kapara kao odustatnina

Član 83.

(1) Kad je uz kaparu ugovoreno pravo da se odustane od ugovora, onda se kapara smatra kao odustatnina i svaka strana može odustati od ugovora.

(2) U tom slučaju, ako odustane strana koja je dala kaparu, ona je gubi, a ako odustane strana koja je kaparu primila, ona je vraća u dvostrukom iznosu.

Odsjek 2.

ZASTUPANJE

I. O ZASTUPANJU UOPĆE

Mogućnost zastupanja

Član 84.

(1) Ugovor kao i drugi pravni posao može se poduzeti i preko zastupnika.

(2) Ovlaštenje za zastupanje temelji se na zakonu, statutu ili drugom samoupravnom općem aktu, aktu nadležnog organa ili na izjavi volje zastupanog (punomoć).

Učinci zastupanja

Član 85.

(1) Ugovor što ga sklopi zastupnik u ime zastupane osobe i u granicama svojih ovlaštenja obvezuje neposredno zastupanog i drugu ugovornu stranu.

(2) Pod istim uvjetima i ostali pravni poslovi zastupnikovi proizvode pravni učinak neposredno prema zastupanoj osobi.

(3) Zastupnik je dužan obavijestiti drugu stranu da istupa u ime zastupanog, ali i kad on to ne uradi ugovor proizvodi pravni učinak za zastupanog i drugu stranu ako je ona znala ili je iz okolnosti mogla zaključiti da on istupa kao zastupnik.

Prenošenje ovlaštenja

Član 86.

(1) Zastupnik ne može prenijeti svoja ovlaštenja na drugog, izuzev kad mu je to dopušteno zakonom ili ugovorom.

(2) Iznimno, on to može učiniti ako je spriječen okolnostima da posao osobno obavi a interesi zastupanog zahtijevaju neodgodivo poduzimanje pravnog posla.

Prekoračenje granica ovlaštenja

Član 87.

(1) Kada zastupnik prekorači granice ovlaštenja, zastupani je u obvezi samo ako odobri prekoračenje.

(2) Ako zastupani ne odobri ugovor u roku koji je redovno potreban da se ugovor takve vrste razmotri i ocijeni, smatrat će se da je odobrenje odbijeno.

(3) Odobrenje iz prethodnog stava ima povratni učinak ako strane ne odrede drugačije.

(4) Ako druga strana nije znala niti morala znati za prekoračenje ovlaštenja, može odmah nakon saznanja za prekoračenje, ne čekajući da se zastupani o ugovoru izjasni, izjaviti da se ne smatra ugovorom vezana.

(5) Ako zastupani odbije odobrenje, zastupnik i zastupani su solidarno odgovorni za štetu koju je druga strana pretrpjela, ako ona nije znala niti je morala znati za prekoračenje ovlaštenja.

Sklopanje ugovora od strana neovlaštene osobe

Član 88.

(1) Ugovor što ga neka osoba sklopi kao punomoćnik u ime drugoga bez njegova ovlaštenja obvezuje neovlašteno zastupanog samo ako on ugovor naknadno odobri.

(2) Strana s kojom je ugovor sklopljen može zahtijevati od neovlašteno zastupanog da se u primjerenom roku izjasni da li ugovor odobrava.

(3) Ako neovlašteno zastupani ni u ostavljenom roku ugovor ne odobri, smatra se da ugovor nije ni sklopljen.

(4) U tom slučaju strana s kojom je ugovor sklopljen može od osobe koja je kao punomoćnik bez ovlaštenja zaključila ugovor tražiti naknadu štete, ako u trenutku zaključenja ugovora nije znala niti je morala znati da ta osoba nije imala ovlaštenje za sklopanje ugovora.

II. PUNOMOĆ

Davanje punomoći

Član 89.

(1) Punomoć je ovlaštenje za zastupanje što ga vladavac pravnim poslom daje punomoćniku.

(2) Postojanje i opseg punomoći nezavisni su od pravnog odnosa na čijoj je podlozi punomoć dana.

(3) Punomoćnik može biti i pravna osoba.

Posebna forma punomoći

Član 90.

Forma propisana zakonom za neki ugovor ili koji drugi pravni posao važi i za punomoć za sklapanje tog ugovora odnosno za poduzimanje tog posla.

Opseg ovlaštenja

Član 91.

(1) Punomoćnik može poduzimati samo one pravne poslove za čije je poduzimanje ovlašten.

(2) Punomoćnik kome je dana opća punomoć može poduzimati samo pravne poslove koji dolaze u redovno poslovanje.

(3) Posao koji ne dolazi u redovno poslovanje može punomoćnik poduzeti samo ako je posebno ovlašten za poduzimanje tog posla odnosno vrste poslova među koje on spada.

(4) Punomoćnik ne može bez posebnog ovlaštenja za svaki pojedini slučaj preuzeti mjeničnu obvezu, sklopiti ugovor o jamstvu, o nagodbi, o izbranom sudu, a ni odrediti se nekog prava bez naknade.

Opozivanje i sužavanje punomoći

Član 92.

(1) Vlastodavac može po svojoj volji suziti ili opozvati punomoć, čak i ako se ugovorom odrekao tog prava.

(2) Opozivanje i sužavanje svake punomoći može se učiniti izjavom bez posebne forme.

(3) Ako je opozivanjem ili sužavanjem punomoći povrijeđen ugovor o nalogu ili ugovor o djelu ili neki drugi ugovor, punomoćnik ima pravo na naknadu time nastale štete.

Učinak prestanka i sužavanja punomoći prema trećim osobama

Član 93.

(1) Opozivanje punomoći te njezino sužavanje nema učinak prema trećoj osobi koja je sklopila ugovor s punomoćnikom ili obavila drugi pravni posao, a nije znala niti je morala znati da je punomoć opozvana odnosno sužena.

(2) U tom slučaju vlastodavac ima pravo zahtijevati od punomoćnika naknadu štete koju bi zbog toga pretrpio, izuzev kad punomoćnik nije znao ni morao znati za opozivanje odnosno za sužavanje punomoći.

(3) Isto vrijedi i u ostalim slučajevima prestanka punomoći.

Drugi slučajevi prestanka punomoći

Član 94.

(1) Punomoć prestaje prestankom pravne osobe kao punomoćnika ako zakonom nije drugačije određeno.

(2) Punomoć prestaje smrću punomoćnika.

(3) Punomoć prestaje prestankom pravne osobe odnosno smrću osobe koja ju je dala, osim ako se započeti posao ne može prekinuti bez štete za pravne sljedbenike ili ako punomoć važi i za slučaj smrti davaoca, bilo po njegovoj volji, bilo s obzirom na prirodu posla.

III. POSLOVNA PUNOMOĆ

Tko može dati punomoć i sjeća sadržaj

Član 95.

(1) Poslovnu punomoć može dati, u granicama zakona, organizacija udruženog rada odnosno druga pravna osoba, i njome ovlastiti punomoćnika da sklapa ugovore i obavlja ostale poslove koji su uobičajeni u obavljanju njihove poslovne djelatnosti.

(2) Poslovni punomoćnik ne može otuđiti ili opteretiti nekretnine, preuzeti mjenične obveze ili obveze jamstva, uzeti zajam i voditi spor, ako nije dobio posebnu punomoć za svaki takav posao.

(3) Poslovna punomoć može biti ograničena na određenu vrstu poslova ili na određene poslove, ali ta ograničenja imaju učinak prema trećem samo ako je za njih znao ili mora znati.

Poslovna punomoć imaoca radnje

Član 96.

(1) Odredbe o poslovnoj punomoći na odgovarajući se način primjenjuju i na poslovnu punomoć imaoca radnje.

(2) Poslovna punomoć ne prestaje smrću imaoca radnje, kao ni kad on bude lišen poslovne sposobnosti.

IV. OVLAŠTENJA TRGOVINSKOG PUTNIKA

Član 97.

(1) Trgovinski putnik organizacije udruženog rada koja se bavi privrednom djelatnošću ovlašten je poduzimati samo one poslove koji se odnose na prodaju robe i koji su navedeni u punomoći koju mu je organizacija dala.

(2) U slučaju neljvjesnosti, smatra se da trgovinski putnik nije ovlašten sklapati ugovore, nego samo prikupljati narudžbe, ali će ipak ugovor koji je sklopio ostati na snazi ako ga vlastodavac naknadno odobri.

(3) Trgovinski putnik koji je ovlašten prodavati robu nije ovlašten naplatiti cijenu, a ni prodavati na kredit, osim ako ima posebno ovlaštenje za prodaju na kredit.

(4) Trgovinski putnik je ovlašten za vlastodavca primati reklamacije zbog nedostatka robe i ostale izjave u vezi s izvršenjem ugovora sklopljenog njegovim posredovanjem te u ime vlastodavca poduzimati potrebne mjere za očuvanje njegovih prava iz tog ugovora.

V. OVLAŠTENJA OSOBA KOJE OBAVLJAJU ODREĐENE POSLOVE

Član 98.

(1) Radnici u organizacijama udruženog rada koji rade na poslovima čije je obavljanje vezano za sklapanje i ispunjenje određenih ugovora, kao što su prodavači u prodavaonicama, radnici koji obavljaju određene usluge u ugostiteljstvu, radnici na poslovima šalterske službe u pošti, u banci i sl. ovlašteni su samim tim na sklapanje i ispunjenje tih ugovora.

(2) Isto važi i za radnike zaposlene kod radnih ljudi koji samostalno obavljaju djelatnost osobnim radom.

Odsjek 1.

TUMAČENJE UGOVORA

Primjena odredaba i tumačenja spornih odredbi

Član 99.

(1) Odredbe ugovora glase.

(2) Pri tumačenju spornih odredbi ne treba se držati doslovnog značenja upotrijebljenih izraza, već treba istraživati zajedničku namjeru ugovaratelja i odredbu tako razumjeti kako to odgovara načelima obveznog prava utvrđenim ovim zakonom.

Nejasne odredbe u posebnim slučajevima

Član 100.

U slučaju kad je ugovor sklopljen prema unaprijed odštampanom sadržaju, ili kad je ugovor na drugi način pripremila i predložila jedna ugovorna strana, nejasne odredbe tumačit će se u korist druge strane.

Dopunske pravile

Član 101.

Nejasne odredbe u ugovoru bez naknade treba tumačiti u smislu koji je manje težak za dužnika, a u teretnom ugovoru u smislu kojim se ostvaruje pravičan odnos uzajamnih davanja.

Izvanjudsko tumačenje ugovora

Član 102.

(1) Ugovorne strane mogu predvidjeti da će, u slučaju nesuglasnosti u pogledu smisla i domašaja ugovornih odredbi, netko treći tumačiti ugovor.

(2) U tom slučaju, ako u njemu nije drugačije predviđeno, mogu pokrenuti spor pred sudom ili drugom nadležnom tijelom dok prethodno ne pribave tumačenje ugovora, osim ako treća osoba ovdje dati tumačenje ugovora.

Odsjek 4.

NEVAŽNOST UGOVORA

I. NIŠTAVI UGOVORI

Ništavost

Član 103.

(1) Ugovor koji je protivan ustavom utvrđenim načelima društvenog uređenja, prinudnim propisima ili moralu socijalističkog samoupravnog društva ništav je ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

(2) Ako je sklapanje određenog ugovora zabranjeno samo jednoj strani, ugovor će ostati na snazi ako u zakonu nije što drugo predviđeno za određeni slučaj, a strana koja je povrijedila zakonsku zabranu snositi će odgovarajuće posljedice.

Posljedice ništavosti

Član 104.

(1) U slučaju ništavosti ugovora svaka ugovorna strana dužna je vratiti drugoj sve ono što je primila

po osnovi takvog ugovora, a ako to nije moguće, ili ako se priroda onog što je ispunjeno protivi vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu, prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, ako zakon što drugo ne određuje.

(2) Ali, ako je ugovor ništav zbog toga što je po svojem sadržaju ili cilju protivan ustavom utvrđenim načelima društvenog uređenja, prinudnim propisima ili moralu socijalističkog samoupravnog društva, sud može odbiti, u cjelini ili djelomično, zahtjev nesavjesne strane za vraćanje onog što je drugoj strani dala, a može i odlučiti da druga strana ono što je primila po osnovi zabranjenog ugovora preda općini na čijem teritoriju ona ima sjedište odnosno prebivalište.

(3) Pri odlučivanju sud će voditi računa o savjesnosti jedne odnosno obje strane, o značenju društvenih interesa koji se ugrožavaju te o moralnim shvaćanjima društva.

Djelomična ništavost

Član 105.

(1) Ništavost neke odredbe ugovora ne povlači ništavost i samog ugovora ako on može opstati bez ništave odredbe, i ako ona nije bila ni uvjet ugovora ni odlučujuća pobuda zbog koje je ugovor sklopljen.

(2) Ali će ugovor ostati na snazi čak i ako je ništava odredba bila uvjet ili odlučujuća pobuda ugovora u slučaju kad je ništavost ustanovljena upravo da bi ugovor bio oslobođen te odredbe i važio bez nje.

Konverzija

Član 106.

Kad ništav ugovor udovoljava uvjetima za pravovaljanost nekoga drugog ugovora, onda će među ugovarateljima važiti taj drugi ugovor, ako bi to bilo u suglasnosti s ciljem koji su ugovaratelji imali na umu kad su ugovor sklopili i ako se može uzeti da bi oni sklopili taj ugovor da su znali za ništavost svog ugovora.

Naknadni nestanak uzroka ništavosti

Član 107.

(1) Ništav ugovor ne postaje pravovaljan kad zabrana ili koji drugi uzrok ništavosti naknadno nestane.

(2) Ali, ako je zabrana bila manjeg značenja, a ugovor je izvršen, ništavost se ne može isticati.

Odgovornost osobe krive za ništavost ugovora

Član 108.

Ugovaratelj koji je kriv za sklapanje ništavog ugovora odgovoran je svome ugovaratelju za štetu koju trpi zbog ništavosti ugovora, a ako ovaj nije znao ili prema okolnostima nije morao znati za postojanje uzroka ništavosti.

Isticanje ništavosti

Član 109.

Na ništavost sud pazi po službenoj dužnosti i na njemu se može pozivati svaka zainteresirana osoba.

Ograničeno isticanje ništavosti**Član 110.**

Pravo na isticanje ništavosti ne gasi se.

II. POBOJNI UGOVORI**Kad je ugovor pobojan****Član 111.**

Ugovor je pobojan kad ga je sklopila strana ograničeno poslovno sposobna, kad je pri njegovu sklapanju bilo mana u pogledu volje strana te kad je to ovim zakonom ili posebnim propisom određeno.

Poništenje ugovora**Član 112.**

(1) Ugovorna strana u čijem je interesu pobojnost ustanovljena može tražiti da se ugovor poništi.

(2) Ali, suugovaratelj te strane može od nje tražiti da se u određenom roku, ali ne kraćem od 30 dana, izjasni da li ostaje pri ugovoru ili ne, jer će u protivnom smatrati da je ugovor poništen.

(3) Ako se pozvana ugovorna strana u ostavljenom roku ne izjasni ili ako izjavi da ne ostaje pri ugovoru, smatrat će se da je ugovor poništen.

Posljedica poništenja**Član 113.**

(1) Ako je na temelju pobojnog ugovora koji je poništen nešto bilo ispunjeno, ima se izvršiti vraćanje, a ako to nije moguće, ili ako se priroda onog što je ispunjeno protivi vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu.

(2) Naknada u novcu daje se prema cijenama u vrijeme vraćanja odnosno donošenja sudske odluke.

Vraćanje i naknada u slučaju poništenja ugovora ograničeno poslovno sposobne osobe**Član 114.**

U slučaju poništenja ugovora zbog ograničene poslovne sposobnosti jednog ugovaratelja, suugovaratelj takve osobe može zahtijevati vraćanje samo onog dijela ispunjenja koji se nalazi u imovini ograničeno poslovno sposobne osobe ili je upotrijebljen u njezinu korist, a i onog što je namjerno uništeno ili otuđeno.

Odgovornost za poništenje ugovora**Član 115.**

Ugovaratelj na čijoj je strani uzrok pobojnosti odgovoran je svom suugovaratelju za štetu koju trpi zbog poništenja ugovora ako ovaj nije znao ni morao znati za postojanje uzroka pobojnosti ugovora.

Odgovornost ograničeno poslovno sposobne osobe**Član 116.**

Ograničeno poslovno sposobna osoba odgovara za štetu nastalu poništenjem ugovora ako je lukavstvom uvjerala svog suugovaratelja da je poslovno sposobna.

Prestanak prava**Član 117.**

(1) Pravo zahtijevati poništenje pobojnog ugovora prestaje istekom roka od jedne godine od saznanja za razlog pobojnosti odnosno od prestanka prinude.

(2) To pravo u svakom slučaju prestaje istekom roka od tri godine od dana sklapanja ugovora.

III. UGOVORI KOJI NISU U SUGLASNOSTI SA SAMOUPRAVNIM SPORAZUMOM**Usklađivanje odnosno poništenje ugovora****Član 118.**

(1) Kad sudionici u samoupravnom sporazumu sklapaju ugovor radi izvršenja tog sporazuma, ugovor mora biti u skladu s tim samoupravnim sporazumom.

(2) U protivnom, svaki sudionik u samoupravnom sporazumu, pa i onaj koji nije ugovorna strana, može zahtijevati da se takav ugovor uskladi sa samoupravnim sporazumom ili, ako to nije moguće, da se u cjelini ili djelomično poništi.

Vraćanje i naknada u slučaju poništenja ugovora**Član 119.**

Ako je na temelju ugovora koji je poništen nešto bilo ispunjeno, ima se izvršiti vraćanje, a ako to nije moguće, ili ako se priroda onoga što je ispunjeno protivi vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu, prema cijenama u vrijeme vraćanja odnosno donošenja sudske odluke.

Prestanak prava**Član 120.**

(1) Pravo da se zahtijeva usklađivanje odnosno poništenje ugovora koji je protivan samoupravnom sporazumu prestaje istekom roka od godine dana od saznanja za taj nedostatak.

(2) To pravo u svakom slučaju prestaje istekom roka od tri godine od dana sklapanja ugovora.

Odsjek 5.**DVOSTRANI UGOVORI****I. ODGOVORNOST ZA MATERIJALNE I PRAVNE NEDOSTATKE ISPUNJENJA****Član 121.**

(1) Kod ugovora s naknadom svaki ugovaratelj odgovara za materijalne nedostatke svog ispunjenja.

(2) Isto tako, ugovaratelj odgovara i za pravne nedostatke ispunjenja i dužan je štiti drugu stranu od prava i zahtjeva trećih osoba kojima bi njezino pravo bilo isključeno ili suženo.

(3) Na dve obveze prenosioca na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ovog zakona o odgovornosti prodavaoca za materijalne i pravne nedostatke, ako za određeni slučaj nije što drugo propisano.

II. PRIGOVOR NEISPUNJENJA UGOVORA

Pravilo istovremenog ispunjenja

Član 122.

(1) U dvostranim ugovorima nijedna strana nije dužna ispuniti svoju obvezu ako druga strana ne ispunji ili nije spremna istovremeno ispuniti svoju obvezu. Izuzev ako je što drugo ugovoreno ili zakonom određeno, ili ako što drugo proistječe iz prirode posla.

(2) Ali, ako na sudu jedna strana istakne da nije dužna ispuniti svoju obvezu dok i druga strana ne ispunji svoju, sud će joj naložiti da ispunji svoju obvezu kad i druga strana ispunji svoju.

Kad ispunjenje obveze jedne strane postane neizvjesno

Član 123.

(1) Ako je ugovoreno da prvo jedna strana ispunji svoju obvezu, pa se nakon sklapanja ugovora materijalne prilike druge strane neorašaju u toj mjeri da je neizvjesno da li će ona moći ispuniti svoju obvezu, ili ako ta neizvjesnost proizlazi iz drugih ozbiljnih razloga, strana koja se obvezala da prva ispunji svoju obvezu može odgoditi neizvjesno ispunjenje dok druga strana ne ispunji svoju obvezu ili dok ne dade dovoljno osiguranje da će je ispuniti.

(2) To važi i kad su materijalne prilike druge strane bile u istoj mjeri teške još prije sklapanja ugovora, ako njezin suugovaratelj to nije znao niti je morao znati.

(3) U tim slučajevima strana koja se obvezala da prva ispunji svoju obvezu može zahtijevati da joj se osiguranje dade u primjerenom roku, a poslije protoka tog roka bez rezultata, može raskinuti ugovor.

III. RASKID UGOVORA ZBOG NEISPUNJENJA

Prava jedne strane kad druga strana ne ispunji svoju obvezu

Član 124.

U dvostranim ugovorima, kad jedna strana ne ispunji svoju obvezu, druga strana može, ako nije što drugo određeno, zahtijevati ispunjenje obveza ili, pod uvjetima predviđenim u idućim članovima, raskinuti ugovor prostom izjavom, ako raskid ugovora ne nastupa po samom zakonu, a u svakom slučaju ima pravo na naknadu štete.

Kad je ispunjenje o roku bitni sastojak ugovora

Član 125.

(1) Kad ispunjenje obveze u određenom roku predstavlja bitan sastojak ugovora, pa dužnik ne ispunji obvezu u tom roku, ugovor se raskida po samom zakonu.

(2) Ali, vjerovnik može održati ugovor na snazi ako nakon isteka roka, bez odgađanja, obavijesti dužnika da zahtijeva ispunjenje ugovora.

(3) Kad je vjerovnik zahtijevao ispunjenje, pa ga nije dobio u razumnom roku, može izjaviti da raskida ugovor.

(4) Ova pravila važe kako u slučaju kad su ugovorne strane predvidjele da će se ugovor smatrati raskinutim ako ne bude ispunjen u određenom roku, tako i onda kad je ispunjenje ugovora u određenom roku bitan sastojak ugovora po prirodi posla.

Kad ispunjenje o roku nije bitni sastojak ugovora

Član 126.

(1) Kad ispunjenje obveze u određenom roku nije bitni sastojak ugovora, dužnik zadržava pravo da i nakon isteka roka ispunji svoju obvezu, a vjerovnik da zahtijeva njezino ispunjenje.

(2) Ali, ako vjerovnik želi raskinuti ugovor, mora ostaviti dužniku primjeren naknadni rok za ispunjenje.

(3) Ako dužnik ne ispunji obvezu u naknadnom roku, nastupaju iste posljedice kao i u slučaju kad je rok bitni sastojak ugovora.

Raskid ugovora bez ostavljanja naknadnog roka

Član 127.

Vjerovnik može raskinuti ugovor bez ostavljanja dužniku naknadnog roka za ispunjenje ako iz dužnikova držanja proizlazi da on svoju obvezu neće izvršiti ni u naknadnom roku.

Raskid ugovora prije isteka roka

Član 128.

Kad je prije isteka roka za ispunjenje obveze očito da jedna strana neće ispuniti svoju obvezu iz ugovora, druga strana može raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete.

Raskid ugovora s uzastopnim obvezama

Član 129.

(1) Kad u ugovoru s uzastopnim obvezama jedna strana ne ispunji jednu obvezu, druga strana može, u razumnom roku, raskinuti ugovor u pogledu svih budućih obveza, ako je iz danih okolnosti očito da ni one neće biti ispunjene.

(2) Ona može raskinuti ugovor ne samo u pogledu budućih obveza, nego i u pogledu već ispunjenih obveza, ako njihovo ispunjenje bez izostalih ispunjenja nema interesa za nju.

(3) Dužnik može održati ugovor ako dade odgovarajuće osiguranje.

Dužnost obavješćavanja

Član 130.

Vjerovnik koji zbog neispunjenja dužnikove obveze raskida ugovor dužan je to saopćiti dužniku bez odgađanja.

Kad se ugovor ne može raskinuti

Član 131.

Ugovor se ne može raskinuti zbog neispunjenja neznatnog dijela obveze.

Učinak raskida

Član 132.

(1) Raskidom ugovora obje strane su oslobođene svojih obveza, izuzev obveze na naknadu eventualne štete.

(2) Ako je jedna strana izvršila ugovor potpuno ili djelomično, ima pravo da joj se vrati ono što je dala.

(3) Ako obje strane imaju pravo zahtijevati vraćanje danog, uzajamna vraćanja obavljaju se po pravilima za izvršenje dvostranih ugovora.

(4) Svaka strana dužuje drugoj naknadu za koristi koje je u međuvremenu imala od onoga što je dužna vratiti odnosno nadoknaditi.

(5) Strana koja vraća novac dužna je platiti za-teznu kamatu od dana kad je isplatu primila.

IV. RASKID ILI IZMJENA UGOVORA ZBOG PROMI-JENJENIH OKOLNOSTI

Pretpostavke za raskid

Član 133.

(1) Ako nakon sklapanja ugovora nastupe okolnosti koje otežavaju ispunjenje obveze jedne strane, ili ako se zbog njih ne može ostvariti svrha ugovora, a u jed-nom i u drugom slučaju u toj mjeri da je očito da u-govor više ne odgovara očekivanjima ugovornih strana i da bi po općem mišljenju bilo nepravično održati ga na snazi takav kakav je, strana kojoj je otežano ispu-njenje obveze odnosno strana koja zbog promijenjenih okolnosti ne može ostvarivati svrhu ugovora može zah-tijevati da se ugovor raskine.

(2) Raskid ugovora ne može se zahtijevati ako je strana koja se poziva na promijenjene okolnosti bila dužna u vrijeme sklapanja ugovora uzeti u obzir te o-kolnosti ili ih je mogla izbjeći ili savladati.

(3) Strana koja zahtijeva raskid ugovora ne može se pozivati na promijenjene okolnosti koje su nastupile nakon isteka roka određenog za ispunjenje njezine ob-veze.

(4) Ugovor se neće raskinuti ako druga strana po-nudi ili pristane da se odgovarajući uvjeti ugovora pra-vično izmijene.

(5) Ako izrekne raskid ugovora, sud će na zahtjev druge strane obvezati stranu koja ga je zahtijevala da naknadi drugoj strani pravičan dio štete koju trpi zbog toga.

Dužnost obavještanja

Član 134.

Strana koja je ovlaštena da zbog promjenjenih o-kolnosti zahtijeva raskid ugovora dužna je o svojoj namjeri da traži raskid ugovora obavijestiti drugu stranu čim sazna da su takve okolnosti nastupile, a ako to ne učini, odgovara za štetu koju je druga strana pretrpjela zbog toga što joj zahtjev nije bio na vrije-me saopćen.

Okolnosti značajne za odluku suda

Član 135.

Pri odlučivanju o raskidu ugovora odnosno o nje-govoj izmjeni sud se rukovodi načelima poštenog pro-meta, vodeći računa naročito o svrsi ugovora, o uobi-čajenom riziku kod ugovora odnosno vrste, o općem interesu te o interesima obje strane.

Odricanje od pozivanja na promijenjene okolnosti

Član 136.

Strane se mogu ugovorom unaprijed odreći poziva-nja na određene promijenjene okolnosti, osim ako je to u opreci s načelom savjesnosti i poštenja.

V. NEMOGUĆNOST ISPUNJENJA

Nemogućnost ispunjenja za koju ne odgovara nijedna strana

Član 137.

(1) Kad je ispunjenje obveze jedne strane u dvo-stranom ugovoru postalo nemoguće zbog događaja za koji nije odgovorna ni jedna ni druga strana, gasi se i obveza druge strane, a ako je ova nešto ispunila od svoje obveze, može zahtijevati vraćanje po pravilima o vraćanju stečenog bez osnove.

(2) U slučaju djelomične nemogućnosti ispunjenja zbog događaja za koji nije odgovorna ni jedna ni dru-ga strana, druga strana može raskinuti ugovor ako dje-lomično ispunjenje ne odgovara njezinim potrebama, inače ugovor ostaje na snazi, a druga strana ima pravo zahtijevati razmjerno smanjenje svoje obveze.

Nemogućnost ispunjenja za koju odgovara druga strana

Član 138.

(1) Kad je ispunjenje obveze jedne strane u dvo-stranom ugovoru postalo nemoguće zbog događaja za koji odgovara druga strana, njezina obveza se gasi, a ona zadržava svoje potraživanje prema drugoj strani, s tim što se smanjuje za onoliko koliko je ona mogla imati koristi od oslobođenja od vlastite obveze.

(2) Osim toga, ona je dužna ustupiti drugoj strani sva prava koja bi imala prema trećim osobama u vezi s predmetom svoje obveze čije je ispunjenje postalo nemoguće.

VI. PREKOMJERNO OŠTEĆENJE

Očiti nerazmjer uzajamnih davanja

Član 139.

(1) Ako je između obveza ugovornih strana u dvo-stranom ugovoru postojao u vrijeme sklapanja ugovora očiti nerazmjer, oštećena strana može zahtijevati poniš-tenje ugovora ako za pravu vrijednost tada nije znala niti je morala znati.

(2) Pravo da se zahtijeva poništenje ugovora pres-taje istekom godine dana od njegova sklapanja.

(3) Odricanje unaprijed od ovog prava nema pravni učinak.

(4) Ugovor će ostati na snazi ako druga strana po-nudi dopunu do prave vrijednosti.

(5) Zbog ovog nerazmjera ne može se tražiti po-ništenje ugovora na sreću, javne prodaje, a ni onda kad je za stvar dana viša cijena iz osobite naklonosti.

Posebni slučajevi

Član 140.

(1) Ako se otuđuje osnovno sredstvo u društvenom vlasništvu, a stjecalac je fizička ili građanska pravna osoba, može se zahtijevati poništenje ugovora ukoliko je ono što je primljeno u očitom nerazmjeru s vrijed-nošću u vrijeme sklapanja ugovora.

(2) Ako fizička ili građanska pravna osoba otuđu-je stvar koja može biti osnovno sredstvo, a stjecalac je društvena pravna osoba, može se zahtijevati poništenje ugovora ukoliko je ono što je dano u očitom nerazmje-ru s vrijednošću u vrijeme sklapanja ugovora.

(3) Nepoznavanje prave vrijednosti stvari u času sklapanja ugovora nije uvjet za njegovo poništenje.

(4) Poništenje ugovora može zahtijevati društvena pravna osoba koja je bila ugovorna strana te nadležni organ.

(5) Ako ovim članom nije drugačije propisano, na odgovarajući se način primjenjuju pravila iz prethodnog člana.

(6) Pod osnovnim sredstvom u smislu ovog člana ne razumijeva se nekretnina koja je osnovno sredstvo društvene pravne osobe.

VII. ZELENAŠKI UGOVOR

Član 141.

(1) Ništav je ugovor kojim netko, koristeći se stanjem nužde ili teškim materijalnim stanjem drugog, njegovim nedovoljnim iskustvom, lakomislenošću ili zavisnošću, ugovori za sebe ili za nekoga trećeg korist koja je u očitom nerazmjeru s onim što je on drugom dao ili učinio, ili se obvezao dati ili učiniti.

(2) Na zelenaški ugovor na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ovog zakona o posljedicama ništavosti i o djelomičnoj ništavosti ugovora.

(3) Ako oštećenik zahtijeva da se njegova obveza smanji na pravičan iznos, sud će udovoljiti takvom zahtjevu ako je to moguće, a u tom slučaju ugovor na odgovarajućom izmjenom ostaje na snazi.

(4) Oštećenik može podnijeti zahtjev za smanjenje obveze na pravičan iznos u roku od pet godina od sklapanja ugovora.

VIII. OPĆI UVJETI UGOVORA

Obveznost

Član 142.

(1) Opći uvjeti koje odredi jedan ugovaratelj, bilo da su sadržani u formalnom ugovoru, bilo da se na njih ugovor poziva, dopunjuju posebne pogodbe utvrđene među ugovarateljima u istom ugovoru, i u pravilu obvezuju kao i ove.

(2) Opći uvjeti ugovora moraju se objaviti na uobičajeni način.

(3) Opći uvjeti obvezuju ugovornu stranu ako su joj bili poznati ili morali biti poznati u času sklapanja ugovora.

(4) U slučaju neslaganja općih uvjeta i posebnih pogodbi, važe ove posljednje.

Ništavost nekih odredbi općih uvjeta

Član 143.

(1) Ništave su odredbe općih uvjeta koje su protivne samoj svrsi sklopljenog ugovora ili dobrim poslovničkim običajima, čak i ako su opći uvjeti koji ih sadrže odobreni od nadležnog organa.

(2) Sud može odbiti primjenu pojedinih odredbi općih uvjeta koje lišavaju drugu stranu prava da stavi prigovore, ili onih na temelju kojih ona gubi prava iz ugovora ili gubi rokove, ili koje su inače nepravične ili pretjerano stroge prema njoj.

Odnos općih uvjeta i pojedinačnih ugovora

Član 144.

Ako su između društveno-političke zajednice, samoupravne interesne zajednice, mjesne zajednice od-

nosno organizacije potrošača i neke organizacije udruženog rada koja se bavi poslovnim prometom robe i usluga na malo utvrđeni opći uvjeti isporuke robe ili obavljanja usluga, ti su uvjeti sastavni dijelovi svih pojedinačnih ugovora koje bi ta organizacija sklopila o tim isporukama ili uslugama, ako zakonom nije drugačije određeno.

IX. USTUPANJE UGOVORA

Uvjeti ustupanja

Član 145.

(1) Svaka strana u dvostranom ugovoru može, ako na to pristane druga strana, ustupiti ugovor nekoj trećoj osobi koja time postaje nosilac svih njezinih prava i obveza iz tog ugovora.

(2) Ustupanjem ugovora ugovorni odnos izmeđustupioca i druge strane prelazi na primaoca i drugu stranu u času kada je druga strana pristala na ustupanje, a ako je druga strana dala svoj pristanak unaprijed, u času kad je obaviještena o ustupanju.

(3) Pristanak na ustupanje ugovora pravovaljan je samo ako je dan u formi propisanoj u zakonu za ustupljeni ugovor.

(4) Odredbe o sporednim pravima u vezi s ugovorom o preuzimanju duga na odgovarajući će se način primijeniti i na ustupanje ugovora.

Odgovornost ustupioce

Član 146.

(1) Ustupilac odgovara primaocu za pravovaljanost ustupljenog ugovora.

(2) On mu ne jamči da će druga strana ispuniti svoje obveze iz ustupljenog ugovora, osim ako se na to naročito obvezao.

(3) On ne jamči drugoj strani da će primalac ispuniti obveze iz ugovora, osim ako se na to naročito obvezao.

Prigovori

Član 147.

Druga strana može istaći primaocu sve prigovore iz ustupljenog ugovora, a i one koje ima iz drugih odnosa s njim, ali ne i prigovore koje ima prema ustupioocu.

Odsjek 6.

OPĆI UČINCI UGOVORA

I. STVARANJE OBVEZA ZA UGOVARATELJE

Učinci ugovora među ugovarateljima i njihovim pravnim sljedbenicima

Član 148.

(1) Ugovor stvara prava i obveze za ugovorne strane.

(2) Ugovor ima učinak i za univerzalne pravne sljedbenike ugovornih strana, izuzev ako je što drugo ugovoreno ili što drugo proizlazi iz prirode samog ugovora.

(3) Ugovorom se može ustanoviti pravo u korist treće osobe.

II. UGOVOR U KORIST TREĆE OSOBE

Neposredno pravo trećeg

Član 149.

(1) Kad netko ugovori u svoje ime potraživanje u korist trećeg, treći stječe vlastito i neposredno pravo prema dužniku ako nije što drugo ugovoreno ili ne proizlazi iz okolnosti posla.

(2) Ugovaratelj ima pravo zahtijevati da dužnik izvrši prema trećem ono što je ugovoreno u korist te treće osobe.

Opozivanje koristi za trećeg

Član 150.

(1) Ugovaratelj koristi za trećeg može je opozvati ili izmijeniti sve dok treći ne izjavi da prihvaća ono što je ugovoreno u njegovu korist.

(2) Ako je ugovoreno da će dužnik izvršiti ono na što se obvezao u korist trećeg tek nakon smrti ugovaratelja, ovaj može sve dotle, pa i svojom oporukom, opozvati korist ugovorenu za trećeg ako iz samog ugovora ili iz okolnosti ne proizlazi što drugo.

Prigovori dužnika prema trećem

Član 151.

Dužnik može istaći trećem sve prigovore koje ima prema ugovaratelju po osnovi ugovora kojim je ugovorena korist za trećeg.

Odbijanje trećeg

Član 152.

Ako treći odbije korist koja je ugovorena za njega ili je ugovaratelj opozove, korist pripada ugovaratelju ako što drugo nije ugovoreno ili ne proizlazi iz prirode posla.

Obecanje radnje treće osobe

Član 153.

(1) Obecanje učinjeno drugom da će treći nešto učiniti ili propustiti, trećeg ne obvezuje, a obećavalac odgovara za štetu koju bi drugi pretrpilo zbog toga što treći neće da se obveže ili da izvrši ili propusti određenu radnju.

(2) Obecavalac neće odgovarati ako je drugom obećao da će se samo zauzeti kod trećeg da se ovaj obveže da nešto učini ili propusti, a u tome nije uspio i pored svega potrebnog zalaganja.

ODJELJAK 2.

Uzrokovane štete

Odsjek 1.

OPĆA NAČELA

Osnove odgovornosti

Član 154.

(1) Tko drugome uzrokuje štetu dužan je naknaditi je ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivnje.

(2) Za štetu od svari ili djelatnosti od kojih potječe povećana opasnost štete za okolinu odgovara se bez obzira na krivnju.

(3) Za štetu bez obzira na krivnju odgovara se i u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

Šteta

Član 155.

Šteta je umanjenje društvenih sredstava odnosno nečije imovine (obična šteta) i sprečavanje njihova povećanja (izmakla korist), a i nanošenje drugome fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta).

Zahtjev da se ukloni opasnost štete

Član 156.

(1) Svatko može zahtijevati od drugoga da ukloni izvor opasnosti od kojega prijeti znatnija šteta njemu ili određenom broju osoba, a i suzdržati se od djelatnosti od koje proizlazi uznemiravanje ili opasnost štete ako se nastanak uznemiravanja ili štete ne može spriječiti odgovarajućim mjerama.

(2) Sud će na zahtjev zainteresirane osobe narediti da se poduzmu odgovarajuće mjere za sprečavanje nastanka štete ili uznemiravanja ili da se ukloni izvor opasnosti, na trošak posjednika izvora opasnosti, ako ovaj sam to ne učini.

(3) Ako šteta nastane u obavljanju općekorisne djelatnosti za koju je dobivena dozvola nadležnog organa, može se zahtijevati samo naknada štete koja prelazi uobičajene granice (prekomjerna šteta).

(4) Ali, i u tom slučaju se može zahtijevati poduzimanje društveno opravdanih mjera da se spriječi nastupanje štete ili da se ona smanji.

Zahtjev da se prestane s povredom prava ličnosti

Član 157.

(1) Svatko ima pravo zahtijevati od suda ili drugoga nadležnog organa da naredi prestanak radnje kojom se povređuje pravo njegove ličnosti.

(2) Sud odnosno drugi nadležni organ može narediti prestanak radnje pod prijetnjom plaćanja stanovite novčane svote, određene ukupno ili po jedinici vremena, u korist povrijeđenog.

Odsjek 2.

ODGOVORNOST PO OSNOVI KRIVNJE

Postojanje krivnje

Član 158.

Krivnja postoji kada je štetnik uzrokovao štetu namjerno ili nepažnjom.

Neodgovorne osobe

Član 159.

(1) Osoba koja zbog duševne bolesti ili zaostalog umnog razvoja ili kojih drugih razloga nije sposobna za rasuđivanje ne odgovara za štetu što je drugome uzrokuje.

(2) Tko drugom uzrokuje štetu u stanju prolazne nesposobnosti za rasuđivanje, odgovoran je za nju, izu-

zev ako dokaže da nije svojom krivnjom dospio u to stanje.

(3) Ako je u to stanje dospio tuđom krivnjom, za štetu će odgovarati onaj koji ga je u to stanje doveo.

Odgovornost maloljetnika

Član 160.

(1) Maloljetnik do navršene sedme godine ne odgovara za štetu koju uzrokuje.

(2) Maloljetnik od navršene sedme do navršene četrnaeste godine ne odgovara za štetu, osim ako se dokaže da je pri uzrokovanju štete bio sposoban za rasuđivanje.

(3) Maloljetnik s navršenih četrnaest godina odgovara prema općim pravilima o odgovornosti za štetu.

Nužna obrana, stanje nužde, otklanjanje štete od drugog

Član 161.

(1) Tko u nužnoj obrani uzrokuje štetu napadaču nije dužan naknaditi je, osim u slučaju prekoračenja nužne obrane.

(2) Ako netko uzrokuje štetu u stanju nužde, oštećenik može zahtijevati naknadu od osobe koja je kriva za nastanak opasnosti štete ili od osoba od kojih je šteta otklonjena, ali od ovih posljednjih ne više od koristi što su je imale od toga.

(3) Tko pretpri štetu otklanjajući od drugog opasnost štete, ima pravo zahtijevati od njega naknadu one štete kojoj se razumno izložio.

Dopuštena samopomoć

Član 162.

(1) Tko u slučaju dopuštene samopomoći uzrokuje štetu osobi koja je izazvala potrebu samopomoći, nije dužan naknaditi je.

(2) Pod dopuštenom samopomoći razumijeva se pravo svake osobe da otkloni povredu prava kad neposredno prijeti opasnost, ako je takva zaštita nužna i ako način otklanjanja povrede prava odgovara prilikama u kojima nastaje opasnost.

Pristanak oštećenika

Član 163.

(1) Tko na svoju štetu dopusti drugome poduzimanje neke radnje, ne može od njega zahtijevati naknadu štete uzrokovane tom radnjom.

(2) Ništava je izjava oštećenika kojom je pristao da mu se učini šteta radnjom koja je zakonom zabranjena.

Odsjek 3.

ODGOVORNOST ZA DRUGOG

Duševne bolesti i zaostali u umnom razvoju

Član 164.

(1) Za štetu koju uzrokuje osoba koja zbog duševne bolesti ili zaostalog umnog razvoja ili kojih drugih razloga nije sposobna za rasuđivanje odgovara onaj koji je na temelju zakona ili odluke nadležnog organa ili ugovora dužan voditi nadzor nad njom.

(2) On se može osloboditi odgovornosti ako dokaže da je obavljao nadzor na koji je obavezan ili da bi šteta nastala i pri brižljivom obavljanju nadzora.

Odgovornost roditelja

Član 165.

(1) Roditelji odgovaraju za štetu koju uzrokuje drugom njihovo dijete do navršene sedme godine, bez obzira na svoju krivnju.

(2) Oni se oslobađaju odgovornosti ako postoje razlozi za isključenje odgovornosti prema pravilima o odgovornosti bez obzira na krivnju.

(3) Oni ne odgovaraju ako je šteta nastala dok je dijete bilo povjereno drugoj osobi i ako je ta osoba odgovorna za štetu.

(4) Roditelji odgovaraju za štetu što je uzrokuje drugom njihovo maloljetno dijete koje je navršilo sedam godina, osim ako dokažu da je šteta nastala bez njihove krivnje.

Solidarna odgovornost

Član 166.

Ako pored roditelja odgovara za štetu i dijete, njihova je odgovornost solidarna.

Odgovornost druge osobe za maloljetnika

Član 167.

(1) Za štetu koju drugome uzrokuje maloljetnik dok je pod nadzorom staratelja, škole ili druge ustanove odgovara staratelj, škola odnosno druga ustanova, osim ako dokažu da su nadzor obavljali na način na koji su obvezni ili da bi šteta nastala i pri brižljivom obavljanju nadzora.

(2) Ako za štetu odgovara i maloljetnik, odgovornost je solidarna.

Posebna odgovornost roditelja

Član 168.

(1) Ako dužnost nadzora nad maloljetnom osobom ne leži na roditeljima već na nekoj drugoj osobi, oštećenik ima pravo zahtijevati naknadu od roditelja kad je šteta nastala zbog lošeg odgoja maloljetnika, rdavili primjera ili poročnih navika koje su mu roditelji dali ili se i inače šteta može upisati u krivnju roditeljima.

(2) Osoba na kojoj u ovom slučaju leži dužnost nadzora ima pravo tražiti od roditelja da joj naknade isplaćenu svoju ako je ona isplatila naknadu oštećeniku.

Odgovornost po osnovi pravičnosti

Član 169.

(1) U slučaju štete što ju je uzrokovala osoba koja za nju nije odgovorna, a naknada se ne može dobiti od osobe koja je bila dužna voditi nadzor nad njom, sud može, kad to pravičnost zahtijeva, a naročito s obzirom na materijalno stanje štetnika i oštećenika, osuđiti štetnika da naknadi štetu, potpuno ili djelomično.

(2) Ako je štetu uzrokovao maloljetnik sposoban za rasuđivanje koji je ne može naknaditi, sud može, kad i

to pravičnost zahtijeva, a naročito s obzirom na materijalno stanje roditelja i oštećenika, obvezati roditelje da naknade štetu, potpuno ili djelomično, tako za nju nisu krivi.

Odsjek 4.

ODGOVORNOST ORGANIZACIJA UDRUŽENOG RADA I DRUGIH PRAVNIH OSOBA PREMA TREĆEM

Odgovornost organizacija udruženog rada

Član 170.

(1) Za štetu koju radnik u radu ili u vezi s radom uzrokuje trećoj osobi odgovara organizacija udruženog rada u kojoj je radnik radio u trenutku uzrokovanja štete, osim ako dokaže da je radnik u danim okolnostima postupao onako kako je trebalo.

(2) Oštećenik ima pravo zahtijevati naknadu štete i neposredno od radnika ako je štetu uzrokovao namjerno.

(3) Odredbom stava 1. ovog člana ne dira se u pravila o odgovornosti za štetu koja potječe od opasne stvari ili opasne djelatnosti.

Odgovornost drugih osoba

Član 171.

(1) Odredbe prethodnog člana primjenjuju se i na druge pravne osobe i osobe koje samostalno obavljaju djelatnost osobnim radom u pogledu odgovornosti za štetu što je radnici koji kod njih rade uzrokuju u radu ili u vezi s radom.

(2) Osoba koja je oštećeniku naknadila štetu što ju je radnik uzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom ima pravo od tog radnika zahtijevati naknadu plaćene svote.

(3) To pravo zastarijeva u roku od šest mjeseci od dana isplaćene naknade štete.

Odgovornost pravne osobe za štetu koju uzrokuje njezin organ

Član 172.

(1) Pravna osoba odgovara za štetu koju njezin organ uzrokuje trećoj osobi u obavljanju ili u vezi s obavljanjem svojih funkcija.

(2) Ako za određeni slučaj nije što drugo u zakonu određeno, pravna osoba ima pravo na naknadu od osobe koja je štetu skrivila namjerno ili krajnjom nepažnjom.

(3) To pravo zastarijeva u roku od šest mjeseci od dana isplaćene naknade štete.

Odsjek 5.

ODGOVORNOST ZA ŠTETU OD OPASNE STVARI ILI OPASNE DJELATNOSTI

I. OPĆE ODREDBE

Pretpostavna uzročnost

Član 173.

Šteta nastala u vezi s opasnom stvarju odnosno opasnom djelatnošću smatra se da potječe od te stvari odnosno djelatnosti, izuzev ako se dokaže da one nisu bile uzrok štete.

The odgovara za štetu

Član 174.

(1) Za štetu od opasne stvari odgovara njezin imalac, a za štetu od opasne djelatnosti odgovara osoba koja se njom bavi.

(2) Imaozem se smatra vlasnik stvari te društvena pravna osoba koja ima pravo raspolaganja odnosno kojoj je stvar dana na privremeno korištenje.

Protupravno oduzimanje opasne stvari od imaoca

Član 175.

Ako je imaozu oduzeta opasna stvar na protupravan način, za štetu koja od nje potječe ne odgovara on, nego onaj koji mu je oduzeo opasnu stvar, ako imalac nije za to odgovoran.

Predaja stvari trećoj osobi

Član 176.

(1) Umjesto imaoca stvari, i isto kao on, odgovara osoba kojoj je imalac povjerio stvar da se njome služi ili osoba koja je inače dužna da je nadgleda a nije kod njega na radu.

(2) Ali će pored nje odgovarati i imalac stvari ako je šteta proizašla iz neke skrivene mane ili skrivenog svojstva stvari na koje joj nije skrenuo pažnju.

(3) U tom slučaju odgovorna osoba koja je isplatila naknadu oštećeniku ima pravo zahtijevati cijelu njezinu svotu od imaoca.

(4) Imalac opasne stvari koji ju je povjerio osobi koja nije osposobljena ili nije ovlaštena njome rukovati odgovara za štetu koja potekne od te stvari.

Ozlobođenje od odgovornosti

Član 177.

(1) Imalac se oslobađa odgovornosti ako dokaže da šteta potječe od nekog uzroka koji se nalazio izvan stvari, a čije se djelovanje nije moglo predvidjeti, ni izbjeći ili otkloniti.

(2) Imalac stvari oslobađa se odgovornosti i ako dokaže da je šteta nastala isključivo radnjom oštećenika ili treće osobe, koju on nije mogao predvidjeti i čije posljedice nije mogao izbjeći ili otkloniti.

(3) Imalac se oslobađa odgovornosti djelomično ako je oštećenik djelomično pridonio nastanku štete.

(4) Ako je nastanku štete djelomično pridonijela treća osoba, ona odgovara oštećeniku solidarno s imaozem stvari, a dužna je snositi naknadu razmjerno težini svoje krivnje.

(5) Osoba kojom se imalac poslužio pri upotrebi stvari ne smatra se trećom osobom.

II. ODGOVORNOST U SLUČAJU NEZGODE IZAZVANE MOTORNIM VOZILIMA U POKRETU

Član 178.

(1) U slučaju nezgode izazvane motornim vozilom u pokretu koja je uzrokovana isključivom krivnjom jednog imaoca, primjenjuju se pravila o odgovornosti po osnovi krivnje.

(2) Ako postoji obustrana krivnja, svaki imalac odgovara za ukupnu štetu koju su oči pretrpjeli razmjerno stupnju svoje krivnje.

(3) Ako nema krivnje nijednog, imalci odgovaraju na ravne dijelove ako razlozi pravičnosti ne zahtijevaju što drugo.

(4) Za štetu što je pretrpe treće osobe imalci motornih vozila odgovaraju solidarno.

III. ODGOVORNOST PROIZVOĐAČA STVARI S NEDOSTATKOM

Član 179.

(1) Tko stavi u promet neku stvar koju je proizveo, a koja zbog nekog nedostatka za koji on nije znao predstavlja opasnost štete za osobe ili stvari, odgovara za štetu koja bi nastala zbog tog nedostatka.

(2) Proizvođač odgovara i za opasna svojstva stvari ako nije poduzeo sve što je potrebno da štetu, koju je mogao predvidjeti, spriječi upozorenjem, sigurnom ambalažom ili drugom odgovarajućom mjerom.

Odsjek 6.

POSEBNI SLUČAJEVI ODGOVORNOSTI

Odgovornost uslijed terorističkih akata, javnih demonstracija ili manifestacija

Član 180.

Za štetu nastalu smrću ili tjelesnom povredom uslijed akata nasilja ili terora te prilikom javnih demonstracija i manifestacija odgovara društveno-politička zajednica čiji su organi po važećim propisima bili dužni spriječiti takvu štetu.

Odgovornost organizatora priredbi

Član 181.

Organizator okupljanja većeg broja ljudi u zatvorenom ili na otvorenom prostoru odgovara za štetu nastalu smrću ili tjelesnom povredom koju netko pretrpi uslijed izvanrednih okolnosti koje u takvim prilikama mogu nastati, kao što je gibanje masa, opći nered i slično.

Odgovornost zbog uskraćivanja nužne pomoći

Član 182.

(1) Tko bez opasnosti za sebe uskrati pomoć osobi čiji su život ili zdravlje očito ugroženi, odgovara za štetu koja je otuda nastala, ako je on tu štetu prema okolnostima slučaja morao predvidjeti.

(2) Ako pravičnost zahtijeva, sud može takvu osobu osloboditi obveze da naknadi štetu.

Odgovornost u vezi s obvezom sklapanja ugovora

Član 183.

Osoba koja je po zakonu obvezna zaključiti neki ugovor dužna je naknaditi štetu ako na zahtjev zainteresirane osobe bez odgađanja ne sklopi taj ugovor.

Odgovornost u vezi s obavljanjem poslova od općeg interesa

Član 184.

Organizacije koje obavljaju komunalnu ili drugu sličnu djelatnost od općeg interesa odgovaraju za štetu ako bez opravdanog razloga obustave ili neredovno obavljaju uslugu.

Odsjek 7.

NAKNADA

I. NAKNADA MATERIJALNE ŠTETE

Uspostavljanje prijašnjeg stanja i naknada u novcu

Član 185.

(1) Odgovorna osoba dužna je uspostaviti stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala.

(2) Ako uspostavljanje prijašnjeg stanja ne otklanja štetu potpuno, odgovorna osoba dužna je za ostatak štete dati naknadu u novcu.

(3) Kad uspostavljanje prijašnjeg stanja nije moguće, ili kad sud smatra da nije nužno da to učini odgovorna osoba, sud će odrediti da ona isplati oštećeniku odgovarajuću svotu novca na ime naknade štete.

(4) Sud će dosuditi oštećeniku naknadu u novcu kad on to zahtijeva, izuzev ako okolnosti danog slučaja opravdavaju uspostavljanje prijašnjeg stanja.

Kad dospijeva obveza naknade

Član 186.

Obveza naknade štete smatra se dospjelom od trenutka nastanka štete.

Naknada u slučaju propasti stvari oduzete na nedopušten način

Član 187.

Ako je stvar koja je bila oduzeta imao na nedopušten način propala uslijed više sile, odgovorna osoba dužna je dati naknadu u novcu.

Naknada u obliku novčane rente

Član 188.

(1) U slučaju smrti, tjelesne povrede ili oštećenja zdravija naknada se određuje, u pravilu, u obliku novčane rente, doživotno ili za određeno vrijeme.

(2) Novčana renta dosuđena na ime naknade štete plaća se mjesečno unaprijed, ako sud ne odredi što drugo.

(3) Vjerovnik ima pravo zahtijevati potrebno osiguranje za isplatu rente, osim ako to prema okolnostima slučaja ne bi bilo opravdano.

(4) Ako dužnik ne dade osiguranje koje sud odredi, vjerovnik ima pravo zahtijevati da mu se umjesto rente isplati jedna ukupna svota čija se visina određuje prema visini rente i vjerojatnom trajanju vjerovnikova života, uz odbitak odgovarajućih kamata.

(5) Iz ozbiljnih uzroka vjerovnik može i u drugim slučajevima zahtijevati, odmah ili kasnije, da mu se umjesto rente isplati jedna ukupna svota.

II. OPSEG NAKNADE MATERIJALNE ŠTETE

Obična šteta i izmakla korist

Član 189.

(1) Oštećenik ima pravo kako na naknadu obične štete, tako i na naknadu izmakle koristi.

(2) Visina naknade štete određuje se prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, izuzev slučaja kad zakon naređuje što drugo.

(3) Pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.

(4) Kad je stvar uništena ili oštećena krivičnim djelom učinjenim s umišljajem, sud može odrediti visinu naknade prema vrijednosti koju je stvar imala za oštećenika.

Potpuna naknada

Član 190.

Sud će, uzimajući u obzir i okolnosti koje su nastupile poslije uzrokovanja štete, dosuditi naknadu u svoti koja je potrebna da se oštećenikova materijalna situacija dovede u ono stanje u kojem bi se nalazila da nije bilo štetne radnje ili propuštanja.

Sniženje naknade

Član 191.

(1) Sud može, vodeći računa o materijalnom stanju oštećenika, osuditi odgovornu osobu da isplati manju naknadu nego što iznosi šteta, ako ona nije uzrokovana ni namjerno ni krajnjom nepažnjom, a odgovorna osoba je slaboga imovnog stanja te bi je isplata potpune naknade dovela u oskudicu.

(2) Ako je štetnik uzrokovao štetu radeći nešto radi ko isti oštećenika, sud može odrediti manju naknadu, vodeći računa o brižljivosti koju štetnik pokazuje u vlastitim poslovima.

Podijeljena odgovornost

Član 192.

(1) Oštećenik koji je pridonio da šteta nastane ili da bude veća nega što bi inače bila ima pravo samo na razmjerno smanjenu naknadu.

(2) Kad je nemoguće utvrditi koji dio štete potječe od oštećenikove radnje, sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja.

III. POSEBNO O NAKNADI MATERIJALNE ŠTETE U SLUČAJU SMRTI, TJELESNE POVREDE I OŠTEĆENJA ZDRAVLJA

Izgubljena zarada i troškovi liječenja i pogreba

Član 193.

(1) Tko uzrokuje nečiju smrt dužan je naknaditi uobičajene troškove njegova pogreba.

(2) On je dužan naknaditi i troškove njegova liječenja od zadobijenih povreda i druge potrebne troškove u vezi s liječenjem, te zaradu izgubljenu zbog nesposobnosti za rad.

Prava osobe koja je poginuli uzdržavao

Član 194.

(1) Osoba koju je poginuli uzdržavao ili redovno pomagao, a i ona koja je po zakonu imala pravo zahtijevati uzdržavanje od poginulog, ima pravo na naknadu štete koju trpi gubitkom uzdržavanja odnosno pomaganja.

(2) Ova se šteta naknađuje plaćanjem novčane rente čiji se iznos odmjerava s obzirom na sve okolnosti slučaja, a koji ne može biti veći od onoga što bi oštećenik dobivao od poginulog da je ostao u životu.

Naknada štete u slučaju tjelesne povrede ili narušenja zdravlja

Član 195.

(1) Tko drugome nanese tjelesnu povredu ili mu naruši zdravlje dužan je naknaditi mu troškove liječenja i druge potrebne troškove s tim u vezi, a i zaradu izgubljenu zbog nesposobnosti za rad za vrijeme liječenja.

(2) Ako povrijeđeni zbog potpune ili djelomične nesposobnosti za rad gubi zaradu, ili su mu potrebe trajno povećane, ili su mogućnosti njegova daljnjeg razvijanja i napredovanja uništene ili smanjene, odgovorna osoba dužna je plaćati povrijeđenom određenu novčanu rentu, kao naknadu za tu štetu.

Izmjena dosuđene naknade

Član 196.

Sud može na zahtjev oštećenika za ubuduće povećati rentu, a može je na zahtjev štetnika smanjiti ili ukinuti ako se znatnije promijene okolnosti koje je sud imao na umu pri donošenju prijašnje odluke.

Neprenosivost prava

Član 197.

(1) Pravo na naknadu štete u obliku novčane rente uslijed smrti bliske osobe ili uslijed povrede tijela ili narušenja zdravlja ne može se prenijeti drugoj osobi.

(2) Dospjele svote naknade mogu se prenijeti drugome ako je visina naknade određena pismenim sporazumom strana ili pravnomoćnom sudskom odlukom.

IV. POSEBNO O NAKNADI MATERIJALNE ŠTETE U SLUČAJU POVREDE ČASTI I ŠIRENJA NEISTINITIH NAVODA

Član 198.

(1) Tko drugom povrijedi čast, a i tko iznosi ili prenosi neistinite navode o prošlosti, o znanju, o sposobnosti druge osobe, ili o čemu drugome, a zna ili bi morao znati da su neistiniti, i time mu uzrokuje materijalnu štetu, dužan je naknaditi je.

(2) Ali, ne odgovara za uzrokovanu štetu onaj tko učini neistinito saopćenje o drugome ne znajući da je ono neistinito, ako je on ili onaj kome je saopćenje učinio imao u tome ozbiljnog interesa.

V. NAKNADA NEMATERIJALNE ŠTETE

Objavljiva: III ispravka

Član 199.

U slučaju povrede prava ličnosti sud može narediti, na trošak štetnika, objavljivanje presude odnosno ispravka, ili narediti da štetnik povuče izjavu kojom je povreda učinjena, ili što drugo čime se može ostvariti svrha koja se postiže naknadom.

Novčana naknada

Član 200.

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog smanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliske osobe te za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja a osobito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete, a i kad nje nema.

(2) Pri odlučivanju o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete te o visini njezine naknade sud će voditi računa o značenju povrijeđenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njezinom prirodom i društvenom svrhom.

Osobe koje imaju pravo na novčanu naknadu u slučaju smrti ili teškog invaliditeta

Član 201.

(1) U slučaju smrti neke osobe sud može dosuditi članovima njezine uže porodice (bračni drug, djeca i roditelji) pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove.

(2) Takva se naknada može dosuditi i braći i sestrama ako je između njih i umrlog postojala trajnija zajednica života.

(3) U slučaju naročito teškog invaliditeta neke osobe sud može dosuditi njezinu bračnom drugu, djeci i roditeljima pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove.

(4) Naknada iz st. 1. i 3. ovog člana može se dosuditi i vanbračnom drugu ako je između njega i umrlog odnosno povrijeđenog postojala trajnija zajednica života.

Satisfakcija u posebnim slučajevima

Član 202.

Pravo na pravičnu novčanu naknadu zbog pretrpljenih duševnih bolova ima osoba koja je prijevarom, prinudom ili zloupotrebom nekog odnosa potčinjenosti ili zavisnosti navedena na kažnjivu obljubu ili kažnjivu bludnu radnju, a i osoba prema kojoj je izvršeno neko drugo krivično djelo protiv dostojanstva ličnosti i morala.

Naknada buduće štete

Član 203.

Sud će na zahtjev oštećenika dosuditi naknadu i za buduću nematerijalnu štetu, ako je po redovnom toku izvjesno da će ona trajati i u budućnosti.

ustupanje

naknada

Član 204.

(1) Potraživanje naknade nematerijalne štete prelazi na nasljednika samo ako je priznato pravomoćnom odlukom ili pismenim sporazumom.

(2) Pod istim uvjetima to potraživanje može biti predmet ustupanja, prijeboja i prinudnog izvršenja.

Podijeljena odgovornost i sniženje naknade

Član 205.

Odredbе o podijeljenoj odgovornosti i sniženju naknade koje vrijede za materijalnu štetu na odgovarajući se način primjenjuju i na nematerijalnu štetu.

Odsjek 8.

ODGOVORNOST VIŠE OSOBA ZA ISTU ŠTETU

Solidarna odgovornost

Član 206.

(1) Za štetu koju je više osoba uzrokovalo zajedno svi sudionici odgovaraju solidarno.

(2) Podstrekač i pomagač te onaj koji je pomogao da se odgovorne osobe ne otkriju odgovaraju solidarno s njima.

(3) Solidarno odgovaraju za uzrokovanu štetu i osobe koje su je uzrokovale radeći nezavisno jedna od druge, ako se ne mogu utvrditi njihovi udjeli u uzrokovanoj šteti.

(4) Kad je nedvojbeno da je štetu uzrokovala neka od dviju ili više određenih osoba koje su na neki način međusobno povezane, a ne može se utvrditi koja je od njih štetu uzrokovala, te osobe odgovaraju solidarno.

Solidarna odgovornost naručioca i izvođača radova

Član 207.

Naručilac i izvođač radova na nekretnini solidarno odgovaraju trećoj osobi za štetu koja joj nastane u vezi s izvođenjem tih radova.

Regres isplatilaca

Član 208.

(1) Solidarni dužnik koji isplati više nego što iznosi njegov udio u šteti može tražiti od svakog od ostalih dužnika da mu naknadi ono što je platio za njega.

(2) Koliko iznosi udio svakoga pojedinog dužnika sud određuje s obzirom na težinu njegove krivnje i težinu posljedica koje su proistekle iz njegova djelovanja.

(3) Ako se udjeli dužnika ne mogu utvrditi, na svakog pada jednak dio, osim ako pravičnost zahtijeva da se u konkretnom slučaju drugačije odluči.

Odsjek 9.

PRAVO OŠTEĆENIKA NAKON ZASTARE PRAVA DA ZAHTIJEVA NAKNADU

Član 209.

Nakon nastupanja zastare prava da zahtijeva naknadu štete, oštećenik može zahtijevati od odgovorne

osobe, po pravilima koja vrijede u slučaju stjecanja bez osnove, da mu ustupi ono što je dobio radnjom kojom je uzrokovana šteta.

stjecalac nesavjestan od dana stjecanja, a inače od dana podnošenja zahtjeva.

ODJELJAK 3.

Stjecanje bez osnove

Odsjek 1.

OPĆE PRAVILO

Član 210.

(1) Ako je društveno sredstvo kojim upravljaju radnici odnosno drugi radni ljudi u određenoj društvenoj pravnoj osobi na bilo koji način prešlo u društvena sredstva kojima upravljaju radnici odnosno drugi radni ljudi u drugoj društvenoj pravnoj osobi ili u imovinu neke osobe, a taj prijelaz nema osnove u nekom samoupravnom sporazumu ili u kakvom drugom pravnom poslu ili u zakonu, stjecalac je dužan da ga vrati ako je to moguće, a inače je dužan naknaditi vrijednost postignute koristi.

(2) Odredba prethodnog stava na odgovarajući se način primjenjuje kad je neki dio imovine jedne osobe na bilo koji način prešao u društvena sredstva kojima upravljaju radnici odnosno drugi radni ljudi u društvenoj pravnoj osobi ili u imovinu neke druge osobe, a taj prijelaz nema osnove u samoupravnom sporazumu ili u nekom drugom pravnom poslu ili u zakonu.

(3) Pod prijelazom društvenog sredstva odnosno imovine razumijeva se i stjecanje koristi izvršenom radnjom.

(4) Obveza vraćanja odnosno naknade vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnovu koja se nije ostvarila ili koja je kasnije otpala.

Odsjek 2.

PRAVILA VRAĆANJA

Kad se ne može tražiti vraćanje

Član 211.

Tko izvrši isplatu znajući da nije dužan platiti nema pravo zahtijevati vraćanje, izuzev ako je zadržao pravo da traži vraćanje ili ako je platio da bi izbjegao prinudu.

Dvostruka isplata duga

Član 212.

Tko je isti dug platio dva puta, pa makar jednom i po osnovi izvršne isprave, ima pravo tražiti vraćanje po općim pravilima o stjecanju bez osnove.

Isvršenje neke prirodne obveze, ili neke moralne ili društvene dužnosti

Član 213.

Ne može se tražiti ono što je dano ili učinjeno na ime izvršenja neke prirodne obveze ili neke moralne ili društvene dužnosti.

Opseg vraćanja

Član 214.

Kad se vraća ono što je stečeno bez osnove, moraju se vratiti plodovi i platiti zatezna kamata, i to, ako je

Naknada troškova

Član 215.

Stjecalac ima pravo na naknadu nužnih i korisnih troškova, ali ako je bio nesavjestan, naknada za korisne troškove pripada mu samo do iznosa koji predstavlja povećanje vrijednosti u trenutku vraćanja.

Kad se može zadržati primljeno

Član 216.

Ne može se tražiti vraćanje neosnovano plaćenih iznosa na ime naknade štete zbog povrede tijela, narušenja zdravlja ili smrti, ako je isplata izvršena savjesnom pribaviocu.

Upotreba stvari u tuđu korist

Član 217.

Ako je netko svoju ili tuđu stvar upotrijebio na korist trećeg, a nema uvjeta za primjenu pravila o poslovodstvu bez naloga, treći je dužan vratiti stvar odnosno, ako to nije moguće, naknaditi njezinu vrijednost.

Izdatak za drugog

Član 218.

Tko za drugog učini kakav izdatak ili nešto drugo što je ovaj po zakonu bio dužan učiniti, ima pravo zahtijevati naknadu od njega.

Upotrebljavanje tuđe stvari u svoju korist

Član 219.

Kad je netko tuđu stvar upotrijebio u svoju korist, imalac može zahtijevati, nezavisno od prava na naknadu štete, ili ako nje nema, da mu ovaj naknadi korist koju je imao od upotrebe.

ODJELJAK 4.

Poslovodstvo bez naloga

Odsjek 1.

OPĆE PRAVILO

Član 220.

Obavljanju tuđeg posla može se nezvano pristupiti samo ako posao ne trpi odgađanje te predstoji šteta ili propuštanje očite koristi.

Odsjek 2.

OBVEZE I PRAVA POSLOVODE BEZ NALOGA

Obveze poslovođe bez naloga

Član 221.

(1) Poslovođa bez naloga dužan je obavijestiti o svom postupku što je moguće prije onog čiji je posao i nastaviti započeti posao, ako mu je to razumno moguće, dok ovaj ne bude mogao preuzeti brigu o njemu.

(2) Nakon svršenog posla on je dužan položiti račun i ustupiti onome čiji je posao sve što je pribavio obavljajući njegov posao.

(3) Ako nije što drugo zakonom naređeno, poslovođa bez naloga ima obveze nalogoprimca.

Dužna pažnja i odgovornost

Član 222.

(1) Pri obavljanju tuđeg posla poslovođa bez naloga dužan je rukovoditi se stvarnim ili vjerojatnim namjerama i potrebama onoga čiji je posao.

(2) On je dužan postupiti s pažnjom dobrog prirednika odnosno dobrog domaćina.

(3) Sud može, s obzirom na okolnosti u kojima se netko nezvano prihvatio tuđeg posla, smanjiti njegovu odgovornost ili ga sasvim osloboditi odgovornosti za nepažnju.

(4) Za odgovornost poslovno nesposobnog poslovođe bez naloga vrijede pravila o njegovoj ugovornoj i izvanugovornoj odgovornosti.

Prava poslovođe bez naloga

Član 223.

(1) Poslovođa bez naloga koji je postupio u svemu kako treba i radio ono što su okolnosti zahtijevale ima pravo zahtijevati da ga onaj čiji je posao obavljao oslobodi svih obveza što ih je zbog toga posla uzео na себе, da preuzme sve obveze što ih je zaključio u njegovo ime, da mu naknadi sve nužne i korisne izdatke te da mu naknadi pretrpljenu štetu, čak i ako očekivani rezultat nije postignut.

(2) Njemu pripada i primjerena naknada za trud ako je otklonio štetu od osobe čiji je posao ili ako joj je pribavio korist koja odgovara u svemu njezinim namjerama i potrebama.

Obavljanje tuđih poslova u namjeri da se drugom pomogne

Član 224.

Tko obavlja tuđi posao u namjeri da drugome pomogne, a nije udovoljeno uvjetima za poslovodstvo bez naloga, pripada mu pravo na naknadu učinjenih troškova, ali najviše do visine koristi koju je drugi postigao.

Odnosnje dodatka

Član 225.

Svaki poslovođa bez naloga ima pravo odnijeti stvari kojima je povećao tuđu imovinu a za koju mu se učinjeni izdaci ne naknađuju, ako se one mogu odvojiti bez oštećenja stvari kojoj su dodane ali osoba u čiji se posao bio umiješao može, ako hoće, zadržati te dodatke ako mu naknadi njihovu sadašnju vrijednost, no najviše do visine učinjenih izdataka.

Odsjek 3.

OBAVLJANJE TUĐIH POSLOVA PROTIV ZABRANE

Član 226.

(1) Tko se prihvati tuđeg posla unatoč zabrani osobe čiji je posao, a za zabranu je znao ili morao znati, nema prava koja pripadaju poslovođi bez naloga.

(2) On odgovara za štetu koju je uzrokovao mijenjanjem u tuđe poslove, čak i ako je do nje došlo bez njegove krivnje.

(3) Ali, kad je zabrana obavljanja posla protivna zakonu ili moralu, a naročito ako je netko zabranio da drugi ispuni neku njegovu zakonsku obvezu koja ne trpi odgaganje vrijede opća pravila o poslovodstvu bez naloga.

Odsjek 4.

NEPRAVO POSLOVODSTVO

Član 227.

(1) Tko obavlja tuđi posao u namjeri da za sebe zadrži postignute koristi iako zna da je posao tuđ, dužan je na zahtjev onoga čiji je posao položiti račun kao poslovođa bez naloga i predati mu sve postignute koristi.

(2) Onaj čiji je posao može zahtijevati i vraćanje stvari u prijašnje stanje, a i naknadu štete.

Odsjek 5.

ODOBRENJE

Član 228.

Ako onaj čiji je posao naknadno odobri ono što je izvršeno, poslovođa bez naloga smatra se nalogoprincem koji je od početka radio po nalogu osobe čiji je posao.

ODJELJAK 6.

Jednostrana izjava volje

Odsjek 1.

JAVNO OBEĆANJE NAGRADE

Kad obvezuje

— Član 229.

(1) Javnim oglasom učinjeno obećanje nagrade onome tko izvrši određenu radnju, postigne neki uspjeh, nađe se u određenoj situaciji ili ako je obećanje učinjeno pod nekim drugim uvjetom, obvezuje obećavaoca da ispuni obećanje.

(2) Obećavalac nagrade ili bilo kakvog nagradnog natjecanja dužan je odrediti rok za natjecanje, a ako ga ne odredi svatko tko želi sudjelovati u natjecanju ima pravo tražiti da sud odredi odgovarajući rok.

Opoziv obećanja

Član 230.

(1) Obećanje se može opozvati onako kako je učinjeno, a i osobnim saopćenjem, ali onaj koji je izvršio radnju a nije znao niti je morao znati da je obećanje nagrade opozvano, ima pravo zahtijevati obećanu nagradu, a onaj koji je do opoziva učinio potrebne izdatke radi izvršenja radnje određene u javnom oglasu ima pravo na njihovu naknadu, izuzev ako obećavalac dokaže da su oni učinjeni uzalud.

(2) Obećanje nagrade ne može se opozvati ako je oglasom određen rok za izvršenje radnje odnosno za obavijest o postignutom rezultatu ili o ostvarenju određene situacije.

Tko ima pravo na nagradu**Član 231.**

(1) Pravo na nagradu ima onaj tko prvi izvrši radnju za koju je nagrada obećana.

(2) Ako je više osoba izvršilo radnju istovremeno, svakoj pripada jednak dio nagrade, ukoliko pravičnost ne zahtijeva drugačiju podjelu.

Slučaj natječaja**Član 232.**

(1) O dodjeli nagrade u slučaju natječaja odlučuje organizator natječaja ili jedna ili više osoba što ih on odredi.

(2) Ako su u uvjetima natječaja ili nekim općim propisima koji vrijede za određeni natječaj postavljena pravila po kojima nagrada treba da bude dodijeljena, svaki sudionik u natječaju ima pravo zahtijevati poništenje odluke o dodjeli nagrade ako nagrada nije dodijeljena u skladu s tim pravilima.

(3) Vlasništvo ili koje drugo pravo na djelu nagrađenom na natječaju stječe organizator natječaja samo ako je to navedeno u oglasu natječaja.

Prestanak obveze**Član 233.**

Obveza obećavaoca nagrade prestaje ako mu nitko ne saopći, u roku određenom u oglasu, da je izvršio radnju ili postigao uspjeh ili uopće ispunio uvjete postavljene u javnom oglasu, a ako rok nije određen, istekom jedne godine od oglasa.

Odsjek 2.**VRIJEDNOSNI PAPIRI****I. OPĆE ODREDBE****Pojam****Član 234.**

Vrijednosni papir je pismena isprava kojom se njezin izdavalac obvezuje ispuniti obvezu upisanu na toj ispravi njezinu zakonitom imaoču.

Bitni sastojci**Član 235.**

(1) Vrijednosni papir mora sadržavati ove bitne sastojke:

- 1) naznaku vrste vrijednosnog papira;
- 2) tvrtku odnosno naziv i sjedište odnosno ime i prebivalište izdavaoca vrijednosnog papira;
- 3) tvrtku odnosno naziv ili ime osobe na koju odnosno po čijoj naredbi vrijednosni papir glasi, ili naznaku da papir glasi na donosioca;
- 4) točno naznačenu obvezu izdavaoca koja proizlazi iz vrijednosnog papira;
- 5) mjesto i datum izdavanja vrijednosnog papira, a kod onih koji se izdaju u seriji i njihov serijski broj;
- 6) potpis izdavaoca vrijednosnog papira odnosno faksimil potpisa izdavaoca vrijednosnih papira koji se izdaju u seriji.

(2) Posebnim zakonom za pojedine vrijednosne papire mogu biti određeni i drugi bitni sastojci.

(3) Isprava koja ne sadrži bilo koji od bitnih sastojaka ne vrijedi kao vrijednosni papir,

(4) Vrijednosni papiri izdani u seriji koji ne sadrže bilo koji od bitnih sastojaka nemaju pravni učinak.

Na koga vrijednosni papir može glasiti**Član 236.**

Vrijednosni papir može glasiti na donosioca, na ime ili po naredbi.

Nastanak obveze**Član 237.**

Obveza iz vrijednosnog papira nastaje u trenutku kada izdavalac vrijednosni papir preda njegovu korisniku.

Posebni uvjeti za izdavanje vrijednosnog papira u seriji**Član 238.**

Posebnim se zakonom određuju i drugi uvjeti za izdavanje vrijednosnih papira u seriji.

II. OSTVARIVANJE PRAVA**Kome pripada pravo iz vrijednosnog papira****Član 239.**

(1) Potraživanje iz vrijednosnog papira vezano je za sam papir i pripada njegovu zakonitom imaoču.

(2) Zakonitim imaočem vrijednosnog papira na donosioca smatra se njegov donosilac.

(3) Zakonitim imaočem vrijednosnog papira na ime ili po naredbi smatra se osoba na koju vrijednosni papir glasi odnosno osoba na koju je uredno prenesen.

(4) Savjesni pribavilac vrijednosnog papira na donosioca postaje njegov zakoniti imalac i stječe pravo na potraživanje upisano na njemu i kad je vrijednosni papir izašao iz ruku njegova izdavaoca odnosno njegova prijašnjeg imaooca i bez njegove volje.

Tko može zahtijevati ispunjenje**Član 240.**

Ispunjenje potraživanja iz vrijednosnog papira može zahtijevati, uz njegovo podnošenje, samo njegov zakoniti imalac odnosno osoba koju on ovlasti.

III. PRIJENOS VRIJEDNOSNOG PAPIRA**Prijenos prava iz papira na donosioca****Član 241.**

Pravo iz vrijednosnog papira na donosioca prenosi se njegovom predajom.

Prijenos prava iz papira na ime**Član 242.**

(1) Pravo iz vrijednosnog papira na ime prenosi se cesijom.

(2) Posebnim zakonom ili određeno da se pravo iz vrijednosnog papira može prenositi i indosamentom.

(3) Pravo iz vrijednosnog papira na ime prenosi se ubilježavanjem na samom papiru tvrtke odnosno naziva odnosno imena novog imaoća, potpisivanjem prenosioca i upisom prijenosa u registar vrijednosnih papira, ako se takav registar vodi kod izdavaoca.

Prijenos prava iz papira po naredbi

Član 243.

Pravo iz vrijednosnog papira po naredbi prenosi se indosamentom.

Vrste indosamenta

Član 244.

(1) Indosament može biti puni, blanko i na donosioca.

(2) Puni indosament sadrži izjavu o prijenosu i tvrtku odnosno naziv ili ime osobe na koju se pravo iz vrijednosnog papira prenosi (indosatar) i potpis prenosioca (indosant), a može sadržati druge podatke (mjesto, datum i dr.).

(3) Blanko indosament sadrži samo potpis indosanta.

(4) U slučaju prijenosa na donosioca mjesto imena indosantara stavlja se riječ »donosiocu«.

(5) Indosament na donosioca vrijedi kao blanko indosament.

(6) Ništav je djelomični indosament.

Prijenos punomoći i prijenos za zalog

Član 245.

(1) Vrijednosni papir može se prenijeti i kao prijenos punomoći odnosno kao prijenos za zalog.

(2) Kod prijenosa punomoći stavlja se klauzula »vrijednost u punomoći«, a kod prijenosa za zalog »vrijednost za zalog« ili slično.

Učinak prijenosa prava

Član 246.

(1) Prijenosom prava iz vrijednosnog papira njegov novi imalac stječe sva prava koja su pripadala prethodnom imaoću.

(2) Prijenos prava iz vrijednosnog papira na ime, bilo da se vrši cesijom ili indosamentom, nema učinak prema izdavaocu dok on o tome ne bude pismenim putem obaviješten, odnosno dok taj prijenos ne bude ubilježen u registar vrijednosnih papira na ime, ako se takav registar vodi kod izdavaoca.

(3) Cedent odnosno indosant ne odgovara za neispunjenje obveze od strane izdavaoca, osim u slučaju drugačije zakonske odredbe ili ako postoji suprotna odredba upisana na samom vrijednosnom papiru.

Učinak prijenosa punomoći i prijenosa za zalog

Član 247.

Imalac vrijednosnog papira koji je na njega prenesen kao »prijenos punomoći« ili »prijenos za zalog« može vršiti sva prava koja iz toga vrijednosnog papira proistječu, ali papir može prenijeti na drugog samo kao prijenos punomoći.

Dokaziv nije zakonitost prijenosa

Član 248.

(1) Posljednji indosatar dokazuje svoje pravo iz vrijednosnog papira neprekidnim nizom indosamenata.

(2) Ovo se pravilo na odgovarajući način primjenjuje i na posljednjeg cesionara.

Zabrana prijenosa

Član 249.

(1) Zabrana prijenosa indosamentom vrijednosnog papira po naredbi vrši se izrazom »ne po naredbi« ili stavljanjem slične klauzule koja ima isto značenje.

(2) Pravo iz vrijednosnog papira čiji je prijenos indosamentom zabranjen može se prenijeti samo cesijom.

(3) Prijenos indosamentom mogu zabraniti izdavalac i indosant.

(4) Posebnim zakonom ili izjavom izdavaoca upisanoj na samom vrijednosnom papiru na ime može se zabraniti svako njegovo prenošenje.

IV. PROMJENE KOD VRIJEDNOSNIH PAPIRA

Promjene koje vrši izdavalac

Član 250.

(1) Vrijednosni papir na donosioca ili po naredbi može izdavalac, na zahtjev i o trošku imaoća papira, promijeniti u papir na ime.

(2) Ako promjenu nije izričito zabranio, izdavalac vrijednosnog papira na ime može ga, na zahtjev i o trošku imaoća, promijeniti u papir na donosioca ili po naredbi.

Promjene koje vrši imalac pri prijenosu

Član 251.

(1) Vrijednosni papir po naredbi indosant može prenijeti indosamentom na donosioca, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Vrijednosni papir na ime cedent odnosno indosant može prenijeti samo na određenu osobu.

(3) Vrijednosni papir na donosioca može se indosamentom prenijeti i na određenu osobu.

Sjedinjavanje i dijeljenje vrijednosnih papira

Član 252.

(1) Vrijednosni papiri izdani u seriji mogu se, na zahtjev i o trošku imaoća, sjediniti u jedan ili više vrijednosnih papira.

(2) Vrijednosni papir može se, na zahtjev i o trošku imaoća, podijeliti na više vrijednosnih papira manjeg iznosa, ali oni ne mogu biti ispod iznosa najnižeg apena papira izdanog u toj seriji.

V. ISPUNJENJE OBVEZE IZ VRIJEDNOSNOG PAPIRA

Prestanak obveze

Član 253.

(1) Obveza iz vrijednosnog papira prestaje ispunjenjem od strane izdavaoca papira zakopitog imaoća.

(2) Potraživanje iz vrijednosnog papira prestaje i kada on pripadne izdavaocu, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

(3) Savjesni izdavalac vrijednosnog papira na donosioca oslobađa se obveze ispunjenjem donosiocu i onda kad ovaj nije zakoniti imalac vrijednosnog papira.

Zabrana ispunjenja

Član 254.

(1) Ako je izdavalac vrijednosnog papira na donosioca znao ili morao znati da donosilac nije zakoniti imalac papira, niti je ovlašten od zakonitog imaooca, dužan je odbiti ispunjenje, inače odgovara za štetu.

(2) Izdavalac vrijednosnog papira ne može pravovaljano ispuniti svoju obvezu ako mu je to nadležni organ zabranio, ili kad je znao ili morao znati da je pokrenut postupak za amortizaciju ili poništenje vrijednosnog papira.

Isplata kamate ili drugih prinosa nakon isplate glavnice

Član 255.

Dužnik koji je isplatio glavnicu imaoocu vrijednosnog papira dužan je isplatiti kupone kamata odnosno drugih prinosa s istog papira koji mu budu podneseni na isplatu nakon isplate glavnice, ako ta potraživanja nisu zastarjela.

Prigovori na zahtjev za ispunjenje obveze

Član 256.

(1) Protiv zahtjeva imaooca vrijednosnog papira izdavalac može istaći samo prigovore koji se tiču izdavanja samog papira, kao što je krivotvorenje; zatim prigovore koji proizlaze iz sadržaja papira, kao što su rokovi ili uvjeti; napokon, prigovore koje ima prema samom imaoocu papira, kao što su kompenzacija, nedostatak zakonom propisanog postupka za stjecanje vrijednosnog papira i odsutnost ovlaštenja.

(2) Izdavalac može protiv zahtjeva imaooca kojem je on ustupio vrijednosni papir istaći nedostatke pravnog posla na temelju kojega je prijenos izvršen, ali te nedostatke ne može istaći protiv zahtjeva nekoga potomjeg imaooca.

(3) Međutim, ako je imalac vrijednosnog papira primajući papir od svog prethodnika, znao ili morao znati da mu ovaj predaje vrijednosni papir da bi izbjegao prigovor koji izdavalac ima prema njemu, izdavalac može istaći taj prigovor i prema imaoocu papira.

(4) Posebnim zakonom mogu se odrediti i druge vrste prigovora kod pojedinih vrsta vrijednosnih papira.

VI. LEGITIMACIONI PAPIRI I ZNACI

Legitimacioni papiri

Član 257.

Na željezničke karte, kazališne i druge ulaznice, bonove i druge slične isprave koje sadrže određenu obvezu za njihova izdavaoca, a u kojima nije označen vjerovnik, niti iz njih ili okolnosti u kojima su izdane proizlazi da se mogu ustupiti drugome, shodno se primjenjuju odgovarajuće odredbe o vrijednosnim papirima.

Legitimacioni znaci

Član 258.

(1) Garderobni ili slični znaci, koji se sastoje iz komada papira, metala ili drugog materijala, na kojima je obično utisnut neki broj ili naveden broj predanih predmeta, a koji obično ne sadrže nešto određeno o obvezi njihova izdavaoca, služe samo da pokažu tko je vjerovnik u obveznom odnosu pri čijem nastanku su izdani.

(2) Izdavalac legitimacionog znaka oslobađa se obveze kad je u dobroj vjeri izvršio donosiocu, ali za donosioca ne vrijedi pretpostavka da je on pravi vjerovnik ili da je ovlašten zahtijevati ispunjenje, te je u slučaju spora dužan dokazati to svoje svojstvo.

(3) Vjerovnik može zahtijevati ispunjenje obveze iako je izgubio legitimacioni znak.

(4) U pogledu ostaloga, u svakom pojedinom slučaju treba se držati zajedničke volje izdavaoca i primaoca znaka te onoga što je uobičajeno.

VII. OSTALE ODREDBE

Zarjčena oštećenog vrijednosnog papira

Član 259.

Imalac oštećenog vrijednosnog papira koji nije prikladan za promet, ali čija se istinitost i sadržaj mogu točno utvrditi, ima pravo zahtijevati izdavanja novoga vrijednosnog papira u istom iznosu, s tim da vrati oštećeni papir i naknadi troškove.

Amortizacija vrijednosnog papira

Član 260.

Izgubljen vrijednosni papir može se amortizirati samo ako glasi na ime ili po naredbi, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Zastara potraživanja iz vrijednosnog papira

Član 261.

Za zastaru potraživanja iz vrijednosnog papira vrijede pravila o zastari, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Glava III

UČINCI OBVEZA

ODJELJAK 1.

Vjerovnikova prava i dužnikove obveze

Odsjek 1.

PRAVO NA NAKNADU ŠTETE

I. OPCA PRAVILA

Ispunjenje obveze i posljedice nespunjenja

Član 262.

(1) Vjerovnik u obveznom odnosu ovlašten je od dužnika zahtijevati ispunjenje obveze, a dužnik je dužan ispuniti je savjesno u svemu kako ona glasi.

(2) Kad dužnik ne ispunj obvezu ili zakasni s njezinim ispunjenjem, vjerovnik ima pravo zahtijevati i naknadu štete koju je uslijed toga pretrpio.

(3) Za štetu zbog zakašnjenja s ispunjenjem odgovora i dužnik kojemu je vjerovnik dao prikladan naknadni rok za ispunjenje.

(4) Dužnik odgovara i za djelomičnu ili potpunu nemogućnost ispunjenja iako tu nemogućnost nije skrivio ako je nastupila nakon njegova dolaska u zakašnjenje, za koju odgovara.

(5) Ali se dužnik oslobađa odgovornosti za štetu ako dokaže da bi stvar koja je predmet obveze slučajno propala i da je on svoju obvezu na vrijeme ispunio.

Oslobodenje dužnika od odgovornosti

Član 263.

Dužnik se oslobađa odgovornosti za štetu ako dokaže da nije mogao ispuniti svoju obvezu odnosno da je zakasnio s ispunjenjem obveze zbog okolnosti nastalih poslije sklapanja ugovora koje nije mogao spriječiti, otkloniti ili izbjeći.

Ugovorno proširenje odgovornosti

Član 264.

(1) Ugovorom se može proširiti odgovornost dužnika i na slučaj za koji on inače ne odgovara.

(2) Ali se ispunjenje ovakve ugovorne odredbe ne može zahtijevati ako bi to bilo u suprotnosti s načelom savjesnosti i poštenja.

Ograničenje i isključenje odgovornosti

Član 265.

(1) Odgovornost dužnika za namjeru ili krajnju nepažnju ne može se unaprijed ugovorom isključiti.

(2) Ali sud može na zahtjev zainteresirane ugovorne strane poništiti i ugovornu odredbu o isključenju odgovornosti za običnu nepažnju, ako je takav sporazum proizlazio iz monopolskog položaja dužnika ili uopće iz neravnopravnog odnosa ugovornih strana.

(3) Pravovaljana je odredba ugovora kojom se određuje najviši iznos naknade, ako tako određeni iznos nije u očitom nerazmjeru sa štetom i ako za određeni slučaj nije što drugo zakonom određeno.

(4) U slučaju ograničenja visine naknade vjerovnik ima pravo na potpunu naknadu ako je nemogućnost ispunjenja obveze uzrokovana namjerno ili krajnjom nepažnjom dužnika.

Opseg naknade

Član 266.

(1) Vjerovnik ima pravo na naknadu obične štete i izmakle koristi, koje je dužnik u vrijeme sklapanja ugovora morao predvidjeti kao moguće posljedice povrede ugovora, a s obzirom na činjenice koje su mu tada bile poznate ili morale biti poznate.

(2) U slučaju prijevara ili namjernog neispunjenja te neispunjenja zbog krajnje nepažnje vjerovnik ima pravo zahtijevati od dužnika naknadu cjelokupne štete koja je nastala zbog povrede ugovora, bez obzira na to što dužnik nije znao za posebne okolnosti zbog kojih su one nastale.

(3) Ako je pri povredi obveze pored štete nastao za vjerovnika i neki dobitak, o njemu će se prilikom određivanja visine naknade voditi računa u razumnoj mjeri.

(4) Strana koja se poziva na povredu ugovora dužna je poduzeti sve razumne mjere da bi se smanjila šteta izazvana tom povredom, inače druga strana može zahtijevati smanjenje naknade.

(5) Odredba ovog člana na odgovarajući se način primjenjuje i na neispunjenje obveza koje nisu nastale iz ugovora, ako za pojedine od njih nije ovim zakonom nešto drugo predviđeno.

Krivnja vjerovnika

Član 267.

Kad za nastalu štetu ili njezinu veličinu ili za otežanje dužnikova položaja ima krivnje do vjerovnika ili do osobe za koju on odgovara, naknada se smanjuje razmjerno.

Odgovornost zbog propuštanja obavijesti

Član 268.

Ugovorna strana koja je dužna obavijestiti drugu stranu o činjenicama što su od utjecaja na njihov međusobni odnos odgovara za štetu koju pretrpi druga strana zbog toga što nije bila na vrijeme obaviještena.

Primjena odredaba o uzrokovanju štete

Član 269.

Ako odredbama ovog odsjeka nije drugačije propisano, na naknadu ove štete na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ovog zakona o naknadi izvanugovorne štete.

II. UGOVORNA KAZNA

Opća pravila

Član 270.

(1) Vjerovnik i dužnik mogu ugovoriti da će dužnik platiti vjerovniku određenu novčanu svotu ili pribaviti neku drugu materijalnu korist ako ne ispunj svoju obvezu ili ako zakasni s njezinim ispunjenjem (ugovorna kazna).

(2) Ako što drugo ne proizlazi iz ugovora, smatra se da je kazna ugovorena za slučaj da dužnik kasni s ispunjenjem.

(3) Ugovorna kazna ne može biti ugovorena za novčane obveze.

Način određivanja

Član 271.

(1) Ugovorne strane mogu odrediti visinu kazne po svojoj volji, u ukupnoj svoti, u postotku, ili za svaki dan zakašnjenja, ili na koji drugi način.

(2) Ona mora biti ugovorena u formi propisanoj za ugovor iz kojega je nastala obveza na čije se ispunjenje odnosi.

Akcesornost

Član 272.

(1) Sporazum o ugovornoj kazni dijeli pravnu sudbinu obveze na čije se osiguranje on odnosi.

(2) Sporazum gubi pravni učinak ako je do neispunjenja ili kašnjenja došlo iz uzroka za koji dužnik ne odgovara.

Vjerovnička prava

Član 273.

(1) Kad je kazna ugovorena za slučaj neispunjenja obveze, vjerovnik može zahtijevati ili ispunjenje obveze ili ugovornu kaznu.

(2) On gubi pravo zahtijevati ispunjenje obveze ako je zatražio isplatu ugovorne kazne.

(3) Kad je kazna ugovorena za slučaj neispunjenja, dužnik nema pravo isplatiti ugovornu kaznu i odustati od ugovora, izuzev ako je to bila namjera ugovaratelja kad su kaznu ugovorili.

(4) Kad je kazna ugovorena za slučaj da dužnik zakasni s ispunjenjem, vjerovnik ima pravo zahtijevati i ispunjenje obveze i ugovornu kaznu.

(5) Vjerovnik ne može zahtijevati ugovornu kaznu zbog zakašnjenja ako je primio ispunjenje obveze, a nije bez odgađanja saopćio dužniku da zadržava svoje pravo na ugovornu kaznu.

Smanjenje iznosa ugovorne kazne

Član 274.

Sud će na zahtjev dužnika smanjiti iznos ugovorne kazne ako nađe da je ona nerazmjerno visoka u obziru na vrijednost i značenje predmeta obveze.

Ugovorna kazna i naknada štete

Član 275.

(1) Vjerovnik ima pravo zahtijevati ugovornu kaznu i kad njezin iznos premaša visinu štete koju je pretrpio, a i kad nije pretrpio nikakvu štetu.

(2) Ako je šteta koju je vjerovnik pretrpio veća od iznosa ugovorne kazne, on ima pravo zahtijevati razliku do potpune naknade štete.

Zakonom određena naknada i ugovorna kazna

Član 276.

Ako je za neispunjenje obveze ili za slučaj zakašnjenja s ispunjenjem zakonom određena visina naknade pod nazivom penala, ugovorne kazne, naknade ili pod kojim drugim nazivom, a ugovorne strane su pored toga ugovorile kaznu, vjerovnik nema pravo zahtijevati ujedno ugovorenu kaznu i naknadu određenu zakonom, izuzev ako je to samim zakonom dopušteno.

III. ZATEZNA KAMATA

Kad se duguje

Član 277.

(1) Dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze duguje, pored glavnice, i kamatu po stopi koja se u mjestu ispunjenja plaća na štedne uloge po vide-nju.

(2) Za novčanu obvezu proizašlu iz ugovora u pri-vredi stopu zatezne kamate propisuje Savezno izvršno vijeće.

(3) Ako je stopa ugovorene kamate viša od stope zatezne kamate iz prethodnog stava ovog člana, ona teče i poslije dužnikova zakašnjenja.

Pravo na potpunu naknadu

Član 278.

(1) Vjerovnik ima pravo na zateznu kamatu bez obzira na to da li je pretrpio kakvu štetu zbog dužnikova zakašnjenja.

(2) Ako je šteta koju je vjerovnik pretrpio zbog dužnikova zakašnjenja veća od iznosa koji bi dobio na ime zatezne kamate, on ima pravo zahtijevati razliku do potpune naknade štete.

Kamata na kamatu

Član 279.

(1) Na dospjelu a neisplaćenu ugovornu ili zateznu kamatu te na druga dospjela povremena novčana davanja ne teče zatezna kamata, izuzev kad je to zakonom određeno.

(2) Na iznos neisplaćene kamate može se zahtijeva-ti zatezna kamata samo od dana kad je sudu podne-sen zahtjev za njezinu isplatu.

(3) Na povremena dospjela novčana davanja teče zatezna kamata od dana kad je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu.

Odsjek 2.

POBIJANJE DUŽNIKOVIH PRAVNIH RADNJI

Opće pravilo

Član 280.

(1) Svaki vjerovnik čije je potraživanje dospjelo za isplatu, i bez obzira kad je nastalo, može pobijati pravnu radnju svog dužnika koja je poduzeta na štetu vjerovnika.

(2) Smatra se da je pravna radnja poduzeta na štetu vjerovnika ako uslijed njezina izvršenja dužnik nema dovoljno sredstava za ispunjenje vjerovnikova potraživanja.

(3) Pod pravnom radnjom razumijeva se i propušta-nje zbog kojeg je dužnik izgubio kakvo materijalno pravo ili kojim je za njega nastala kakva materijalna obveza.

Uvjeti pobijanja

Član 281.

(1) Teretno raspolaganje može se pobijati ako je u vrijeme raspolaganja dužnik znao ili mogao znati da poduzetim raspolaganjem nanosi štetu svojim vjerovnicima i ako je trećoj osobi s kojom je ili u čiju je ko-rist pravna radnja poduzeta to bilo poznato ili moglo biti poznato.

(2) Ako je treća osoba dužnikov suprug, ili srodnik po krvi u pravoj liniji, ili u pobočnoj liniji do četvrtog stupnja, ili po tazbini do istog stupnja, pretpostavlja se da joj je bilo poznato da dužnik poduzetim raspo-laganjem nanosi štetu vjerovniku.

(3) Kod besplatnih raspolaganja i s njima izjedna-čenih pravnih radnji smatra se da je dužnik znao da poduzetim raspolaganjem nanosi štetu vjerovnicima, i za pobijanje tih radnji ne zahtijeva se da je trećoj osobi to bilo poznato ili moglo biti poznato.

(4) Odricanje od nasljedstva smatra se besplatnim raspolaganjem.

Isključenje pobijanja

Član 282.

Ne mogu se pobijati zbog oštećenja vjerovnika uo-bičajeni prigodni darovi, nagradni darovi, a ni darovi

učinjani iz zahvalnosti, razmjerni materijalnim mogućnostima dužnika.

Kako se vrši pobijanje

Član 283.

(1) Pobijanje se može vršiti tužbom ili prigovorom.
(2) Tužba za pobijanje podnosi se protiv treće osobe s kojom je ili u čiju je korist poduzeta pravna radnja koja se pobija, odnosno protiv njezinih univerzalnih pravnih sljedbenika.

(3) Ako je treći otuđio nekim teretnim poslom korist pribavljenu raspolaganjem koje se pobija, tužba se može podići protiv pribavioca samo ako je ovaj znao da se pribavljanje njegovih prethodnika moglo pobijati, a ako je tu korist otuđio poslom bez naknade, tužba se može podići protiv pribavioca i ako on to nije znao.

(4) Tuženik može izbjeći pobijanje ako ispuni dužnikovu obvezu.

Učinak pobijanja

Član 284.

Ako sud usvoji tužbeni zahtjev, pravna radnja gubi učinak samo prema tužitelju i samo koliko je potrebno za ispunjenje njegovih potraživanja.

Rok za podizanje tužbe

Član 285.

(1) Tužba za pobijanje može se podnijeti u roku od jedne godine za raspolaganje iz člana 281. stava 1, a za ostale slučajeve u roku od tri godine.

(2) Rok iz prethodnog stava računa se od dana kada je poduzeta pravna radnja koja se pobija odnosno od dana kada je trebalo poduzeti propuštenu radnju.

Odsjek 3.

PRAVO ZADRŽANJA

Vršenje prava zadržanja

Član 286.

(1) Vjerovnik dospelog potraživanja u čijim se rukama nalazi neka dužnikova stvar ima pravo zadržati je dok mu ne bude isplaćeno potraživanje.

(2) Ako je dužnik postao nesposoban za plaćanje, vjerovnik može vršiti pravo zadržanja iako njegovo potraživanje nije dospjelo.

Isplata

Član 287.

(1) Vjerovnik nema pravo zadržanja kad dužnik zahtijeva da mu se vrati stvar koja je izašla iz njegova posjeda protiv njegove volje, ili kad dužnik zahtijeva da mu se vrati stvar koja je predana vjerovniku na čuvanje ili na poslugu.

(2) On ne može zadržati ni punomoć dobivenu od dužnika, a ni druge dužnikove isprave, legitimacije, prepisku i ostale slične stvari, kao ni druge stvari koje se ne mogu izložiti prodaji.

Obveza vraćanja stvari prije ispunjenja obveze

Član 288.

Vjerovnik je dužan vratiti stvar dužniku ako mu on daje odgovarajuće osiguranje njegova potraživanja.

Učinak prava zadržanja

Član 289.

Vjerovnik koji drži dužnikovu stvar po osnovi prava zadržanja ima pravo da se naplati iz njezine vrijednosti na isti način kao založni vjerovnik, ali je dužan prije nego što pristupi ostvarenju naplate o svojoj namjeri pravodobno obavijestiti dužnika.

ODJELJAK 2.

Vjerovnikova prava u nekim posebnim slučajevima

Kad se obveza sastoji u davanju stvari određenih po rodu

Član 290.

Kad se obveza sastoji u davanju stvari određenih po rodu, a dužnik dođe u zakašnjenje, vjerovnik, pošto je prethodno o tome obavijestio dužnika, može po svom izboru nabaviti stvar istoga roda i zahtijevati od dužnika naknadu cijene i naknadu štete ili zahtijevati vrijednost dugovanih stvari i naknadu štete.

Kad se obveza sastoji u činjenju

Član 291.

Kad se obveza sastoji u činjenju, a dužnik tu obvezu nije na vrijeme ispunio, vjerovnik može, obavijestivši o tome prethodno dužnika, sam o trošku dužnika uraditi ono što je dužnik bio dužan uraditi, a od dužnika zahtijevati naknadu štete zbog zakašnjenja, a i naknadu druge štete koju bi imao zbog ovakvog načina ispunjenja.

Kad se obveza sastoji u nečinjenju

Član 292.

(1) Kad se obveza sastoji u nečinjenju, vjerovnik ima pravo na naknadu štete samim tim što je dužnik postupio protivno svojoj obvezi.

(2) Ako je nešto sagrađeno protivno obvezi, vjerovnik može zahtijevati da se to ukloni o trošku dužnika i da mu dužnik naknadi štetu koju je pretrpio u vezi s građenjem i uklanjanjem.

(3) Sud može, kad nađe da je to očito korisnije, uzimajući u obzir društveni interes i opravdan interes vjerovnika, odlučiti da se ne ruši ono što je sagrađeno, već da se vjerovniku naknadi šteta u novcu.

Pravo zahtijevati naknadu umjesto dosuđenog

Član 293.

(1) Ako dužnik ne ispuni svoju obvezu u roku koji mu je određen pravomoćnom odlukom, vjerovnik ga može pozvati da je ispuni u naknadnom primjerenom roku i izjaviti da nakon isteka tog roka neće primiti

ispunjenje, nego će tražiti naknadu štete zbog neispunjenja.

(2) Nakon isteka naknadnog roka vjerovnik može zahtijevati samo naknadu štete zbog neispunjenja.

Sudski penali

Član 294.

(1) Kad dužnik ne izvrši o roku neku svoju nenovčanu obvezu utvrđenu pravomoćnom odlukom, sud može, na zahtjev vjerovnika, odrediti dužniku naknadni primjeren rok i izreći, radi utjecanja na dužnika i neovisno o svakoj šteti, da će dužnik, ako ne izvrši svoju obvezu u tom roku, biti dužan isplatiti vjerovniku stanovitu svotu novca za svaki dan zakašnjenja, ili koju drugu jedinicu vremena, počev od isteka tog roka.

(2) Kad dužnik naknadno ispuni obvezu, sud može smanjiti tako određenu svotu, vodeći računa o svrsi zbog koje je naredio njezino plaćanje.

Glava IV

PRESTANAK OBVEZA

ODJELJAK 1.

Opće pravilo

Član 295.

(1) Obveza prestaje kad se ispuni te u drugim zakonom određenim slučajevima.

(2) Prestankom glavne obveze gase se jamstvo, zalog i druga sporedna prava.

ODJELJAK 2.

Ispunjenje

Odsjek 1.

OPĆA PRAVILA O ISPUNJENJU

I. TKO MOŽE ISPUNITI I TROŠKOVI ISPUNJENJA

Ispunjenje od strane dužnika ili treće osobe

Član 296.

(1) Obvezu može ispuniti ne samo dužnik nego i treća osoba.

(2) Vjerovnik je dužan primiti ispunjenje od svake osobe koja ima neki pravni interes da obveza bude ispunjena, čak i kad se dužnik protivi tom ispunjenju.

(3) Vjerovnik je dužan primiti ispunjenje od treće osobe ako je dužnik s tim suglasan, izuzev kad prema ugovoru ili prirodi same obveze ovu treba da ispuni dužnik osobno.

(4) Vjerovnik može primiti ispunjenje od treće osobe bez dužnikova znanja, pa i u slučaju kad ga je dužnik obavijestio da ne pristaje da treći ispuni njegovu obvezu.

(5) Ali, ako mu je dužnik ponudio da sam ispuni odmah svoju obvezu, vjerovnik ne može primiti ispunjenje od treće osobe.

Ispunjenje poslovno nesposobnog

Član 297.

(1) I poslovno nesposobni dužnik može pravovrijemno ispuniti obvezu ako je postojanje obveze nesumnjivo i ako je dospio rok za njezino ispunjenje.

(2) Ali se može osporavati ispunjenje ako je takva osoba isplatila zastarjeli dug ili dug koji potječe iz igre ili oklade.

Troškovi ispunjenja

Član 298.

Troškove ispunjenja snosi dužnik, ako ih nije uzrokovao vjerovnik.

II. ISPUNJENJE SA SUBROGACIJOM

Ispunjenje s prelaskom prava na ispunioca (subrogacija)

Član 299.

(1) U slučaju ispunjenja tuđe obveze svaki ispunitelj može ugovoriti s vjerovnikom, prije ispunjenja ili pri ispunjenju, da ispunjeno potraživanje prijede na njega sa svima ili samo s nekim sporednim pravima.

(2) Vjerovnikova prava mogu prijeći na ispunioca i na temelju ugovora između dužnika i ispunioca, sklopljenog prije ispunjenja.

(3) U ovim slučajevima subrogacija ispunioca u prava vjerovnika nastaje u času ispunjenja.

Zakonska subrogacija

Član 300.

Kad obvezu ispuni osoba koja ima neki pravni interes u tome, na nju prelazi po samom zakonu u času ispunjenja vjerovnikovo potraživanje sa svim sporednim pravima.

Subrogacija u slučaju djelomičnog ispunjenja

Član 301.

(1) U slučaju djelomičnog ispunjenja vjerovnikova potraživanja na ispunioca prelaze sporedna prava kojima je osigurano ispunjenje tog potraživanja samo ako nisu potrebna za ispunjenje ostatka vjerovnikova potraživanja.

(2) Ali vjerovnik i ispunitelj mogu ugovoriti da će se koristiti garancijama razmjerno svojim potraživanjima, a mogu ugovoriti i da će ispunitelj imati pravo prvenstvene naplate.

Dokazi i sredstva osiguranja

Član 302.

(1) Vjerovnik je dužan predati ispuniocu sredstva kojima se potraživanje dokazuje ili osigurava.

(2) Iznimno, vjerovnik može predati ispuniocu stvar koju je primio u zalog od dužnika ili nekoga drugog samo ako zalagodavac pristane na to, inače ona ostaje kod vjerovnika da je drži i čuva za račun ispunioca.

Koliko se može zahtijevati od dužnika

Član 303.

Ispunitelj na kojeg je prešlo potraživanje ne može zahtijevati od dužnika više nego što je isplatio vjerovniku.

Isključenje odgovornosti vjerovnika za postojanje i naplativost potraživanja**Član 304.**

(1) Vjerovnik koji je primio ispunjenje od treće osobe ne odgovara za postojanje i naplativost potraživanja u vrijeme ispunjenja.

(2) Ovim se ne isključuje primjena pravila o stjecanju bez osnove.

III. KOME SE VRŠI ISPUNJENJE**Ovlaštena osoba****Član 305.**

(1) Ispunjenje mora biti izvršeno vjerovniku ili osobi određenoj zakonom, sudskom odlukom, ugovorom između vjerovnika i dužnika ili od strane samog vjerovnika.

(2) Ispunjenje je pravovaljano i kad je izvršeno trećoj osobi, ako ga je vjerovnik naknadno odobrio ili ako se njime koristio.

Ispunjenje poslovno nesposobnom vjerovniku**Član 306.**

(1) Ispunjenje izvršeno poslovno nesposobnom vjerovniku oslobađa dužnika samo ako je bilo korisno za vjerovnika ili se predmet ispunjenja još nalazi kod njega.

(2) Poslovno nesposoban vjerovnik može odobriti, pošto postane poslovno sposoban, ispunjenje koje je primio u vrijeme svoje poslovne nesposobnosti.

IV. PREDMET ISPUNJENJA**Sadržaj obveze****Član 307.**

(1) Ispunjenje se sastoji u izvršenju onoga što čini sadržaj obveze, te niti ga dužnik može ispuniti nečim drugim, niti vjerovnik može zahtijevati nešto drugo.

(2) Nema pravovaljanog ispunjenja ako ono što je dužnik predao kao dugovanu stvar, i vjerovnik kao takvu primio, to uistinu nije, i vjerovnik ima pravo vratiti ono što mu je predano i zahtijevati dugovanu stvar.

Zamjena ispunjenja**Član 308.**

(1) Obveza prestaje ako vjerovnik u sporazumu s dužnikom primi nešto drugo umjesto onoga što mu se duguje.

(2) U tom slučaju dužnik odgovara isto kao prodavalac za materijalne i pravne nedostatke stvari dane umjesto onoga što je dugovao.

(3) Ali, vjerovnik, mjesto zahtjeva po osnovi odgovornosti dužnika za materijalne ili pravne nedostatke stvari, može zahtijevati od dužnika, ali ne više od jamca, ispunjenje prvotnog potraživanja i naknadu štete.

Prodaja radi prodaje**Član 309.**

Ako je dužnik predao vjerovniku neku stvar ili koje drugo pravo da ih proda i da iz postignutog iznosa

naplati svoje potraživanje, a ostatak mu preda, obveza prestaje tek kad se vjerovnik naplati iz postignutog iznosa.

Djelomično ispunjenje**Član 310.**

(1) Vjerovnik nije dužan primiti djelomično ispunjenje, osim ako priroda obveze drugačije ne nalaže.

(2) Ali je vjerovnik dužan primiti djelomično ispunjenje novčane obveze, osim ako ima poseban interes da ga odbije.

Obveza davanja stvari određenih po rodu**Član 311.**

(1) Ako su stvari određene samo po rodu, dužnik je dužan dati stvari srednje kakvoće.

(2) Ali, ako mu je bila poznata namjena stvari, dužan je dati stvari odgovarajuće kakvoće.

V. URAČUNAVANJE ISPUNJENJA**Red uračunavanja****Član 312.**

(1) Kad između istih osoba postoji više istorodnih obveza, pa ono što dužnik ispuni nije dovoljno da bi se mogle namiriti sve, onda se, ako o tome ne postoji sporazum vjerovnika i dužnika, uračunavanje vrši onim redom koji odredi dužnik najkasnije prilikom ispunjenja.

(2) Kad nema dužnikove izjave o uračunavanju, obveze se namiruju redom kako je koja dospjela za ispunjenje.

(3) Ako je više obveza istovremeno dospjelo, prvo se namiruju one koje su najmanje osigurane, a kad su sve podjednako osigurane, prvo se namiruju one koje su dužniku na najvećem teretu.

(4) Ako su u svemu naprijed rečenom obveze jednake, namiruju se redom kako su nastale, a ako su istodobno nastale, ono što je dano na ime ispunjenja raspoređuje se na sve obveze razmjerno njihovim iznosima.

Uračunavanje kamata i troškova**Član 313.**

Ako dužnik pored glavnice duguje i kamate i troškove, uračunavanje se vrši tako što se prvo otplaćuju troškovi, zatim kamate i napokon glavnica.

VI. VRIJEME ISPUNJENJA**Kad rok nije određen****Član 314.**

Ako rok nije određen, a svrha posla, priroda obveze i ostale okolnosti ne zahtijevaju stanoviti rok za ispunjenje, vjerovnik može zahtijevati odmah ispunjenje obveze, a dužnik sa svoje strane može zahtijevati od vjerovnika da odmah primi ispunjenje.

Ispunjenje prije roka**Član 315.**

(1) Kad je rok ugovoren isključivo u interesu dužnika, on ima pravo ispuniti obvezu i prije ugovorenog roka, ali je dužan obavijestiti vjerovnika o svojoj namjeri i paziti da to ne bude u nevrjeme.

(2) U ostalim slučajevima, kad dužnik ponudi ispunjenje prije roka, vjerovnik može odbiti ispunjenje, a može ga i primiti i zadržati pravo na naknadu štete, ako o tome bez odgađanja obavijesti dužnika.

Pravo vjerovnika da zahtijeva ispunjenje prije roka**Član 316.**

Vjerovnik ima pravo zahtijevati ispunjenje prije roka ako mu dužnik nije dao obećano osiguranje ili ako na njegov zahtjev nije dopunio osiguranje smanjeno bez njegove krivnje, te kad je rok ugovoren isključivo u njegovu interesu.

Kad je određivanje roka ostavljeno jednoj strani**Član 317.**

Kad je određivanje vremena ispunjenja ostavljeno na volju vjerovnika ili dužnika, druga strana može, ako ovlaštenik ne odredi rok ni poslije opomene, zahtijevati od suda da odredi primjeren rok za ispunjenje.

Novčana obveza**Član 318.**

(1) Ako se plaća posredovanjem banke ili druge organizacije kod koje se vodi račun vjerovnika, smatra se, ako ugovorne strane nisu drugačije odredile, da je dug namiren kada banci odnosno organizaciji kod koje se vodi račun stigne novčana doznaka u korist vjerovnika ili nalog (virman) dužnikove banke odnosno organizacije da odobri računu vjerovnika iznos naznačen u nalogu.

(2) Ako je ugovorom predviđeno plaćanje poštom, pretpostavlja se da su se stranke suglasile da je uplatom dužnog iznosa pošti dužnik namirio svoju obvezu prema vjerovniku, a ako ovakav način plaćanja nije ugovoren, dug je namiren kad vjerovnik primi novčanu doznaku.

(3) Ako je posebnim propisom ili ugovorom predviđeno plaćanje čekovnom uplatnicom na određeni račun, pretpostavlja se da su se stranke suglasile da je isplata izvršena onda kada dužnik uplati dužni iznos čekovnom uplatnicom u korist označenog računa.

VII. MJESTO ISPUNJENJA**Opća pravila****Član 319.**

(1) Dužnik je dužan ispuniti obvezu, a vjerovnik primiti ispunjenje u mjestu određenom pravnim poslom ili zakonom.

(2) Kad mjesto ispunjenja nije određeno, a ne može se odrediti ni po svrsi posla, prirodni obveze ili ostalim okolnostima, obveza se ispunjava u mjestu u kojem je dužnik u vrijeme nastanka obveze imao svoje sjedište

odnosno prebivalište, a u nedostatku prebivališta, svoje boravište.

(3) Ali, ako je dužnik organizacija udruženog rada koja ima više jedinica u raznim mjestima, mjestom ispunjenja smatra se sjedište jedinice koja treba da izvrši radnje nužne za ispunjenje obveze, ako je vjerovniku ta okolnost pri sklapanju ugovora bila poznata ili morala biti poznata.

Mjesto ispunjenja novčanib obveza**Član 320.**

(1) Novčane obveze ispunjavaju se u mjestu u kojem vjerovnik ima sjedište odnosno prebivalište, a u nedostatku prebivališta, boravište.

(2) Ako se plaća virmanom, novčane obveze se ispunjavaju u sjedištu organizacije kod koje se vode vjerovnikova novčana sredstva.

(3) Ako je vjerovnik promijenio mjesto u kojem je imao svoje sjedište odnosno prebivalište u vrijeme kad je obveza nastala te su zbog toga povećani troškovi ispunjenja, to povećanje pada na teret vjerovnika.

VIII. PRIZNANICA**Pretpostavke u vezi s priznanicom****Član 321.**

(1) Tko ispunio obvezu potpuno ili djelomično ima pravo zahtijevati da mu vjerovnik o tome izda priznanicu o svom trošku.

(2) Dužnik koji je novčanu obvezu isplatio preko banke ili pošte može zahtijevati da mu vjerovnik izda priznanicu samo ako za to ima opravdan razlog.

(3) Ako je izdana priznanica da je potpuno isplaćena glavnica, pretpostavlja se da su isplaćene i kamate i sudski i drugi troškovi, ako ih je bilo.

(4) Isto tako, ako dužnik povremenih davanja, kao što su zakupnine, i drugih potraživanja koja se povremeno obračunavaju, kao što su ona koja nastaju utroškom električne energije ili vode, ili upotrebom telefona, ima priznanicu da je isplatio kamate dospjelo potraživanje, pretpostavlja se da je isplatio i ona koja su ranije dospjela.

Odbijanje izdavanja priznanice**Član 322.**

Ako vjerovnik odbije izdati priznanicu, dužnik može položiti kod suda predmet svoje obveze.

IX. VRAĆANJE OBVEZNICE**Član 323.**

(1) Kad potpuno ispunio svoju obvezu, dužnik može, pored priznanice, zahtijevati od vjerovnika da mu vrati obveznicu.

(2) Kad vjerovnik ne može vratiti obveznicu, dužnik ima pravo zahtijevati da mu vjerovnik izda javno ovjerenu ispravu da je obveza prestala.

(3) Ako je dužniku vraćena obveznica, pretpostavlja se da je obveza potpuno ispunjena.

(4) Dužnik koji je ispunio obvezu samo djelomično ima pravo zahtijevati da se to ispunjenje zabilježi na obveznici.

Odsjek 2.

ZAKAŠNJE

I. ZAKAŠNJE DUŽNIKA

Kada dužnik dolazi u zakašnjenje

Član 324.

(1) Dužnik dolazi u zakašnjenje kad ne ispunji obvezu u roku određenom za ispunjenje.

(2) Ako rok za ispunjenje nije određen, dužnik dolazi u zakašnjenje kad ga vjerovnik pozove da ispunji obvezu, usmeno ili pismeno, izvanjudskom opomenom ili započinjanjem nekog postupka čija je svrha da se postigne ispunjenje obveze.

II. ZAKAŠNJE VJEROVNIKA

Kad vjerovnik dolazi u zakašnjenje

Član 325.

(1) Vjerovnik dolazi u zakašnjenje ako bez osnovanog razloga odbije primiti ispunjenje ili ga svojom ponašanjem spriječi.

(2) Vjerovnik dolazi u zakašnjenje i kad je spreman primiti ispunjenje dužnikove istovremene obveze, ali ne nudi ispunjenje svoje dospjele obveze.

(3) Vjerovnik ne dolazi u zakašnjenje ako dokaže da u vrijeme ponude ispunjenja, ili u vrijeme određeno za ispunjenje, dužnik nije mogao svoju obvezu ispuniti.

Učinak vjerovnikova zakašnjenja

Član 326.

(1) Dolaskom vjerovnika u zakašnjenje prestaje zakašnjenje dužnika, i na vjerovnika prelazi rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari.

(2) Od dana vjerovnikova zakašnjenja prestaje teći kamata.

(3) Vjerovnik u zakašnjenju dužan je naknaditi dužniku štetu nastalu uslijed zakašnjenja za koje odgovara, a i troškove oko daljnjeg čuvanja stvari.

Odsjek 3.

POLAGANJE I PRODAJA DUGOVANE STVARI

Polaganje kod suda

Član 327.

(1) Kad je vjerovnik u zakašnjenju ili je nepoznat, ili kad je neizvjesno tko je vjerovnik ili gdje se nalazi, ili kad je vjerovnik poslovno nesposoban, a nema zastupnika, može dužnik položiti dugovanu stvar kod suda za vjerovnika.

(2) Isto pravo imaju i treće osobe koje su pravno zainteresirane da obveza bude ispunjena.

(3) O izvršenom polaganju dužnik je dužan obavijestiti vjerovnika ako zna za njega i za njegovo borište.

Kod kojeg suda se obavlja polaganje

Član 328.

(1) Polaganje se obavlja kod stvarno nadležnog suda u mjestu ispunjenja, osim ako razlozi ekonomič-

nosti ili priroda posla zahtijevaju da se polaganje izvrši u mjestu gdje se stvar nalazi.

(2) Svaki drugi stvarno nadležni sud mora primiti stvar u depozit, a dužnik je dužan dati naknadu vjerovniku ako je ovaj polaganjem kod drugog suda pretrpio štetu.

Predaja na čuvanje drugoj osobi

Član 329.

(1) Kad je predmet obveze neka stvar koja se ne može čuvati u sudskom depozitu, dužnik može zahtijevati od suda da odredi osobu kojoj će predati stvar da je čuva o trošku i za račun vjerovnika.

(2) U slučaju obveze iz ugovora u privredi, predaja takve stvari javnom skladištu na čuvanje za račun vjerovnika ima učinak polaganja kod suda.

(3) O izvršenoj predaji na čuvanje dužnik je dužan obavijestiti vjerovnika.

Uzimanje položene stvari natrag

Član 330.

(1) Dužnik može uzeti natrag položenu stvar.

(2) O uzimanju stvari dužnik je dužan obavijestiti vjerovnika.

(3) Pravo dužnika da uzme položenu stvar prestaje kad dužnik izjavi sudu da se odriče tog prava, kad vjerovnik izjavi da prima položenu stvar, a i kad bude utvrđeno pravomoćnom odlukom da polaganje udovoljava uvjetima urednog ispunjenja.

Učinak polaganja

Član 331.

(1) Polaganjem dugovane stvari dužnik se oslobađa obveze u času kad je izvršio polaganje.

(2) Ako je dužnik bio u zakašnjenju, njegovo zakašnjenje prestaje.

(3) Od časa kada je stvar položena rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari prelazi na vjerovnika.

(4) Od dana polaganja prestaje teći kamata.

(5) Ako dužnik uzme natrag položenu stvar, smatra se se kao da nije bilo polaganja, a njegovi sudužnici i jamci ostaju u obvezi.

Troškovi polaganja

Član 332.

Troškove pravovaljanog i neopozvanog polaganja snosi vjerovnik ako prelaze troškove ispunjenja što ih je dužan snositi dužnik.

Prodaja u mjestu polaganja stvari

Član 333.

(1) Ako je stvar neprikladna za čuvanje ili ako su za njezino čuvanje ili održavanje potrebni troškovi nerazmjerni s njezinom vrijednošću, dužnik je može prodati na javnoj prodaji u mjestu određenom za ispunjenje, ili nekom drugom mjestu ako je to u interesu vjerovnika, a postignuti iznos, nakon odbitka troškova prodaje, položiti kod suda tog mjesta.

(2) Ako stvar ima tekuću cijenu ili ako je male vrijednosti u usporedbi s troškovima javne prodaje, dužnik je može prodati iz slobodne ruke.

(3) Ako je stvar takva da može brzo propasti ili se pokvariti, dužnik je dužan prodati je bez odgađanja na najpogodniji način.

(4) U svakom slučaju dužnik je dužan obavijestiti vjerovnika o namjeravanoj prodaji kad god je to moguće, a nakon izvršene prodaje o postignutoj cijeni i njezinu polaganju kod suda.

Predaja stvari vjerovniku

Član 334.

Sud će predati vjerovniku položenu stvar pod uvjetima što ih je dužnik postavio.

Prodaja radi pokrivanja troškova čuvanja

Član 335.

(1) Ako troškovi čuvanja ne budu isplaćeni u razumnom roku, sud će, na zahtjev čuvara, narediti da se stvar proda i odrediti način prodaje.

(2) Od iznosa dobivenog prodajom odbit će se troškovi prodaje i troškovi čuvanja, a ostatak položiti kod suda za vjerovnika.

ODJELJAK 1.

Ostali načini prestanka obveza

Odsjek 1.

PRIJEBOJ (KOMPENZACIJA)

Opći uvjeti

Član 336.

Dužnik može izvršiti prijeboj potraživanja koje ima prema vjerovniku s onim što ovaj potražuje od njega, ako oba potraživanja glase na novac ili druge zamjenljive stvari istog roda i iste kakvoće i ako su oba dospjela.

Izjava o prijeboju

Član 337.

(1) Prijeboj ne nastaje čim se steknu uvjeti za to, nego je potrebno da jedna strana izjavi drugoj da vrši prijeboj.

(2) Nakon izjave o prijeboju smatra se da je prijeboj nastao onog časa kad su se stekli uvjeti za to.

Odsutnost uzajamnosti

Član 338.

(1) Dužnik ne može izvršiti prijeboj onoga što duguje vjerovniku s onim što vjerovnik duguje njegovu jamcu.

(2) Ali jamac može izvršiti prijeboj dužnikove obveze prema vjerovniku s dužnikovim potraživanjem od vjerovnika.

(3) Tko je dao svoju stvar u zalog za tuđu obvezu, može zahtijevati od vjerovnika da mu vrati založenu stvar kad se udovolji uvjetima za prestanak te obveze prijebojem te kad vjerovnik propusti svojom krivnjom izvršiti prijeboj.

Zastarjelo potraživanje

Član 339.

(1) Dug se može prebiti sa zastarjelim potraživanjem samo ako ono još nije bilo zastarjelo u času kad su se stekli uvjeti za prijeboj.

(2) Ako su uvjeti za prijeboj nastali pošto je jedno od potraživanja zastarjelo, prijeboj ne nastaje ako je dužnik zastarjelog potraživanja istakao prigovor zastare.

Prijeboj s ustupljenim potraživanjem

Član 340.

(1) Dužnik ustupljenog potraživanja može prebiti primaocu ona svoja potraživanja koja je do obavijesti o ustupanju mogao prebiti ustupiocu.

(2) On mu može prebiti i ona svoja potraživanja od ustupioca koja je stekao prije obavijesti o ustupanju, a čiji rok za ispunjenje nije bio dospio u času kad je obaviješten o ustupanju, ali samo ako taj rok pada prije roka za ispunjenje ustupljenog potraživanja ili u isto vrijeme.

(3) Dužnik koji je bez rezerve izjavio primaocu da pristaje na ustupanje ne može mu više prebiti nikakvo svoje potraživanje od ustupioca.

(4) Ako je ustupljeno potraživanje upisano u javne knjige, dužnik može izvršiti prijeboj primaocu samo ako je njegovo potraživanje upisano kod ustupljenog potraživanja ili ako je primalac obaviješten prilikom ustupanja o postojanju tog potraživanja.

Slučajevi kad je prijeboj isključen

Član 341.

Ne može prestati prijebojem:

- 1) potraživanje koje se ne može zaplijeniti;
- 2) potraživanje stvari ili vrijednosti stvari koje su dužniku bile dane na čuvanje ili na posudbu, ili koje je dužnik uzeo bespravno ili ih bespravno zadržao;
- 3) potraživanje nastalo namjernim uzrokovanjem štete;
- 4) potraživanje naknade štete nanesene oštećenjem zdravlja ili uzrokovanjem smrti;
- 5) potraživanje koje potječe iz zakonske obveze uzdržavanja.

Zabrana na potraživanju druge strane

Član 342.

Dužnik ne može vršiti prijeboj ako je njegovo potraživanje dospjelo tek pošto je neko treći stavio zabranu na vjerovnikovo potraživanje prema njemu.

Uračunavanje prijebojem

Član 343.

Kad između dvije osobe postoji više obveza koje mogu prestati prijebojem, prijeboj se vrši po pravilima koja vrijede za uračunavanje ispunjenja.

Odsjek 2.

OTPUST DUGA

Sporazum

Član 344.

(1) Obveza prestaje kad vjerovnik izjavi dužniku da neće tražiti njezino ispunjenje i dužnik se s tim suglas.

(2) Za pravovaljanost ovog sporazuma nije potrebno da bude sklopljen u formi u kojoj je zaključen posao iz kojega je obveza nastala.

Odricanje od sredstava osiguranja

Član 345.

Vraćanje zalogu i odricanje od drugih sredstava kojima je bilo osigurano ispunjenje obveze ne znači vjerovnikovo odricanje od prava da traži njezino ispunjenje.

Otpust duga jamcu

Član 346.

(1) Otpust duga jamcu ne oslobađa glavnog dužnika, a otpust duga glavnom dužniku oslobađa jamca.

(2) Kad ima više jamaca, pa vjerovnik oslobodi jednog od njih, ostali ostaju u obvezi, ali se njihova obveza smanjuje za dio koji otpada na oslobođenog jamca.

Opći otpust dugova

Član 347.

Opći otpust dugova gasi sva vjerovnikova potraživanja prema dužniku, izuzev onih za koje vjerovnik nije znao da postoje u času kad je otpust izvršen.

Odsjek 3.

OBNOVA (NOVACIJA)

Uvjeti

Član 348.

(1) Obveza prestaje ako se vjerovnik i dužnik suglase da postojeću obvezu zamijene novom i ako nova obveza ima različit predmet ili različitu pravnu osnovu.

(2) Sporazum vjerovnika i dužnika kojim se mijenja ili dodaje odredba o roku, o mjestu ili o načinu ispunjenja, zatim naknadni sporazum o kamati, ugovornoj kazni, osiguranju ispunjenja ili o kojoj drugoj sporednoj odredbi, a i sporazum o izdavanju nove isprave o dugu, ne smatraju se obnovom.

(3) Izdavanje mjenice ili čeka zbog neke prijašnje obveze ne smatra se obnovom, izuzev kad je to ugovoreno.

Volja da se izvrši obnova

Član 349.

Obnova se ne pretpostavlja, te ako strane nisu izrazile namjeru da ugasu postojeću obvezu kad su stvarale novu, prijašnja obveza ne prestaje, već postoji i nadalje pored nove.

Učinak obnove

Član 350.

(1) Ugovorom o obnovi prijašnja obveza prestaje, a nova nastaje.

(2) S prijašnjom obvezom prestaju i zalog i jamstvo, izuzev ako je s jamcem ili zalogodavcem drugačije ugovoreno.

(3) Isto vrijedi i za ostala sporedna prava koja su bila vezana za prijašnju obvezu.

Nedostatak prijašnje obveze

Član 351.

(1) Obnova je bez učinka ako je prijašnja obveza bila ništava ili već ugašena.

(2) Ako je prijašnja obveza bila samo pobojna obnova je pravovaljana ako je dužnik znao za nedostatak prijašnje obveze.

Učinak poništenja

Član 352.

Kada je ugovor o obnovi poništen, smatra se da nije ni bilo obnove i da prijašnja obveza nije ni prestala postojati.

Odsjek 4.

SJEDINJENJE (KONFUZIJA)

Član 353.

(1) Obveza prestaje sjedinjenjem kad jedna ista osoba postane i vjerovnik i dužnik.

(2) Kad jamac postane vjerovnik, obveza glavnog dužnika ne prestaje.

(3) Obveza upisana u javnoj knjizi prestaje sjedinjenjem tek kad se izvrši upis brisanja.

Odsjek 5.

NEMOGUĆNOST ISPUNJENJA

Prestanak obveze zbog nemogućnosti ispunjenja

Član 354.

(1) Obveza prestaje kad njezino ispunjenje postane nemoguće uslijed okolnosti zbog kojih dužnik ne odgovara.

(2) Dužnik treba da dokaže okolnosti koje isključuju njegovu odgovornost.

Kad su predmet obveze stvari određene po rodu

Član 355.

(1) Ako su predmet obveze stvari određene po rodu, obveza ne prestaje čak i kad sve što dužnik ima od takvih stvari propadne uslijed okolnosti za koje on ne odgovara.

(2) Ali, kad su predmet obveza stvari određene po rodu koje se imaju uzeti iz određene mase tih stvari, obveza prestaje kad propadne cijela ta masa.

Ustupanje prava prema trećem odgovornom za nemogućnost ispunjenja

Član 356.

Dužnik određene stvari koji je oslobođen svoje obveze uslijed nemogućnosti ispunjenja dužan je ustupiti vjerovniku pravo koje bi imao prema trećoj osobi zbog nastale nemogućnosti.

Odsjek 6.

PROTEK VREMENA, OTKAZ

Rok u trajnom dugovinskom odnosu

Član 357.

Trajni dugovinski odnos s određenim rokom trajanja prestaje kad rok istekne, izuzev kad je ugovoreno ili zakonom određeno da se poslije isteka roka dugovinski odnos produljuje za neodređeno vrijeme, ako ne bude pravodobno otkazan.

Otkaz trajnog dugovinskog odnosa

Član 358.

(1) Ako trajanje dugovinskog odnosa nije određeno, svaka ga strana može prekinuti otkazom.

(2) Otkaz mora biti dostavljen drugoj strani.

(3) Otkaz se može dati u svako doba, samo ne u nevrjeme.

(4) Otkazani dugovinski odnos prestaje kada istekne otkazni rok određen ugovorom, a ako takav rok nije određen ugovorom, odnos prestaje nakon isteka roka određenog zakonom ili običajem odnosno istekom primjerenog roka.

(5) Strane mogu ugovoriti da će njihov dugovinski odnos prestati samom dostavom otkaza, ako za određeni slučaj zakon ne naređuje što drugo.

(6) Vjerovnik ima pravo zahtijevati od dužnika ono što je dospjelo prije nego što je obveza prestala protekom roka ili otkazom.

Odsjek 7.

SMRT

Član 359.

Smrću dužnika ili vjerovnika prestaje obveza samo ako je nastala s obzirom na osobna svojstva koje od ugovornih strana ili osobne sposobnosti dužnika.

ODJELJAK 4.

Zastara

Odsjek 1.

OPĆE ODREDBE

Opće pravilo

Član 360.

(1) Zastarom prestaje pravo zahtijevati ispunjenje obveze.

(2) Zastara nastupa kad protekne zakonom određeno vrijeme u kojem je vjerovnik mogao zahtijevati ispunjenje obveze.

(3) Sud se ne može obazirati na zastaru ako se dužnik nije na nju pozvao.

Kad zastarijevanje počinje teći

Član 361.

(1) Zastarijevanje počinje teći prvog dana poslije dana kada je vjerovnik imao pravo zahtijevati ispunjenje obveze, ako zakonom za pojedine slučajeve nije što drugo propisano.

(2) Ako se obveza sastoji u tome da se nešto ne učini, da se propusti ili trpi, zastarijevanje počinje teći prvog dana poslije dana kada je dužnik postupio protivno obvezi.

Nastupanje zastare

Član 362.

Zastara nastupa kad istekne posljednji dan zakonom određenog vremena.

Uračunavanje vremena prethodnika

Član 363.

U vrijeme zastare računa se i vrijeme koje je proteklo u korist dužnikovih prethodnika.

Zabrana promjene roka zastare

Član 364.

(1) Pravnim poslom ne može se odrediti dulje ili kraće vrijeme zastare od onog vremena koje je određeno zakonom.

(2) Pravnim poslom ne može se odrediti da zastarijevanje neće teći za neko vrijeme.

Odricanje od zastare

Član 365.

Dužnik se ne može odreći zastare prije nego što protekne vrijeme određeno za zastaru.

Pismeno priznanje i osiguranje zastarjele obveze

Član 366.

(1) Pismeno priznanje zastarjele obveze smatra se kao odricanje od zastare.

(2) Isti učinak ima davanje zalogu ili kojega drugog osiguranja za zastarjelo potraživanje.

Učinak ispunjenja zastarjele obveze

Član 367.

Ako dužnik ispunji zastarjelu obvezu, nema pravo zahtijevati da mu se vrati ono što je dao, čak i ako nije znao da je obveza zastarjela.

Vjerovnik čije je potraživanje osigurano

Član 368.

(1) Kad protekne vrijeme zastare, vjerovnik čije je potraživanje osigurano zalogom ili hipotekom može se namiriti samo iz opterećene stvari ako je drži u rukama ili ako je njegovo pravo upisano u javnoj knjizi.

(2) Međutim, zastarjela potraživanja kamata i drugih povremenih davanja ne mogu se namiriti ni iz opterećene stvari.

Sporedna potraživanja

Član 369.

Kad zastari glavno potraživanje, zastarjela su i sporedna potraživanja, kao što su potraživanja kamata, plodova, troškova, ugovorne kazne.

Kad se ne primjenjuju pravila o zastari**Član 370.**

Pravila o zastari ne primjenjuju se u slučajevima kada su u zakonu određeni rokovi u kojima treba da se podigne tužba ili da se izvrši određena radnja pod prijetnjom gubitka prava.

Odsjek 2.**VRIJEME POTREBNO ZA ZASTARU****Opći rok zastare****Član 371.**

Potraživanja zastarijevaju za pet godina ako zakonom nije određen neki drugi rok zastare.

Povremena potraživanja**Član 372.**

(1) Potraživanja povremenih davanja koja dospijevaju godišnje ili u kraćim određenim vremenskim razmacima (povremena potraživanja), pa bilo da se radi o sporednim povremenim potraživanjima, kao što je potraživanje kamata, bilo da se radi o takvim povremenim potraživanjima u kojima se iscrpljuje samo pravo, kao što je potraživanje uzdržavanja, zastarijevaju za tri godine od dospijelosti svakoga pojedinog davanja.

(2) Isto vrijedi za anuitete kojima se u jednakim unaprijed određenim povremenim iznosima otplaćuju glavnica i kamate, ali ne vrijedi za otplate u obrocima i druga djelomična ispunjenja.

Zastara samog prava**Član 373.**

(1) Samo pravo iz kojega proistječu povremena potraživanja zastarijeva za pet godina, računajući od dospijelosti nastarijega nespunjenog potraživanja poštoje kojeg dužnik nije vršio davanja.

(2) Kada zastari pravo iz kojega proistječu povremena potraživanja, vjerovnik gubi pravo ne samo da zahtijeva buduća povremena davanja, nego i povremena davanja koja su dospjela prije te zastare.

(3) Ne može zastari pravo na uzdržavanje određeno zakonom.

Međusobna potraživanja iz ugovora o prometu robe i usluga**Član 374.**

(1) Međusobna potraživanja društvenih pravnih osoba iz ugovora o prometu robe i usluga te potraživanja naknade za izdatke učinjene u vezi s tim ugovorima zastarijevaju za tri godine.

(2) Zastarijevanje teče odvojeno za svaku isporuku robe, izvršeni rad ili uslugu.

Potraživanje zakupnine**Član 375.**

Potraživanje zakupnine, bilo da je određeno da se plaća povremeno, bilo u jednom ukupnom iznosu, zastarijeva za tri godine.

Potraživanje naknade štete**Član 376.**

(1) Potraživanje naknade uzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kad je oštećenik doznao za štetu i za osobu koja je štetu učinila.

(2) U svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kada je šteta nastala.

(3) Potraživanje naknade štete nastale povredom ugovorne obveze zastarijeva za vrijeme određeno za zastaru te obveze.

Potraživanje naknade štete uzrokovane krivičnim djelom**Član 377.**

(1) Kad je šteta uzrokovana krivičnim djelom, a za krivično gonjenje je predviđen dulji rok zastare zahtjev za naknadu štete prema odgovornoj osobi zastarijeva kad istekne vrijeme određeno za zastaru krivičnog gonjenja.

(2) Prekid zastarijevanja krivičnog gonjenja povlači za sobom i prekid zastarijevanja zahtjeva za naknadu štete.

(3) Isto vrijedi i za zastoj zastarijevanja.

Jednogodišnji rok zastare**Član 378.**

(1) Zastarijevaju za jednu godinu:

1) potraživanje naknade za isporučenu električnu i toplinsku energiju, plin, vodu, za dimnjačarske usluge i za održavanje čistoće, kad je isporuka odnosno usluga izvršena za potrebe domaćinstva;

2) potraživanje radio-stanice i radio-televizijske stanice za upotrebu radio-prijamnika i televizijskog prijamnika;

3) potraživanje pošte, telegrafa i telefona za upotrebu telefona i poštanskih pretnaca te druga njihova potraživanja koja se naplaćuju u tromjesečnim ili kraćim rokovima;

4) potraživanje pretplate na povremene publikacije, računajući od isteka vremena za koje je publikacija naručena.

(2) Zastarijevanje teče ako su isporuke ili usluge produljene.

Potraživanja utvrđena pred sudom ili drugim nadležnim organom**Član 379.**

(1) Sva potraživanja koja su utvrđena pravomoćnom sudskom odlukom ili odlukom drugoga nadležnog organa, ili nagodbom pred sudom ili drugim nadležnim organom, zastarijevaju za deset godina, pa i ona za koja zakon inače predviđa kraći rok zastare.

(2) Međutim, sva povremena potraživanja koja proistječu iz takvih odluka ili nagodbe i dostižu ubuduće zastarijevaju u roku predviđenom za zastaru povremenih potraživanja.

Rokovi zastare kod ugovora o osiguranju**Član 380.**

(1) Potraživanja ugovaratelja osiguranja odnosno treće osobe iz ugovora o osiguranju života zastarijevaju za pet, a iz ostalih ugovora o osiguranju za tri go-

dine, računajući od prvog dana ponije protoka kalendarske godine u kojoj je potraživanje nastalo.

(2) Ako zainteresirana osoba dokaza da do dana određenog u prethodnom stavu nije znala da se osigurani slučaj dogodio, zastarijevanje počinje od dana kada je za to saznala, s tim da u svakom slučaju potraživanje zastarijeva kod osiguranja života za deset, a kod ostalih za pet godina od dana određenog u prethodnom stavu.

(3) Potraživanja osiguratelja iz ugovora o osiguranju zastarijevaju za tri godine.

(4) Kad u slučaju osiguranja od odgovornosti trećeg, oštećena osoba zahtijeva naknadu od osiguranika ili je dobio od njega, zastarijevanje osiguranikovog zahtjeva prema osiguratelju počinje od dana kad je oštećena osoba tražila sudskim putem naknadu od osiguranika, odnosno kada joj je osiguranik naknadio štetu.

(5) Neposredan zahtjev treće oštećene osobe prema osiguratelju zastarijeva za isto vrijeme za koje zastarijeva njegov zahtjev prema osiguraniku odgovornom za štetu.

(6) Zastarijevanje potraživanja koje pripada osiguratelju prema trećoj osobi odgovornoj za nastupanje osiguranog slučaja počinje teći kad i zastarijevanje potraživanja osiguranika prema toj osobi i navršava se u istom roku.

Odsjek 3.

ZASTOJ ZASTARIJEVANJA

Potraživanja između određenih osoba

Član 381.

Zastarijevanje ne teče:

- 1) između bračnih drugova;
- 2) između roditelja i djece dok traje roditeljsko pravo;
- 3) između štićenika i njegova staratelja te organa starateljstva za trajanja starateljstva i dok ne budu položeni računi;
- 4) između dviju osoba koje žive u vanbračnoj zajednici, dok ta zajednica postoji.

Potraživanja određenih osoba

Član 382.

Zastarijevanje ne teče:

- 1) za vrijeme mobilizacije, u slučaju neposredne ratne opasnosti ili rata u pogledu potraživanja osoba na vojnoj dužnosti;
- 2) u pogledu potraživanja koja imaju osobe zaposlene u tuđem domaćinstvu prema poslodavcu ili članovima njegove porodice koji zajedno s njim žive, sve dok taj radni odnos traje.

Nesavladive prepreke

Član 383.

Zastarijevanje ne teče za sve vrijeme za koje vjerovniku nije bilo moguće zbog nesavladivih prepreka da sudskim putem zahtijeva ispunjenje obveze.

Utjecaj uzroka zastoja zastarijevanja

Član 384.

(1) Ako zastarijevanje nije moglo početi teći zbog nekog zakonskog uzroka, ono počinje teći kad taj uzrok prestane.

(2) Ako je zastarijevanje počelo teći prije nego što je nastao uzrok koji je zaustavio njegov daljnji tok, ono nastavlja teći kad prestane taj uzrok, a vrijeme koje je isteklo prije zaustavljanja računa se u zakonom određeni rok za zastaru.

Potraživanja prema poslovno nesposobnim osobama i njihova potraživanja

Član 385.

(1) Zastarijevanje teče i prema maloljetniku i drugoj poslovno nesposobnoj osobi, bez obzira na to da li imaju zakonskog zastupnika ili ne.

(2) Međutim zastara potraživanja maloljetnika koji nema zastupnika i druge poslovno nesposobne osobe bez zastupnika ne može nastupiti dok ne proteknu dvije godine od kad su postali potpuno poslovno sposobna ili od kad su dobili zastupnika.

(3) Ako je za zastaru nekog potraživanja određeno vrijeme kraće od dvije godine, a vjerovnik je maloljetnik koji nema zastupnika ili neka druga poslovno nesposobna osoba bez zastupnika, zastarijevanje tog potraživanja počinje teći od kad je vjerovnik postao poslovno sposoban ili od kad je dobio zastupnika.

Potraživanje prema osobi na odsluženju vojnog roka

Član 386.

Zastara prema osobi koja se nalazi na odsluženju vojnog roka ili na vojnoj vježbi ne može nastupiti dok ne proteknu tri mjeseca od odsluženja vojnog roka ili prestanka vojne vježbe.

Odsjek 4.

PREKID ZASTARIJEVANJA

Priznanje duga

Član 387.

(1) Zastarijevanje se prekida kad dužnik prizna dug.

(2) Priznanje duga može se učiniti ne samo izvjavom vjerovniku, nego i na posredan način, kao što su davanje otplate, plaćanje kamate, davanje osiguranja.

Podizanje tužbe

Član 388.

Zastarijevanje se prekida podizanjem tužbe i svakom drugom vjerovnikovom radnjom poduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom, radi utvrđivanja, osiguranja ili ostvarenja potraživanja.

Odustanak, odbacivanje ili odbijanje tužbe

Član 389.

(1) Prekid zastarijevanja izvršen podizanjem tužbe ili kojom drugom vjerovnikovom radnjom poduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom radi utvrđivanja, osiguranja ili ostvarenja potraživanja.

življanja, smatra se da nije dospjelo ako vjerovnik odustane od tužbe ili radnje koju je poduzeo.

(2) Isto tako, smatra se da nije bilo prekida ako vjerovnikova tužba ili zahtjev bude odbačen ili odbijen, ili ako ispoštovana ili poduzeta mjera izvršenja ili osiguranja bude poništena.

Odbacivanje tužbe zbog nenadležnosti

Član 390.

(1) Ako je tužba protiv dužnika odbačena zbog nenadležnosti suda ili kojega drugog uzroka koji se ne tiče biti stvari, pa vjerovnik podigne ponovo tužbu u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke o odbacivanju tužbe, smatra se da je zastarijevanje prekinuto prvom tužbom.

(2) Isto vrijedi i za pozivanje u zaštitu, i za isticanje prijeboga potraživanja u sporu te u slučaju kad je sud ili drugi organ uputio dužnika da svoje prijavljeno potraživanje ostvaruje u parničnom postupku.

Pozivanje dužnika

Član 391.

Za prekid zastarijevanja nije dovoljno da vjerovnik pozove dužnika pismeno ili usmeno da obvezu ispuni.

Rok zastare u slučaju prekida

Član 392.

(1) Nakon prekida zastarijevanje počinje teći iznova, a vrijeme koje je proteklo prije prekida ne računa se u zakonom određeni rok za zastaru.

(2) Zastarijevanje prekinuto priznanjem od strane dužnika počinje teći iznova od priznanja.

(3) Kad je prekid zastarijevanja nastao podizanjem tužbe ili pozivanjem u zaštitu, ili isticanjem prijeboga potraživanja u sporu odnosno prijavljivanjem potraživanja u nekom drugom postupku, zastarijevanje počinje teći iznova od dana kad je spor okončan ili svršen na neki drugi način.

(4) Kad je prekid zastarijevanja nastao prijavom potraživanja u stečajnom postupku, zastarijevanje počinje teći iznova od dana okončanja tog postupka.

(5) Isto vrijedi i kad je prekid zastarijevanja nastao zahtjevom prinudnog izvršenja ili osiguranja.

(6) Zastarijevanje koje počinje teći iznova poslije prekida navršava se kad protekne onoliko vremena koliko je zakonom određeno za zastarijevanje koje je prekinuto.

Zastara u slučaju obnove

Član 393.

Ako je prekid nastao priznanjem duga od strane dužnika, a vjerovnik i dužnik su se sporazumjeli da izmijene osnovu ili predmet obveze, novo potraživanje zastarijeva za vrijeme koje je određeno za njegovu zastaru.

Glava V

RAZNE VRSTE OBVEZA

ODJELJAK I.

Novčane obveze

Odsjek 1.

OPĆE ODREDBE

Načelo monetarnog nominalizma

Član 394.

Kad obveza ima za predmet svotu novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji obveza glasi, izuzev kad zakon naređuje što drugo.

Valuta obveze

Član 395.

Ako novčana obveza protivno posebnom saveznom zakonu glasi na plaćanje u zlatu ili nekoj stranoj valuti, njezino se ispunjenje može zahtijevati samo u domaćem novcu prema tečaju što je važio u trenutku nastanka obveze.

Indeksna klauzula

Član 396.

Ništava je odredba ugovora kojom se iznos novčane obveze u domaćem novcu vezuje za promjene cijena dobara, roba i usluga izraženih indeksom cijena utvrđenim od ovlaštene organizacije (indeksna klauzula), ali će biti pravovaljana ako je izabrani indeks u neposrednoj ekonomskoj vezi s predmetom posla tako da nema spekulativno značenje ili je takva odredba ugovorena radi osiguranja životnog standarda ugovorne strane.

Klizična skala

Član 397.

U ugovorima u kojima se jedna strana obvezuje izraditi i isporučiti određene predmete dopušteno je ugovoriti da će cijena zavisiti od cijena materijala i od rada te drugih elemenata koji utječu na visinu troškova proizvodnje, u određeno vrijeme na određenom tržištu.

Plaćanje prije roka

Član 398.

(1) Dužnik novčane obveze može je ispuniti prije roka.

(2) Ništava je odredba ugovora kojom se dužnik odriče tog prava.

(3) U slučaju ispunjenja novčane obveze prije roka dužnik ima pravo od iznosa duga odbiti iznos kamate za vrijeme od dana isplate do dospelosti obveze samo ako je na to ovlašten ugovorom ili to proizlazi iz običaja.

Odsjek 2.**UGOVORNA KAMATA****Stopa ugovorne kamate****Član 399.**

(1) Stopa ugovorne kamate između pojedinaca ne može biti veća od kamatne stope koja se u mjestu ispunjenja plaća na štedne uloge po viđenju.

(2) U pogledu najviše ugovorne kamatne stope između drugih osoba primjenjuju se odredbe posebnog zakona

(3) Ako je kamata ugovorena ali nije određena njezina stopa ni vrijeme dospijevanja, ona iznosi šest posto, a u obvezama proizašlim iz ugovora u privredi osam posto godišnje i dospijeva nakon isteka godine, ako za određeni slučaj nije predviđeno što drugo.

(4) Ako je ugovorena veća kamata od dopuštene, primijenit će se najveća dopuštena stopa kamate.

Kamata na kamatu**Član 400.**

(1) Ništava je odredba ugovora kojom se predviđa da će na kamatu, kađa dospije za isplatu, početi teći kamata ako ne bude isplaćena.

(2) Ali se može unaprijed ugovoriti da će se stopa kamate povećati ako dužnik ne isplati dospjele kamate na vrijeme.

(3) Odredbe prethodnih stavova ne odnose se na kreditno poslovanje banaka i drugih bankarskih organizacija.

Kad kamata prestaje teći**Član 401.**

Kamata prestaje teći kad svota dospjelih a neisplaćenih kamata dostigne glavnicu.

Kamata u nenovčanim obvezama**Član 402.**

Odredbe ovog zakona o ugovornoj kamati na odgovarajući način vrijede i za ostale obveze koje imaju za predmet stvari određene po rodu.

ODJELJAK 2.**Obveze s više predmeta****Odsjek 1.****ALTERNATIVNE OBVEZE****Pravo izbora****Član 403.**

Ako neka obveza ima dva ili više predmeta, ali je dužnik dužan dati samo jedan da bi se oslobodio obveze, pravo izbora, ako nije što drugo ugovoreno, pripada dužniku i obveza prestaje kad on bude predao predmet koji je izabrao.

Nespornost i učinak izvršenog izbora**Član 404.**

(1) Izbor je izvršen kad strana kojoj pripada pravo izbora obavijesti drugu stranu o tome što je izabrao, i od tog časa izbor se više ne može mijenjati.

(2) Izvršenjem izbora smatra se da je obveza od početka bila jednostavna i da je njezin predmet od početka bila izabrana stvar.

Trajanje prava izbora**Član 405.**

(1) Dužnik ima pravo izbora sve dok u postupku prinudnog izvršenja jedna od dugovanih stvari ne bude potpuno ili djelomično predana vjerovniku po njegovu izboru.

(2) Ako pravo izbora pripada vjerovniku, a on se ne izjasni o izboru u roku određenom za ispunjenje, dužnik ga može pozvati da izvrši izbor i za to mu odrediti primjeren rok, poslije čijeg isteka pravo izbora prelazi na dužnika.

Izbor povjeren trećoj osobi**Član 406.**

Ako izbor treba da izvrši neka treća osoba, a ona to ne učini svaka strana može zabljevati da izbor izvrši sud.

Ograničenje na preostali predmet**Član 407.**

Ako je jedan predmet obveze postao nemoguć uslijed nekog događaja za koji ne odgovara nijedna strana, obveza se ograničava na preostali predmet.

Ograničenje u slučaju odgovornosti jedne strane**Član 408.**

(1) Kad je jedan predmet obveze postao nemoguć uslijed događaja za koji je odgovoran dužnik, obveza se ograničava na preostali predmet u slučaju da pravo izbora pripada njemu, a ako pravo izbora pripada vjerovniku, on može po svojem izboru tražiti preostali predmet ili naknadu štete.

(2) Kad je jedan predmet obveze postao nemoguć uslijed događaja za koji je odgovoran vjerovnik, dužnikova obveza prestaje, ali u slučaju da njemu pripada pravo izbora, on može tražiti naknadu štete i izvršiti svoju obvezu preostalim predmetom, a ako pravo izbora ima vjerovnik, on može dati naknadu štete i tražiti preostali predmet.

Odsjek 2.**FAKULTATIVNE OBVEZE I FAKULTATIVNA POTRAŽIVANJA****I. FAKULTATIVNE OBVEZE****Ovlaštenje dužnika u fakultativnoj obvezi****Član 409.**

Dužnik čija obveza ima jedan predmet, ali mu je dopušteno da se oslobodi svoje obveze dajući neki -

gi određeni predmet, može se koristiti tom mogućnošću sve dok vjerovnik u postupku prinudnog izvršenja ne dobije potpuno ili djelomično predmet obveze.

Ovlaštenja vjerovnika u fakultativnoj obvezi

Član 410.

(1) Vjerovnik u fakultativnoj obvezi može zahtijevati od dužnika samo predmet obveze, ali ne i drugi predmet kojim dužnik, ako hoće, može također ispuniti svoju obvezu.

(2) Kad predmet obveze postane nemoguć uslijed događaja za koji dužnik ne odgovara, vjerovnik može tražiti samo naknadu štete, ali se dužnik može osloboditi obveze dajući predmet koji je ovlašten dati umjesto dugovanog predmeta.

II. FAKULTATIVNA POTRAŽIVANJA

Član 411.

(1) Kad je ugovorom ili zakonom predviđeno da vjerovnik može umjesto dugovanog predmeta zahtijevati od dužnika neki drugi određeni predmet, dužnik je dužan predati mu taj predmet ako vjerovnik to zahtijeva.

(2) U ostalom, za ovakva fakultativna potraživanja vrijede prema namjeri ugovaratelja i prema prilikama posla odgovarajuća pravila o fakultativnim i o alternativnim obvezama.

ODJELJAK 3.

Obveze s više dužnika ili vjerovnika

Odsjek 1.

DJELJIVE OBVEZE

Dijeljenje obveze i potraživanja

Član 412.

(1) Obveza je djeljiva ako se ono što se duguje može podijeliti i ispuniti u dijelovima koji imaju ista svojstva kao i cijeli predmet, i ako ono tom podjelom ne gubi ništa od svoje vrijednosti, inače obveza je nedjeljiva.

(2) Kad u nekoj djeljivoj obvezi ima više dužnika, obveza se dijeli među njima na jednake dijelove, ako nije određena drugačija podjela, i svaki od njih odgovara za svoj dio obveze.

(3) Kad u nekoj djeljivoj obvezi ima više vjerovnika, potraživanje se dijeli među njima na jednake dijelove, ako nije što drugo određeno i svaki vjerovnik može zahtijevati samo svoj dio potraživanja.

Pretpostavka solidarnosti

Član 413.

Kad ima više dužnika u nekoj djeljivoj obvezi nastalo ugovorom u privredi, oni odgovaraju vjerovniku solidarno, osim ako su ugovaratelji izrično otklonili solidarnu odgovornost.

Odsjek 2.

SOLIDARNE OBVEZE

I. SOLIDARNOST DUŽNIKA

Sadržaj solidarnosti dužnika

Član 414.

(1) Svaki dužnik solidarne obveze odgovara vjerovniku za cijelu obvezu i vjerovnik može zahtijevati njezino ispunjenje od koga hoće sve dok ne bude potpuno ispunjena, ali kad jedan dužnik ispunji obvezu, ona prestaje i svi se dužnici oslobađaju.

(2) Od više solidarnih dužnika svaki može dugoavati s drugim rokom ispunjenja, pod drugim uvjetima i uopće s različitim odstupanjima.

Prijeboj

Član 415.

(1) Svaki se solidarni dužnik može pozvati na prijeboj koji je izvršio njegov sudužnik.

(2) Solidarni dužnik može potraživanje svojeg sudužnika prema vjerovniku prebiti s vjerovnikovim potraživanjem, ali samo za onoliko koliko iznosi dio duga tog sudužnika u solidarnoj obvezi.

Otpust duga

Član 416.

(1) Otpust duga izvršen sporazumno s jednim solidarnim dužnikom oslobađa obveze i ostale dužnike.

(2) Ali ako je otpust imao za svrhu da oslobodi obveze samo dužnika s kojim je izvršen, solidarna obveza smanjuje se za dio koji prema međusobnim odnosima dužnika pada na njega, a ostali dužnici odgovaraju solidarno za ostatak obveze.

Obnova

Član 417.

(1) Obnovom koju je vjerovnik izvršio s jednim solidarnim dužnikom oslobađaju se i ostali dužnici.

(2) Ali ako su vjerovnik i dužnik obnovu ograničili na dio obveze koji dolazi na ovoga, obveza ostalih ne prestaje, nego se samo smanjuje za taj dio.

Nagodba

Član 418.

Nagodba što ju je sklopio jedan od solidarnih dužnika s vjerovnikom nema učinak prema ostalim dužnicima, ali oni imaju pravo prihvatiti tu nagodbu, ako ona nije ograničena na dužnika s kojim je sklopljena.

Sjedinjenje

Član 419.

Kad se u jednoj osobi sjedini svojstvo vjerovnika i svojstvo dužnika iste solidarne obveze, obveza ostalih dužnika smanjuje se za iznos dijela koji na njega pada.

Zakašnjenje vjerovnika**Član 420.**

Kad vjerovnik dođe u zakašnjenje prema jednom solidarnom dužniku, on je u zakašnjenju i prema ostalim solidarnim dužnicima.

Zakašnjenje jednog dužnika i priznanje duga**Član 421.**

(1) Zakašnjenje jednoga solidarnog dužnika nema učinak prema ostalim dužnicima.

(2) Isto vrijedi i za priznanje duga koje bi izvršio jedan od solidarnih dužnika.

Zastoj i prekid zastarijevanja; odricanje od zastare**Član 422.**

(1) Ako zastarijevanje ne teče ili je prekinuto prema jednom dužniku, ono teče za ostale solidarne dužnike i može se navršiti, ali dužnik prema kojem obveza nije zastarjela i koji ju je morao ispuniti ima pravo zahtijevati od ostalih dužnika prema kojima je obveza zastarjela da mu naknade svaki svoj dio obveze.

(2) Odricanje od navršene zastare nema učinak prema ostalim dužnicima.

Pravo ispunioca na naknadu**Član 423.**

(1) Dužnik koji je ispunio obvezu ima pravo zahtijevati od svakog sudužnika da mu naknadi dio obveze koji pada na njega.

(2) Pri tome nije od utjecaja okolnost što je vjerovnik nekog od sudužnika oslobodio duga ili mu je dug smanjio.

(3) Dio koji pada na dužnika od kojega se ne može dobiti naknada dijeli se razmjerno na sve dužnike.

Podjela na jednake dijelove i iznimka**Član 424.**

(1) Ako nije što druga ugovoreno ili inače ne proizlazi iz pravnih odnosa sudionika u poslu, na svakog dužnika dolazi jednak dio.

(2) Ali, ako je solidarna obveza zaključena u isključivom interesu jednoga solidarnog dužnika, on je dužan naknaditi cijeli iznos obveze sudužniku koji je namirio vjerovnika.

II. SOLIDARNOST VJEROVNIKA**Solidarnost se ne pretpostavlja****Član 425.**

Kad na vjerovnikovoj strani ima više osoba, one su solidarne samo kad je solidarnost ugovorena ili zakonom određena.

Sadržaj solidarnosti**Član 426.**

(1) Svaki solidarni vjerovnik ima pravo zahtijevati od dužnika ispunjenje cijele obveze, ali kad jedan od

njih bude namiren, obveza prestaje i prema ostalim vjerovnicima.

(2) Dužnik može ispuniti obvezu vjerovniku kojeg sam izabere, sve dok neki vjerovnik ne zatraži ispunjenje.

Prijeboj**Član 427.**

(1) Dužnik može izvršiti prijeboj svoje obveze s potraživanjem koje ima prema vjerovniku koji mu zahtijeva ispunjenje.

(2) Prijeboj s potraživanjem koje ima prema nekom drugom vjerovniku dužnik može izvršiti samo do visine dijela solidarnog potraživanja koje pripada tom vjerovniku.

Otpust duga i obnova**Član 428.**

Otpustom duga i obnovom između dužnika i jednog vjerovnika smanjuje se solidarna obveza za onoliko koliko iznosi dio tog potraživanja vjerovnika.

Nagodba**Član 429.**

Nagodba što ju je sklopio jedan od solidarnih vjerovnika s dužnikom nema učinak prema ostalim vjerovnicima, ali oni imaju pravo prihvatiti tu nagodbu, izuzev kad se ona odnosi samo na dio vjerovnika s kojim je sklopljena.

Sjedinijenje**Član 430.**

Kad se u osobi jednoga solidarnog vjerovnika sjedini i svojstvo dužnika, svaki od ostalih solidarnih vjerovnika može od njega zahtijevati samo svoj dio potraživanja.

Zakašnjenje**Član 431.**

(1) Kad dužnik dođe u zakašnjenje prema jednom solidarnom vjerovniku, on je u zakašnjenju i prema ostalim vjerovnicima.

(2) Zakašnjenje jednoga solidarnog vjerovnika, djeluje i prema ostalim vjerovnicima.

Priznanje duga**Član 432.**

Priznanje duga učinjeno jednom vjerovniku koristi svima vjerovnicima.

Zastara**Član 433.**

(1) Ako jedan vjerovnik prekine zastarijevanje ili ako prema njemu ne teče zastarijevanje, to ne koristi ostalim vjerovnicima i posredstvom njega zastarijevanje teče i dalje.

(2) Odricanje od zastare izvršeno prema jednom vjerovniku koristi i ostalim vjerovnicima.

Odnos primaoca vjerovnika nakon ispunjenja

Član 434.

(1) Svaki solidarni vjerovnik ima pravo zahtijevati od vjerovnika koji je primio ispunjenje od dužnika da mu preda dio koji mu pripada.

(2) Ako iz odnosa među vjerovnicima ne proistječe bio druga, svakom solidarnom vjerovniku pripada jednak dio.

Odsjek 3.

NEDJELJIVE OBVEZE

Član 435.

(1) Za nedjeljive obveze u kojima ima više dužnika na odgovarajući se način primjenjuju propisi o solidarnim obvezama.

(2) Kad u nedjeljivoj obvezi ima više vjerovnika među kojima nije ni ugovorena ni zakonom određena solidarnost, jedan vjerovnik može zahtijevati da dužnik ispuni njemu samo ako je ovlašten od ostalih vjerovnika da primi ispunjenje, a inače svaki vjerovnik može zahtijevati od dužnika da obvezu ispuni svim vjerovnicima zajedno, ili da je položi sudu.

Glava VI

PROMJENA VJEROVNKA ILI DUŽNIKA

ODJELJAK 1.

Ustupanje potraživanja ugovorom (cesija)

Odsjek 1.

OPĆE ODREDBE

Koja se potraživanja mogu prenijeti ugovorom

Član 436.

(1) Vjerovnik može ugovorom sklopljenim s trećim prenijeti na ovoga svoje potraživanje, izuzev onog čiji je prijenos zabranjen zakonom ili koje je vezano za ličnost vjerovnika, ili koje se po svojoj prirodi protivno prenošenju na drugoga.

(2) Ugovor o ustupanju nema učinak prema dužniku ako su on i vjerovnik ugovorili da ovaj neće moći prenijeti potraživanje na drugoga ili da ga neće moći prenijeti bez dužnikova pristanka.

Sporedna prava

Član 437.

(1) S potraživanjem prelaze na primaoca sporedna prava, kao što su pravo prvenstvene naplate, hipoteka, zalag, prava iz ugovora s jamcem, prava na kamatu, ugovornu kaznu i sl.

(2) Ipak, ustupilac može predati založenu stvar primaocu samo ako založodavac pristane na to, inače ona ostaje kod ustupioca da je čuva za račun primaoca.

(3) Pretpostavlja se da su dospjele i neplaćene kamate ustupljene s glavnim potraživanjem.

Obavještanje dužnika

Član 438.

(1) Za prijenos potraživanja nije potreban pristanak dužnika, ali je ustupilac dužan obavijestiti dužnika o izvršenom ustupanju.

(2) Ispunjenje izvršeno ustupiocu prije obavijesti o ustupanju pravovaljano je i oslobađa dužnika obveze, ali samo ako nije znao za ustupanje, inače obveza ostaje i on ja je dužan ispuniti primaocu.

Višestruko ustupanje

Član 439.

Ako je vjerovnik ustupio isto potraživanje raznim osobama, potraživanje pripada primaocu o kome je ustupilac prvo obavijestio dužnika, odnosno koji se prvi javio dužniku.

Odsjek 2.

ODNOS PRIMAOCA I DUŽNIKA

Član 440.

(1) Primaoc ima prema dužniku ista prava koja je ustupilac imao prema dužniku do ustupanja.

(2) Dužnik može istaći primaocu pored prigovora koje ima prema njemu i one prigovore koje je mogao istaći ustupiocu do časa kad je saznao za ustupanje.

Odsjek 3.

ODNOS USTUPIOCA I PRIMAOCA

Predaja isprava o dugu

Član 441.

(1) Ustupilac je dužan predati primaocu obveznicu ili drugu ispravu o dugu, ako ih ima, te druge dokaze o ustupljenom potraživanju i sporednim pravima.

(2) Ako je ustupilac prenio na primaoca samo jedan dio potraživanja, on je dužan predati mu ovjeren prijepis obveznice ili koje druge isprave kojom se dokazuje postojanje ustupljenog potraživanja.

(3) On je dužan izdati mu, na njegov zahtjev, ovjerenu potvrdu o ustupanju.

Odgovornost za postojanje potraživanja

Član 442.

Kad je ustupanje izvršeno ugovorom s naknadom, ustupilac odgovara za postojanje potraživanja u času kad je izvršeno ustupanje.

Odgovornost za naplativost

Član 443.

(1) Ustupilac odgovara za naplativost ustupljenog potraživanja ako je to bilo ugovoreno, ali samo do visine onoga što je primio od primaoca, te za naplativost kamata, troškova oko ustupanja i troškova postupka protiv dužnika.

(2) Veća odgovornost savjesnog ustupioca ne može se ugovoriti.

Odsjek 4.

POSEBNI SLUČAJEVI USTUPANJA POTRAŽIVANJA

Ustupanje mjesto ispunjenja ili radi naplaćivanja

Član 444.

(1) Kad dužnik mjesto ispunjenja svoje obveze ustupi vjerovniku svoje potraživanje ili jedan njegov dio, sklapanjem ugovora o ustupanju dužnikova obveza se gasi do iznosa ustupljenog potraživanja.

(2) Ali, kad dužnik ustupi svome vjerovniku svoje potraživanje samo radi naplaćivanja, njegova se obveza gasi odnosno smanjuje tek kad vjerovnik naplati ustupljeno potraživanje.

(3) U oba slučaja primalac je dužan predati ustupiocu sve što je naplatio preko iznosa svog potraživanja prema ustupiocu.

(4) U slučaju ustupanja radi naplaćivanja dužnik ustupljenog potraživanja može ispuniti svoju obvezu i prema ustupiocu, čak i kad je obaviješten o ustupanju.

Ustupanje radi osiguranja

Član 445.

Kad je ustupanje izvršeno radi osiguranja primaoca potraživanja prema ustupiocu, primalac je dužan brinuti se s pažnjom dobrog privrednika odnosno dobrog domaćina o naplati ustupljenog potraživanja i nakon izvršene naplate, pošto zadrži koliko je potrebno za namirenje vlastitog potraživanja prema ustupiocu, ovome predati višak.

ODJELJAK 2.

Promjena dužnika

Odsjek 1.

PREUZIMANJE DUGA

I. OPĆE ODREDBE

Ugovor o preuzimanju duga

Član 446.

(1) Dug se preuzima ugovorom između dužnika i preuzimaoca, na koji je pristao vjerovnik.

(2) O sklopljenom ugovoru može vjerovnik izvijestiti svaki od njih, i svakome od njih može vjerovnik saopćiti svoj pristanak na preuzimanje duga.

(3) Pretpostavlja se da je vjerovnik dao svoj pristanak ako je bez ograde primio neko ispunjenje od preuzimaoca, koje je ovaj učinio u svoje ime.

(4) Ugovaratelji, a i svaki od njih napose, mogu pozvati vjerovnika da se u određenom roku izjasni da li pristaje na preuzimanje duga, pa ako se vjerovnik u određenom roku ne izjasni smatra se da nije dao svoj pristanak.

(5) Ugovor o preuzimanju duga ima učinak ugovora o preuzimanju ispunjenja sve dok vjerovnik ne bude dao svoj pristanak na ugovor o preuzimanju duga, a i ako on odbije dati pristanak.

Slučaj kad je dug osiguran hipotekom

Član 447.

(1) Kad je prilikom otuđenja neke nekretnine na kojoj postoji hipoteka ugovoreno između pribavloca i otuđioca da će pribavilac preuzeti dug prema hipotekarnom vjerovniku, smatra se da je hipotekarni vjerovnik dao pristanak na ugovor o preuzimanju duga ako ga na pismeni poziv otuđioca nije odbio u roku od tri mjeseca od primitka poziva.

(2) U pismenom pozivu vjerovniku se mora skrenuti pažnja na ovu posljedicu, inače će se smatrati kao da poziv nije upućen.

II. UČINCI UGOVORA O PREUZIMANJU DUGA

Promjena dužnika

Član 448.

(1) Preuzimanjem duga preuzimalac stupa na mjesto prijašnjeg dužnika, a ovaj se oslobađa obveze.

(2) Ali, ako je u vrijeme vjerovnikova pristanka na ugovor o preuzimanju duga preuzimalac bio prezadužen, a vjerovnik to nije znao niti je morao znati, prijašnji dužnik ne oslobađa se obveze, a ugovor o preuzimanju duga ima učinak ugovora o pristupanju dugu.

(3) Između preuzimaoca i vjerovnika postoji ista obveza koja je dotle postojala između prijašnjeg dužnika i vjerovnika.

Sporodna prava

Član 449.

(1) Sporodna prava koja su dotle postojala uz potraživanje ostaju i na dalje, ali jamstva te zalozi koje su dale treće osobe prestaju ako jamci i zalogodavci ne pristaju da odgovaraju i za novog dužnika.

(2) Ako nije što drugo ugovoreno, preuzimalac ne odgovara za nenaplaćene kamate koje su dospjele do preuzimanja.

Prigovori

Član 450.

(1) Preuzimalac može istaći vjerovniku sve prigovore koji proistječu iz pravnog odnosa između prijašnjeg dužnika i vjerovnika, iz kojeg potječe preuzeti dug, a i prigovore koje preuzimalac ima prema vjerovniku.

(2) Preuzimalac ne može istaći vjerovniku prigovore koji potječu iz njegova pravnog odnosa s prijašnjim dužnikom, a koji odnos je bio osnova preuzimanja.

Odsjek 2.

PRISTUPANJE DUGU

Ugovor o pristupanju dugu

Član 451.

Ugovorom između vjerovnika i trećeg, kojim se ovaj obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovo potraživanje od dužnika, treći stupa u obvezu pored dužnika.

Pristupanje dugu u slučaju primanja neke imovinske cjeline**Član 452.**

(1) Osoba na koju prijedbe na temelju ugovora neka imovinska cjelina (zanatska radnja i sl.) pojedinca ili građanske pravne osobe, ili dio te cjeline, odgovara za dugove koji se odnose na tu cjelinu odnosno na njezin dio, pored dotadašnjeg imaoa i solidarno a njim, ali samo do vrijednosti njezine aktive.

(2) Nema pravni učinak prema vjerovnicama odredba ugovora kojom bi se isključivala ili ograničavala odgovornost utvrđena u prethodnom stavu.

Odsjek 3.**PREUZIMANJE ISPUNJENJA****Član 453.**

(1) Preuzimanje ispunjenja vrši se ugovorom između dužnika i nekog trećeg kojim se ovaj obvezuje prema dužniku da ispuni njegovu obvezu prema njegovu vjerovniku.

(2) On odgovara dužniku ako pravodobno ne ispuni obvezu vjerovniku te ovaj zatraži ispunjenje od dužnika.

(3) Ali on ne preuzima dug, niti pristupa dugu i vjerovnik nema nikakvo pravo prema njemu.

Dio drugi**UGOVORI****Glava VII****PRODAJA****ODJELJAK I.****Opće odredbe****Pojam****Član 454.**

(1) Ugovorom o prodaji obvezuje se prodavalac da stvar koju prodaje preda kupcu tako da kupac stekne pravo raspolaganja odnosno pravo vlasništva, a kupac se obvezuje da prodavaocu plati cijenu.

(2) Prodavalac nekoga prava obvezuje se da kupcu pribavi prodano pravo, a kad vršenje tog prava zahijeva posjed stvari, da mu i preda stvar.

Forma prodaje nekretnine**Član 455.**

Ugovor o prodaji nekretnina koje-društvene pravne osobe stavlja u pravni promet u okviru svojega redovnog poslovanja mora biti sklopljen u pismenoj formi.

Rizik**Član 456.**

(1) Do predaje stvari kupcu rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari snosi prodavalac, a s predajom stvari rizik prelazi na kupca.

(2) Rizik ne prelazi na kupca ako je on zbog nekog nedostatka predane stvari raskinuo ugovor ili tražio zamjenu stvari.

Prijelaz rizika u slučaju kupčeva zakašnjenja**Član 457.**

(1) Ako predaja stvari nije izvršena zbog kupčeva zakašnjenja, rizik prelazi na kupca u času kad je došao u zakašnjenje.

(2) Kad su predmet ugovora stvari određene po rodu, rizik prelazi na kupca u zakašnjenju ako je prodavalac izdvojio stvari očito namijenjene za izvršenje predaje i o tome odaslao obavijest kupcu.

(3) Ali, kad su stvari određene po rodu takve prirode da prodavalac ne može izdvojiti jedan njihov dio, dovoljno je da je prodavalac izvršio sve radnje koje su potrebne da bi kupac mogao preuzeti stvari i da je o tome odaslao obavijest kupcu.

ODJELJAK 2.**Sastojci ugovora o prodaji****Odsjek I.****STVAR****Opće pravilo****Član 458.**

(1) Stvar o kojoj je ugovor mora biti u prometu, te je ništav ugovor o prodaji stvari koja je izvan prometa.

(2) Za prodaju stvari čiji je promet ograničen vrijede posebni propisi.

(3) Prodaja se može odnositi i na buduću stvar.

Kad je stvar propala prije ugovora**Član 459.**

(1) Ugovor o prodaji nema pravni učinak ako je u času njegovog sklapanja stvar o kojoj je ugovor bila propala.

(2) Ako je u času sklapanja ugovora stvar bila samo djelomično propala, kupac može raskinuti ugovor ili ostati pri njemu uz razmjerno sniženje cijene.

(3) Ali će ugovor ostati na snazi i kupac će imati samo pravo na sniženje cijene ako djelomična propast ne smeta postizanju svrhe ugovora, ili ako za određenu stvar postoji takav običaj u pravnom prometu.

Prodaja tuđe stvari**Član 460.**

Prodaja tuđe stvari obvezuje ugovaratelje, ali kupac koji nije znao ili nije morao znati da je stvar tuđa može, ako se uslijed toga ne može ostvariti svrha ugovora, raskinuti ugovor i tražiti naknadu štete.

Prodaja spornog prava**Član 461.**

(1) Sporno pravo može biti predmet ugovora o prodaji.

(2) Ali je ništav ugovor kojim bi odvjetnik ili koji drugi nalogoprimalac kupio sporno pravo čije mu je ostvarivanje povjereno, ili ugovorio za sebe udio u podjeli iznosa dosuđenog njegovu nalogodavcu.

Odsjek 2.

CIJENA

Kad cijena nije određena

Član 462.

(1) Ako ugovorom o prodaji cijena nije određena, a ni ugovor ne sadrži dovoljno podataka s pomoću kojih bi se ona mogla odrediti, ugovor nema pravni učinak.

(2) Kad ugovorom o prodaji u privredi cijena nije određena, niti u njemu ima dovoljno podataka s pomoću kojih bi se ona mogla odrediti, kupac je dužan platiti cijenu koju je prodavalac redovno naplaćivao u vrijeme sklapanja ugovora, a kad ove nema razumnu cijenu.

(3) Pod razumnom cijenom smatra se tekuća cijena u vrijeme sklapanja ugovora, a ako se ona ne može utvrditi onda cijena koju utvrđuje sud prema okolnostima slučaja.

Propisana cijena

Član 463.

Kad je ugovorena veća cijena od one koju je za određenu vrstu stvari propisao nadležni organ, kupac dužuje samo iznos propisane cijene, a ako je već isplatio ugovorenu cijenu, ima pravo zahtijevati da mu se vrati razlika.

Kad je ugovorena tekuća cijena

Član 464.

(1) Kad je ugovorena tekuća cijena, kupac dužuje cijenu utvrđenu službenom evidencijom na tržištu mjesta prodavaoca u vrijeme kad je trebalo da uslijedi ispunjenje.

(2) Ako takve evidencije nema, tekuća cijena se određuje na temelju elemenata s pomoću kojih se prema običajima tržišta utvrđuje cijena.

Kad je određivanje cijene povjereno trećem

Član 465.

Ako treća osoba kojoj je povjereno određivanje cijene neće ili je ne može odrediti, a ugovaratelji se ne slože naknadno o određivanju cijene niti ugovor raskinu, smatrat će se da je ugovorena razumna cijena.

Kad je određivanje cijene ostavljeno jednom ugovaratelju

Član 466.

Odredba ugovora kojom se određivanje cijene ostavlja na volju jednom ugovaratelju smatra se kao da nije ni ugovorena i tada kupac dužuje cijenu kao u slučaju kad cijena nije određena.

ODJELJAK 3.

Obveze prodavaoca

Odsjek 1.

PREDAJA STVARI

I. O PREDAJI UOPĆE

Vrijeme i mjesto predaje

Član 467.

(1) Prodavalac je dužan predati stvar kupcu u vrijeme i na mjestu predviđenim ugovorom.

(2) Prodavalac je izvršio obvezu predaje kupcu, u pravilu, kad mu stvar uruči ili preda ispravu kojom se stvar može preuzeti.

Predmet predaje

Član 468.

(1) Ako nije što drugo ugovoreno ili ne proizlazi iz prirode posla, prodavalac je dužan predati stvar kupcu u ispravnom stanju, zajedno s njezinim pripadacima.

(2) Plodovi i druge koristi od stvari pripadaju kupcu od dana kad je prodavalac bio dužan da mu ih preda.

Kad je ugovorena predaja u toku stanoviteg razdoblja

Član 469.

Kad je ugovoreno da predaja stvari bude izvršena u toku stanoviteg razdoblja, a nije određeno koja će strana imati pravo da odredi datum predaje u granicama tog razdoblja, to pravo pripada prodavaocu, osim kad iz okolnosti slučaja proizlazi da je određivanje datuma predaje ostavljeno kupcu.

Kad datum predaje nije određen

Član 470.

Kad datum predaje stvari kupcu nije određen, prodavalac je dužan izvršiti predaju u razumnom roku nakon sklapanja ugovora, s obzirom na prirodu stvari i na ostale okolnosti.

Kad mjesto predaje nije određeno ugovorom

Član 471.

(1) Kad mjesto predaje nije određeno ugovorom, stvar se predaje u mjestu u kojem je prodavalac u času sklapanja ugovora imao svoje prebivalište ili, u nedostalku ovoga, svoje boravište... a ako je prodavalac sklopio ugovor u obavljanju svoje redovne privredne djelatnosti, onda u mjestu njegova sjedišta.

(2) Ali, ako je u času sklapanja ugovora ugovarateljima bilo poznato gdje se stvar nalazi odnosno gdje treba da bude izrađena, predaja se obavlja u tom mjestu.

Predaja prijevozniku

Član 472.

U slučaju kad je prema ugovoru potrebno da se izvrši prijevoz stvari, a ugovorom nije određeno mjesto

ispunjenja, predaja je izvršena uručenjem stvari prijevozniku ili osobi koja organizira otpremu.

Organiziranje prijevoza

Član 473.

Ako je prodavalac dužan poslati stvar kupcu, mora aklopiti na uobičajen način i pod uobičajenim uvjetima ugovore potrebne za izvršenje prijevoza do određenog mjesta.

Troškovi

Član 474.

Troškove predaje, a i one koji joj prethode, snosi prodavalac, a troškove odnošenja stvari i sve ostale troškove poslije predaje snosi kupac, ako nije što drugo ugovoreno.

II. ISTODOBNA PREDAJA STVARI I ISPLATA CIJENE

Odgajanje predaje do isplate cijene

Član 475.

Ako nije što drugo ugovoreno ili uobičajeno, prodavalac nije dužan predati stvar ako mu kupac ne isplati cijenu istodobno ili nije spreman to istodobno učiniti, ali kupac nije dužan isplatiti cijenu prije nego što je imao mogućnost pregledati stvar.

Odgajanje predaje u slučaju prijevoza stvari

Član 476.

(1) Kad se predaja stvari ostvaruje uručenjem prijevozniku, prodavalac može odgoditi odašiljanje stvari do isplate cijene, ili poslati stvar tako da zadrži pravo da raspolaze njom za vrijeme prijevoza.

(2) Ako je zadržao pravo da raspolaze stvarju za vrijeme prijevoza, prodavalac može zahtijevati da stvar ne bude predana kupcu u određenom mjestu dok ne isplati cijenu, a kupac nije dužan isplatiti cijenu prije nego što je imao mogućnost pregledati stvar.

(3) Međutim, kad ugovor predviđa plaćanje uz predaju odgovarajuće isprave, kupac nema pravo odbiti isplatu cijene zbog toga što nije imao mogućnost pregledati stvar.

Sprečavanje izručenja otposlane stvari

Član 477.

(1) Ako se nakon odašiljanja stvari kupcu pokaže da su njegove materijalne prilike takve da se osnovano može posumnjati da će on moći isplatiti cijenu, prodavalac može spriječiti izručenje stvari kupcu čak i kad ovaj već ima u rukama ispravu koja ga ovlašćuje da zahtijeva izručenje stvari.

(2) Međutim, prodavalac ne može spriječiti izručenje ako ga zahtijeva neka treća osoba koja je uredan imatelj isprave koja je ovlašćuje da zahtijeva izručenje stvari, osim ako isprava sadrži rezerve u pogledu učinka prijenosa, ili ako prodavalac dokaže da je imatelj isprave kad ju je pribavljao postunio svjesno na štetu prodavaoca.

Odsjek 2.

II. MATERIJALNE NEDOSTATKE

I. O MATERIJALNIM NEDOSTACIMA UOPĆE

Materijalni nedostaci za koje prodavalac odgovara

Član 478.

(1) Prodavalac odgovara za materijalne nedostatke stvari koje je ona imala u času prijelaza rizika na kupca, bez obzira na to da li mu je to bilo poznato.

(2) Prodavalac odgovara i za one materijalne nedostatke koji se pojave nakon prijelaza rizika na kupca ako su posljedica uzroka koji je postojao prije toga.

(3) Neznatan materijalni nedostatak ne uzima se u obzir.

Kad postoji materijalni nedostatak

Član 479.

Nedostatak postoji:

1) ako stvar nema potrebna svojstva za njezinu redovnu upotrebu ili za promet;

2) ako stvar nema potrebna svojstva za naročitu upotrebu za koju je kupac nabavlja, a koja je bila poznata prodavaocu ili mu je morala biti poznata;

3) ako stvar nema svojstva i odlike koje su izričito ili prešutno ugovorene odnosno propisane;

4) kad je prodavalac predao stvar koja nije jednaka uzorku ili modelu, osim ako su uzorak ili model pokazani samo radi obavijesti.

Nedostaci za koje prodavalac ne odgovara

Član 480.

(1) Prodavalac ne odgovara za nedostatke iz točke 1) i 3) prethodnog člana ako su u času sklapanja ugovora bili poznati kupcu ili mu nisu mogli ostati nepoznati.

(2) Smatra se da nisu mogli ostati nepoznati kupcu oni nedostaci koje bi brižljiva osoba s prosječnim znanjem i iskustvom osobe istog zanimanja i struke kao kupac mogla lako opaziti pri uobičajenom pregledu stvari.

(3) Ali, prodavalac odgovara i za nedostatke koje je kupac mogao lako opaziti ako je izjavio da stvar nema nikakve nedostatke ili da stvar ima određena svojstva ili odlike.

Pregled stvari i vidljivi nedostaci

Član 481.

(1) Kupac je dužan primljenu stvar na uobičajeni način pregledati ili je dati na pregled, tim je to prema redovnom toku stvari moguće, i o vidljivim nedostacima obavijestiti prodavaoca u roku od osam dana, a kod ugovora u privredi bez odgađanja, inače gubi pravo koje mu po toj osnovi pripada.

(2) Kad je pregled izvršen u prisutnosti obiju strana, kupac je dužan svoje primjedbe zbog vidljivih nedostataka saopćiti prodavaocu odmah, inače gubi pravo koje mu po toj osnovi pripada.

(3) Ako je kupac remio stvar dalje bez prodavaoca, a prodavaocu je pri sklapanju ugovora bila po-

znata ili morala biti poznata mogućnost takve daljnje otpreme, pregled stvari može biti odgođen do njezina prispijeća u novo određeno mjesto, i u tom slučaju kupac je dužan prodavaoca obavijestiti o nedostacima čim je po redovnom toku stvari mogao za njih doznati od svojih klijenata.

Skriveni nedostaci

Član 482.

(1) Kad se nakon primitka stvari od strane kupca pokaže da stvar ima neki nedostatak koji se njime mogao otkriti uobičajenim pregledom prilikom preuzimanja stvari (skriveni nedostatak), kupac je dužan, pod prijetnjom gubitka prava, o tom nedostatku obavijestiti prodavaoca u roku od osam dana računajući od dana kad je nedostatak otkrio, a kod ugovora u privredi — bez odgađanja.

(2) Prodavalac ne odgovara za nedostatke koji se pokažu pošto protekne šest mjeseci od predaje stvari, izuzev kad je ugovorom određen dulji rok.

Rokovi u slučaju popravka, zamjene i sl.

Član 483.

Kad je zbog nekog nedostatka došlo do popravka stvari, isporuke druge stvari, zamjene dijelova i slično, rokovi iz prethodna dva člana počinju teći od predaje popravljene stvari, predaje druge stvari, izvršene zamjene dijelova i slično.

Obavijest o nedostatku

Član 484.

(1) U obavijesti o nedostatku stvari kupac je dužan potanje opisati nedostatak i pozvati prodavaoca da pregleda stvar.

(2) Ako obavijest o nedostatku koju je kupac pravodobno poslao prodavaocu preporučenim pismom, telegramom ili na neki drugi pouzdan način, zakasni ili uopće ne stigne prodavaocu smatra se da je kupac izvršio svoju obvezu da obavijesti prodavaoca.

Značenje činjenice da je prodavalac znao za nedostatak

Član 485.

Kupac ne gubi pravo da se pozove na neki nedostatak i kad nije izvršio svoju obvezu da stvar pregleda bez odgađanja, ili obvezu da u određenom roku obavijesti prodavaoca o postojanju nedostatka, a i kad se nedostatak pokazao tek nakon proteka šest mjeseci od predaje stvari, ako je taj nedostatak bio poznat prodavaocu ili mu nije mogao ostati nepoznat.

Ugovorno ograničenje ili isključenje prodavaočeve odgovornosti za materijalne nedostatke

Član 486.

(1) Ugovaratelji mogu ograničiti ili sasvim isključiti prodavaočevu odgovornost za materijalne nedostatke stvari.

(2) Odredba ugovora o ograničenju ili isključenju odgovornosti za nedostatke stvari ništava je ako je nedostatak bio poznat prodavaocu, a on o njemu nije obavijestio kupca, a i onda kad je prodavalac nametnuo tu odredbu koristeći se svojim posebnim monopol-skim položajem.

(3) Kupac koji se odrekao prava da raskine ugovor zbog nedostatka stvari zadržava ostala prava zbog tih nedostataka.

Prinudna javna prodaja

Član 487.

Imalac čija je stvar prodana na prinudnoj javnoj prodaji ne odgovara za nedostatke stvari.

II. PRAVA KUPCA

Ispunjenje, sniženje cijene, raskid ugovora, naknada štete

Član 488.

(1) Kupac koji je pravodobno i uredno obavijestio prodavaoca o nedostatku može:

1) zahtijevati od prodavaoca da nedostatak ukloni ili da mu preda drugu stvar bez nedostatka (ispunjenje ugovora);

2) zahtijevati sniženje cijene;

3) izjaviti da raskida ugovor.

(2) U svakom od tih slučajeva kupac ima pravo i na naknadu štete.

(3) Pored toga, i neovisno o tome, prodavalac odgovara kupcu i za štetu koju je ovaj zbog nedostatka stvari pretrpio na drugim svojim dobrima, i to prema općim pravilima o odgovornosti za štetu.

Neispunjenje ugovora u razumnom roku

Član 489.

Ako kupac ne dobije zahtijevano ispunjenje ugovora u razumnom roku, zadržava pravo da raskine ugovor ili da snizi cijenu.

Kad kupac može raskinuti ugovor

Član 490.

(1) Kupac može raskinuti ugovor samo ako je prethodno ostavio prodavaocu naknadni primjereni rok za ispunjenje ugovora.

(2) Kupac može raskinuti ugovor i bez ostavljanja naknadnog roka ako mu je prodavalac nakon obavijesti o nedostacima saopćio da neće ispuniti ugovor ili ako iz okolnosti konkretnog slučaja očito proizlazi da prodavalac neće moći ispuniti ugovor ni u naknadnom roku.

Neispunjenje ugovora u naknadnom roku

Član 491.

Ako prodavalac u naknadnom roku ne ispuni ugovor, on se raskida po samom zakonu, ali ga kupac može održati ako bez odgađanja izjavi prodavaocu da ugovor održava na snazi.

Djelomični nedostaci

Član 492.

(1) Kad samo dio predane stvari ima nedostatke ili kad je predan samo dio stvari odnosno manja količina od ugovorene, kupac može raskinuti ugovor u smislu prethodnih članova samo u pogledu dijela koji

ima nedostatke, ili samo u pogledu dijela ili količine što nedostaju.

(2) Kupac može raskinuti cijeli ugovor samo ako ugovorena količina ili predana stvar čini cjelinu, ili ako kupac inače ima opravdan interes da primi ugovorenu stvar ili količinu u cjelini.

Kad je prodavalac dao kupcu veću količinu

Član 493.

(1) Ugovorom o prodaji u privredi, kad je prodavalac stvari određenih po rodu dao kupcu veću količinu nego što je ugovoreno, a kupac u razumnom roku ne izjavi da višak odbija, smatra se da je primio i taj višak te je dužan platiti ga po istoj cijeni.

(2) Ako kupac odbije primiti višak, prodavalac je dužan naknaditi kupcu štetu.

Kad je određena jedna cijena za više stvari

Član 494.

(1) Kad je jednim ugovorom i za jednu cijenu prodano više stvari ili jedna skupina stvari, pa samo neke od njih imaju nedostatke, kupac može raskinuti ugovor samo u pogledu tih stvari, a ne i ostalih.

(2) Međutim, ako one čine jednu cjelinu tako da bi njihovo razdvajanje bilo štetno, kupac može raskinuti cijeli ugovor, ili ako on ipak izjavi da raskida ugovor samo u pogledu stvari s nedostatkom, prodavalac sa svoje strane može raskinuti ugovor i u pogledu ostalih stvari.

Gubljenje prava da se raskine ugovor zbog nedostatka

Član 495.

(1) Kupac gubi pravo da raskine ugovor zbog nedostatka stvari kad mu je nemoguće vratiti stvar ili je vratiti u stanju u kojem ju je primio.

(2) Ipak, kupac može raskinuti ugovor zbog nekog nedostatka stvari ako je stvar potpuno ili djelomično propala ili oštećena uslijed nedostatka koji opravdava raskid ugovora, ili uslijed nekog događaja koji ne potječe od njega niti od neke osobe za koju on odgovara.

(3) Isto vrijedi ako je stvar potpuno ili djelomično propala ili oštećena uslijed obveze kupca da pregleda stvar, ili ako je kupac prije nego što je otkriven nedostatak potrošio ili izmijenio jedan dio stvari u toku njezine redovne upotrebe te ako je oštećenje ili izmjena bez značenja.

Očuvanje ostalih prava

Član 496.

Kupac koji je zbog nemogućnosti da vrati stvar ili da je vrati u stanju u kojem ju je primio izgubio pravo da raskine ugovor, zadržava ostala prava koja mu daje zakon zbog postojanja nekog nedostatka.

Učinak raskida zbog nedostatka

Član 497.

(1) Raskid ugovora zbog nedostatka stvari ima isti učinak kao i raskid dvostranih ugovora zbog neispunjenja.

(2) Kupac dužuje prodavaocu naknadu za korist od stvari i kad mu je nemoguće da je vrati cijelu ili njezin jedan dio, a ugovor je ipak raskinut.

Sniženje cijene

Član 498.

Cijena se snižava prema odnosu između vrijednosti stvari bez nedostatka i vrijednosti stvari s nedostatkom, u vrijeme sklapanja ugovora.

Postupno otkrivanje nedostataka

Član 499.

Kupac koji je postigao sniženje cijene zbog postojanja nekog nedostatka može raskinuti ugovor ili zahtijevati novo sniženje cijene ako se naknadno otkrije neki drugi nedostatak.

Gubitak prava

Član 500.

(1) Prava kupca koji je pravodobno obavijestio prodavaoca o postojanju nedostatka gase se nakon isteka jedne godine, računajući od dana odašiljanja obavijesti prodavaocu, izuzev ako je prodavaočevo prijevaram kupac bio spriječen da ih upotrijebi.

(2) Međutim, kupac koji je pravodobno obavijestio prodavaoca o postojanju nedostatka može nakon protoka ovog roka, ako još nije isplatio cijenu, istaći svoj zahtjev da se cijena snizi ili da mu se naknadi šteta kao prigovor protiv prodavaočevo zahtjeva da mu se isplati cijena.

III. GARANCIJA ZA ISPRAVNO FUNKCIONIRANJE PRODANE STVARI

Odgovornost prodavaoca i proizvođača

Član 501.

(1) Kad je prodavalac nekog stroja, motora kakvog aparata ili drugih sličnih stvari koje spadaju u takozvanu tehničku robu predao kupcu garancijski list kojim proizvođač garantira ispravno funkcioniranje stvari u toku određenog vremena, računajući od njezine predaje kupcu, kupac može, ako stvar ne funkcionira ispravno, zahtijevati kako od prodavaoca tako i od proizvođača da stvar popravi u razumnom roku ili ako to ne učini da mu mjesto nje preda stvar koja funkcionira ispravno.

(2) Ovim se pravilima ne dira u pravila o odgovornosti prodavaoca za nedostatke stvari.

Traženje popravka ili zamjene

Član 502.

(1) Kupac može zbog neispravnog funkcioniranja zahtijevati od prodavaoca odnosno od proizvođača popravak ili zamjenu stvari u toku garancijskog roka, bez obzira na to kad se nedostatak u funkcioniranju pojavio.

(2) On ima pravo na naknadu štete koju je pretrpio uslijed toga što je bio lišen upotrebe stvari od trenutka traženja popravka ili zamjene do njihova izvršenja.

Produljenje garancijskog roka**Član 503.**

(1) U slučaju manjeg popravka garancijski rok se produljuje onoliko koliko je kupac bio lišen upotrebe stvari.

(2) Međutim, kad je zbog neispravnog funkcioniranja izvršena zamjena stvari ili njezin bitni popravak, garancijski rok počinje teći ponovo od zamjene odnosno od vraćanja popravljene stvari.

(3) Ako je zamijenjen ili bitno popravljen samo neki dio stvari, garancijski rok počinje teći ponovo samo za taj dio.

Raskid ugovora i sniženje cijene**Član 504.**

Ako prodavalac ne izvrši u razumnom roku popravak ili zamjenu stvari, kupac može raskinuti ugovor ili sniziti cijenu i zahtijevati naknadu štete.

Troškovi i rizik**Član 505.**

(1) Prodavalac odnosno proizvođač dužan je o svom trošku prenijeti stvar do mjesta gdje treba da se popravi odnosno zamijeni te popravljenu odnosno zamijenjenu stvar vratiti kupcu.

(2) Za to vrijeme prodavalac odnosno proizvođač snosi rizik za propast ili oštećenje stvari.

Odgovornost kooperanata**Član 506.**

Kad je u izradi pojedinih dijelova stvari ili u izvršenju pojedinih radnji sudjelovalo više samostalnih proizvođača, njihova odgovornost prema finalnom proizvođaču za neispravno funkcioniranje stvari koje potječe od tih dijelova ili od tih radnji prestaje kad preštane odgovornost finalnog proizvođača prema kupcu stvari.

Gubitak prava**Član 507.**

Prava kupca prema proizvođaču po osnovi garancijskog lista gase se nakon isteka jedne godine računajući od dana kad je tražio od njega popravak ili zamjenu stvari.

Odsjek 3.**ODGOVORNOST ZA PRAVNE NEDOSTATKE
(ZAŠTITA OD EVIKCIJE)****Pravni nedostaci****Član 508.**

(1) Prodavalac odgovara ako na prodajnoj stvari postoji neko pravo trećeg koje isključuje, umanjuje ili ograničava kupčevo pravo, a o čijem postojanju kupac nije obaviješten, niti je pristao da uzme stvar opterećenu tim pravom.

(2) Prodavalac nekoga drugog prava garantira da ono postoji i da nema pravnih smetnji za njegovo ostvarenje.

Obavješćavanje prodavaoca**Član 509.**

Kad se pokaže da treća osoba polaže neko pravo na stvar, kupac je dužan obavijestiti prodavaoca o tome, izuzev kad je to prodavaocu već poznato, i pozvati ga da u razumnom roku oslobodi stvar od prava ili pretenzije trećeg ili da mu, kad su predmet ugovora stvari određene po rodu, isporuči drugu stvar bez pravnog nedostatka.

Bankcije pravnih nedostataka**Član 510.**

(1) Ako prodavalac ne postupi po zahtjevu kupca, u slučaju oduzimanja stvari od kupca ugovor se raskida po samom zakonu, a u slučaju umanjnja ili ograničenja kupčeva prava kupac može po svom izboru raskinuti ugovor ili zahtijevati razmjerno sniženje cijene.

(2) Ako prodavalac ne udovolji kupčevu zahtjevu da u razumnom roku oslobodi stvar od prava ili pretenzija trećeg, kupac može raskinuti ugovor ako se zbog toga njegova svrha ne može ostvariti.

(3) U svakom slučaju kupac ima pravo na naknadu pretrpljene štete.

(4) Međutim, ako je kupac u času sklapanja ugovora znao za mogućnost da mu stvar bude oduzeta, ili da njegovo pravo bude smanjeno ili ograničeno, nema pravo na naknadu štete ako se ta mogućnost ostvari, ali ima pravo zahtijevati vraćanje odnosno sniženje cijene.

Kad kupac ne obavijesti prodavaoca**Član 511.**

Kupac koji se, ne obavješćavajući prodavaoca, upustio u spor s trećim i spor izgubio, može se ipak pozvati na prodavaočevu odgovornost za pravne nedostatke, izuzev ako prodavalac dokaže da je on raspolagao sredstvima da se odbije zahtjev treće osobe.

Kad je pravo trećeg očito osnovano**Član 512.**

(1) Kupac ima pravo pozvati se na prodavaočevu odgovornost za pravne nedostatke i kad je bez obavijesti prodavaoca i bez spora priznao očito osnovano pravo trećeg.

(2) Ako je kupac isplatio trećem stanovitu svotu novca da bi odustao od svoga očitog prava, prodavalac se može osloboditi svoje odgovornosti ako naknadi kupcu isplaćenu svotu i pretrpljenu štetu.

Ugovorno ograničenje ili isključenje prodavaočeve odgovornosti**Član 513.**

(1) Odgovornost prodavaoca za pravne nedostatke može se ugovorom ograničiti ili sasvim isključiti.

(2) Ali, ako je u vrijeme sklapanja ugovora prodavaocu bio poznat ili mu nije mogao ostati nepoznat neki nedostatak u njegovu pravu, odredba ugovora o ograničenju ili o isključenju odgovornosti za pravne nedostatke ništava je.

Ograničenje javnepravne prirode**Član 514.**

Prodavalac odgovara i za posebna ograničenja javnopravne prirode koja kupcu nisu bila poznata, ako je on za njih znao ili je znao da se mogu očekivati, a nije ih kupcu saopćio.

Gubitak prava**Član 515.**

(1) Pravo kupca po osnovi pravnih nedostataka gasi se istekom godine dana od saznanja za postojanje prava trećeg.

(2) Ali, ako je treća osoba prije isteka toga roka pokrenula spor, a kupac pozvao prodavaoca da se u spor umiješa, pravo kupca se gasi tek istekom šest mjeseci nakon pravomoćno okončanog spora.

ODJELJAK 4.**Obveze kupca****Odsjek 1.****ISPLATA CIJENA****Vrijeme i mjesto isplate****Član 516.**

(1) Kupac je dužan platiti cijenu u vrijeme i na mjestu određenom u ugovoru.

(2) U nedostatku ugovorne odredbe ili drugačijih običaja plaćanje se obavlja u času i u mjestu u kome se obavlja predaja stvari.

(3) Ako se cijena ne mora platiti u času predaje, plaćanje se obavlja u prebivalištu odnosno sjedištu prodavaoca

Kamata u slučaju prodaje na kredit**Član 517.**

Ako stvar prodana na kredit daje plodove ili kakve druge koristi, kupac duguje kamatu od kad mu je stvar predana bez obzira na to je li dospjela obveza za isplatu cijene.

Isplata cijena u slučaju uzastopnih isporuka**Član 518.**

(1) U slučaju uzastopnih isporuka kupac je dužan isplatiti cijenu za svaku isporuku u času njezina preuzimanja, izuzev ako je što drugo ugovoreno ili proizlazi iz okolnosti posla.

(2) Ako je u ugovoru s uzastopnim isporukama kupac dao prodavaocu predujam, prve isporuke naplaćuju se iz predujma, ako nije što drugo ugovoreno.

Odsjek 2.**PREUZIMANJE STVARI****Član 519.**

(1) Preuzimanje stvari sastoji se u poduzimanju potrebnih radnji da bi predaja bila moguća te u odnosu na stvar.

(2) Ako kupac bez opravdanog razloga odbije preuzeti stvar čija mu je predaja ponuđena na ugovoren

ili uobičajen način i na vrijeme, prodavalac može, ako ima osnovanog razloga da posumnja da kupac neće isplatiti cijenu, izjaviti da raskida ugovor.

ODJELJAK 5.**Obveza čuvanja stvari za račun suugovaratelja****Slučajevi obveze čuvanja****Član 520.**

(1) Kad je zbog kupčeva zakašnjenja rizik prešao na kupca prije predaje stvari, prodavalac je dužan čuvati stvar s pažnjom dobrog privrednika odnosno dobrog domaćina i u tu svrhu poduzeti potrebne mjere.

(2) Isto vrijedi i za kupca kad mu je stvar uručena, a on hoće da je vrati prodavaocu, bilo što je raskinuo ugovor, bilo što je zahtijevao drugu stvar mjesto nje.

(3) I u jednom i u drugom slučaju ugovaratelj koji je dužan poduzeti mjere za očuvanje stvari ima pravo na naknadu troškova potrebnih radi očuvanja stvari.

Kad kupac neće da primi stvar što mu je upućena**Član 521.**

Kupac koji neće da primi stvar što mu je upućena u određeno mjesto i tamo stavljena na raspolaganje dužan je da je preuzme za račun prodavaoca ako ovaj nije prisutan u određenoj mjestu niti tamo ima nekog koji bi je za njega preuzeo, a pod uvjetom da je to moguće bez isplate cijene i bez većih nezgoda ili pretjeranih troškova.

Prava strane dužne da čuva stvar**Član 522.**

Ugovorna strana koja je prema prethodnim odredbama dužna poduzeti mjere za čuvanje stvari može je, pod uvjetima i s posljedicama navedenim u odredbama ovog zakona o polaganju kod suda i prodaji dugovane stvari, položiti kod suda, predati na čuvanje nekom drugom ili prodati je za račun druge strane.

ODJELJAK 6.**Naknada štete u slučaju raskida prodaje****Opće pravilo****Član 523.**

Kad je prodaja raskinuta zbog povrede ugovora od strane jednog ugovaratelja, druga strana ima pravo na naknadu štete koju zbog toga trpi, prema općim pravilima o naknadi štete nastale povredom ugovora.

Kad stvar ima tekuću cijenu**Član 524.**

(1) Kad je prodaja raskinuta zbog povrede ugovora od strane jednog ugovaratelja, a stvar ima tekuću cijenu, druga strana može zahtijevati razliku između cijene određene ugovorom i tekuće cijene na dan raskida ugovora na tržištu mjesta u kojem je posao obavljen.

(2) Ako na tržištu mjesta u kojem je posao obavljen nema tekuće cijene, za izračunavanje visine naknade uzima se u račun tekuća cijena tržišta koje bi ga moglo zamijeniti u danom slučaju, kojoj treba dodati razliku u troškovima prijevoza.

Kad je izvršena prodaja ili kupnja radi pokriva

Član 525.

(1) Kad je predmet prodaje stanovita količina stvari određenih po rodu, pa jedna strana ne izvrši svoju obvezu na vrijeme, druga strana može izvršiti prodaju radi pokriva, odnosno kupnju radi pokriva, i zahtijevati razliku između cijene određene ugovorom i cijene prodaje odnosno kupnje radi pokriva.

(2) Prodaja odnosno kupnja radi pokriva mora biti izvršena u razumnom roku i na razuman način.

(3) O namjeravanoj prodaji odnosno kupnji vjerovnik je dužan obavijestiti dužnika.

Naknada ostale štete

Član 526.

Pored prava na naknadu štete prema pravilima iz prethodnih članova, ugovoru vjerna strana ima pravo i na naknadu veće štete ako ju je pretrpjela.

ODJELJAK 7.

Slučajevi prodaje s naročitim pogodbama

Odsjek 1.

PRODAJA S PRAVOM PRVOKUPA

Pojam

Član 527.

Ugovornom odredbom o pravu prvokupa obvezuje se kupac da izvjesti prodavaoca o namjeravanoj prodaji stvari određenoj osobi, a i o uvjetima te prodaje, i da mu ponudi da on stvar kupi za istu cijenu.

Rokovi za vršenje prava i za isplatu cijene

Član 528.

(1) Prodavalac je dužan obavijestiti kupca na pouzdan način o svojoj odluci da se koristi pravom prvokupa u roku od mjesec dana, računajući od dana kad ga je kupac obavijestio o namjeravanoj prodaji trećoj osobi.

(2) Istodobno s izjavom da on kupuje stvar, prodavalac je dužan isplatiti cijenu dogovorenu s trećom osobom, ili je položiti kod suda.

(3) Ako je u ugovoru s trećim predviđen rok za isplatu cijene, prodavalac se može koristiti tim rokom samo ako dađe dovoljno osiguranje.

Mogućnost naslijeđivanja i otuđenja

Član 529.

Pravo prvokupa pokretnih stvari ne može se ni otuđiti ni naslijediti, ako zakonom nije drugačije određeno.

U slučaju primilac javne prodaje

Član 530.

(1) U slučaju prinudne javne prodaje prodavalac se ne može pozivati na svoje pravo prvokupa.

(2) Ali, prodavalac čije je pravo prvokupa bilo upisano u javnoj knjizi može zahtijevati poništenje javne prodaje, ako nije bio posebno pozvan da joj prisustvuje.

Trajanje prava prvokupa

Član 531.

(1) Pravo prvokupa prestaje poslije pet godina od sklapanja ugovora, ako nije ugovoreno da će ono prestati prije.

(2) Ugovoren dulji rok svodi se na rok od pet godina.

Kad je izvršen prijenos vlasništva bez obavješćavanja prodavaoca

Član 532.

(1) Ako je kupac prodao stvar i prenio vlasništvo na trećeg ne obavješćavajući prodavaoca, i ako je trećem bilo poznato ili mu nije moglo ostati nepoznato da prodavalac ima pravo prvokupa, prodavalac može u roku od šest mjeseci računajući od dana kad je saznao za ovaj prijenos zahtijevati da se prijenos poništi i da se stvar njemu ustupi pod istim uvjetima.

(2) Ako je kupac netočno obavijestio prodavaoca o uvjetima prodaje trećem, i ako je trećem to bilo poznato ili mu nije moglo ostati nepoznato, ovaj rok od šest mjeseci počinje teći od dana kad je prodavalac saznao za točne uvjete ugovora.

(3) Pravo prvokupa prestaje u svakom slučaju nakon proteka pet godina od prijenosa vlasništva stvari na trećeg.

Zakonsko pravo prvokupa

Član 533.

(1) Za određene osobe pravo prvokupa može biti ustanovljeno zakonom.

(2) Trajanje zakonskog prava prvokupa nije ograničeno.

(3) Osobe koje po samom zakonu imaju pravo prvokupa moraju biti obaviještene pismeno o namjeravanoj prodaji i o njezinim uvjetima, inače imaju pravo zahtijevati poništenje prodaje.

(4) Pravila o prodaji s pravom prvokupa na odgo-varajući se način primjenjuju i na zakonsko pravo prvokupa.

Odsjek 2.

KUPNJA NA POKUS

Pojam

Član 534.

(1) Kad je ugovoreno da kupac uzima stvar pod uvjetom da je isproba da bi utvrdio da li odgovara njegovim željama, dužan je o tome da li ostaje pri ugovoru obavijestiti prodavaoca u roku utvrđenom ugovorom ili običajem, a ako takvog nema, onda u pri-

mjerenom roku koji mu bude odredio prodavalac, inače se smatra da je odustao od ugovora.

(2) Ako je stvar predana kupcu da bi je isprobao do određenog roka, a on je ne vrati bez odgađanja nakon isteka roka, ili ne izjavi prodavaocu da odustaje od ugovora — smatra se da je ostao pri ugovoru.

Objektivni pokus

Član 535.

Kad je pokus ugovoren da bi se utvrdilo da li stvar ima određeno svojstvo ili da li je prikladna za određenu upotrebu, opstanak ugovora ne zavisi od kupčeva nahodjenja, već od toga da li ona zaista ima ta svojstva, odnosno da li je prikladna za određenu upotrebu.

Rizik

Član 536.

Rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari predana kupcu radi pokusa snosi prodavalac do kupčeve izjave da ostaje pri ugovoru, odnosno do isteka roka kad je kupac bio dužan vratiti stvar prodavaocu.

Kupnja po pregledu odnosno s rezervom pokusa

Član 537.

Odredbe o kupnji na pokus na odgovarajući se način primjenjuju na kupnju po pregledu i na kupnju s rezervom pokusa.

Odsjek 3.

PRODAJA PO UZORKU ILI MODELU

Član 538.

(1) U slučaju prodaje po uzorku ili modelu kod ugovora u privredi, ako stvar koju je prodavalac predao kupcu nije jednaka uzorku ili modelu, prodavalac odgovara po propisima o odgovornosti prodavaoca za materijalne nedostatke stvari, a u drugim slučajevima po propisima o odgovornosti za neispunjenje obveze.

(2) Prodavalac ne odgovara za nedostatak jednakosti ako je uzorak odnosno model podnio kupcu samo radi obavijesti i približnog određivanja osobine stvari, bez obećanja jednakosti.

Odsjek 4.

PRODAJA SA SPECIFIKACIJOM

Član 539.

(1) Ako je ugovorom zadržano pravo za kupca da kasnije odredi oblik, mjeru ili koje druge pojedinosti stvari, a kupac ne izvrši ovu specifikaciju do ugovorenog datuma, ili do protoka razumnog roka računajući od prodavaočevog traženja da to učini, prodavalac može izjaviti da raskida ugovor ili obaviti specifikaciju prema onome što mu je poznato o kupčevim potrebama.

(2) Ako sam prodavalac obavi specifikaciju, dužan je obavijestiti kupca o njezinim pojedinostima i odrediti mu razuman rok da sam izvrši drugačiju specifikaciju.

(3) Ako kupac ne iskoristi ovu mogućnost, obvezna je specifikacija koju je izvršio prodavalac.

Odsjek 5.

PRODAJA SA ZADRŽANJEM PRAVA RASPOLAGANJA ODNOSNO PRAVA VLASNIŠTVA

Uvjeti

Član 540.

(1) Prodavalac određene pokretne stvari može posebnom odredbom ugovora zadržati pravo raspolaganja odnosno pravo vlasništva i poslije predaje stvari kupcu, sve dok kupac ne isplati cijenu u potpunosti.

(2) Zadržanje prava ima učinak prema kupčevim vjerovnicima samo ako je učinjeno u obliku javno ovjerene isprave, prije kupčeva stečaja ili prije pljenidbe stvari.

(3) Na pokretnim stvarima o kojima se vode posebne javne knjige može se zadržati pravo raspolaganja odnosno pravo vlasništva samo ako je to predviđeno propisima o uređenju i vodenju tih knjiga.

(4) Zadržanje prava raspolaganja ne može se ugovoriti kod prodaje pokretnih stvari između društvenih pravnih osoba, osim ako je saveznim zakonom drugačije određeno.

Rizik

Član 541.

Rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari snosi kupac od časa kad mu je stvar predana.

Odsjek 6.

PRODAJA S OBROČNIM OTPLATAMA CIJENE

Pejam

Član 542.

(1) Ugovorom o prodaji pokretne stvari s obročnim otplatama cijene obvezuje se prodavalac da preda kupcu određenu pokretnu stvar prije nego što mu cijena bude potpuno isplaćena, a kupac se obvezuje da isplati njezinu cijenu u obrocima, u određenim vremenskim razmacima.

(2) Odredbe ovog odsjeka o prodaji s obročnim otplatama cijene primjenjuju se samo ako je kupac po jedinac.

Forma ugovora

Član 543.

Ugovor o prodaji s obročnim otplatama cijene mora biti sastavljen u pismenoj formi.

Bitni sastojci ugovora

Član 544.

(1) Pored stvari i njezine cijene u prodaji za gotovo, u ispravi o ugovoru moraju pod prijetnjom ništavosti biti navedeni: ukupan iznos svih obročnih otplata, računajući i onu koja je izvršena u času sklapanja ugovora, iznos pojedinih otplata, njihov broj i njihovi rokovi.

(2) Isprava o ugovoru mora pod prijetnjom ništavosti sadržati odredbu da kupac može odustati od ugo-

vora ako to pismeno saopći prodavaocu u roku od tri dana od potpisivanja isprave te da se ovog prava kupac ne može odreći unaprijed.

Pravo kupca da isplati cijenu odjednom

Član 545.

(1) Kupac može uvijek isplatiti odjednom ostatak dužne cijene.

(2) Taj ostatak se isplaćuje čist, bez ugovornih kamata i bez troškova.

(3) Ništava je suprotna odredba ugovora.

Raskid ugovora i zahtjev potpune isplate cijene

Član 546.

(1) Prodavalac može raskinuti ugovor ako kupac dođe u zakašnjenje s početnom otplatom.

(2) Nakon isplate početne otplate prodavalac može raskinuti ugovor ako kupac dođe u zakašnjenje s najmanje dvije uzastopne otplate, koje predstavljaju najmanje osminu cijene.

(3) Iznimno, prodavalac može raskinuti ugovor kad kupac dođe u zakašnjenje s isplatom samo jedne otplate, ako za isplatu cijene nije predviđeno više od četiri otplate.

(4) U slučajevima predviđenim u st. 2. i 3. ovog člana prodavalac može, mjesto da raskine ugovor, zahtijevati od kupca isplatu cijelog ostatka cijene, ali je prije toga zahtjeva dužan ostaviti kupcu naknadni rok od petnaest dana.

Sudsko produljenje rokova otplate

Član 547.

Na traženje kupca sud može, kad to okolnosti slučaja opravdavaju, produljiti rokove za isplatu zakašnjenih otplata, ako kupac dađe osiguranje da će izvršiti svoje obveze, i ako uslijed toga prodavalac ne trpi štetu.

Ništavost ugovorne kazne

Član 548.

Ništava je odredba ugovora o ugovornoj kazni za slučaj raskida ugovora te za slučaj da kupac dođe u zakašnjenje s isplatom nekog obroka cijene.

Raskid ugovora

Član 549.

(1) U slučaju raskida ugovora prodavalac je dužan vratiti kupcu primljene otplate sa zakonskom kamatom od dana kada ih je primio, i naknaditi mu nužne troškove što ih je učinio za stvar.

(2) Sa svoje strane kupac je dužan vratiti prodavaocu stvar u stanju u kome je bila kad mu je bila predana, i dati mu naknadu za njezino upotrebljavanje do raskida ugovora.

Primjena pravila o prodaji s obročnim otplatama cijene

Član 550.

(1) Pravila o prodaji s obročnim otplatama cijene vrijede i u slučaju drugih pogodbi koje imaju istu bit, kao što je, na primjer ugovor o zakupu s odredbom da će stvar koja je dana u zakup prijeći u vlas-

ništvo zakupca ako bude plaćao zakupninu za određeno vrijeme.

(2) Ona će se primjenjivati i u slučaju zajma danog kupcu i namijenjenog za kupnju određenih stvari ako su se zajmodavac i prodavalac sporazumjeli da kupac za stvar koju mu je prodavalac prodao otplaćuje zajmodavcu cijenu u obrocima, prema ugovoru sklopljenom između kupca i prodavaoca.

Ništavost odredaba nepovoljnih za kupca

Član 551.

Ništave su odredbe ugovora o prodaji s obročnim otplatama cijene, koje bi bile nepovoljnije za kupca od odredaba ove glave, osim odredaba o zadržanju prava raspolaganja odnosno prava vlasništva.

Glava VIII

RAZMJENA

Pojam

Član 552.

(1) Ugovorom o razmjeni svaki ugovaratelj se obvezuje prema svom suugovaratelju da preda stvar koja se razmjenjuje tako da on stekne pravo raspolaganja odnosno pravo vlasništva.

(2) Predmet razmjene mogu biti prenosiva prava.

Učinci ugovora o razmjeni

Član 553.

Iz ugovora o razmjeni nastaju za svakog ugovaratelja obveze i prava koje iz ugovora o prodaji nastaju za prodavaoca.

Glava IX

PRODAJNI NALOG

Pojam

Član 554.

(1) Ugovorom o prodajnom nalogu obvezuje se nalogoprimac da određenu pokretnu stvar koju mu je predao nalogodavac proda za određenu cijenu u određenom roku ili da je u tom roku vrati nalogodavcu.

(2) Prodajni nalog ne može se opozvati.

Rizik za propast i oštećenje stvari

Član 555.

Stvar predana nalogoprimcu ostaje nalogodavčeva i on snosi rizik njezine slučajne propasti ili oštećenja, ali ne može raspolagati njom dok mu ne bude vraćena.

Kad se smatra da je nalogoprimac kupio stvar

Član 556.

(1) Ako nalogoprimac ne proda stvar i ne preda određenu cijenu nalogodavcu do određenog roka, niti je vrati u tom roku, smatra se da je on stvar kupio.

(2) Ali, njegovi vjerovnici ne mogu zaplijeniti stvar dok on ne isplati cijenu zalagodavcu.

Glava X

ZAJAM

ODJELJAK 1.

Opće odredbe

Pojam

Član 557.

(1) Ugovorom o zajmu obvezuje se zajmodavac da zajmoprimcu preda određeni iznos novca ili određenu količinu drugih zamjenjivih stvari, a zajmoprimac se obvezuje da mu vrati poslije stanovitog vremena isti iznos novca odnosno istu količinu stvari iste vrste i kvalitete.

(2) Na primljenim stvarima zajmoprimac stječe pravo raspolaganja odnosno pravo vlasništva.

Kamata

Član 558.

(1) Zajmoprimac se može obvezati da uz glavnicu duguje i kamatu.

(2) U ugovorima u privredi zajmoprimac duguje kamatu i ako ona nije ugovorena.

ODJELJAK 2.

Obveze zajmodavca

Predaja obećanih stvari

Član 559.

(1) Zajmodavac je dužan predati određene stvari u ugovoreno vrijeme, a ako rok za predaju nije određen, onda kad to zajmoprimac zatraži.

(2) Pravo zajmoprimca da traži predaju određenih stvari zastarijeva za tri mjeseca od dolaska zajmodavca u zakašnjenje, a u svakom slučaju za godinu dana od sklapanja ugovora.

Loše materijalne prilike zajmoprimca

Član 560.

(1) Ako se pokaže da su materijalne prilike zajmoprimca takve da je neizvjesno da li će on biti u stanju vratiti zajam, zajmodavac može odbiti da izvrši svoju obvezu predaje obećanih stvari ako u vrijeme sklapanja ugovora nije to znao te ako se pogoršanje zajmoprimčevih materijalnih prilika dogodilo nakon sklapanja ugovora.

(2) Ali, on je dužan izvršiti svoju obvezu ako mu zajmoprimac ili tko drugi za njega daje dovoljno osiguranje.

Šteta zbog nedostatka pozajmljenih stvari

Član 561.

(1) Zajmodavac je dužan naknaditi zajmoprimcu štetu koja bi mu bila uzrokovana zbog materijalnih nedostataka pozajmljenih stvari.

(2) Ali, ako je zajam bez naknade, dužan je naknaditi štetu samo ako su mu nedostaci stvari bili poznati ili mu nisu mogli ostati nepoznati, a on o njima nije obavijestio zajmoprimca.

ODJELJAK 1.

Obveze zajmoprimca

Rok vraćanja zajma

Član 562.

(1) Zajmoprimac je dužan vratiti u ugovorenom roku istu količinu stvari, iste vrste i kvalitete.

(2) Ako ugovaratelj nisu odredili rok za vraćanje zajma niti se on može odrediti iz okolnosti zajma, zajmoprimac je dužan vratiti zajam nakon isteka primjerenog roka koji ne može biti kraći od dva mjeseca računajući od zajmodavčevog traženja da mu se zajam vrati.

Izbor prilikom vraćanja zajma

Član 563.

(1) Ako u zajam nije dan novac, a ugovoreno je da će zajmoprimac vratiti zajam u novcu, zajmoprimac je ipak ovlašten da po svom izboru vrati pozajmljene stvari ili iznos novca koji odgovara vrijednosti tih stvari u vrijeme i u mjestu koji su ugovorom određeni za vraćanje.

(2) Isto vrijedi i u slučaju kad nije moguće vratiti istu količinu stvari, iste vrste i iste kvalitete.

Odstajanje od ugovora

Član 564.

Zajmoprimac može odstati od ugovora prije nego što mu zajmodavac preda određene stvari, ali ako bi zbog toga bilo kakve štete za zajmodavca, dužan je naknaditi je.

Vraćanje zajma prije roka

Član 565.

Zajmoprimac može vratiti zajam i prije roka određenog za vraćanje, ali je dužan obavijestiti zajmodavca unaprijed o svojoj namjeri i naknaditi mu štetu.

ODJELJAK 4.

Namjenski zajam

Član 566.

Ako je ugovorom određena svrha u koju zajmoprimac može upotrijebiti pozajmljeni novac, pa ga on upotrijebi u neku drugu svrhu, zajmodavac može izjaviti da raskida ugovor.

Glava XI

ZAKUP

ODJELJAK 1.

Opće odredbe

Pojam

Član 567-

(1) Ugovorom o zakupu obvezuje se zakupodavac da preda određenu stvar zakupcu na upotrebu, a ovaj se obvezuje da mu za to plaća određenu zakupninu.

(2) Upotreba obuhvaća i uživanje stvari (pribirane plodova), ako nije drugačije ugovoreno ili uobičajeno.

Primjena posebnih propisa

Član 568.

Određbe ove glave neće se primjenjivati na zakupne uređene posebnim propisima.

ODJELJAK 1.

Obveze zakupodavca

Predaja stvari

Član 569.

(1) Zakupodavac je dužan predati zakupcu zakupljenu stvar u ispravnom stanju, zajedno s njezinim pripacima.

(2) Stvar je u ispravnom stanju ako je u stanju određenom ugovorom, a u nedostatku ugovora, u stanju da može poslužiti za upotrebu radi koje je ugovor sklopljen.

Održavanje stvari

Član 570.

(1) Zakupodavac je dužan održavati stvar u ispravnom stanju za trajanja zakupa i radi toga obavljati potrebne popravke na njoj.

(2) On je dužan naknaditi zakupcu troškove što ih je ovaj učinio za održavanje stvari, a koje bi on sam bio dužan učiniti.

(3) Troškovi sitnih popravaka izazvanih redovnom upotrebom stvari, a i troškovi same upotrebe, padaju na teret zakupca.

(4) O potrebi popravka zakupac je dužan obavijestiti zakupodavca.

Zaskid ugovora i sniženje zakupnine zbog popravaka

Član 571.

(1) Ako potrebni popravci zakupljene stvari ometaju njezinu upotrebu u znatnoj mjeri i za dulje vrijeme, zakupac može raskinuti ugovor.

(2) On ima pravo na sniženje zakupnine razmjerno ograničenju upotrebe stvari zbog tih popravaka.

Izmjene na zakupljenoj stvari

Član 572.

(1) Zakupodavac ne može bez pristanka zakupca činiti izmjene na zakupljenoj stvari za trajanja zakupa, ako bi to ometalo upotrebu stvari.

(2) Ako bi izmjenama stvari bila smanjena u stanovitoj mjeri zakupčeva upotreba stvari, smanjit će se i zakupnina u odgovarajućem razmjeru.

Odgovornost za materijalne nedostatke

Član 573.

(1) Zakupodavac odgovara zakupcu za sve nedostatke zakupljene stvari koji smetaju njezinoj upotrebi ili redovnoj upotrebi, bez obzira na to da li je

znao za njih ili ne te za nedostatke svojstava ili odlika predviđenih izrično ili prešutno ugovorom.

(2) Ne uzimaju se u obzir nedostaci koji su manjeg značenja.

Nedostaci za koje zakupodavac ne odgovara

Član 574.

(1) Zakupodavac ne odgovara za nedostatke zakupljene stvari koji su u času sklapanja ugovora bili poznati zakupcu ili mu nisu mogli ostati nepoznati.

(2) Ali, zakupodavac odgovara za nedostatak zakupljene stvari koji je zakupcu uslijed krajnje nepažnje ostao nepoznat, ako je on znao za taj nedostatak i namjerno propustio o njemu obavijestiti zakupca.

Proširenje odgovornosti za materijalne nedostatke

Član 575.

Zakupodavac odgovara za sve nedostatke zakupljene stvari ako je tvrdio da ona nema nikakvih nedostataka.

Ugovorno isključenje ili ograničenje odgovornosti

Član 576.

(1) Odgovornost za materijalne nedostatke zakupljene stvari može biti ugovorom isključena ili ograničena.

(2) Odredba ugovora kojom se ova odgovornost isključuje ili ograničava ništava je ako je zakupodavac znao za nedostatke i namjerno propustio o njima obavijestiti zakupca ili ako je nedostatak takav da onemogućuje upotrebu zakupljene stvari te onda kad je zakupodavac nametnuo tu odredbu koristeći se svojim monopolskim položajem.

Obavješćavanje zakupodavca o nedostacima i opasnostima

Član 577.

(1) Zakupac je dužan obavijestiti zakupodavca bez nepotrebnog odgađanja o svakom nedostatku zakupljene stvari koji bi se pokazao u toku zakupa, osim ako zakupodavac zna za nedostatak.

(2) On je isto tako dužan obavijestiti zakupodavca o svakoj nepredviđenoj opasnosti koja bi u toku zakupa zaprijetila zakupljenoj stvari, da bi mogao poduzeti potrebne mjere.

(3) Zakupac koji ne obavijesti zakupodavca o pojavljenom nedostatku ili o nastaloj opasnosti, za koje ovaj nije znao, gubi pravo na naknadu štete koju bi pretrpio zbog postojanja nedostataka ili nastale opasnosti za zakupljenu stvar, a dužan je naknaditi štetu koju bi zakupodavac pretrpio zbog toga.

Prava zakupca kad stvar ima neki nedostatak

Član 578.

(1) Ako u času predaje zakupljena stvar ima neki nedostatak koji se ne može otkloniti, zakupac može, po svom izboru, raskinuti ugovor ili zahtijevati sniženje zakupnine.

(2) Kad stvar ima neki nedostatak koji se može otkloniti bez većih nezgoda za zakupca, a predaja stvari u određenom roku nije bila bitni sastojak ugovora, zakupac može zahtijevati od zakupodavca ili otklanjanje nedostataka u primjerenom roku ili sniženje zakupnine.

(3) Ako zakupodavac ne otkloni nedostatak u naknadnom primjerenom roku koji mu je zakupac odredio, zakupac može raskinuti ugovor ili zahtijevati sniženje zakupnine.

(4) U svakom slučaju zakupac ima pravo na naknadu štete.

Kad nedostatak nastane u toku zakupa i kad stvar nema ugovoreno ili uobičajeno svojstvo

Član 579.

(1) Odredbe prethodnog člana primjenjuju se i u slučaju kad u toku zakupa nastane neki nedostatak na zakupljenoj stvari.

(2) One se primjenjuju i u slučajevima kad zakupljena stvar nema neko svojstvo koje po ugovoru ili običaju treba da ima ili kad to svojstvo izgubi u toku zakupa.

Odgovornost zakupodavca za pravne nedostatke

Član 580.

(1) Kad netko treći pretendira da na zakupljenoj stvari ili na nekom njezinu dijelu vrši neko pravo, i obrati se svojim zahtjevom zakupcu, te ako samovoljno oduzme stvar od zakupca, ovaj je dužan obavijestiti o tome zakupodavca, izuzev kad to ovaj već zna, inače će odgovarati za štetu.

(2) Ako se utvrdi da trećem pripada neko pravo koje sasvim isključuje pravo zakupca na upotrebu stvari, ugovor o zakupu se raskida po samom zakonu a zakupodavac je dužan naknaditi zakupcu štetu.

(3) U slučaju kad se pravom trećeg samo ograničava zakupčevo pravo ovaj može, po svojem izboru, raskinuti ugovor ili zahtijevati sniženje zakupnine, i u svakom slučaju naknadu štete.

ODJELJAK 3.

Obveze zakupca

Upotreba stvari prema ugovoru

Član 581.

(1) Zakupac je dužan upotrebljavati stvar kao dobar privrednik odnosno dobar domaćin.

(2) On je može upotrebljavati samo onako kako je određeno ugovorom ili namjenom stvari.

(3) On odgovara za štetu koja nastane upotrebom zakupljene stvari protivno ugovoru ili njezinoj namjeni, bez obzira na to je li stvar upotrebljavao on, ili neka osoba koja radi po njegovu nalogu, podzakupac ili koja druga osoba kojoj je on omogućio da upotrebljava stvar.

Otkaz zbog upotrebe protivno ugovoru

Član 582.

Ako zakupac i nakon opomene zakupodavca upotrebljava stvar protivno ugovoru ili njezinoj namjeni ili zanemaruje njezino održavanje, te postoji opasnost znatne štete za zakupodavca, ovaj može otkazati ugovor bez davanja otkaznog roka.

Plaćanje zakupnine

Član 583.

(1) Zakupac je dužan plaćati zakupninu u rokovima određenim ugovorom ili zakonom, a u nedostatku ugovora i zakona, kako je uobičajeno u mjestu gdje je stvar predana zakupcu.

(2) Ako nije drugačije ugovoreno ili u mjestu predaje stvari uobičajeno, zakupnina se plaća polugodišnje kad je stvar dana u zakup za jednu ili više godina, a ako je dana za kraće vrijeme, onda nakon isteka tog vremena.

Otkaz zbog neplaćanja zakupnine

Član 584.

(1) Zakupodavac može otkazati ugovor o zakupu ako zakupac ne plati zakupninu ni u roku od 15 dana pošto ga je zakupodavac pozvao na plaćanje.

(2) Ali će ugovor ostati na snazi ako zakupac isplati iznos dužne zakupnine prije nego što mu otkaz bude saopćen.

Vraćanje zakupljene stvari

Član 585.

(1) Zakupac je dužan čuvati zakupljenu stvar i nakon prestanka zakupa vratiti je neoštećenu.

(2) Stvar se vraća u mjestu u kojem je bila predana.

(3) Zakupac ne odgovara za istrošenost stvari koja nastaje njezinom redovnom upotrebom, a ni za oštećenja koja potječu od njezine dotrajalosti.

(4) Ako je za vrijeme zakupa izvršio kakve promjene na stvari, dužan je vratiti je u stanje u kojem je bila kad mu je predana u zakup.

(5) On može odnijeti dodatke koje je učinio na stvari ako se mogu odvojiti bez njezina oštećenja, ali ih zakupodavac može zadržati ako mu naknadi njihovu vrijednost u vrijeme vraćanja.

ODJELJAK 4.

Podzakup

Kad se stvari mogu dati u podzakup

Član 586.

(1) Ako nije drugačije ugovoreno, zakupac može zakupljenu stvar dati u zakup drugome (podzakup) ili mu je po kojoj drugoj osnovi predati na upotrebu, ali samo ako se time ne nanosi šteta zakupodavcu.

(2) Zakupac jamči zakupodavcu da će podzakupac upotrebljavati stvar prema ugovoru o zakupu.

Kad zakupodavac može odbiti dopuštenje

Član 587.

Kad je za davanje zakupljene stvari u podzakup potrebno dopuštenje zakupodavca, ovaj ga može odbiti samo iz opravdanih razloga.

Otkaz zbog nedopuštenog podzakupa

Član 588.

Zakupodavac može otkazati ugovor o zakupu ako je zakupljena stvar dana u podzakup bez njegova do-

puštenja, kad je to prema zakonu ili prema ugovoru potrebno.

Neposredan zahlijev zakupodavca

Član 589.

Zakupodavac može, radi naplate svojih potraživanja od zakupca nastalih iz zakupa, zahtijevati neposredno od podzakupca isplatu iznosa koje ovaj duguje zakupcu po osnovi podzakupa.

Prestanak podzakupa po samom zakonu

Član 590.

Podzakup prestaje u svakom slučaju kada prestane zakup.

ODJELJAK 6.

Otuđenje zakupljene stvari

Otuđenje nakon predaje u zakup

Član 591.

(1) U slučaju otuđenja stvari koja je prije toga predana nekom drugom u zakup, pribavilac stvari stupa na mjesto zakupodavca te nakon toga prava i obveze iz zakupa nastaju između njega i zakupca.

(2) Pribavilac ne može zahtijevati od zakupca da mu preda stvar prije proteka vremena za koje je zakup ugovoren, a ako trajanje zakupa nije određeno ni ugovorom ni zakonom, onda prije isteka otkaznog roka.

(3) Za pribaviočeve obveze iz zakupa prema zakupcu odgovara prenosilac kao solidarni jamac.

Prave na zakupninu

Član 592.

(1) Ako nije što drugo ugovoreno, pribavilac stvari predane u zakup ima pravo na zakupninu počev od prvoga idućeg roka nakon pribavljanja stvari, a ako je prenosilac primio tu zakupninu unaprijed, dužan je da mu je ustupi.

(2) Od časa kad je obaviješten o otuđenju zakupljene stvari zakupac može isplatiti zakupninu samo pribavioću.

Otuđenje zakupljene stvari prije predaje zakupcu

Član 593.

(1) Kad je stvar o kojoj je sklopljen ugovor o zakupu predana pribavioću, a ne zakupcu, pribavilac stupa na mjesto zakupodavca i preuzima njegove obveze prema zakupcu ako je u trenutku sklapanja ugovora o otuđenju znao za postojanje ugovora o zakupu.

(2) Pribavilac koji u trenutku sklapanja ugovora o otuđenju nije znao za postojanje ugovora o zakupu nije dužan predati stvar zakupcu, a zakupac može samo tražiti naknadu štete od zakupodavca.

(3) Za pribaviočeve obveze iz zakupa prema zakupcu odgovara prenosilac kao solidarni jamac.

Otkaz ugovora zbog otuđenja stvari

Član 594.

Kad uslijed otuđenja zakupljene stvari prava i obveze zakupodavca prijed u zakup, pribavioća, zakupac može otkazati ugovor u svakom slučaju, poštujući zakonske otkazne rokove.

ODJELJAK 6.

Prestanak zakupa

Protok određenog vremena

Član 595.

(1) Ugovor o zakupu sklopljen za određeno vrijeme prestaje samim protekom vremena za koji je sklopljen.

(2) Isto vrijedi i u slučajevima kad je u nedostatku volje ugovaratelja, trajanje zakupa određeno zakonom.

Prejutno obnavljanje zakupa

Član 596.

(1) Kad nakon proteka vremena za koje je ugovor o zakupu bio sklopljen zakupac produži upotrebljavati stvar, a zakupodavac se tome ne protivi, smatra se da je sklopljen nov ugovor o zakupu neodređenog trajanja, pod istim uvjetima kao i prethodni.

(2) Osiguranja koja su treće osobe dale za prvi zakup prestaju protekom vremena za koje je bio zaključen.

Otkaz

Član 597.

(1) Ugovor o zakupu čije trajanje nije određeno niti se može odrediti iz okolnosti ili mjesnih običaja prestaje otkazom koji svaka strana može dati drugoj, poštujući određeni otkazni rok.

(2) Ako dužina otkaznog roka nije određena ugovorom ili zakonom ili mjesnim običajima, ona iznosi osam dana, s tim da otkaz ne može biti dan u nevrjeme.

(3) Ako su zakupljene stvari opasne za zdravlje, zakupac može otkazati ugovor bez davanja otkaznog roka, čak i ako je u času sklapanja ugovora to znao.

(4) Zakupac se ne može odreći prava iz stava 3. ovog člana.

Propast stvari uslijed više sile

Član 598.

(1) Zakup prestaje ako zakupljena stvar bude uništena nekim slučajem više sile.

(2) Ako zakupljena stvar bude djelomično uništena ili samo oštećena, zakupac može raskinuti ugovor ili ostati i dalje u zakupu i zahtijevati odgovarajuće sniženje zakupnine.

Smrt

Član 599.

U slučaju smrti zakupca ili zakupodavca zakup se nastavlja s njegovim nasljednicima ako nije drugačije ugovoreno.

Glava XII

UGOVOR O DJELU

ODJELJAK 1.

Opće odredbe

Pojam

Član 600.

Ugovorom o djelu izvođač (poduzetnik, izvođač radova) obvezuje se da obavi određeni posao, kao što je izrada ili popravak neke stvari ili izvršenje kakva fizičkog ili intelektualnog rada i sl., a naručilac se obvezuje da mu za to plati naknadu.

Odnos s ugovorom o prodaji

Član 601.

(1) Ugovor kojim se jedna strana obvezuje da izradi određenu pokretnu stvar od svog materijala smatra se u sumnji kao ugovor o prodaji.

(2) All ugovor ostaje ugovor o djelu ako se naručilac obvezao dati bitan dio materijala potreban za izradu stvari.

(3) U svakom slučaju ugovor se smatra ugovorom o djelu ako su ugovaratelji imali na umu naročito izvođačev rad.

Kvaliteta izvođačeva materijala

Član 602.

(1) Kad je ugovoreno da izvođač izradi stvar od svog materijala, a nije određena kvaliteta, izvođač je dužan dati materijal srednje kvalitete.

(2) On odgovara naručiocu za kvalitetu upotrijebljenog materijala isto kao prodavalac.

ODJELJAK 2.

Nadzor

Član 603.

Naručilac ima pravo da obavlja nadzor nad obavljanjem posla i daje upute kad to odgovara prirodi posla, a izvođač je dužan da mu to omogući.

ODJELJAK 3.

Sklapanje ugovora nadmetanjem

Poziv na nadmetanje o cijeni radova

Član 604.

(1) Poziv upućen određenom ili neodređenom broju osoba na nadmetanje za izvršenje određenih radova, pod određenim uvjetima i uz određene garancije, obvezuje pozivaoca da sklopi ugovor o tim radovima s onim koji ponudi najnižu cijenu, izuzev ako je tu obvezu isključio u pozivu na nadmetanje.

(2) U slučaju isključenja obveze da se sklopi ugovor, poziv na nadmetanje smatra se kao poziv zainteresiranim da oni naprave ponude ugovora pod objavljenim uvjetima.

Poziv na nadmetanje za umjetničko ili tehničko rješenje namjeravanih radova

Član 605.

Poziv upućen određenom ili neodređenom broju osoba na nadmetanje za umjetničko ili tehničko rješenje namjeravanih radova obvezuje pozivaoca da pod uvjetima sadržanim u pozivu na nadmetanje sklopi ugovor sa sudionikom u nadmetanju čije rješenje prihvati komisija čiji je sastav unaprijed objavljen, izuzev ako je tu obvezu isključio u pozivu na nadmetanje.

ODJELJAK 4.

Obveze izvođača

Nedostaci materijala

Član 606

(1) Izvođač je dužan upozoriti naručioca na nedostatke materijala koji mu je naručilac predao, a koje je primijetio ili je morao primijetiti, inače će odgovarati za štetu.

(2) Ako je naručilac zahtijevao da se stvar izradi od materijala na čije mu je nedostatke izvođač ukazao, izvođač je dužan postupiti po njegovu zahtjevu, izuzev ako je očito da materijal nije pogodan za naručeno djelo ili ako bi izrada od zahtijevanog materijala mogla nanijeti štetu ugledu izvođača, u kom slučaju izvođač može raskinuti ugovor.

(3) Izvođač je dužan upozoriti naručioca na nedostatke u njegovu nalogu te na druge okolnosti za koje je znao ili je morao znati, koje mogu biti značajne za naručeno djelo ili za njegovo izvršenje na vrijeme, inače će odgovarati za štetu.

Obveza da izvrši djelo

Član 607.

(1) Izvođač je dužan izvršiti djelo kako je ugovoreno i po pravilima posla.

(2) On je dužan izvršiti ga za određeno vrijeme, a ako ono nije određeno, onda za vrijeme koje je razumno potrebno za takve poslove.

(3) On ne odgovara za zakašnjenje nastalo zbog toga što mu naručilac nije predao materijal na vrijeme, ili zbog toga što je tražio izmjene, ili što mu nije isplatio dužan predujam i uopće za zakašnjenje nastalo ponašanjem naručioca.

Raskid ugovora zbog odstupanja od ugovorenih uvjeta

Član 608.

(1) Ako se u toku izvršenja djela pokaže da se izvođač ne drži uvjeta ugovora i uopće da ne radi kako treba, te da će izvršeno djelo imati nedostatke, naručilac može upozoriti izvođača na to i odrediti mu primjeren rok da svoj rad uskladi sa svojim obvezama.

(2) Ako do isteka tog roka izvođač ne postupi po zahtjevu naručioca, ovaj može raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete.

Raskid ugovora prije isteka roka**Član 609.**

(1) Ako je rok bitan sastojak ugovora, a izvođač je u tolikom zakašnjenju sa započinjanjem ili završavanjem posla da je očito da ga neće završiti u roku, naručilac može raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete.

(2) On to pravo ima i onda kad rok nije bitan sastojak ugovora, ako zbog takva zakašnjenja naručilac očito ne bi imao interesa za ispunjenje ugovora.

Povjeravanje izvršenja posla trećem**Član 610.**

(1) Ako iz ugovora ili prirode posla ne proizlazi što drugo, izvođač nije dužan posao obaviti osobno.

(2) Izvođač i nadalje odgovara naručiocu za izvršenje posla i kad posao ne obavi osobno.

Odgovornost za suradnike**Član 611.**

Izvođač odgovara za osobe koje su po njegovu nalogu radile na poslu koji je preuzeo da izvrši, kao da ga je sam izvršio.

Neposredan zahtjev suradnika izvođača od naručioca**Član 612.**

Za naplatu svojih potraživanja od izvođača njegovi suradnici mogu se obratiti neposredno naručiocu i zahtijevati od njega da im isplati ta potraživanja na teret svote koju u tom času duguje izvođaču, ako su ta potraživanja priznata.

Predaja izrađene stvari naručiocu**Član 613.**

(1) Izvođač je dužan naručiocu predati izrađenu ili popravljenu stvar.

(2) Izvođač se oslobađa ove obveze ako stvar koju je izradio ili popravio propadne iz uzroka za koji on ne odgovara.

ODJELJAK 5.**Odgovornost za nedostatke****Pregled izvršenog djela i obavješćavanje izvođača****Član 614.**

(1) Naručilac je dužan pregledati izvršeno djelo čim je to po redovnom toku stvari moguće i o nadeanim nedostacima bez odgađanja obavijestiti izvođača.

(2) Ako naručilac na poziv izvođača da pregleda i primi izvršeni rad to ne uradi bez opravdanog razloga, smatra se da je rad primljen.

(3) Nakon pregleda i primanja izvršenog rada izvođač više ne odgovara za nedostatke koji su se mogli opaziti običnim pregledom, izuzev ako je znao za njih, a nije ih pokazao naručiocu.

Skriveni nedostaci**Član 615.**

(1) Ako se kasnije pokaže neki nedostatak koji se nije mogao otkriti običnim pregledom, naručilac se ipak može pozvati na njega, pod uvjetom da o njemu obavijesti izvođača što prije, a najduže u roku od mjesec dana od njegova otkrivanja.

(2) Istekom dviju godina od primitka obavljenog posla, naručilac se više ne može pozvati na nedostatke.

Prestanak prava**Član 616.**

(1) Naručilac koji je izvođača na vrijeme obavijestio o nedostacima izvršenog posla ne može svoje pravo ostvarivati sudskim putem nakon isteka godine dana od učinjene obavijesti.

(2) Ali i nakon isteka tog roka naručilac može, ako je o nedostacima pravodobno obavijestio izvođača, prigovorom protiv izvođačevog zahtjeva za isplatu naknada istaći svoje pravo na sniženje naknada i na naknadu štete.

Kad izvođač gubi pravo da se pozove na prethodne članove**Član 617.**

Izvođač se ne može pozvati na neku odredbu prethodnih članova kad se nedostatak odnosi na činjenice koje su mu bile poznate, ili mu nisu mogle ostati nepoznate, a nije ih saopćio naručiocu.

Pravo zahtijevati uklanjanje nedostataka**Član 618.**

(1) Naručilac koji je uredno obavijestio izvođača da izvršeni rad ima neki nedostatak može zahtijevati od njega da nedostatak ukloni, i za to mu odrediti primjeren rok.

(2) On ima pravo i na naknadu štete koju trpi zbog toga.

(3) Ako uklanjanje nedostatka zahtijeva pretjerane troškove, izvođač može odbiti da ga izvrši, ali u tom slučaju naručiocu pripada, po njegovu izboru, pravo na sniženje naknade ili raskid ugovora te pravo na naknadu štete.

Raskid ugovora u posebnom slučaju**Član 619.**

Kad obavljeni posao ima takav nedostatak koji ga čini neupotrebljivim ili je obavljen u suprotnosti s izričitim uvjetima ugovora, naručilac može, ne tražeći prethodno otklanjanje nedostatka, raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete.

Pravo naručioca u slučaju drugih nedostataka izvršenog posla**Član 620.**

(1) Kad izvršeni posao ima nedostatak zbog kojeg djelo nije neupotrebljivo odnosno kad posao nije izvršen

u suprotnosti s izričitim uvjetima ugovora, naručilac je dužan dopustiti izvođaču da nedostatak otkloni.

(2) Naručilac može odrediti izvođaču primjeren rok za otklanjanje nedostatka.

(3) Ako izvođač ne otkloni nedostatak do isteka tog roka, naručilac može, po svom izboru, izvršiti otklanjanje nedostatka na račun izvođača, ili sniziti naknadu, ili raskinuti ugovor.

(4) Kad je riječ o neznatnom nedostatku, naručilac se ne može koristiti pravom na raskid ugovora.

(5) U svakom slučaju on ima pravo i na naknadu štete.

Sniženje naknade

Član 621.

Naknada se snižava u razmjeru između vrijednosti izvršenog rada bez nedostatka u vrijeme sklopanja ugovora i vrijednosti koju bi imao u to vrijeme izvršeni rad s nedostatkom.

ODJELJAK 6.

Obrzeza naručioca

Obrzeza da primi rad

Član 622.

Naručilac je dužan primiti rad izvršen prema odredbama ugovora i pravilima posla.

Određivanje i isplata naknade

Član 623.

(1) Naknada se određuje ugovorom, ako nije određena obaveznom tarifom ili kojim drugim obaveznim aktom.

(2) Ako naknada nije određena, utvrdit će je sud prema vrijednosti rada, prema normalno potrebnom vremenu za takav posao te prema uobičajenoj naknadi za tu vrstu rada.

(3) Naručilac nije dužan isplatiti naknadu prije nego što je pregledao izvršeni rad i odobrio ga, izuzev ako je drugačije ugovoreno.

(4) Isto vrijedi ako je ugovoreno izvršenje i predaja rada u dijelovima.

Proračun s izričitim jamstvom

Član 624.

(1) Ako je naknada ugovorena na temelju proračuna s izričitim jamstvom izvođača za njegovu točnost, on ne može zahtijevati povećanje naknade čak i ako je u posao uložio više rada i ako je izvršenje posla zahtijevalo veće troškove nego što je bilo predviđeno.

(2) Ovim se ne isključuje primjena pravila o raskidu i izmjeni ugovora zbog promijenjenih okolnosti.

(3) Ako je naknada ugovorena na temelju proračuna bez izričitog jamstva izvođača za njegovu točnost, pa se u toku rada prekoračenje proračuna pokaže neizbježnim, izvođač mora o tome bez odgađanja obavijestiti naručioca. Inače gubi svako potraživanje zbog povećanih troškova.

ODJELJAK 7.

Rizik

Kad je izvođač dao materijal

Član 625.

(1) U slučaju kad je izvođač dao materijal za izradu stvari, a stvar bude oštećena ili propadne iz bilo kojeg uzroka prije predaje naručiocu, rizik snosi izvođač, te nema pravo na naknadu za dani materijal, a ni na naknadu za svoj rad.

(2) Ako je naručilac pregledao izvršeni rad i odobrio ga, smatra se da mu je stvar predana, a da je kod izvođača ostala na čuvanju.

(3) Ako je naručilac pao u zakašnjenje zbog neprimanja ponuđene stvari, rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari prelazi na njega.

Kad je naručilac dao materijal

Član 626.

(1) Rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari snosi naručilac ako je on dao materijal za izradu.

(2) U tom slučaju izvođač ima pravo na naknadu samo ako je stvar propala ili bila oštećena nakon dolaska naručioca u zakašnjenje, ili ako se naručilac nije odazvao njegovu urednom pozivu da stvar pregleda.

Rizik u slučaju predaje po dijelovima

Član 627.

Ako je ugovoreno da će naručilac obavljati pregled i primanje pojedinih dijelova kako budu izrađeni, izvođač ima pravo na naknadu za izradu dijelova što ih je naručilac pregledao i odobrio, čak i ako bi oni nakon toga propali kod njega bez njegove krivnje.

ODJELJAK 8.

Pravo zaloga

Član 628.

Radi osiguranja naplate potraživanja naknade za rad i naknade za utrošeni materijal te ostalih potraživanja po osnovi ugovora o djelu, izvođač ima pravo zaloga na stvarima što ih je napravio ili popravio te na ostalim predmetima koje mu je predao naručilac u vezi s njegovim radom, sve dok ih drži i ne prestane dragovoljno da ih drži.

ODJELJAK 9.

Prestanak ugovora

Raskid ugovora voljom naručioca

Član 629.

Sve dok naručeni posao nije dovršen naručilac može raskinuti ugovor kad god hoće, ali je u tom slučaju dužan isplatiti izvođaču ugovorenu naknadu, umanjenu za iznos troškova koje ovaj nije učinio a koje bi bio dužan učiniti da ugovor nije raskinut, a i za iznos zarade što ju je ostvario na drugoj strani ili što ju je namjerno propustio ostvariti.

Glava XIII
UGOVOR O GRAĐENJU

ODJELJAK 1.

Opće odredbe

Pojam

Član 630.

(1) Ugovor o građenju je ugovor o djelu kojim se izvođač obvezuje prema određenom projektu sagrađiti u ugovorenom roku određenu građevinu na određenom zemljištu, ili na takvom zemljištu odnosno na već postojećem objektu izvršiti kakve druge građevinske radove, a naručilac se obvezuje da mu za to isplati određenu cijenu.

(2) Ugovor o građenju mora biti sklopljen u pismenoj formi.

Građevina

Član 631.

Pod »građevinom«, prema ovoj glavi, razumijevaju se zgrade, brane, mostovi, tuneli, vodovodi, kanalizacije, ceste, željezničke pruge, bunari i ostali građevinski objekti čija izrada zahtijeva veće i složenije radove.

Nadzor nad radovima i kontrola kvalitete materijala

Član 632.

Izvođač je dužan omogućiti naručiocu stalan nadzor nad radovima i kontrolu količine i kvalitete upotrijebljenog materijala.

Odstupanje od projekta

Član 633.

(1) Za svako odstupanje od projekta građenja odnosno ugovorenih radova izvođač mora imati pismenu suglasnost naručioca.

(2) On ne može zahtijevati povećanje ugovorene cijene za radove što ih je izvršio bez takve suglasnosti.

Hitni nepredviđeni radovi

Član 634.

(1) Nepredviđene radove izvođač može izvršiti bez prethodne suglasnosti naručioca ako zbog njihove hitnosti nije mogao pribaviti tu suglasnost.

(2) Nepredviđeni radovi su oni čije je poduzimanje bilo nužno da bi se osigurala stabilnost objekta ili spriječio nastanak štete, a izazvani su neočekivano težom prirodom zemljišta, neočekivanom pojavom vode ili drugim izvanrednim i neočekivanim događajima.

(3) Izvođač je dužan o tim pojavama i poduzetim mjerama bez odgađanja izvijestiti naručioca.

(4) Izvođač ima pravo na pravičnu naknadu za nepredviđene radove koji su morali biti obavljeni.

(5) Naručilac može raskinuti ugovor ako bi uslijed tih radova ugovorena cijena morala biti znatno po-

ćana, o čemu je dužan bez odgađanja obavijestiti izvođača.

(6) U slučaju raskida ugovora naručilac je dužan isplatiti izvođaču odgovarajući dio cijene za već izvršene radove, a i pravičnu naknadu za učinjene nužne troškove.

Cijena radova

Član 635.

Cijena radova može se odrediti po jedinici mjere ugovorenih radova (jedinčna cijena) ili u ukupnom iznosu za cijeli objekt (ukupno ugovorena cijena).

Izmjena cijene

Član 636.

(1) Ako ugovorom u pogledu izmjene cijene nije predviđeno što drugo, izvođač koji je svoju obvezu ispunio u predviđenom roku može zahtijevati povećanje cijene radova ako su se u vrijeme između sklapanja ugovora i njegova ispunjenja povećale cijene elemenata na temelju kojih je određena cijena radova, tako da bi ta cijena trebala da bude veća za više od dva postotka.

(2) U slučaju da izvođač svojom krivnjom nije izvršio radove u roku predviđenom ugovorom, on može zahtijevati povećanje cijene radova ako su se u vrijeme između sklapanja ugovora i dana kad su radovi prema ugovoru trebalo da budu završeni povećale cijene elemenata na temelju kojih je određena cijena radova, tako da bi ona, prema novim cijenama tih elemenata, trebala da bude veća za više od pet postotaka.

(3) U slučajevima iz prethodnih stavova izvođač može zahtijevati samo razliku u cijeni radova koja prelazi dva odnosno pet postotaka.

(4) Izvođač se ne može pozivati na povećanje cijena elemenata na temelju kojih je određena cijena radova ako je do povećanja cijene došlo nakon njegova dolaska u zakašnjenje.

Odredba o nepromjenljivosti cijena

Član 637.

(1) Ako je ugovoreno da se cijena radova neće mijenjati u slučaju da se nakon sklapanja ugovora povećaju cijene elemenata na temelju kojih je ona određena, izvođač može, unatoč ovakvoj odredbi ugovora, zahtijevati izmjenu cijene radova ako su se cijene elemenata povećale u tolikoj mjeri da bi cijena radova trebala da bude veća za više od deset postotaka.

(2) Ali, i u tom slučaju izvođač može zahtijevati samo razliku u cijeni koja prelazi deset postotaka, osim ako je do povećanja cijene elemenata došlo poslije njegova dolaska u zakašnjenje.

Raskid ugovora zbog povećane cijene

Član 638.

(1) Ako bi u slučajevima iz prethodnih članova ugovorena cijena morala biti znatno povećana, naručilac može raskinuti ugovor.

(2) U slučaju raskida ugovora naručilac je dužan isplatiti izvođaču odgovarajući dio ugovorene cijene za dotle izvršene radove te pravičnu naknadu za učinjene nužne troškove.

Pravo naručioca da traži sniženje ugovorene cijene**Član 639.**

(1) Ako su se u vrijeme između sklapanja ugovora i ispunjenja obveze izvođača cijene elemenata na temelju kojih je određena cijena radova snizile za više od dva postotka, a radovi su izvršeni u ugovorenom roku, naručilac ima pravo tražiti odgovarajuće sniženje ugovorene cijene radova iznad tog postotka.

(2) Ako je ugovorena nepromjenljivost cijene radova, a oni su izvršeni u ugovorenom roku, naručilac ima pravo na sniženje ugovorene cijene u slučaju da su se cijene elemenata na temelju kojih je određena cijena smanjile za toliko da bi cijena bila niža za više od deset postotaka, i to za razliku u cijeni preko deset postotaka.

(3) U slučaju zakašnjenja izvođača radova naručilac ima pravo na razmjerno sniženje cijene radova za svako sniženje cijene elemenata na temelju kojih je cijena radova određena.

ODJELJAK 2.**Ugovor o građenju s posebnom odredbom****Član 640.**

(1) Ako ugovor o građenju sadrži odredbu »ključ u ruke« ili neku drugu sličnu odredbu, izvođač se samostalno obvezuje izvršiti skupno sve radove potrebne za izgradnju i upotrebu određenoga cjelovitog objekta.

(2) U tom slučaju ugovorena cijena obuhvaća i vrijednost svih nepredviđenih radova i viškova radova, a isključuje utjecaj manjkova radova na ugovorenu cijenu.

(3) Ako u ugovoru »ključ u ruke« sudjeluje kao ugovorna strana više izvođača, njihova odgovornost prema naručiocu je solidarna.

ODJELJAK 3.**Odgovornost za nedostatke****Primjena pravila ugovora o djelu****Član 641.**

Ako u ovoj glavi nije drugačije određeno, za odgovornost za nedostatke građevine primjenjuju se odgovarajuće odredbe ugovora o djelu.

Prijelaz prava iz odgovornosti za nedostatke**Član 642.**

Prava naručioca prema izvođaču zbog nedostatka građevine prelaze i na sve kasnije stjecaoce građevine ili njezina dijela, ali s tim da kasnijim stjecaocima ne teče novi rok za obavijest i tužbu, već im se računa rok prethodnika.

Posebna prava nosioca stanarskog prava**Član 643.**

Nosilac stanarskog prava na stan u društvenom vlasništvu ima pravo zahtijevati od izvođača otklanjanje nedostatka u granicama njegove odgovornosti za nedostatke građevine prema naručiocu.

ODJELJAK 4.**Odgovornost izvođača i projektanta za solidnost građevine****U čemu se sastoji****Član 644.**

(1) Izvođač odgovara za nedostatke u izradi građevine koji se tiču njezine solidnosti, ako bi se ti nedostaci pokazali za vrijeme od deset godina od predaje i primitka radova.

(2) Izvođač odgovara i za nedostatke zemljišta na kojem je podignuta građevina, koji bi se pokazali za vrijeme od deset godina od predaje i primitka radova, osim ako je specijalizirana organizacija dala stručno mišljenje da je zemljište podobno za građenje a u toku gradnje se nisu pojavile okolnosti koje dovode u sumnju osnovanost stručnog mišljenja.

(3) Isto vrijedi i za projektanta ako nedostatak građevine potječe od nekog nedostatka u planu.

(4) Oni su odgovorni prema odredbama prethodnih stavova ne samo naručiocu, nego i svakom drugom stjecaoću građevine.

(5) Ova njihova odgovornost ne može se ugovorom ni isključiti ni ograničiti.

Dužnost obavješćavanja i gubitak prava**Član 645.**

(1) Naručilac ili drugi stjecalac dužan je o nedostacima obavijestiti izvođača i projektanta u roku od šest mjeseci od kad je nedostatak ustanovio, inače gubi pravo da se pozove na njega.

(2) Pravo naručioca ili drugog stjecaoća prema izvođaču odnosno projektantu po osnovi njihove odgovornosti za nedostatke prestaje za godinu dana računajući od dana kad je naručilac odnosno stjecalac obavijestio projektanta odnosno izvođača o nedostatku.

Smanjenje i isključenje odgovornosti**Član 646.**

(1) Izvođač se ne oslobađa odgovornosti ako je šteta nastala zbog toga što je pri izvođenju određenih radova postupao po zahtjevima naručioca.

(2) Ali, ako je prije izvršenja određenog rada po zahtjevu naručioca upozorio ovog na opasnost od štete, njegova odgovornost se smanjuje, a prema okolnostima konkretnog slučaja može se i isključiti.

Regres**Član 647.**

(1) Kad su za štetu odgovorni izvođač i projektant, odgovornost svakog od njih određuje se prema veličini njegove krivnje.

(2) Projektant koji je izradio projekt građevine i kojem je povjeren nadzor nad izvršenjem planiranih radova odgovara i za nedostatke u izvršenim radovima nastale krivnjom izvođača, ako ih je mogao opaziti normalnim i razumnim nadgledanjem radova, ali ima pravo zahtijevati od izvođača odgovarajuću naknadu.

(3) Izvođač koji je naknadio štetu nastalu uslijed nedostatka u izvršenim radovima ima pravo zahtijevati naknadu od projektanta u mjeri u kojoj

nedostaci u izvršenim radovima potječu od nedostataka u projektu.

(4) Kad je za nedostatak odgovorna osoba kojoj je izvođač bio povjerio obavljanje jednog dijela posla, izvođač se, ako hoće da od nje zahtijeva naknadu, mora obavijestiti o postojanju nedostatka u roku od dva mjeseca računajući od dana kada je on sam obaviješten od naručioca o istom nedostatku.

Glava XIV

PRIJEVOZ

ODJELJAK 1

Opće odredbe

Pojam

Član 648.

(1) Ugovorom o prijevozu obvezuje se prijevoznik da preveze na određeno mjesto neku osobu ili neku stvar, a putnik odnosno pošiljalac se obvezuje da mu za to isplati određenu naknadu.

(2) Prijevoznikom, prema ovom zakonu, smatra se kako osoba koja se bavi prijevozom kao svojim redovnim poslovanjem, tako i svaka druga osoba koja se ugovorom obveže izvršiti prijevoz uz naknadu.

Obveze prijevoznika u linijskom prijevozu

Član 649.

(1) Prijevoznik koji obavlja prijevoz na određenoj liniji (linijski prijevoz) dužan je redovno i uredno održavati objavljenju liniju.

(2) On je dužan primiti na prijevoz svaku osobu i svaku stvar koji udovoljavaju uvjetima određenim u objavljenim općim uvjetima.

(3) Ako redovna prijevozna sredstva prijevoznika nisu dovoljna za izvršenje svih zahtijevanih prijevoza, prvenstvo imaju osobe ili stvari za koje je to posebnim propisima predviđeno, a daljnje se prvenstvo određuje prema redu zahtijeva, s tim da se između istovremenih zahtijeva prvenstvo određuje prema većoj dužini prijevoza.

Odustanak od ugovora

Član 650.

(1) Pošiljalac odnosno putnik može odustati od ugovora prije nego što počne njegovo izvršenje, ali je dužan naknaditi štetu koju bi prijevoznik pretrpio uslijed toga.

(2) Kad prijevoznik s počinjanjem prijevoza kasni toliko da druga strana više nema interesa za ugovoreni prijevoz, ili kad prijevoznik neće ili ne može izvršiti ugovoreni prijevoz, druga strana može odustati od ugovora i tražiti da se vrati plaćena naknada za prijevoz.

Visina naknade za prijevoz

Član 651.

(1) Ako je visina naknade za prijevoz određena tarifom ili kojim drugim objavljenim obaveznim aktom, ne može se ugovoriti veća naknada.

(2) Ako iznos naknade za prijevoz nije određen tarifom ili kojim drugim objavljenim obaveznim

aktom, a ni ugovorom, prijevoznik ima pravo na uobičajenu naknadu za tu vrstu prijevoza.

(3) U ostalom na odgovarajući se način primjenjuju odredbe o naknadi sadržane u glavi ovog zakona o ugovoru o djelu.

Ograničenje primjene odredaba ove glave

Član 652.

Odredbe ove glave primjenjuju se na sve vrste prijevoza ako zakonom za pojedine vrste nije drugačije određeno.

ODJELJAK 2

Ugovor o prijevozu stvari

Odsjek 1.

OPĆE ODREDBE

Predaja stvari

Član 653.

Prijevoznik je dužan stvar koju je primio radi prijevoza predati na određenom mjestu pošiljaocu ili određenoj osobi (primaocu).

O čemu pošiljalac treba da obavijesti prijevoznika

Član 654.

(1) Pošiljalac je dužan obavijestiti prijevoznika o vrsti pošiljke i o njezinu sadržaju i količini, i saopćiti mu kuda pošiljka treba da bude prevezena, ime i adresu primaoca pošiljke, svoje ime i svoju adresu te sve drugo što je potrebno da bi prijevoznik mogao ispuniti svoje obveze bez odgađanja i smetnji.

(2) Kad se u pošiljci nalaze dragocjenosti, vrijednosni papiri ili druge skupocjene stvari, pošiljalac je dužan obavijestiti o tome prijevoznika u času njihove predaje na prijevoz i saopćiti mu njihovu vrijednost.

(3) Kad je riječ o prijevozu opasne stvari ili stvari za koju su potrebni posebni uvjeti prijevoza, pošiljalac je dužan o tome obavijestiti prijevoznika na vrijeme tako da bi on mogao poduzeti odgovarajuće posebne mjere.

(4) Ako pošiljalac ne daje prijevozniku podatke iz st. 1. i 3. ovog člana ili mu ih daje pogrešno, odgovara za štetu koja bi uslijed toga nastala.

Tovarni list

Član 655.

(1) Ugovaratelji se mogu sporazumjeti da se o pošiljci predanoj na prijevoz načini tovarni list.

(2) Tovarni list treba da sadrži: ime i adresu pošiljaoca i prijevoznika, vrstu, sadržaj i količinu pošiljke te vrijednost dragocjenosti i drugih skupocjenih stvari, određeno mjesto, iznos naknade za prijevoz, odnosno zabilješku da je naknada plaćena unaprijed, odredbu o svoti kojom je pošiljka opterećena, mjesto i dan izdavanja tovarnog lista.

(3) U tovarni list mogu biti unesene i druge odredbe ugovora o prijevozu.

(4) Tovarni list moraju potpisati oba ugovaratelja.

(5) Tovarni list može sadržati odredbu o naredbi ili glasiti na donosioca.

Ugovor o prijevozu i tovarni list

Član 656.

Postojanje i pravovaljanost ugovora o prijevozu neovisni su o postojanju tovarnog lista i njegovoj točnosti.

Potvrda o primitku za prijevoz

Član 657.

Ako nije izdan tovarni list, pošiljalac može zahtijevati od prijevoznika da mu izda potvrdu o primitku pošiljke za prijevoz s podacima koje treba da sadrži tovarni list.

Odsjek 2.

ODNOS POŠILJAOCA I PRIJEVOZNIKA

Pakiranje

Član 658.

(1) Pošiljalac je dužan zapakirati stvari na propisni ili uobičajeni način kako ne bi došlo do nastanka kakve štete ili ugrožavanja sigurnosti ljudi ili dobara.

(2) Prijevoznik je dužan upozoriti pošiljaoca na nedostatke pakiranja koji se mogu opaziti, inače odgovara za oštećenje pošiljke koje bi se dogodilo zbog tih nedostataka.

(3) Ali prijevoznik ne odgovara za oštećenje pošiljke ako je pošiljalac, iako mu je skrenuta pažnja na nedostatke pakiranja, zahtijevao da prijevoznik primi pošiljku na prijevoz s tim nedostacima.

(4) Prijevoznik je dužan odbiti pošiljku ako su nedostaci u njezinu pakiranju takvi da može biti ugrožena sigurnost osoba ili dobara ili uzrokovana kakva šteta.

(5) Za štetu koju zbog nedostatka u pakiranju pretrpi treće osobe dok se stvar nalazi kod prijevoznika odgovara prijevoznik, a on ima pravo zahtijevati naknadu od pošiljaoca.

Naknada za prijevoz i troškovi u vezi s prijevozom

Član 659.

(1) Pošiljalac je dužan isplatiti prijevozniku naknadu za prijevoz i troškove u vezi s prijevozom.

(2) Ako u tovarnom listu nije navedeno da pošiljalac plaća naknadu za prijevoz i ostale troškove u vezi s prijevozom, pretpostavlja se da je pošiljalac uputio prijevoznika da ih naplati od primaoca.

Raspodaganje pošiljkom

Član 660.

(1) Pošiljalac može raspolagati pošiljkom i mijenjati naloge sadržane u ugovoru te može naložiti prijevozniku da obustavi daljnji prijevoz pošiljke, da mu pošiljku vrati, da je preda drugom primaocu ili da je uputi u neko drugo mjesto.

(2) Pravo pošiljaoca da mijenja naloge prestaje nakon prispjeća pošiljke u određeno mjesto

kad prijevoznik preda primaocu tovarni list, ili kad prijevoznik pozove primaoca da preuzme pošiljku, ili kad primalac sam zatraži njezinu predaju.

(3) Ako je izdan tovarni list po naredbi odnosno na donosioca, prava pošiljaoca iz prethodnog stava pripadaju isključivo imaocu tovarnog lista.

(4) Ovlaštena osoba koja se poslužila pravom da daje nove naloge prijevozniku dužna je naknaditi mu troškove i štetu što ih je imao zbog toga te mu na njegov zahtjev dati jamstvo da će mu troškovi i šteta biti naknadeni.

Pravac prijevoza

Član 661.

(1) Prijevoznik je dužan izvršiti prijevoz ugovorenim putem.

(2) Ako nije ugovoreno kojim putem treba da se izvrši prijevoz, prijevoznik je dužan izvršiti ga onim putem koji najviše odgovara interesima pošiljaoca.

Smetanje pri izvršenju prijevoza

Član 662.

(1) Prijevoznik je dužan obavještavati pošiljaoca o svim okolnostima koje bi bile od utjecaja na izvršenje prijevoza i postupiti po uputama što ih od njega dobije.

(2) Prijevoznik nije dužan postupiti po uputama pošiljaoca čije bi izvršenje moglo ugroziti sigurnost osoba ili dobara.

(3) Ako bi slučaj bio takav da se ne bi mogle čekati pošiljačeve upute, prijevoznik je dužan postupiti kako bi postupio dobar privrednik odnosno dobar domaćin u istoj situaciji, i o tome obavijestiti pošiljaoca i tražiti njegove daljnje upute.

(4) Prijevoznik ima pravo na naknadu troškova što ih je imao zbog smetnji nastalih bez njegove krivnje.

Naknada u slučaju prekida prijevoza

Član 663.

(1) Ako je prijevoz prekinut iz nekog uzroka za koji odgovara prijevoznik, on ima pravo na razmjernan dio naknade za izvršeni prijevoz, ali je dužan naknaditi štetu koja bi nastala za drugu stranu prekidom prijevoza.

(2) Ako je prijevoz prekinut iz nekog uzroka za koji ne odgovara nijedna od zainteresiranih osoba, prijevoznik ima pravo na razliku između ugovorene naknade za prijevoz i troškova prijevoza od mjesta gdje je prijevoz prekinut do određeno mjesta.

(3) Prijevoznik nema pravo ni na dio naknade ako u toku prijevoza pošiljka propadne uslijed više sile.

Kad pošiljka ne može biti predana

Član 664.

(1) Ako primalac ne može biti obaviješten o prispjeću pošiljke ili je odbije primiti, i uopće ako pošiljka ne može biti predana, ili ako primalac ne isplati prijevozniku dužnu naknadu i ostale svote koje terete pošiljku, prijevoznik je dužan obavijestiti o tome pošiljaoca, tražiti od njega upute

i poduzeti za njegov račun potrebne mjere za čuvanje stvari.

(2) Ako u primjerenom roku ovlaštena osoba ne poduzme ništa s pošiljkom, prijevoznik je ima pravo prodati prema pravilima o prodaji dugovane stvari u slučaju zakašnjenja vjerovnika, i naplatiti svoja potraživanja iz postignute cijene, a ostatak je dužan položiti kod suda za ovlaštenu osobu.

Odgovornost prijevoznika prema pošiljaocu

Član 665.

Ako je prijevoznik predao pošiljku primaocu, a nije naplatio od njega svotu kojom je bila opterećena, dužan je isplatiti tu svotu pošiljaocu, ali ima pravo tražiti naknadu od primaoca.

Odsjek 3.

ODNOS PRIJEVOZNIKA I PRIMAOCIA

Obavješćavanje primaoca o prispjehu pošiljke

Član 666.

(1) Prijevoznik je dužan obavijestiti primaoca bez odgađanja da je pošiljka prispjela, staviti mu je na raspolaganje kako je ugovoreno i podnijeti mu tovarni list, ako je izdan.

(2) U slučaju kad je izdan tovarni list po naredbi ili na donosioca, on je dužan postupati po prethodnom stavu samo ako je u tovarnom listu označena osoba u određenoj mjestu koju treba obavijestiti da je pošiljka prispjela.

Predaja pošiljke kad je izdan duplikat tovarnog lista

Član 667.

Prijevoznik može odbiti da preda pošiljku ako mu se istovremeno ne preda duplikat tovarnog lista na kojem je primalac potvrdio da mu je pošiljka predana.

Pravo primaoca da zahtijeva predaju pošiljke

Član 668.

(1) Primalac može vršiti prava iz ugovora o prijevozu prema prijevozniku i od njega zahtijevati da mu preda tovarni list i pošiljku tek pošto ona prispje u određeno mjesto.

(2) Prijevoznik je dužan na zahtjev primaoca predati mu pošiljku prije nego što ona prispje u određeno mjesto samo ako ga je na to ovlastio pošiljalac.

(3) Primalac može vršiti prava iz ugovora o prijevozu i zahtijevati od prijevoznika predaju pošiljke samo ako udovolji uvjetima predviđenim u ugovoru o prijevozu.

Utvrđivanje istovjetnosti i stanja pošiljke

Član 669.

(1) Ovlaštena osoba ima pravo zahtijevati da se zapisnički utvrdi istovjetnost pošiljke i, ako je pošiljka oštećena, u čemu se sastoji oštećenje.

(2) Ako se utvrdi da pošiljka nije ona koja je bila predana prijevozniku, ili da je oštećenje veće

nego što je prijevoznik tvrdio, troškove utvrđivanja snosi prijevoznik.

Obveza primaoca da isplati naknadu za prijevoz

Član 670.

(1) Preuzimanjem pošiljke i tovarnog lista, ako je izdan, primalac se obvezuje isplatiti prijevozniku naknadu za prijevoz, ako nije što drugo određeno u ugovoru o prijevozu ili u tovarnom listu, te mu isplatiti svote kojima je pošiljka opterećena.

(2) Ako primalac smatra da nije dužan isplatiti prijevozniku onoliko koliko ovaj zahtijeva, on može vršiti prava iz ugovora samo ako kod suda položi sporni iznos.

Odsjek 4.

ODGOVORNOST PRIJEVOZNIKA ZA GUBITAK, OŠTEĆENJE I ZAKAŠNENJE POŠILJKE

Gubitak ili oštećenje pošiljke

Član 671.

(1) Prijevoznik odgovara za gubitak ili oštećenje pošiljke koji bi se dogodili od časa preuzimanja do njezine predaje, osim ako su uzrokovani radnjom ovlaštene osobe, svojstvima pošiljke ili stranim uzrocima koji se nisu mogli predvidjeti, ni izbjeći ili otkloniti.

(2) Ništave su odredbe ugovora o prijevozu, općih uvjeta prijevoza, tarifa ili kojega drugog općeg akta, kojima se ova odgovornost smanjuje.

(3) Ali je pravovaljana odredba kojom se unaprijed određuje najviši iznos naknade, pod uvjetom da nije u očitom nerazmjeru sa štetom.

(4) Ovo ograničenje iznosa naknade ne vrijedi ako je štetu prijevoznik uzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom.

(5) Ako drugačije nije ugovoreno visina naknade određuje se prema tržišnoj cijeni pošiljke u vrijeme i mjestu predaje za prijevoz.

Gubitak ili oštećenje pošiljke skupocjenih stvari

Član 672.

(1) U slučaju gubitka ili oštećenja pošiljke u kojoj su se nalazile dragocjenosti, vrijednosni papiri ili druge skupocene stvari, prijevoznik je dužan naknaditi tako nastalu štetu samo ako je pri predaji stvari na prijevoz bio obaviješten o prirodi tih stvari i njihovoj vrijednosti, ili ako je štetu uzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom.

(2) Ako su se s navedenim stvarima u pošiljki nalazile i druge stvari, za njihov gubitak ili oštećenje prijevoznik odgovara po općim pravilima o odgovornosti prijevoznika.

Vraćanje plaćene naknade za prijevoz

Član 673.

U slučaju potpunog gubitka pošiljke prijevoznik je, pored naknade štete, dužan pošiljaocu vratiti naknadu za prijevoz ako je ona plaćena.

Kad primalac preuzme pošiljku bez prigovora

Član 674.

(1) Kad primalac preuzme pošiljku bez prigovora i isplati prijevozniku njegova potraživanja, prestaje odgovornost prijevoznika, izuzev ako je oštćenje zapisnički utvrđeno prije preuzimanja pošiljke.

(2) Prijevoznik ostaje odgovoran za oštećenja pošiljke koja se nisu mogla opaziti u času predaje, ako ga je primalac obavijestio o tim oštćenjima odmah po njihovu otkrivanju, ali ne kasnije od osam dana od predaje.

(3) Prijevoznik se ne može pozivati na odredbe prethodnih stavova ako je oštećenje uzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom.

Odgovornost prijevoznika za zakašnjenje

Član 675.

Prijevoznik odgovara za štetu nastalu zbog zakašnjenja, izuzev ako je zakašnjenje uzrokovano nekom činjenicom koja isključuje njegovu odgovornost za gubitak ili oštećenje stvari.

Odgovornost za pomoćnike

Član 676.

Prijevoznik odgovara za osobe koje su po njegovu nalogu radile na izvršenju prijevoza.

Odsjek 5.

SUDJELOVANJE VIŠE PRIJEVOZNIKA U PRIJEVOZU POŠILJKE

Kad oni odgovaraju solidarno

Član 677.

(1) Prijevoznik koji povjeri nekom drugom prijevozniku potpuno ili djelomično izvršenje prijevoza pošiljke što ju je primio na prijevoz ostaje i na dalje odgovoran za njezin prijevoz od njezina primitka do predaje, ali ima pravo na naknadu od prijevoznika kojem je pošiljku povjerio.

(2) Ako drugi prijevoznik preuzme od prvog prijevoznika s pošiljkom i tovarni list, on postaje ugovorna strana u ugovoru o prijevozu, s pravima i dužnostima solidarnog dužnika i solidarnog vjerovnika, čiji su udjeli razmjerni njegovu udjelu u prijevozu.

(3) Isto vrijedi i kad se za izvršenje prijevoza neke pošiljke obveže jednim istim ugovorom više prijevoznika koji će sudjelovati u prijevozu jedan za drugim.

(4) Svaki od više prijevoznika ima pravo zahtijevati da se utvrdi stanje pošiljke u času kada mu se predaje radi izvršenja njegova dijela prijevoza.

(5) Solidarni prijevoznici sudjeluju u snoš nju štete razmjerno njihovim udjelima u prijevozu, izuzev onog koji dokaže da šteta nije nastala dok je on prevezio pošiljku.

(6) Prigovori učinjeni kasnijem prijevozniku djeluju i prema svim prijašnjim.

Podijeljena odgovornost prijevoznika

Član 678.

Kad u izvršenju prijevoza iste pošiljke sudjeluje jedan za drugim nekoliko prijevoznika što ih

je odredio pošiljalac, svaki od njih odgovara samo za svoj dio prijevoza.

Odsjek 6.

PRAVOZ ALOGA

Kad prijevoznik ima pravo zaloga

Član 679.

(1) Radi osiguranja naplate naknade za prijevoz i nužnih troškova što ih je učinio u vezi s prijevozom, prijevoznik ima pravo zaloga na stvarima koje su mu predane radi prijevoza i u vezi s prijevozom, dok ih drži ili dok ima u rukama ispravu s pomoću koje može raspolagati njima.

(2) Kad je u izvršenju prijevoza sudjelovalo više prijevoznika jedan za drugim, njihova potraživanja u vezi s izvršenjem prijevoza osigurana su također ovim zalogom, i posljednji prijevoznik je dužan, ako tovarni list ne sadrži što drugo, naplatiti sva potraživanja po tovarnom listu.

(3) Potraživanja prijašnjeg prijevoznika i njegovo pravo zaloga prelaze po samom pravu na kasnijeg prijevoznika koji mu je isplatio ta potraživanja.

(4) To isto vrijedi i ako prijevoznik isplati otpremnikova potraživanja.

Sukob založnih prava

Član 680.

(1) Kad pored založnog prava prijevoznika postoje na istoj stvari istovremeno založna prava komisionara, otpremnika i skladištara, prvenstvo naplate imaju potraživanja bilo kojeg od tih vjerovnika nastala otpremom ili prijevozom, i to obratno redu kojim su nastala.

(2) Ostala potraživanja komisionara i skladištara, a i potraživanja otpremnika i prijevoznika nastala davanjem predujmova, naplaćuju se tek nakon isplate potraživanja navedenih u prethodnom stavu, i to po redu kojim su nastala.

ODJELJAK 3.

Ugovor o prijevozu osoba

Opća odredba

Član 681.

Prijevoznik je dužan prijevoz osoba izvršiti sigurno onim prijevoznim sredstvom što je određeno ugovorom o prijevozu i uz one uvjete udobnosti i higijene koji se prema vrsti dotičnog prijevoznog sredstva i udaljenosti puta smatraju nužnim.

Pravo putnika na određeno mjesto

Član 682.

Prijevoznik je dužan dati putniku ono mjesto i u onom prijevoznom sredstvu kako je ugovoreno.

Odgovornost prijevoznika za zakašnjenje

Član 683.

(1) Prijevoznik je dužan prevesti putnika do određenog mjesta na vrijeme.

(2) On odgovara za štetu koju bi putnik pretrpio zbog zakašnjenja tuzev ako je do zakašnjenja došlo iz uzroka koji nije mogao otkloniti ni pažnjom stručnjaka.

Odgovornost prijevoznika za sigurnost putnika

Član 684.

(1) Prijevoznik odgovara za sigurnost putnika od početka do završetka prijevoza, kako u slučaju prijevoza uz naknadu, tako i u slučaju besplatnog prijevoza, te je dužan naknaditi štetu koja nastane oštećenjem zdravlja, povredom ili smrću putnika, izuzev ako je uzrokovana radnjom putnika ili stranim uzrokom koji se nije mogao predvidjeti, ni izbjeći ili otkloniti.

(2) Ništave su odredbe ugovora te općih uvjeta prijevoza, tarifa ili kojega drugog općeg akta, kojima se ova odgovornost smanjuje.

Odgovornost za prtljagu predanu na prijevoz i za ostale stvari

Član 685.

(1) Prtljagu koju mu je putnik predao prijevoznik je dužan prevesti u isto vrijeme kad i putnika i predati mu je nakon završetka prijevoza.

(2) Za gubitak i oštećenje prtljage koju mu je putnik predao prijevoznik odgovara prema odredbama za prijevoz stvari.

(3) Za oštećenje stvari koje putnik drži uza se prijevoznik odgovara prema općim pravilima o odgovornosti.

Glava XV

UGOVOR O LICENCI

ODJELJAK 1.

Opće odredbe

Pojam

Član 686.

Ugovorom o licenci obvezuje se davalac licence da stjecaoцу licence ustupi u cjelini ili djelomično pravo iskorištavanja izuma, tehničkog znanja i iskustva, žiga, uzorka ili modela, a stjecalac licence se obvezuje da mu za to plati određenu naknadu.

Forma

Član 687.

Ugovor o licenci mora biti sklopljen u pismenoj formi.

Trajanje licence

Član 688.

Licenca za iskorištavanje patentiranog izuma, uzorka ili modela ne može biti zaključena za vrijeme dulje od trajanja zakonske zaštite tih prava.

Isključiva licenca

Član 689.

(1) Ugovorom o licenci stjecalac licence stječe isključivo pravo iskorištavanja predmeta licence samo ako je to izričito ugovoreno (isključiva licenca).

(2) Ostale mogućnosti iskorištavanja predmeta licence zadržava davalac licence.

(3) Ako u ugovoru o licenci nije naznačeno o kakvoj je licenci riječ, smatra se da mu je dana neisključiva licenca.

Prostorno ograničenje prava iskorištavanja

Član 690.

(1) Pravo iskorištavanja predmeta licence može biti prostorno ograničeno samo ako to nije protivno propisima o jedinstvenom jugoslavenskom tržištu.

(2) Ako ugovorom o licenci nije prostorno ograničeno pravo iskorištavanja predmeta licence, smatra se da je licenca prostorno neograničena.

ODJELJAK 2.

Obveze davalca licence

Predaja predmeta licence

Član 691.

(1) Davalac licence dužan je stjecaoцу licence u određenom roku predati predmet licence.

(2) Davalac licence dužan je stjecaoцу licence predati i tehničku dokumentaciju potrebnu za praktičnu primjenu predmeta licence.

Davanje uputa i obavijesti

Član 692.

Davalac licence je dužan stjecaoцу licence dati sve upute i obavijesti koje su potrebne za uspješno iskorištavanje predmeta licence.

Obveza garantiranja

Član 693.

Davalac licence garantira stjecaoцу licence tehničku izvodljivost i tehničku upotrebljivost predmeta licence.

Jamstvo

Član 694.

(1) Davalac licence jamči da pravo iskorištavanja koje je predmet ugovora pripada njemu, da na njemu nema tereta i da nije ograničeno u korist nekoga trećeg.

(2) Ako je predmet ugovora isključivo licenca, davalac licence jamči da pravo iskorištavanja nije ustupio drugome ni potpuno ni djelomično.

(3) Davalac licence dužan je čuvati i braniti pravo ustupljeno stjecaoцу licence od svih zahtjeva trećih osoba.

Obveza davalca isključive licence**Član 695.**

Ako je ugovorena isključiva licence, davalac licence ne može ni u kom obliku sam iskoristavati predmet licence, niti njegove pojedine dijelove, niti to povjeriti nekome drugom u granicama prostornog važenja licence.

ODJELJAK 3.**Obveze stjecaoa licence****Iskorištavanje predmeta licence****Član 696.**

Stjecalac licence dužan je iskoristavati predmet licence na ugovoreni način, u ugovorenim opsegu i u ugovorenim granicama.

Korištenje naknadnih usavršavanja**Član 697.**

Ako zakonom ili ugovorom nije drugačije određeno, stjecalac licence nije ovlašten iskoristavati naknadna usavršavanja predmeta licence.

Čuvanje predmeta licence u tajnosti**Član 698.**

Ako predmet licence čine nepatentirani izum ili tajno tehničko znanje i iskustvo, stjecalac licence je dužan čuvati ga u tajnosti.

Kvaliteta**Član 699.**

(1) Ako je uz licencu za proizvodnju ustupljena i licence za upotrebu žiga, stjecalac licence može stavljati u promet robu s tim žigom samo ako je njezina kvaliteta ista kao što je kvaliteta robe koju proizvodi davalac licence.

(2) Suprotan sporazum nema pravni učinak.

Obilježavanje**Član 700.**

Stjecalac licence dužan je robu obilježiti oznakom o proizvodnji po licenci.

Naknada**Član 701.**

Stjecalac licence dužan je isplatiti davaocu licence ugovorenu naknadu, u vrijeme i na način kako je to određeno ugovorom.

Podnošenje izvještaja**Član 702.**

Ako se naknada određuje u zavisnosti od opsega iskoristavanja predmeta licence, stjecalac licence du-

žan je podnijeti davaocu licence izvještaj o opsegu iskoristavanja i obračunati naknadu svake godine, ako ugovorom nije za to određena kraći rok.

Izmjena ugovorene naknade**Član 703.**

Ako je ugovorena naknada postala očit nerazmjerna u odnosu prema prihodu koji stjecalac licence ima od iskoristavanja predmeta licence, zainteresirana strana može zahtijevati izmjenu ugovorene naknade.

ODJELJAK 4.**Podlicenca****Kad se može dati****Član 704.**

(1) Stjecalac isključive licence može pravo iskoristavanja predmeta licence ustupiti drugome (podlicenca).

(2) Ugovorom se može predvidjeti da stjecalac licence ne može dati drugome podlicencu ili mu je ne može dati bez dopuštenja davalca licence.

Kad davalac može odbiti dopuštenje**Član 705.**

Kad je za davanje podlicence potrebno dopuštenje davalca licence, ovaj ga može odbiti stjecaoцу isključive licence samo iz ozbiljnih razloga.

Otkaz zbog nedopuštene podlicence**Član 706.**

Davalac licence može otkazati ugovor o licenci bez otkaznog roka ako je podlicenca dana bez njegova dopuštenja, kad je to prema zakonu ili prema ugovoru potrebno.

Neposredan zahtjev davalca licence**Član 707.**

(1) Ugovorom o podlicenci ne stvara se nikakav poseban pravni odnos između stjecaoa podlicence i davalca licence, čak ni kad je davalac licence dao potrebno dopuštenje za zaključenje podlicence.

(2) Ali, davalac licence može, radi naplate svojih potraživanja od stjecaoa licence nastalih iz licence, zahtijevati neposredno od stjecaoa podlicence isplatu iznosa koje ovaj duguje davaocu podlicence po osnovi podlicence.

ODJELJAK 5.**Prestanak ugovora****Protok određenog vremena****Član 708.**

Ugovor o licenci sklopljen na određeno vrijeme prestaje samim protekom vremena za koje je zaključen, te nije potrebno da bude otkazan.

Prethodne obavijanje licenca**Član 709.**

(1) Kad nakon proteka vremena za koje je ugovor o licenci bio sklopljen stjecatelj licence produži iskorištavati predmet licence, a davalac licence se tome ne protivi, smatra se da je zaključen nov ugovor o licenci neodređenog trajanja, pod istim uvjetima kao i prethodni.

(2) Osiguranja što su ih treće osobe dale za prvu licencu prestaju protekom vremena za koje je bila zaključena.

Otkaz**Član 710.**

(1) Ugovor o licenci čije trajanje nije određeno prestaje otkazom koji svaka strana može dati drugoj, poštujući određeni otkazni rok.

(2) Ako otkazni rok nije ugovorom određen, iznosi šest mjeseci, s tim što davalac licence ne može otkazati ugovor tokom prve godine njegova važenja.

Smrt, stečaj i redovna likvidacija**Član 711.**

(1) U slučaju smrti davaoca licence licenca se nastavlja s njegovim nasljednicima, ako drugačije nije ugovoreno.

(2) U slučaju smrti stjecaoa licence licenca se nastavlja s njegovim nasljednicima koji produžavaju njegovu djelatnost.

(3) U slučaju stečaja ili redovne likvidacije stjecaoa licence davalac licence može raskinuti ugovor.

Glava XVI**OSTAVA****ODJELJAK 1.****O ostavi uopće****Odsjek 1.****OPĆE ODREDBE****Pojam****Član 712.**

(1) Ugovorom o ostavi obvezuje se ostavoprimac da primi stvar od ostavodavca, da je čuva i da je vrati kad je ovaj bude zatražio.

(2) Predmet ostave mogu biti samo pokretne stvari.

Ostava tuđe stvari**Član 713.**

(1) Ugovor o ostavi može pravovaljano sklopiti u svoje ime i osoba koja nije nosilac prava raspolaganja odnosno vlasnik stvari, i ostavoprimac je dužan vratiti stvar njoj, izuzev ako bi doznao da je stvar ukradena.

(2) Ako treća osoba tužbom zahtijeva stvar od ostavoprimeca kao nosilac prava raspolaganja odnosno kao vlasnik, ostavoprimac je dužan saopćiti sudu od koje

osobe je stvar primlo, a istodobno obavijestiti ostavodavca o podignutoj tužbi.

Odsjek 2.**OBVEZE OSTAVOPRIMECA****Obveze čuvanja i obavješćavanja****Član 714.**

(1) Ostavoprimac je dužan čuvati stvar kao svoju vlastitu, a ako je ostava uz naknadu, kao dobar prirednik odnosno dobar domaćin.

(2) Ako su ugovoreni mjesto ili način čuvanja stvari, ostavoprimac ih može promijeniti samo ako to zahtijevaju promijenjene okolnosti. Inače odgovara i za slučajnu propast ili slučajno oštećenje stvari.

(3) O svim promjenama koje bi primijetio na stvari i o opasnostima da budu oštećene bilo na koji način, ostavoprimac je dužan obavijestiti ostavodavca.

Predaja stvari drugom na čuvanje**Član 715.**

Ostavoprimac ne može bez pristanka ostavodavca ili bez nužde predati povjerenu mu stvar drugome da je čuva, inače odgovara i za njezinu slučajnu propast ili oštećenje.

Upotrebljavanje stvari**Član 716.**

(1) Ostavoprimac nema pravo upotrebljavati stvar povjerenu mu na čuvanje.

(2) U slučaju nadopuštene upotrebe stvari ostavoprimac duuguje ostavodavcu odgovarajuću naknadu i odgovara za slučajnu propast ili oštećenje stvari koji bi se dogodili tom prilikom.

(3) Kad je u ostavi dana neka nepotrošna stvar i ostavoprimecu dopušteno da je upotrebljava, onda se na odnose ugovaratelja primjenjuju pravila o ugovoru o posluži, a samo o pitanjima vremena i mjesta vraćanja stvari sudi se po pravilima o ugovoru o ostavi, ako ugovaratelji nisu što drugo odredili u tom pogledu.

Upotrebljavanje i predaja stvari drugome**Član 717.**

Kada ostavoprimac bez pristanka ostavodavca i bez nužde suprotno ugovoru upotrebljava stvar, mijenja mjesto ili način njezina čuvanja ili kad stvar preda na čuvanje drugoj osobi, on ne odgovara za slučajnu propast ili oštećenje stvari do kojih bi došlo i da je postupao u skladu s ugovorom.

Vraćanje stvari**Član 718.**

(1) Ostavoprimac je dužan vratiti stvar čim je ostavodavac zatraži i to sa svim plodovima i drugim koristima od stvari.

(2) Ako je određen rok za vraćanje stvari, ostavodavac može tražiti da mu se stvar vrati i prije isteka roka, izuzev kad rok nije ugovoren isključivo u interesu ostavodavca.

(3) Vraćanje se obavlja u mjestu predaje stvari ostavoprimalcu, ako ugovorom nije određeno neko drugo mjesto, u kom slučaju ostavoprimalac ima pravo na naknadu troškova prijenosa stvari.

Odsjek 3.

PRAVA OSTAVOPRIMCA

Naknada troškova i štete

Član 719.

Ostavoprimalac ima pravo zahtijevati od ostavodavca da mu naknadi troškove opravdano učinjene radi očuvanja stvari te štetu koju je imao zbog ostave.

Naknada

Član 720.

Ostavoprimalac nema pravo na naknadu za svoj trud, izuzev ako je naknada ugovorena, ako se ostavoprimalac bavi primanjem stvari na čuvanje ili ako se naknada mogla očekivati s obzirom na okolnosti posla.

Vraćanje stvari u slučaju besplatne ostave

Član 721.

(1) Ostavoprimalac koji se obvezao da besplatno čuva stvar određeno vrijeme može je vratiti ostavodavcu prije isteka ugovorenog roka ako bi samoj stvari prijetila opasnost propasti ili oštećenja ili ako bi mu njezino daljnje čuvanje moglo uzrokovati štetu.

(2) Ako rok nije ugovoren, ostavoprimalac iz prethodnog stava može u svako doba odustati od ugovora, ali je dužan ostavodavcu odrediti primjeren rok za preuzimanje stvari.

Odsjek 4.

POSEBNI SLUCAJEVI OSTAVE

Neprava ostava

Član 722.

Kad su u ostavu dane zamjenljive stvari s pravom za ostavoprimalca da ih potroši i obvezom da vrati istu količinu stvari iste vrste, onda se na njegove odnose s ostavodavcem primjenjuju pravila ugovora o zajmu, samo će u pogledu vremena i mjesta vraćanja važiti pravila ugovora o ostavi, ako ugovaratelji nisu što drugo odredili u tom pogledu.

Ostava u tuđi

Član 723.

Kome je stvar povjerena u slučaju kakve nevolje, na primjer u slučaju požara, potresa, poplave, dužan ju je čuvati s povećanom pažnjom.

ODJELJAK 2.

Ugostiteljska ostava

Ugostitelj kao ostavoprimalac

Član 724.

(1) Ugostiteljske organizacije udruženog rada i drugi ugostitelji smatraju se ostavoprimalcima u pogledu stvari koje su gosti donijeli i odgovaraju za njihov nestanak ili oštećenje najviše do deset tisuća dinara, ali Savezno izvršno vijeće može odrediti i veću svotu.

(2) Ova je odgovornost isključena ako su stvari propale ili oštećene uslijed okolnosti koje se nisu mogle izbjeći ili otkloniti, uslijed nekog uzroka u samoj stvari, ako su nestale ili oštećene ponašanjem samog gosta, ili ponašanjem osoba koje je on doveo ili koje su mu došle u posjet.

(3) Ugostitelj duguje potpunu naknadu ako mu je gost predao stvar na čuvanje te ako je šteta nastala njegovom krivnjom ili krivnjom osobe za koju on odgovara.

Obveze ugostitelja da primi stvari na čuvanje

Član 725.

(1) Ugostitelj je dužan primiti na čuvanje stvari koje gosti donesu i hoće da mu predaju na čuvanje, izuzev ako ne raspolaže prikladnim prostorijama za njihovo smještanje, ili ako njihovo čuvanje prelazi njegove mogućnosti iz kakva drugog uzroka.

(2) Ako ugostitelj neopravdano odbije primiti stvar na čuvanje, duguje potpunu naknadu štete koju gost uslijed toga pretrpi.

Dužnost gosta da prijavi štetu

Član 726.

Gost je dužan prijaviti nestanak ili oštećenje stvari čim dozna za njih, inače ima pravo na naknadu samo ako dokaže da je šteta nastala krivnjom ugostitelja ili osobe za koju on odgovara.

Objave o isključenju odgovornosti

Član 727.

Nemaju nikakav pravni učinak objave istaknute u prostorijama ugostitelja kojima se isključuje, ograničava ili uvjetuje njihova odgovornost za stvari koje su gosti donijeli.

Pravo održavanja

Član 728.

Ugostiteljske organizacije udruženog rada, radnje i pojedinci koji primaju goste na noćenje imaju pravo zadržati stvari koje su gosti donijeli, do potpune naplate potraživanja za smještaj i ostale usluge.

Preilazje primjene odredaba o ugostiteljskoj ostavi

Član 729.

Odredbe o ugostiteljskoj ostavi na odgovarajući se način primjenjuju i na bolnice, garaže, koča za spavanje, organizirane kampove i sl.

Glava XVII

USKLADIŠTENJE

ODJELJAK I.

Opće odredbe

Pojam

Član 730.

(1) Ugovorom o uskladištenju obvezuje se skladištar da primi i čuva određenu robu i da poduzima potrebne ili ugovorene mjere radi njezina očuvanja u određenom stanju te da je preda na zahtjev ostavodavca ili druge ovlaštene osobe, a ostavodavac se obvezuje da mu za to plati određenu naknadu.

(2) Pri predaji robe ostavodavac je dužan dati sve potrebne obavijesti o njoj i izjaviti kolika je njezina vrijednost.

Isključenje odgovornosti i neke obveze skladištara

Član 731.

(1) Skladištar odgovara za štetu na robi osim ako dokaže da je šteta uzrokovana uslijed okolnosti koje se nisu mogle izbjeći ili otkloniti ili je uzrokovana krivnjom ostavodavca, manama ili prirodnim svojstvom robe te neispravnom ambalažom.

(2) Skladištar je dužan upozoriti ostavodavca na mane ili prirodna svojstva robe odnosno na neispravnu ambalažu uslijed kojih može doći do štete na robi, čim je navedene nedostatke opazio ili morao opaziti.

(3) Ako bi se na robi događale takve neotklonjive promjene zbog kojih postoji opasnost da se roba pokvari ili propadne, skladištar je dužan, ako to na njegov poziv ne bi mogao na vrijeme učiniti ostavodavac, prodati robu bez odgađanja na najpogodniji način.

(4) Skladištar je obavezan poduzimati radnje radi očuvanja prava ostavodavca prema prijevozniku koji mu je predao robu za račun ostavodavca u oštećenom ili manjivom stanju.

Kad postoji dužnost osiguranja

Član 732.

(1) Skladištar je dužan osigurati robu primljenu na čuvanje samo ako je to ugovoreno.

(2) Ako ugovorom nije određeno koje rizike treba da obuhvati osiguranje, skladištar je dužan osigurati robu od uobičajenih rizika.

Ograničenje naknade štete

Član 733.

Naknade štete koju je skladištar dužan platiti zbog propasti, umanjenja ili oštećenja robe od njezina primitka do predaje ne može prijeći stvarnu vrijednost robe, osim ako je štetu uzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom.

Miješanje zamjenljivih stvari

Član 734.

(1) Skladištar ne može pomiješati primljene zamjenjive stvari sa stvarima iste vrste i iste kakvoće, osim ako je ostavodavac na to pristao, ili ako je očito da je riječ o stvarima koje se mogu miješati bez opasnosti od nastanka štete za ostavodavca.

(2) Ako su stvari pomiješane, skladištar može na zahtjev ovlaštene osobe bez sudjelovanja ostalih ovlaštenih osoba iz smjese zamjenljivih stvari izdvojiti dio, koji mu pripada.

Pregledanje robe i uzimanje uzoraka

Član 735.

Skladištar je dužan dopustiti ovlaštenoj osobi da pregleda robu i da uzima uzorke od nje.

Potraživanje skladištara i pravo zalogu

Član 736.

(1) Pored naknade za čuvanje skladištar ima pravo na naknadu troškova koji su bili potrebni za očuvanje robe.

(2) Za svoja potraživanja iz ugovora o uskladištenju i ostala potraživanja nastala u vezi s čuvanjem robe on ima založno pravo na toj robi.

Podizanje robe i prodaja nepodignute robe

Član 737.

(1) Ostavodavac može robu podići i prije ugovorenog roka.

(2) Ako ostavodavac ne podigne robu nakon isteka ugovorenog roka ili nakon isteka godine dana ako nije ugovoren rok za čuvanje, skladištar može za njegov račun prodati robu na javnoj prodaji, ali je dužan obavijestiti ga prethodno o svojoj namjeri i ostaviti mu naknadni rok najmanje od osam dana da robu podigne.

Nedostaci pri primitku robe

Član 738.

(1) Primalac robe dužan je robu pregledati u trenutku njezina preuzimanja.

(2) Ako prilikom preuzimanja robe primijeti nedostatke, primalac je dužan na to odmah upozoriti skladištara, inače se smatra da je roba uredno primljena.

(3) O nedostacima robe koji se nisu mogli utvrditi u trenutku preuzimanja primalac je dužan na pouzdan način obavijestiti skladištara u roku od sedam dana, računajući od dana preuzimanja robe, inače se smatra da je roba uredno primljena.

Primjena pravila o ostavi

Član 739.

Na ugovore o uskladištenju na odgovarajući način primjenjuju pravila o ostavi, ako pravilima o uskladištenju nije drugačije regulirano.

ODJELJAK 2.

SKLADIŠNICA

Dužnost izdavanja skladišnice

Član 740.

Skladištar koji je na temelju zakona ovlašten za robu primljenu na uskladištenje izdati skladišnicu dužan ju je izdati ostavodavcu na njegov zahtjev.

Sastojci i sadržaj skladišnice

Član 741.

- (1) Skladišnica se sastoji iz priznanice i založnice.
- (2) Priznanica i založnica sadrže podatke: naziv odnosno prebivalište, naziv i sjedište skladištara, datum i broj skladišnice, mjesto gdje se skladište nalazi, vrstu, prirodu i količinu robe, navod o tome do kojeg iznosa je roba osigurana te ostale podatke potrebne za raspoznavanje robe i određivanje njezine vrijednosti.
- (3) Priznanica i založnica moraju se pozivati jedna na drugu.

Skladišnica za dijelove robe

Član 742.

- (1) Ostavodavac može zahtijevati da skladištar podijeli robu na određene dijelove i da mu za svaki dio izda posebnu skladišnicu.
- (2) Ako je već dobio skladišnicu za cijelu količinu robe, on može zahtijevati da skladištar podijeli robu na određene dijelove i da mu, u zamjenu za skladišnicu koju je dobio, izda posebne skladišnice za svaki pojedini dio.
- (3) Ostavodavac može zahtijevati da mu skladištar izda skladišnicu samo za jedan dio zamjenjive robe koji je ostavio kod njega.

Prava imaoća skladišnice

Član 743.

- (1) Imalac skladišnice ima pravo zahtijevati da mu se preda roba označena u njoj.
- (2) On može raspolagati robom označenom u skladišnici prenošenjem skladišnice.

Prenošenje priznanice i založnice

Član 744.

- (1) Priznanica i založnica mogu se prenositi indosamentom, zajedno ili odvojeno.
- (2) Pri svakom prijenosu na njima mora biti ubilježen datum.
- (3) Na zahtjev primaoca priznanice ili založnice, prijenos na njega prepisat će se u registar skladišta, gdje će se ubilježiti i njegovo sjedište odnosno prebivalište.

Pravo imaoća priznanice

Član 745.

- (1) Prijenos priznanice bez založnice daje primaocu pravo zahtijevati da mu se preda roba samo ako isplati

imaocu založnice, ili položi skladištaru za imaoća založnice, iznos koji treba da mu bude isplaćen na dan dospelosti potraživanja.

(2) Imalac priznanice bez založnice može zahtijevati da se roba proda, ako se postignutom cijenom može isplatiti iznos na koji ima pravo imalac založnice, s tim da se ostvareni višak preda njemu.

(3) Kad je riječ o zamjenjivim stvarima, imalac priznanice bez založnice može zahtijevati da mu skladištar preda jedan dio robe pod uvjetom da položi skladištaru za račun imaoća založnice odgovarajući iznos u novcu.

Prava imaoća založnice

Član 746.

- (1) Prijenos založnice bez priznanice daje primaocu prava zaloga na robu.
- (2) Pri prvom prijenosu na založnici moraju biti ubilježeni naziv odnosno ime i zanimanje vjerovnika, njegovo poslovno sjedište odnosno prebivalište, iznos njegova potraživanja računajući i kamate, i datum dospijevanja.
- (3) Prvi primalac založnice dužan je bez odgadanja prijaviti skladištaru da je na njega izvršen prijenos založnice, a skladište je dužno prepisati taj prijenos u svoj registar i na samoj založnici zabilježiti da je taj prijepis izvršen.
- (4) Bez obavljanja radnji iz prethodnog stava založnica se ne može dalje prenositi indosamentom.
- (5) Založnica koja ne sadrži iznos potraživanja založnog vjerovnika obvezuje u korist založnog vjerovnika cjelokupnu vrijednost stvari navedenu u njoj.

Protest zbog neisplate i prodaje robe

Član 747.

- (1) Imalac založnice bez priznanice, kadjem ne bude isplaćeno u roku potraživanje osigurano založnicom, dužan je, pod prijetnjom gubitka prava zahtijevati isplatu od prenosilaca, podići protest prema Zakonu o mjenici.
- (2) Imalac založnice koji je podigao protest može nakon proteka osam dana od dospelosti potraživanja zahtijevati prodaju založene robe, a isto pravo pripada i prenosiocu koji je isplatio imaoću založnice potraživanje osigurano založnicom.
- (3) Od iznosa postignutog prodajom izdvaja se potrebna svota za podmirenje troškova prodaje, potraživanja skladištara iz ugovora o uskladištenju i ostalih njegovih potraživanja nastalih u vezi s ostavljenom robom, zatim se isplaćuje osigurano potraživanje imaoća založnice, a ostatak pripada imaoću priznanice.

Zahtjev isplate od prenosilaca založnice

Član 748.

- (1) Imalac založnice može zahtijevati isplatu od prenosioca tek ako nije mogao postići potpuno namirenje prodajom založene robe.
- (2) Ovaj zahtjev mora biti podignut u roku određenom u Zakonu o mjenici za zahtjev prema indosantima. I taj rok počinje teći od dana kad je izvršena prodaja robe.

(3) Imalac založnice gubi pravo zahtijevati isplatu od prenosilaca ako ne bude zahtijevao prodaju robe najdalje u roku od mjesec dana od protesta.

Glava XVIII

NALOG

ODJELJAK 1.

Opće odredbe

Pojam

Član 749.

(1) Ugovorom o nalogu obvezuje se nalagoprimalac prema nalagodavcu da za njegov račun poduzme određene poslove.

(2) Istovremeno se nalagoprimalac ovlašćuje na poduzimanje tih poslova.

(3) Nalogoprimalac ima pravo na naknadu za svoj trud, osim ako je drugačije ugovoreno ili proizlazi iz prirode međusobnog odnosa.

Osobe dužne da odgovore na ponudu naloga

Član 750.

Tko se bavi obavljanjem tuđih poslova kao zanimanjem ili se javno nudi za obavljanje tih poslova dužan je, ako neće da prihvati ponuđeni nalog koji se odnosi na te poslove, o tome bez odgađanja obavijestiti drugu stranu, inače odgovara za štetu koju bi ova pretrpjela zbog toga.

ODJELJAK 2.

Obveza nalagoprimalca

Izvršenje naloga kako glasi

Član 751.

(1) Nalogoprimalac je dužan izvršiti nalog prema primljenim uputama, s pažnjom dobrog privrednika odnosno dobrog domaćina, ostajući u njegovim granicama i u svemu paziti na interese nalagodavca i njima se rukovoditi.

(2) Kad nalagoprimalac smatra da bi izvršenje naloga po dobivenim uputama bilo od štete za nalagodavca, on je dužan skrenuti na to njegovu pažnju i tražiti nove upute.

(3) Ako nalagodavac nije dao određene upute o poslu koji treba obaviti, nalagoprimalac je dužan, rukovodeći se interesima nalagodavca, postupiti kao dobar privrednik odnosno dobar domaćin, a ako je nalog bez naknade, kako bi u istim okolnostima postupio u vlastitoj stvari.

Odstupanje od naloga i uputa

Član 752.

(1) Od dobivenog naloga i uputa nalagoprimalac može odstupiti samo sa suglasnošću nalagodavca, a kada mu zbog kratkoće vremena ili iz kakva drugog uzroka nije moguće tražiti suglasnost nalagodavca, on može odstupiti od naloga i uputa samo ako je po procjeni svih okolnosti mogao osnovano smatrati da to zahtijevaju interesi nalagodavca.

(2) Ako nalagoprimalac prekorači granice naloga ili odstupa od dobivenih uputa (izvan slučaja predviđenog u prethodnom stavu, neće se smatrati nalagoprimalcem, već poslovođom bez naloga. Izuzev ako nalagodavac naknadno odobri ono što je uradio.

Zamjena

Član 753.

(1) Nalogoprimalac je dužan izvršiti nalog osobno.

(2) On može povjeriti izvršenje naloga drugome samo ako mu je nalagodavac to dopustio te ako je na to primoran okolnostima.

(3) U tim slučajevima on odgovara samo za izbor zamjenika i za upute koje mu je dao.

(4) U ostalim slučajevima on odgovara za rad zamjenika te za slučajnu propast ili oštećenje stvari koji bi se dogodili kod zamjenika.

(5) Nalogodavac može u svakom slučaju zahtijevati neposredno od zamjenika izvršenje obveze iz naloga.

Polaganje računa

Član 754.

O izvršenom poslu nalagoprimalac je dužan položiti račun i predati bez odugovlačenja nalagodavcu sve što je primio na temelju obavljanja povjerenih poslova, bez obzira na to da li je ono što je primio za nalagodavca bilo dugovano ovome ili ne.

Podnošenje izvještaja

Član 755.

Nalogoprimalac je dužan na zahtjev nalagodavca podnijeti izvještaj o stanju poslova i položiti račun i prije određenog vremena.

Odgovornost za upotrebu nalagodavčeva novca

Član 756.

Ako se nalagoprimalac služio za svoje potrebe novcem koji je primio za nalagodavca, dužan je platiti kamatu po najvišoj dopuštenoj ugovornoj stopi, računajući od dana upotrebe, a na ostali dugovani novac koji nije predao na vrijeme, zateznu kamatu, računajući od dana kada ga je bio dužan predati.

Solidarna odgovornost nalagoprimalca

Član 757.

Ako je obavljanje nekog posla povjereno nekoliko istim nalogom da ga zajednički obavljaju, oni odgovaraju solidarno za obveze iz tog naloga, ako što drugo nije ugovoreno.

ODJELJAK 3.

Obveze nalagodavca

Predujmivanje novca

Član 758.

Nalogodavac je dužan na zahtjev nalagoprimalca dati mu stanovitu svotu novca za predviđene izdatke.

Naknada troškova i preuzimanje obveza

Član 759.

(1) Nalogodavac je dužan naknaditi nalogoprimecu, čak i ako njegov trud bez njegove krivnje nije imao uspjeha, sve potrebne troškove što ih je učinio za izvršenje naloga, s kamatom od dana kad su učinjeni.

(2) On je dužan preuzeti obveze što ih je nalogoprimec uzet na sebe obavljajući u svoje ime povjerene mu poslove, ili ga na koji drugi način osloboditi njih.

Naknada štete

Član 760.

Nalogodavac je dužan naknaditi nalogoprimecu štetu koju je ovaj pretrpio bez svoje krivnje u obavljanju naloga.

Visina naknade

Član 761.

Ako drugačije nije ugovoreno, nalogodavac dužan je naknadu u uobičajenoj visini, a ako o tome nema običaja, onda pravičnu naknadu.

Isplata naknade

Član 762.

(1) Ako nije drugačije ugovoreno, nalogodavac je dužan isplatiti nalogoprimecu naknadu nakon obavljene posla.

(2) Ako je nalogoprimec bez svoje krivnje samo djelomično obavio nalog, ima pravo na razmjerni dio naknade.

(3) U slučaju kad bi unaprijed ugovorena naknada bila u očitoj nerazmjeru s učinjenim uslugama nalogodavac može zahtijevati njezino smanjenje.

Pravo zalogu

Član 763.

Radi osiguranja naknade i troškova nalogoprimec ima pravo zalogu na pokretnim stvarima nalogodavca što ih je dobio po osnovi naloga, a i na novčanim iznosima koje je naplatio za račun nalogodavca.

Solidarna odgovornost nalogodavaca

Član 764.

Ako je više njih povjerilo nalogoprimecu izvršenje naloga, oni mu odgovaraju solidarno.

ODJELJAK 4.

Prestanak naloga

Odustanak od ugovora

Član 765.

(1) Nalogodavac može odustati od ugovora.

(2) U slučaju odustanka od ugovora u kome nalogoprimecu pripada naknada za njegov trud nalogodavac

je dužan isplatiti nalogoprimecu odgovarajući dio naknade, i naknaditi mu štetu koju je pretrpio odustankom od ugovora, ako za odustanak nije bilo osnovanih razloga.

Otkaz

Član 766.

(1) Nalogoprimec može otkazati nalog kad hoće, samo ne u nevrijeme.

(2) On je dužan naknaditi nalogodavcu štetu koju je ovaj pretrpio zbog otkaza naloga u nevrijeme, izuzev kad su za otkaz postojali osnovani razlozi.

(3) Nalogoprimec je dužan produžiti nakon otkaza poslove koji ne trpe odgađanje, dok nalogodavac ne bude mogao preuzeti brigu o njima.

Smrt, prestanak pravne osobe

Član 767.

(1) Nalog prestaje smrću nalogoprimeca.

(2) Nasljednici nalogoprimeca dužni su o njegovoj smrti što prije obavijestiti nalogodavca i poduzeti što je potrebno za zaštitu njegovih interesa, dok ne bude u stanju sam preuzeti brigu o njima.

(3) Nalog prestaje smrću nalogodavca samo ako je tako ugovoreno ili ako se nalogoprimec primio naloga s obzirom na svoje osobne odnose s nalogodavcem.

(4) U tom slučaju nalogoprimec je dužan produžiti povjerene poslove, ako bi inače nastupila šteta za nasljednike, dok ovi ne budu mogli sami preuzeti brigu o njima.

(5) Ako je nalogodavac ili nalogoprimec neka pravna osoba, nalog prestaje kad ta osoba prestane postojati.

Stečaj, lišenje poslovne sposobnosti

Član 768.

Nalog prestaje kad nalogodavac ili nalogoprimec padne pod stečaj ili bude potpuno ili djelomično lišen poslovne sposobnosti.

Čas prestanka naloga

Član 769.

(1) Kad je nalogodavac odustao od ugovora te kad je umro ili pao pod stečaj ili potpuno ili djelomično lišen poslovne sposobnosti, nalog prestaje u času kad je nalogoprimec saznao za događaj zbog kojega nalog prestaje.

(2) Kad je nalogoprimecu izdana pismena punomoć, dužan ju je vratiti nakon prestanka naloga.

Iznimke

Član 770.

Kad je nalog dan da bi nalogoprimec mogao postići ispunjenje nekoga svog potraživanja od nalogodavca, nalogodavac ne može odustati od ugovora i nalog ne prestaje ni smrću, ni stečajem nalogodavca ili nalogoprimeca, ni kada jedan od njih bude potpuno ili djelomično lišen poslovne sposobnosti.

Glava XIX

KOMISION

ODJELJAK 1.

Opće odredbe

Pojam

Član 771.

(1) Ugovorom o komisijonu obvezuje se komisijonar da za naknadu (proviziju) obavi u svoje ime i za račun komitenta jedan ili više poslova koje mu povjerava komitent.

(2) Komisijonar ima pravo na naknadu i kad ona nije ugovorena.

Primjena pravila o ugovoru o nalogu

Član 772.

Na ugovor o komisijonu na odgovarajući se način primjenjuju pravila o nalogu, ako pravilima o komisijonu nije drugačije određeno.

Sklapanje posla pod uvjetima različitim od naloga

Član 773.

(1) Ako je komisijonar sklopio neki posao pod nepovoljnijim uvjetima od onih određenih nalogom kad to nije smio, dužan je naknaditi komitentu razliku, a i uzrokovanu štetu.

(2) U slučaju iz prethodnog stava komitent može odbiti da prihvati sklopljeni posao, pod uvjetom da o tome odmah obavijesti komisijonara.

(3) Ali, komitent gubi to pravo ako komisijonar pokaže spremnost da mu odmah isplati razliku i naknadu uzrokovanu štetu.

(4) Ako je posao sklopljen pod povoljnijim uvjetima od onih određenih nalogom, sva tako postignuta korist pripada komitentu.

Prodaja robe prezaduženoj osobi

Član 774.

Komisijonar odgovara komitentu za štetu ako je prodao robu osobi za čiju je prezaduženost znao ili je mogao znati.

Kad sam komisijonar kupuje robu komitenta ili mu prodaje svoju robu

Član 775.

(1) Komisijonar kome je povjereno da proda ili da kupi neku robu kotiranu na burzi ili na tržištu može, ako mu je komitent to dopustio, zadržati robu za sebe kao kupac, odnosno isporučiti je kao prodavalac, po cijeni u vrijeme izvršenja povjerenog posla.

(2) U tom slučaju između komisijonara i komitenta nastaju odnosi iz ugovora o prodaji.

(3) Ako se burzovna odnosno tržišna cijena i cijena koju je odredio komitent ne slažu, komisijonar — prodavalac ima pravo na manju od ove dvije cijene, a komisijonar — kupac dužan je platiti veću.

ODJELJAK 2.

Obveze komisijonara

Čuvanje i osiguranje

Član 776.

(1) Komisijonar je dužan čuvati povjerenu robu s pažnjom dobrog privrednika.

(2) On odgovara i za slučajnu propast ili oštećenje robe ako je nije osigurao, a prema nalogu je bio dužan to učiniti.

Obavijest o stanju primljene robe

Član 777.

(1) Prilikom preuzimanja robe od prijevoznika, koju mu je poslao komitent, komisijonar je dužan utvrditi njezino stanje i bez odgađanja izvijestiti komitenta o danu prispjeća robe te o vidljivim oštećenjima ili manjku, inače odgovara za štetu koja bi zbog tog propuštanja nastala za komitenta.

(2) On je dužan poduzeti sve potrebne mjere radi očuvanja prava komitenta prema odgovornoj osobi.

Obavijest o promjenama na robi

Član 778.

Komisijonar je dužan obavijestiti komitenta o svim promjenama na robi zbog kojih bi ona mogla izgubiti od svoje vrijednosti, a ako nema vremena za čekanje njegovih uputa, ili ako on odugovlači s davanjem uputa, u slučaju opasnosti znatnijeg oštećenja robe, komisijonar je dužan prodati je na najpogodniji način.

Saopćavanje komitentu imena suogovaratelja

Član 779.

(1) Komisijonar je dužan saopćiti komitentu s kojom je osobom obavio posao što mu ga je komitent povjerio.

(2) Ovo pravilo ne vrijedi u slučaju prodaje pokretnih stvari koja se obavlja preko komisijonih prodavaonica, osim ako nije drugačije ugovoreno.

Polaganje računa

Član 780.

(1) Komisijonar je dužan položiti račun o obavljenom poslu bez nepotrebnog odgađanja.

(2) On je dužan predati komitentu sve što je primio po osnovi posla izvršenog za njegov račun.

(3) Komisijonar je dužan prenijeti na komitenta potraživanja i ostala prava koja je stekao prema trećem s kojim je obavio posao u svoje ime i za njegov račun.

Delkredere

Član 781.

(1) Komisijonar odgovara za ispunjenje obveze svog suogovaratelja samo ako je posebno jamčio da će on svoje obveze ispuniti (delkredere), u kom slučaju on odgovara solidarno s njim.

(2) Komisionar koji je jamčio za ispunjenje obveza svog suugovaratelja ima pravo i na posebnu naknadu (delkretere provizija).

ODJELJAK 1.

Obveze komitenta

Naknada (provizija)

Član 782.

(1) Komitent je dužan isplatiti komisionaru naknadu kad bude izvršen posao što ga je komisionar obavio te ako izvršenje posla bude spriječeno nekim uzrokom za koji odgovara komitent.

(2) U slučaju postupnog izvršavanja komisionar može zahtijevati razmjerni dio naknade poslije svakog djelomičnog ispunjenja.

(3) Ako ne dođe do izvršenja sklopljenog posla iz uzroka za koji ne odgovaraju ni komisionar ni komitent, komisionar ima pravo na odgovarajuću naknadu za svoj trud.

(4) Komisionar koji je nevjerno postupio prema komitentu nema pravo na naknadu.

Visina naknade

Član 783.

(1) Ako iznos naknade nije određen ugovorom ili tarifom, komisionaru pripada naknada prema obavljenom poslu i postignutom rezultatu.

(2) Ako je u danom slučaju naknada nerazmjerno velika prema obavljenom poslu i postignutom rezultatu, sud je može, na zahtjev komitenta, sniziti na pravičan iznos.

Naknada troškova

Član 784.

(1) Komitent je dužan naknaditi komisionaru troškove koji su bili potrebni za izvršenje naloga, s kamatom od dana kad su učinjeni.

(2) Komitent je dužan dati komisionaru posebnu naknadu za upotrebu njegovih skladišta i transportnih sredstava, ako ona nije obuhvaćena naknadom za izvršenje posla.

Predujmivanje novca komisionaru

Član 785.

Ako ugovorom o komisionu nije što drugo određeno, komitent nije dužan predujmiti komisionaru potrebna sredstva za obavljanje povjerenog posla.

ODJELJAK 4.

Založno pravo

Član 786.

(1) Komisionar ima pravo zaloga na stvarima koje su predmet ugovora o komisionu dok se te stvari nalaze kod njega ili kod nekog koji ih drži za njega ili dok on ima u rukama ispravu s pomoću koje može raspolagati njima.

(2) Iz vrijednosti tih stvari komisionar može naplatiti prije ostalih komitentovih vjerovnika svoja potraživanja po osnovi svih komisionih poslova s komi-

tentom te po osnovi zajmova i predujmova danih komitentu, bez obzira na to da li su nastala u vezi s tim stvarima ili nekim drugim.

(3) Pravo prvenstvene naplate ima komisionar iz potraživanja koja je izvršavajući nalog stekao za račun komitenta.

ODJELJAK 5.

Odnosi s trećim osobama

Komitentova prava na potraživanja iz posla s trećim

Član 787.

(1) Komitent može zahtijevati ispunjenje potraživanja iz posla što ga je komisionar sklopio s trećim i za njegov račun tek pošto mu ih komisionar ustupi.

(2) Ali, u pogledu odnosa komitenta s komisionarom i njegovim vjerovnicima, ova se potraživanja od svog nastanka smatraju komitentovim potraživanjima.

Ograničenje prava komisionarevih vjerovnika

Član 788.

Vjerovnici komisionara ne mogu radi naplate svojih potraživanja, ni u slučaju njegova stečaja, poduzeti mjere izvršenja na pravima i stvarima što ih je komisionar izvršavajući nalog stekao u svoje ime ali za račun komitenta, izuzev ako je riječ o potraživanjima nastalim u vezi sa stjecanjem tih prava i stvari.

Stečaj komisionara

Član 789.

(1) U slučaju stečaja komisionara komitent može zahtijevati izlučenje iz stečajne mase stvari što ih je predao komisionaru radi prodaje za njegov račun, a i stvari što ih je komisionar nabavio za njegov račun.

(2) U istom slučaju komitent može zahtijevati od trećeg kome je komisionar predao stvari da mu isplati njihovu cijenu odnosno njezin još neisplaćeni dio.

Glava XX

UGOVOR O TRGOVINSKOM ZASTUPANJU

ODJELJAK 1.

Opće odredbe

Pojam

Član 790.

(1) Ugovorom o trgovinskom zastupanju obvezuje se zastupnik da se stalno brine da treće osobe sklapaju ugovore s njegovim nalogodavcem, i da u tom smislu posreduje između njih i nalogodavca te da nakon dobivenog ovlaštenja sklapa ugovore s trećim osobama u ime i za račun nalogodavca, a ovaj se obvezuje da mu za svaki sklopljeni ugovor isplati određenu naknadu (proviziju).

(2) Nalogodavac može imati na istom području za istu vrstu poslova više zastupnika.

(3) Jedan zastupnik ne može bez pristanka nalogodavca preuzeti obvezu da na istom području i za istu vrstu poslova radi za drugog nalogodavca.

Forma

Član 791.

Ugovor o trgovinskom zastupanju mora biti sklopljen u pismenoj formi.

Sklopanje ugovora u ime nalogodavca

Član 792.

Zastupnik može sklopiti ugovore u ime i za račun svog nalogodavca ako je za to od njega dobio posebno ili generalno ovlaštenje.

Primanje ispunjenja

Član 793.

Zastupnik ne može zahtijevati ni primiti ispunjenje potraživanja svog nalogodavca ako za to nije posebno ovlašten.

Izjave zastupniku za nalogodavca

Član 794.

Kad je ugovor sklopljen posredovanjem zastupnika, onda suugovaratelj nalogodavca može pravovaljano činiti zastupniku izjave koje se tiču nedostataka predmeta ugovora, a i druge izjave u vezi s tim ugovorom, radi očuvanja ili vršenja prava iz ugovora.

Izjave u ime nalogodavca

Član 795.

Zastupnik je ovlašten da radi očuvanja prava svog nalogodavca čini potrebne izjave njegovu suugovaratelju.

Mjere osiguranja

Član 796.

Radi zaštite interesa nalogodavca zastupnik može zahtijevati poduzimanje potrebnih mjera osiguranja.

ODJELJAK 2.

Obveze zastupnika

Briga o interesima nalogodavca

Član 797.

(1) Zastupnik je dužan brinuti se o interesima nalogodavca i u svim poslovima koje poduzima dužan je postupiti s pažnjom dobrog privrednika.

(2) Pri tome je dužan držati se uputa koje mu je dao nalogodavac.

(3) On je dužan davati nalogodavcu sve potrebne obavijesti o tržišnoj situaciji, naročito one koje su značajne za svaki pojedini posao.

Sudjelovanje u sklopanju poslova

Član 798.

Zastupnik je dužan sudjelovati po uputama nalogodavca pri sklopanju poslova, i to do njihova potpunog okončanja.

Čuvanje poslovnih tajni

Član 799.

(1) Zastupnik je dužan čuvati poslovne tajne svog nalogodavca za koje je doznao u vezi s povjerenim poslom.

(2) On odgovara ako ih iskoristi ili drugome otkrije i poslije prestanka ugovora o trgovinskom zastupanju.

Vraćanje stvari datih na upotrebu

Član 800.

Nakon prestanka ugovora o trgovinskom zastupanju, zastupnik je dužan vratiti nalogodavcu sve stvari koje mu je ovaj predao na upotrebu za trajanja ugovora.

Poseban slučaj odgovornosti

Član 801.

(1) Zastupnik odgovara nalogodavcu za ispunjenje obveza iz ugovora za koje je sklopanje posredovao ili koje je po ovlaštenju on sklopio u ime nalogodavca, samo ako je za to posebno pismeno jamčio.

(2) U tom slučaju on ima pravo i na posebnu naknadu (delkrede provizija).

ODJELJAK 3.

Obveze nalogodavca

Materijal i dokumentacija

Član 802.

Kad je za obavljanje njegovih poslova zastupniku potreban određeni materijal ili određena dokumentacija, nalogodavac je dužan staviti mu to na raspolaganje.

Dužnost obavješćavanja

Član 803.

(1) Nalogodavac može po svojoj volji prihvatiti ili odbaciti sklopanje ugovora prioremljenog od strane zastupnika, ali je dužan bez odlaganja obavijestiti zastupnika o svojoj odluci.

(2) Nalogodavac je dužan bez odgađanja obavijestiti zastupnika o potrebi da se opseg poslova sklopljenih njegovim posredovanjem svede na manju mjeru nego što je zastupnik mogao osnovano očekivati, kako bi ovaj pravodobno smanjio svoju poduzimljivost u odgovarajućoj mjeri, inače mu odgovara za pretrpljenu štetu.

Naknada (provizija)

Član 804.

(1) Nalogodavac je dužan isplatiti zastupniku naknadu za ugovore sklopljene njegovim posredovanjem

te za ugovore što ih je sam zastupnik zaključio, ako je za to bio ovlašten.

(2) Zastupnik ima pravo na naknadu i za ugovore što ih je nalogodavac sklopio neposredno s klijentima koje je zastupnik našao.

Stjecanje prava na naknadu

Član 805.

Ako između ugovornih strana nije drugačije ugovoreno, pravo na naknadu stječe zastupnik kad ugovor bude izvršen, ali mu to pravo pripada i kad ugovor ostane neizvršen, ako je do toga došlo iz uzroka koji je na strani nalogodavca.

Visina naknade

Član 806.

(1) Ako iznos naknade nije određen ugovorom ili tarifom, zastupnik ima pravo na uobičajenu naknadu.

(2) Ako je u danom slučaju naknada nerazmjerno velika prema učinjenoj usluzi, sud je može na zahtjev nalogodavca sniziti na pravičan iznos.

Posebna naknada

Član 807.

Zastupnik koji je po ovlaštenju nalogodavca izvršio naplatu nekoga njegovog potraživanja ima pravo na posebnu naknadu od naplaćene svote.

Troškovi

Član 808.

(1) Zastupnik nema pravo na naknadu troškova koji proizlaze iz redovnog obavljanja posredničkih poslova, osim ako je drugačije ugovoreno.

(2) Ali, on ima pravo na naknadu posebnih troškova koje je učinio u korist nalogodavca ili na njegov nalog.

ODJELJAK 4.

Založno pravo

Član 809.

Radi osiguranja naplate svojih dospjelih potraživanja nastalih u vezi s ugovorom, zastupnik ima pravo zaloga na svotama što ih je naplatio za nalogodavca po njegovu ovlaštenju te na svim nalogodavčevim stvarima koje je u vezi s ugovorom primio od nalogodavca ili od nekog drugog, dok se nalaze kod njega ili kod nekog koji ih drži za njega, ili dok ima u rukama ispravu s pomoću koje može raspolagati njima.

ODJELJAK 5.

Prestanak ugovora

Raskid ugovora sklopljenog za neodređeno vrijeme

Član 810.

(1) Kad trajanje ugovora o trgovinskom zastupanju nije određeno ugovorom niti se iz okolnosti

posla može odrediti, svaka strana može raskinuti ugovor koncem svakoga kalendarskog tromjesečja.

(2) Otkaz mora biti saopćen drugoj strani najmanje mjesec dana prije isteka kalendarskog tromjesečja, a ako je ugovor trajao tri godine, otkaz joj mora biti saopćen dva mjeseca prije isteka kalendarskog tromjesečja.

(3) Ugovorne strane mogu drugačije odrediti rokove otkaza i prestanka ugovora, ali između otkaza i prestanka ugovora mora biti ostavljen rok od najmanje mjesec dana.

Raskid ugovora bez otkaznog roka

Član 811.

(1) Iz ozbiljnih uzroka svaka strana može navodeći te uzroke raskinuti ugovor bez otkaznog roka.

(2) Ako je izjava o raskidu učinjena bez ozbiljnih uzroka, ona se smatra otkazom s redovnim otkaznim rokom.

(3) Zastupnik koji je uslijed neosnovanog otkaza prekinuo svoju djelatnost ima pravo na naknadu štete zbog izgubljene provizije, a ako je on neosnovano otkazao ugovor, pravo na naknadu štete pripada nalogodavcu.

(4) Neosnovani otkaz daje pravo drugoj strani da raskine ugovor bez otkaznog roka.

Prestanak ugovora sklopljenog za određeno vrijeme

Član 812.

(1) Kad je ugovor o trgovinskom zastupanju sklopljen za određeno vrijeme, on prestaje samim istekom određenog vremena.

(2) Ako se takav ugovor prešutno produlji, smatra se i nadalje ugovorom sklopljenim za neodređeno vrijeme.

Glava XXI

POSREDOVANJE

ODJELJAK 1.

Opće odredbe

Pojam

Član 813.

Ugovorom o posredovanju obvezuje se posrednik da nastoji naći i dovesti u vezu s nalogodavcem osobu koja bi s njim pregovarala o sklopanju određenog ugovora, a nalogodavac se obvezuje da mu isplati određenu naknadu, ako taj ugovor bude sklopljen.

Primjena odredbi zakona o ugovoru o djelu

Član 814.

Kad je ugovoreno da će posrednik imati pravo na određenu naknadu i ako njegovo nastojanje ostane bez rezultata, o takvom ugovoru sudit će se prema odredbama što vrijede za ugovor o djelu.

Primanje ispunjenja

Član 815.

(1) Nalog za posredovanje ne sadrži ovlaštenje za posrednika da za nalogodavca primi ispunjenje o vezi iz ugovora sklopljenog njegovim posredovanjem.

(2) Za to je potrebna posebna pismena punomoć

Opoziv naloga za posredovanje**Član 816.**

Nalogodavac može opozvati nalog za posredovanje kad god hoće, ako se toga nije odrekao i pod uvjetom da opoziv nije protivan savjesnosti.

Oduznost obveze za nalogodavca da sklopi ugovor**Član 817.**

Nalogodavac nije dužan pristupiti pregovorima za sklapanje ugovora s osobom koju je posrednik našao, ni sklopiti s njom ugovor pod uvjetima koje je saopćio posredniku, ali će odgovarati za štetu ako je postupio protivno savjesnosti.

ODJELJAK 1.**Obveze posrednika****Obveza tražiti priliku****Član 818.**

(1) Posrednik je dužan tražiti s pažnjom dobrog privrednika priliku za sklapanje određenog ugovora i ukazati na nju nalogodavcu.

(2) Posrednik je dužan posredovati u pregovorima i nastojati da dođe do sklapanja ugovora ako se na to posebno obvezao.

(3) On ne odgovara ako i pored potrebne brižljivosti ne uspije u svom nastojanju.

Obveza obavještavanja**Član 819.**

Posrednik je dužan obavijestiti nalogodavca o svim okolnostima značajnim za namjeravani posao koje su mu poznate ili su mu morale biti poznate.

Odgovornost posrednika**Član 820.**

(1) Posrednik odgovara za štetu koju bi pretrpjela jedna ili druga strana između kojih je posredovao, a koja bi se dogodila zbog toga što je posredovao za poslovno nesposobnu osobu za čiju je nesposobnost znao ili mogao znati, ili za osobu za koju je znao ili morao znati da neće moći izvršiti obveze iz tog ugovora, i uopće za svaku štetu nastalu njegovom krivnjom.

(2) Posrednik odgovara za štetu koja bi za nalogodavca nastala uslijed toga što je bez dopuštenja nalogodavca obavijestio nekog trećeg o sadržaju naloga, o pregovorima ili o uvjetima sklopljenog ugovora.

Posrednički dnevnik i list**Član 821.**

Posrednik u privredi dužan je u posebnu knjigu (posrednički dnevnik) ubilježiti bitne podatke o ugovoru koji je sklopljen njegovim posredovanjem i izdati izvadak iz te knjige potpisan od njegove strane (posrednički list).

ODJELJAK 2.**Obveze nalogodavca****Naknada****Član 822.**

(1) Posrednik ima pravo na naknadu i kad nije ugovorena.

(2) Ako visina naknade nije određena ni tarifom ili kojim drugim općim aktom, ni ugovorom, a ni običajem, odredit će je sud prema posrednikovom trudu i učinjenoj usluzi.

(3) Ugovorenu posredničku naknadu sud može sniziti na zahtjev nalogodavca, ako nađe da je pretjerano visoka s obzirom na posrednikov trud i učinjenu uslugu.

(4) Sniženje ugovorene naknade ne može se tražiti ako je isplaćena posredniku nakon sklapanja ugovora za koji je on posredovao.

Kada posrednik stječe pravo na naknadu**Član 823.**

(1) Posrednik stječe pravo na naknadu u času sklapanja ugovora za koji je posredovao, ako što drugo nije ugovoreno.

(2) Ali, ako je ugovor sklopljen pod odgovornim uvjetom, posrednik stječe pravo na naknadu tek kad se uvjet ostvari.

(3) Kad je ugovor sklopljen pod raskidnim uvjetom, ostvarenje uvjeta nema utjecaja na posrednikovo pravo na naknadu.

(4) U slučaju nevaženja ugovora posrednik ima pravo na naknadu ako mu uzrok nevaženja nije bio poznat.

Naknada troškova**Član 824.**

(1) Posrednik nema pravo na naknadu troškova učinjenih u izvršenju naloga, izuzev kad je to ugovoreno.

(2) Ali, ako mu je ugovorom priznato pravo na naknadu troškova, on ima pravo na tu naknadu i u slučaju kad ugovor nije sklopljen.

Posredovanje za obje strane**Član 825.**

(1) Ako drugačije nije ugovoreno, posrednik koji je dobio nalog za posredovanje od objiju strana može zahtijevati od svake strane samo polovicu posredničke naknade i naknadu polovice troškova ako je naknada troškova ugovorena.

(2) Posrednik je dužan da se s pažnjom dobrog privrednika brine o interesima objiju strana između kojih posreduje.

Gubitak prava na naknadu**Član 826.**

Posrednik koji protivno ugovoru ili protivno interesima svog nalogodavca radi za drugu stranu gubi pravo na posredničku naknadu i na naknadu troškova.

Glava XXII
OTPREMANJE (SPEDICIJA)

ODJELJAK 1.

Opće odredbe

Pojam

Član 827.

(1) Ugovorom o otpremanju obvezuje se otpremnik da radi prijevoza određene stvari sklapa u svoje ime i za račun nalagodavca ugovor o prijevozu i druge ugovore potrebne za izvršenje prijevoza te da obavi ostale uobičajene poslove i radnje, a nalagodavac se obvezuje da mu isplati određenu naknadu.

(2) Ako je ugovorom predviđeno, otpremnik može sklopiti ugovor o prijevozu i poduzimati druge pravne radnje u ime i za račun nalagodavca.

Odstajanje od ugovora

Član 828.

Nalagodavac može po svojoj volji odustati od ugovora, ali je u tom slučaju dužan naknaditi otpremniku sve troškove što ih je dotle imao i isplatiti mu razmjerni dio naknade za dotadašnji rad.

Primjena pravila o ugovoru o komisionu odnosno trgovinskom zastupanju

Član 829.

Na odnose nalagodavca i otpremnika koji nisu uređeni u ovoj glavi na odgovarajući se način primjenjuju pravila o ugovoru o komisionu odnosno o trgovinskom zastupanju.

ODJELJAK 2.

Obveze otpremnika

Upozorenje na nedostatke naloga

Član 830.

Otpremnik je dužan upozoriti nalagodavca na nedostatke u njegovu nalogu, naročito na one koji ga izlažu većim troškovima ili šteti.

Upozorenje na nedostatke pakiranja

Član 831.

Ako stvar nije zapakirana ili inače nije spremljena za prijevoz kako treba, otpremnik je dužan upozoriti nalagodavca na te nedostatke, a kad bi čekanje da ih nalagodavac otkloni bilo od štete za njega, otpremnik ih je dužan otkloniti na račun nalagodavca.

Cuvanje interesa nalagodavca

Član 832.

(1) Otpremnik je dužan u svakoj prilici postupiti kako to zahtijevaju interesi nalagodavca i s pažnjom dobrog privrednika.

(2) On je dužan bez odgađanja obavijestiti nalagodavca o oštećenju stvari, a i o svim događajima značajnim za njega, i poduzeti sve potrebne mjere radi očuvanja njegovih prava prema odgovornoj osobi.

Postupanje po uputama nalagodavca

Član 833.

(1) Otpremnik je dužan držati se uputa o pravcu puta, sredstvima i načinu prijevoza te ostalih uputa dobivenih od nalagodavca.

(2) Ako nije moguće postupiti po uputama sadržanim u nalogu, otpremnik je dužan tražiti nove upute, a ako za to nema vremena ili je to nemoguće, otpremnik je dužan postupiti kako to zahtijevaju interesi nalagodavca.

(3) O svakom odstupanju od naloga otpremnik je dužan bez odgađanja obavijestiti nalagodavca.

(4) Ako nalagodavac nije odredio ni pravac puta ni sredstvo odnosno način prijevoza, otpremnik će ih odrediti kako zahtijevaju interesi nalagodavca u danom slučaju.

(5) Ako je otpremnik odstupio od dobivenih uputa, odgovara i za štetu nastalu uslijed više sile, izuzev ako dokaže da bi se šteta dogodila i da se držao danih uputa.

Odgovornost otpremnika za druge osobe

Član 834.

(1) Otpremnik odgovara za izbor prijevoznika te za izbor drugih osoba s kojima je u izvršenju naloga sklopio ugovor (usklađivanje robe i sl.), ali ne odgovara i za njihov rad, izuzev ako je tu odgovornost preuzeo ugovorom.

(2) Otpremnik koji izvršenje naloga povjeri drugom otpremniku umjesto da ga sam izvrši, odgovara za njegov rad.

(3) Ako nalog sadrži izričito ili prešutno ovlaštenje otpremniku da povjeri izvršenje naloga drugom otpremniku ili ako je to očito u interesu nalagodavca, on odgovara samo za njegov izbor, osim ako je preuzeo odgovornost za njegov rad.

(4) Odgovornosti iz prethodnih stavova ovog člana ne mogu se ugovorom isključiti ni ograničiti.

Carinske radnje i plaćanje carine

Član 835.

Ako ugovorom nije drugačije određeno, nalog za otpremu stvari preko granice sadrži obvezu za otpremnika da provede potrebne carinske radnje i isplati carinske pristojbe za račun nalagodavca.

Kad otpremnik sam obavlja prijevoz ili druge poslove

Član 836.

(1) Otpremnik može i sam obaviti potpuno ili djelomično prijevoz stvari čija mu je otprema povjerena, ako nije što drugo ugovoreno.

(2) Ako je otpremnik sam obavio prijevoz ili dio prijevoza, ima prava i obveze prijevoznika i u tom slučaju pripada mu i odgovarajuća naknada za prijevoz pored naknade po osnovi otpreme i naknade troškova u vezi s otpremom.

(3) Isto vrijedi u pogledu drugih poslova obuhvaćenih nalogom, običajima ili općim uvjetima.

Osiguranje pošiljke

Član 837.

(1) Otpremnik je dužan osigurati pošiljku samo ako je to ugovoreno.

(2) Ako ugovorom nije određeno koje rizike treba da obuhvati osiguranje, otpremnik je dužan osigurati stvari od uobičajenih rizika.

Položanje računa

Član 838.

(1) Otpremnik je dužan nakon završenog posla položiti račun nalogodavcu.

(2) Prema zahtjevu nalogodavca otpremnik je dužan položiti račun i u toku izvršavanja naloga.

ODJELJAK 3.

Obveze nalogodavca

Isplata naknade

Član 839.

Nalogodavac je dužan isplatiti otpremniku naknadu prema ugovoru, a ako naknada nije ugovorena, onda naknadu određenu tarifom ili nekim drugim općim aktom, a ako ovoga nema, naknadu određuje sud.

Kada otpremnik može zahtijevati naknadu

Član 840.

Otpremnik može zahtijevati naknadu kada izvrši svoje obveze iz ugovora o otpremi.

Troškovi i predujam

Član 841.

(1) Nalogodavac je dužan naknaditi otpremniku potrebne troškove učinjene radi izvršenja naloga o otpremanju stvari.

(2) Otpremnik može zahtijevati naknadu troškova odmah pošto ih je učinio.

(3) Nalogodavac je dužan na zahtjev otpremnika predujmiti mu potrebnu svotu za troškove koje zahtijeva izvršenje naloga o otpremi stvari.

Kada je ugovoreno da naknada isplati primalac stvari

Član 842.

Ako je ugovoreno da će otpremnik naplatiti svoja potraživanja od primaoca stvari, otpremnik zadržava pravo tražiti isplatu naknade od nalogodavca ako mu je primalac odbije isplatiti.

Opasne stvari i dragocjenosti

Član 843.

(1) Nalogodavac je dužan obavijestiti otpremnika o osobinama stvari kojima može biti ugrožena sigurnost osoba ili dobara ili nanesena šteta.

(2) Kada se u pošiljci nalaze dragocjenosti, vrijednosni papiri ili druge skupocjene stvari, nalogodavac je dužan obavijestiti o tome otpremnika i saopćiti mu njihovu vrijednost u času predaje radi otpreme.

ODJELJAK 4.

Posebni slučajevi otpremanja

Otprema s fiksnom naknadom

Član 844.

(1) Kad je ugovorom o otpremanju određena jedna ukupna svota za izvršenje naloga o otpremi stvari, ona obuhvaća naknadu po osnovi otpreme i naknadu za prijevoz te naknadu svih ostalih troškova, ako nije što drugo ugovoreno.

(2) U tom slučaju otpremnik odgovara i za rad prijevoznika i drugih osoba kojima se putem ovlaštenja iz ugovora poslužio.

Zbirna otprema

Član 845.

(1) Otpremnik može u izvršavanju dobivenih naloga organizirati zbirnu otpremu, osim ako je ugovorom to isključeno.

(2) Ako zbirnom otpremom postigne razliku u vozarini u korist nalogodavca, otpremnik ima pravo na posebnu dodatnu naknadu.

(3) U slučaju zbirne otpreme otpremnik odgovara za gubitak ili oštećenje stvari nastale za vrijeme prijevoza do kojih ne bi došlo da nije bilo zbirne otpreme.

ODJELJAK 5.

Založno pravo otpremnika

Član 846.

(1) Radi osiguranja naplate svojih potraživanja nastalih u vezi s ugovorom o otpremanju, otpremnik ima pravo zaloga na stvarima predanim radi otpremanja i u vezi s otpremanjem sve dok ih drži ili dok ima u rukama ispravu s pomoću koje može raspolagati njima.

(2) Kad je u izvršenju otpremanja sudjelovao i drugi otpremnik, on je dužan brinuti se o naplati potraživanja i ostvarenju prava zaloga prethodnih otpremnika.

(3) Ako drugi otpremnik isplati otpremnikova potraživanja prema nalogodavcu, ta potraživanja i otpremnikovo pravo zaloga prelaze na njega po samom zakonu.

(4) To isto biva ako drugi otpremnik isplati prijevoznikova potraživanja.

Glava XXIII

UGOVOR O KONTROLI ROBE I USLUGE

Pojam

Član 847.

(1) Ugovorom o kontroli robe jedna ugovorna strana (vršilac kontrole) obvezuje se da stručno i nepri-

strano obavi ugovorenu kontrolu robe i izda certifikat o tome, a druga strana (naručilac kontrole) obvezuje se da za izvršenu kontrolu isplati ugovorenu naknadu.

(2) Kontrola robe može se sastojati u utvrđivanju identiteta, kvalitete, kvantitete i drugih svojstava robe.

Opseg kontrole

Član 848.

Vršilac kontrole dužan je izvršiti kontrolu u opsegu i na način koji su određeni u ugovoru, a ako u ugovoru nije ništa određeno, u opsegu i na način koji odgovaraju prirodi stvari.

Ništaost pojedinih odredaba ugovora

Član 849.

(1) Ništave su odredbe ugovora koje vršiocu kontrole nameću dužnosti koje bi mogle utjecati na nepristranost u obavljanju kontrole ili na ispravnost isprave o izvršenoj kontroli (certifikat).

(2) Kontrola se smatra izvršenom tek izdavanjem certifikata.

Čuvanje robe odnosno uzorka

Član 850.

(1) Robu koju je naručilac kontrole predao vršiocu kontrole radi obavljanja ugovorene kontrole, vršilac kontrole je dužan čuvati i osigurati od zamjene.

(2) Vršilac kontrole dužan je čuvati predane mu uzorke najmanje šest mjeseci, ako nije drugačije ugovoreno.

Obveza obavještanja naručioca

Član 851.

Vršilac kontrole dužan je o svim značajnim okolnostima u toku kontrole i čuvanja robe pravodobno obavještvati naručioca kontrole, a naročito o nužnim i korisnim troškovima učinjenim za njegov račun.

Naknada

Član 852.

(1) Za obavljenu kontrolu i čuvanje robe vršilac kontrole ima pravo na ugovorenu odnosno uobičajenu naknadu.

(2) Vršilac kontrole ima pravo i na naknadu svih nužnih i korisnih troškova koji su učinjeni za račun naručioca kontrole.

Pravo zaloge

Član 853.

Radi osiguranja ugovorene ili uobičajene naknade i naknade nužnih i korisnih troškova vršilac kontrole ima pravo zaloge na robu koja mu je predana na kontrolu.

Povjeravanja kontrole robe drugom vršiocu kontrole

Član 854.

(1) Vršilac kontrole može obavljanje ugovorene kontrole robe povjeriti drugome, izuzev ako mu je naručilac kontrole to izričito zabranilo.

(2) Vršilac kontrole odgovara naručiocu kontrole za rad drugog vršioca kontrole.

Kontrola robe s vršenjem pojedinih pravnih radnji

Član 855.

(1) Na temelju izričitog naloga naručioca kontrole, vršilac kontrole je ovlašten pored izvršenja ugovorene kontrole robe vršiti i pojedine pravne radnje u ime i za račun naručioca kontrole.

(2) Vršilac kontrole ima pravo na posebnu uobičajenu ili ugovorenu naknadu za obavljanje pojedinih pravnih radnji u ime i za račun naručioca kontrole.

Kontrola robe s garancijom

Član 856.

(1) Vršilac kontrole može garantirati za nepromjenljivost svojstava kontrolirane robe u ugovorenom roku.

(2) Za preuzetu garanciju u pogledu svojstava robe vršilac kontrole ima pravo na posebnu, ugovorenu ili uobičajenu naknadu.

Kontrola usluga i stvari koje nisu namijenjene prometu

Član 857.

Ako se obavljanje kontrole odnosi na usluge ili stvari koje nisu namijenjene prometu, vršilac kontrole i naručilac kontrole imaju ista prava i obveze kao i kod kontrole robe.

Raskid ugovora

Član 858.

Naručilac kontrole može izjaviti da raskida ugovor sve dok naručena kontrola nije izvršena, ali je u tom slučaju dužan vršiocu kontrole platiti razmjerni dio naknade i učinjene nužne i korisne troškove, a i naknaditi mu štetu.

Glava XXIV

UGOVOR O ORGANIZIRANJU PUTOVANJA

ODJELJAK I.

Opće odredbe

Pojam

Član 859.

Ugovorom o organiziranju putovanja obvezuje se organizator putovanja da pribavi putniku skup usluga

koje se sastoje od prijevoza, boravka i drugih usluga koje su s njima vezane, a putnik se obvezuje da organizatoru plati jednu ukupnu (paušalnu) cijenu.

Izdavanje potvrde o putovanju

Član 860.

(1) Organizator putovanja prilikom sklapanja ugovora izdaje putniku potvrdu o putovanju.

(2) Potvrda o putovanju treba da sadrži: mjesto i datum izdavanja; oznaku i adresu organizatora putovanja; ime putnika; mjesto i datum početka i svršetka putovanja, datume boravka, nužne podatke o prijevozu, boravku te drugim uslugama koje su obuhvaćene ukupnom cijenom; najmanji broj potrebnih putnika; ukupnu cijenu za skup usluga predviđenih ugovorom; uvjete pod kojima putnik može tražiti raskid ugovora te druge podatke za koje se smatra da je korisno da budu sadržani u potvrdi.

(3) Ako je prije izdavanja potvrde o putovanju putniku uručen program putovanja u kojem se nalaze podaci iz prethodnog stava, potvrda o putovanju može sadržati samo uputu na taj program.

Odnos ugovora i potvrde o putovanju

Član 861.

(1) Postojanje i pravovaljanost ugovora o organiziranju putovanja nezavisni su od postojanja potvrde o putovanju i njezina sadržaja.

(2) Ali, organizator putovanja odgovara za svu štetu koju druga strana pretrpi zbog neizdavanja potvrde o putovanju ili njezine netočnosti.

Pretpostavka točnosti potvrde

Član 862.

Smatra se da je točno ono što stoji u potvrdi sve dok se ne dokaže suprotno.

ODJELJAK 2.

Obveze organizatora putovanja

Zaštita prava i interesa putnika

Član 863.

Organizator putovanja dužan je putniku dati usluge koje imaju sadržaj i svojstva predviđene ugovorom, potvrdom, odnosno programom putovanja i brinuti se o pravima i interesima putnika, u skladu s dobrim poslovnim običajima u ovoj oblasti.

Obveza obavješćavanja

Član 864.

Organizator putovanja dužan je putniku dati potrebne obavijesti o cijenama i uvjetima prijevoza, boravka i posebnih usluga te obavijesti koje se odnose na kvalitetu prijevoznih sredstava i smještaja, na vozni red, veze, granične i carinske formalnosti, na sanitarne, monetarne i druge administrativne propise.

Obveza čuvanja tajne

Član 865.

Obavijesti koje dobije o putniku, njegovoj prtljazi i njegovim kretanjima organizator može saopćiti trećim osobama samo s odobrenjem putnika ili na zahtjev nadležnog organa.

Odgovornost za organiziranje putovanja

Član 866.

Organizator putovanja odgovara za štetu koju uzrokuje putniku zbog potpunog ili djelomičnog neizvršenja obveza koje se odnose na organiziranje putovanja predviđenih ugovorom i ovim zakonom.

Odgovornost organizatora putovanja kad sam obavlja pojedine usluge

Član 867.

Ako sam obavlja usluge prijevoza, smještaja ili druge usluge vezane za izvršenje organiziranog putovanja, organizator odgovara za štetu nanесenu putniku prema propisima koji se odnose na te usluge.

Odgovornost organizatora putovanja kad je izvršenje pojedinih usluga povjerio trećim osobama

Član 868.

(1) Organizator putovanja koji je povjerio trećim osobama izvršenje usluga prijevoza, smještaja ili drugih usluga vezanih za izvršenje putovanja, odgovara putniku za štetu koja je nastala zbog potpunoga ili djelomičnog neizvršenja tih usluga, u skladu s propisima koji se na njih odnose.

(2) Ali, i kad su usluge izvršene u skladu s ugovorom i propisima koji se na njih odnose, organizator odgovara za štetu koju je putnik pretrpio u povodu njihova izvršenja, osim ako dokaže da se ponašao kao pažljiv organizator putovanja pri izboru osoba koje su ih izvršile.

(3) Putnik ima pravo neposredno od treće osobe odgovorne za štetu zahtijevati potpunu ili dopunsku naknadu za pretrpljenu štetu.

(4) U mjeri u kojoj je naknadio štetu putniku organizator putovanja stječe sva prava koja bi putnik imao prema trećoj osobi odgovornoj za ovu štetu (pravo na regres).

(5) Putnik je dužan ustupiti organizatoru putovanja isprave i sve što je potrebno za ostvarivanje prava regresa.

Sniženje cijene

Član 869.

(1) Ako su usluge iz ugovora o organiziranju putovanja nepotpuno ili nekvalitetno izvršene, putnik može zahtijevati razmjerno sniženje cijene pod uvjetom da je stavio prigovor organizatoru putovanja u roku od osam dana od dana završetka putovanja.

(2) Zahtjev za sniženje cijene ne utječe na pravo putnika da zahtijeva naknadu štete.

Izključenje i ograničenje odgovornosti organizatora putovanja**Član 870.**

(1) Ništave su odredbe ugovora o organiziranju putovanja kojima se isključuje ili smanjuje odgovornost organizatora putovanja.

(2) Ali je pravovaljana pismena odredba ugovora kojom se unaprijed određuje najviši iznos naknade, pod uvjetom da nije u očitoj nerazmjeru sa štetom.

(3) Ovo ograničenje iznosa naknade ne vrijedi ako je organizator štetu uzrokovao namjerno ili krajnjom nepažnjom.

ODJELJAK 3.**Obveze putnika****Plaćanje cijene****Član 871.**

Putnik je dužan organizatoru putovanja platiti ugovorenu cijenu za putovanje u vrijeme kako je ugovoreno odnosno uobičajeno.

Obveza davanja podataka**Član 872.**

Putnik je dužan na traženje organizatora pravodobno dostaviti sve podatke potrebne za organiziranje putovanja, a posebno za pribavljanje prijevoznih karata, rezervaciju za smještaj te isprave potrebne za prelazak preko granice.

Ispunjavanje uvjeta predviđenih propisima**Član 873.**

Putnik je dužan brinuti se da on osobno, njegove osobne isprave i njegova prtljaga ispunjavaju uvjete predviđene graničnim, carinskim, sanitarnim, monetarnim i drugim administrativnim propisima.

Odgovornost putnika za nanesenu štetu**Član 874.**

Putnik odgovara za štetu što je nanese organizatoru putovanja neizvršavanjem obveza koje za njega proizlaze iz ugovora i odredaba ovog zakona.

ODJELJAK 4.**Posebna prava i obveze ugovornih strana****Zamjena putnika drugom osobom****Član 875.**

Ako drugačije nije ugovoreno, putnik može odrediti drugu osobu da se umjesto njega koristi ugovorenim uslugama pod uvjetom da ta osoba udovoljava posebnim zahtjevima predviđenim za određeno putovanje i da putnik naknadi organizatoru putovanja troškove uzrokovane zamjenom.

Povećanje ugovorne cijene**Član 876.**

(1) Organizator putovanja može zahtijevati povećanje ugovorene cijene samo ako je nakon sklapanja ugovora došlo do promjena u tečaju razmjene valute ili do promjene u tarifama prijevoznika, koje utječu na cijenu putovanja.

(2) Pravo na povećanje ugovorene cijene iz prethodnog stava organizator putovanja može ostvarivati samo pod uvjetom da je ono predviđeno u potvrdi o putovanju.

(3) Ako povećanje ugovorene cijene prijeđe deset posto, putnik može raskinuti ugovor bez obveze da naknadi štetu.

(4) U tom slučaju putnik ima pravo na vraćanje onoga što je platio organizatoru putovanja.

Pravo putnika da odustane od ugovora**Član 877.**

(1) Putnik može u svakom trenutku odustati od ugovora, potpuno ili djelomično.

(2) Ako putnik prije početka putovanja odustane od ugovora u razumnom roku koji se određuje s obzirom na vrstu aranžmana (pravodobni odustanak), organizator putovanja ima pravo samo na naknadu administrativnih troškova.

(3) U slučaju nepravodobnog odustanka od ugovora organizator putovanja može od putnika zahtijevati naknadu u određenom postotku ugovorene cijene koji se utvrđuje razmjerno vremenu preostalom do početka putovanja i koji mora biti ekonomijski opravdan.

(4) Organizator putovanja ima pravo samo na naknadu učinjenih troškova ako je putnik odustao od ugovora zbog okolnosti koje nije mogao izbjeći ili otkloniti i koje bi, da su postojale u vrijeme sklapanja ugovora, predstavljale opravdan razlog da ne sklopi ugovor, a i u slučaju ako je putnik igurao odgovarajuću zamjenu ili je zamjenu našao sami organizator.

(5) Ako putnik odustane od ugovora nakon početka putovanja, a razlog za to nisu okolnosti iz prethodnog stava ovog člana, organizator ima pravo na puni iznos ugovorene cijene putovanja.

Pravo organizatora putovanja da odustane od ugovora**Član 878.**

(1) Organizator putovanja može odustati od ugovora, potpuno ili djelomično, bez obveze na naknadu štete, ako prije ili za vrijeme izvršavanja ugovora nastupe izvanredne okolnosti koje se nisu mogle predvidjeti, ni izbjeći ili otkloniti, a koje bi, da su postojale u vrijeme sklapanja ugovora, predstavljale opravdan razlog za organizatora putovanja da ugovor ne sklopi.

(2) Organizator putovanja može odustati od ugovora bez obveze na naknadu štete i kad se minimalan broj putnika, predviđen u potvrdi o putovanju, nije sakupio, pod uvjetom da o toj okolnosti putnik bude obaviješten u primjerenom roku koji ne može biti kraći od pet dana prije dana kad je putovanje trebalo započeti.

(3) U slučaju odustanka od ugovora prije njegova izvršenja organizator mora u cijelosti vratiti ono što je primio od putnika.

(4) Ako je organizator odustao od ugovora vrijeme njegova izvršenja, ima pravo na pravičnu nak-

nadu za ostvarene ugovorene usluge, a dužan je poduzeti sve nužne mjere za zaštitu interesa putnika.

Izmjena programa putovanja

Član 879.

(1) Izmjene u programu putovanja mogu se obavljati samo ako su uzrokovane izvanrednim okolnostima koje organizator putovanja nije mogao predvidjeti, izbjeci ili otkloniti.

(2) Troškove koji su nastali izmjenom programa snosi organizator putovanja, a smanjenje troškova ide u korist putnika.

(3) Zamjena ugovorenog smještaja može se obaviti samo upotrebom objekta iste kategorije ili na teret organizatora upotrebom objekta više kategorije i ugovorenom mjestu smještaja.

(4) Ako su u programu putovanja izvršene bitne izmjene bez opravdanog razloga, organizator putovanja mora u cijelosti vratiti ono što je primio od putnika koji je zbog toga odustao od putovanja.

(5) Ako su bitne izmjene u programu učinjene za vrijeme izvršavanja ugovora, putnik u slučaju odustanka snosi samo stvarne troškove ostvarenih usluga.

Glava XXV

POSREDNIČKI UGOVOR O PUTOVANJU

Pojam

Član 880.

Posredničkim ugovorom o putovanju posrednik se obvezuje da, u ime i za račun putnika, sklopi bilo ugovor o organiziranju putovanja bilo ugovor o izvršenju jedne ili više posebnih usluga koje omogućuju da se ostvari neko putovanje ili boravak, a putnik se obvezuje da za to plati naknadu.

Obveza izdavanja potvrde

Član 881.

(1) Kad se posredničkim ugovorom o putovanju preuzima obveza sklapanja ugovora o organiziranju putovanja, posrednik je dužan prilikom sklapanja izdati potvrdu o putovanju koja, pored podataka koji se odnose na samo putovanje i oznake i adrese organizatora putovanja, mora sadržati oznaku i adresu posrednika te podatak da on istupa u tom svojstvu.

(2) Ako u potvrdi o putovanju ne naznači svojstvo posrednika, posrednik u organiziranju putovanja smatra se organizatorom putovanja.

(3) Ako se posrednički ugovor o putovanju odnosi na sklapanje ugovora o nekoj posebnoj usluzi, posrednik je dužan izdati potvrdu koja se odnosi na tu uslugu s naznakom iznosa koji je plaćen za uslugu.

Postupanje po uputama putnika

Član 882.

(1) Posrednik je dužan postupati po uputama koje mu je putnik pravodobno dao, ako su one u skladu s ugovorom, uobičajenim poslovanjem posrednika i interesima drugih putnika.

(2) Ako putnik ne da potrebne upute, posrednik je dužan rđiti na način koji je u danim prilikama najpogodniji za putnika.

Izbor trećih osoba

Član 883.

Posrednik je dužan savjesno izabrati treću osobu koja treba da obavi usluge predviđene ugovorom i odgovara putniku za njihov izbor.

Odgovarajuća primjena odredaba ugovora o organiziranju putovanja

Član 884.

Odredbe ovog zakona koje se odnose na ugovor o organiziranju putovanja na odgovarajući se način primjenjuju na posrednički ugovor o putovanju, ako odredbama ove glave nije drugačije određeno.

Glava XXVI

UGOVOR O ANGAŽIRANJU UGOSTITELJSKIH KAPACITETA (UGOVOR O ALOTMANU)

ODJELJAK 1.

Opće odredbe

Pojam

Član 885.

(1) Ugovorom o alotmanu ugostitelj se obvezuje u toku određenog vremena staviti na raspolaganje turističkoj agenciji određeni broj ležaja u određenom objektu, dati ugostiteljske usluge osobama koje uputi agencija i platiti joj određenu proviziju, a ova se obvezuje da ih nastoji popuniti odnosno obavijestiti u utvrđenim rokovima da to ne može učiniti te platiti cijenu danih usluga ako se koristila angažiranim hotelskim kapacitetima.

(2) Ako ugovorom nije drugačije određeno, smatra se da su smještajni ugostiteljski kapaciteti stavljeni na raspolaganje za jednu godinu.

Forma ugovora

Član 886.

Ugovor o alotmanu mora biti sklopljen u pismenoj formi.

ODJELJAK 2.

Obveze turističke agencije

Obveze obavještavanja

Član 887.

(1) Turistička agencija dužna je obavještavati ugostitelja o toku popune smještajnih kapaciteta.

(2) Ako ne može popuniti sve angažirane smještajne kapacitete, turistička agencija dužna je u ugovorenim ili uobičajenim rokovima obavijestiti ugostitelja o tome i dostaviti mu listu gostiju te u obavijesti odre-

điti rok do kojega ugostitelj može slobodno raspolagati angažiranim kapacitetima.

(3) Ugostiteljski kapaciteti koji u listi gostiju nisu označeni kao popunjeni smatraju se slobodnim od dana primitka te liste od strane hotela za razdoblje na koje se lista odnosi.

(4) Nakon protoka toga roka turistička agencija ponov stječe pravo da popunjava angažirane smještajne kapacitete.

Obveza pridržavanja ugovornih cijena

Član 888.

Turistička agencija ne može osobama što ih šalje u ugostiteljski objekt zaračunavati veće cijene za ugostiteljske usluge od onih koje su predviđene ugovorom o alatmanu ili ugostiteljskim cjenikom.

Obveza plaćanja ugostiteljskih usluga

Član 889.

(1) Ako ugovorom nije drugačije određeno, cijenu danih ugostiteljskih usluga plaća ugostitelju turistička agencija poslije izvršenih usluga.

(2) Ugostitelj ima pravo zahtijevati plaćanje odgovarajuće akontacije.

Obveza izdavanja posebne pismene isprave

Član 890.

(1) Turistička agencija dužna je osobama što ih šalje na temelju ugovora o alatmanu izdati posebnu pismenu ispravu.

(2) Posebna pismena isprava glasi na ime ili na određenu grupu, neprenosiva je i sadrži nalog ugostitelju da dade usluge koje su u njoj navedene.

(3) Posebna pismena isprava služi kao dokaz da je osoba klijent turističke agencije koja je s ugostiteljem sklopila ugovor o alatmanu.

(4) Na temelju posebne pismene isprave obračunavaju se uzajamna potraživanja između turističke agencije i ugostitelja.

ODJELJAK 3.

Obveze ugostitelja

Obveza stavljanja na korištenje ugovorenih smještajnih kapaciteta

Član 891.

(1) Ugostitelj preuzima konačnu i neopozivu obvezu da u toku određenog vremena stavi na korištenje ugovoreni broj ležaja i dade osobama koje upućuje turistička agencija usluge navedene u posebnoj pismenoj ispravi.

(2) Ugostitelj ne može ugovoriti s drugom turističkom agencijom angažiranje kapaciteta koji su već rezervirani na temelju ugovora o alatmanu.

Obveze jednakog postupanja

Član 892.

Ugostitelj je dužan osobama što ih uputi turistička agencija dati pod istim uvjetima usluge kao i osobama s kojima je neposredno sklopio ugovor o ugostiteljskim uslugama.

Obveza ugostitelja da ne mijenja cijene usluga

Član 893.

(1) Ugostitelj ne može mijenjati ugovorene cijene ako o tome ne obavijesti turističku agenciju najmanje šest mjeseci unaprijed, osim u slučaju promjene u tečaju razmjena valuta koje utječu na ugovorenu cijenu.

(2) Nove cijene mogu se primjenjivati nakon isteka mjesec dana od njihove dostave turističkoj agenciji.

(3) Nove cijene neće se primjenjivati na usluge za koje je već dostavljena lista gostiju.

(4) U svakom slučaju izmjene cijene nemaju učinak na rezervacije koje je ugostitelj potvrdio.

Obveza plaćanja provizije

Član 894.

(1) Ugostitelj je dužan turističkoj agenciji isplatiti proviziju na promet ostvaren na temelju ugovora o alatmanu.

(2) Provizija se određuje u postupku od cijene izvršenih ugostiteljskih usluga.

(3) Ako postotak provizije nije određen ugovorom, turističkoj agenciji pripada provizija određena općim uvjetima poslovanja turističke agencije ili, ako ovih nema, poslovnim običajima.

ODJELJAK 4.

Pravo turističke agencije da odustane od ugovora

Pravo na odustanak od angažiranih smještajnih kapaciteta

Član 895.

(1) Turistička agencija može privremeno odustati od korištenja angažiranih smještajnih kapaciteta a da time ne raskine ugovor o alatmanu niti stvori za sebe obvezu naknade štete ugostitelju, ako u ugovorenom roku pošalje obavijest o odustanku od korištenja.

(2) Ako rok obavijesti o odustanku nije određen ugovorom, utvrđuje se na temelju poslovnih običaja u ugostiteljstvu.

(3) U slučaju da obavijest o odustanku ne bude poslana u predviđenom roku ugostitelj ima pravo na naknadu štete.

(4) Turistička agencija može odustati od ugovora u cijelosti bez obveze da naknadi štetu ako obavijest o odustanku pošalje u ugovorenom roku.

Obveza turističke agencije da popuni angažirane kapacitete

Član 896.

(1) Ugovorom o alatmanu može se predvidjeti posebna obveza turističke agencije da popuni angažirane ugostiteljske kapacitete.

(2) Ako u tom slučaju ne popuni angažirane ugostiteljske kapacitete, turistička agencija dužna je platiti ugostitelju naknadu po neiskorištenom ležaju i danu.

(3) Turistička agencija nema tada pravo pravodobnom obaviješću otkazati ugovor ili djelomično ili u cijelosti.

Glava XXXVII

OSIGURANJE

ODJELJAK I.

Zajedničke odredbe za imovinska osiguranja
i osiguranja osoba

Odjeljak 1.

OPĆE ODREDBE

Pojam

Član 897.

Ugovorom o osiguranju obvezuje se ugovaratelj osiguranja da, na načelima uzajamnosti i solidarnosti, udružuje određeni iznos u zajednici osiguranja odnosno zajednici rizika (osiguratelj), a zajednica se obvezuje da, ako se desi događaj koji predstavlja osigurani slučaj, isplati osiguraniku ili nekoj trećoj osobi naknadu odnosno ugovorenu svotu ili učini nešto drugo.

Osigurani slučaj

Član 898.

(1) Događaj s obzirom na koji se sklapa osiguranje (osigurani slučaj) mora biti buduć, nezvjestan i nezavisan od isključive volje ugovaratelja.

(2) Ugovor o osiguranju je ništav ako je u času njegova sklapanja već nastao osigurani slučaj, ili je taj bio u nastupanju, ili je bilo izvjesno da će nastupiti, ili ako je već tada bila prestala mogućnost da on nastane.

(3) Ali, ako je ugovoreno da će osiguranjem biti obuhvaćeno određeno razdoblje koje prethodi sklapanju ugovora, ugovor će biti ništav samo ako je u času njegova sklapanja zainteresiranoj strani bilo poznato da se osigurani slučaj već dogodio, odnosno da je već tada bila prestala mogućnost da se on dogodi.

Isključenje nekih osiguranja

Član 899.

(1) Odredbe ove glave neće se primjenjivati na plovidbeno osiguranje, a ni na druga osiguranja na koja se primjenjuju pravila o plovidbenom osiguranju.

(2) Navedene odredbe neće se primjenjivati ni na osiguranje potraživanja, a ni na odnose iz reosiguranja.

Odstupanje od odredaba ove glave

Član 900.

(1) Ugovorom se može odstupiti samo od onih odredaba ove glave u kojima je to odstupanje izričito dopušteno te od onih koje daju ugovarateljima mogućnost da postupe kako hoće.

(2) Odstupanje od ostalih odredaba, ako nije zabranjeno ovim ili kojim drugim zakonom, dopušteno je samo ako je u nedvojbenom interesu osiguranika.

Odjeljak 2.

SKLAPANJE UGOVORA

Kad je ugovor sklopljen

Član 901.

(1) Ugovor o osiguranju sklopljen je kad ugovaratelji potpišu policu osiguranja ili listu pokrića.

(2) Pismena ponuda učinjena osiguratelju za sklapanje ugovora o osiguranju vezuje ponudioca, ako on nije odredio kraći rok, za vrijeme od osam dana od dana kada je ponuda prispjela osiguratelju a ako je potreban liječnički pregled, onda za vrijeme od trideset dana.

(3) Ako osiguratelj u tom roku ne odbije ponudu koja ne odstupa od uvjeta pod kojima on vrši predloženo osiguranje, smatrat će se da je prihvatio ponudu i da je ugovor sklopljen.

(4) U tom slučaju ugovor se smatra sklopljenim kad je ponuda prispjela osiguratelju.

Polica i list pokrića

Član 902.

(1) U polici moraju biti navedeni: ugovorne strane, osigurana stvar odnosno osigurana osoba, rizik obuhvaćen osiguranjem, trajanje osiguranja i vrijeme pokrića, svota osiguranja ili da je osiguranje neograničeno; premija ili doprinos, datum izdavanja police i potpisi ugovornih strana.

(2) Polica osiguranja može biti privremeno zamijenjena listom pokrića u koju se unose bitni sastojci ugovora.

(3) Osiguratelj je dužan upozoriti ugovaratelja osiguranja da su opći i posebni uvjeti osiguranja sastavni dio ugovora i predati mu njihov tekst, ako ti uvjeti nisu tiskani na samoj polici.

(4) Izvršenje obveze iz prethodnog stava mora biti konstatirano na polici.

(5) U slučaju neslaganja neke odredbe općih ili posebnih uvjeta i neke odredbe police primijenit će se odredba police, a u slučaju neslaganja neke tiskane odredbe police i njezine rukopisne odredbe, primijenit će se ova posljednja.

(6) Prema sporazumu ugovaratelja, polica može glasiti na određenu osobu, po naredbi ili na donosioca.

Osiguranje bez police

Član 903.

Uvjetima osiguranja mogu biti predviđeni slučajevi u kojima ugovorni odnos iz osiguranja nastaje samim plaćanjem premije.

Sklapanje ugovora u ime drugog bez ovlaštenja

Član 904.

(1) Tko sklopi ugovor o osiguranju u ime drugog bez njegova ovlaštenja, odgovara osiguratelju za obveze iz ugovora sve dok ga onaj u čije je ime ugovor sklopljen ne odobri.

(2) Zainteresirani može odobriti ugovor i pošto se dogodio osigurani slučaj.

(3) Ako je odobrenje odbiveno, ugovaratelj osiguranja duguje premiju za razdoblje osiguranja u kome je osiguratelj obaviješten o odbijanju odobrenja.

(4) Ali, ne odgovara za obveze iz osiguranja poslovođa bez naloga koji je obavijestio osiguratelja da istupa bez ovlaštenja u ime i za račun drugoga.

Osiguranje za tuđi račun ili za račun koga se tiče**Član 905.**

(1) U slučaju osiguranja za tuđi račun ili za račun koga se tiče, obveze plaćanja premije i ostale obveze iz ugovora dužan je izvršavati ugovaratelj osiguranja, ali on ne može vršiti prava iz osiguranja, čak i kad drži policu, bez pristanka osobe čiji je interes osiguran i kojoj ona pripadaju.

(2) Ugovaratelj osiguranja nije dužan predati policu zainteresiranoj osobi dok mu ne budu naknadene premije što ih je isplatio osiguratelju, a i troškovi ugovora.

(3) Ugovaratelj osiguranja ima pravo prvenstvene naplate ovih potraživanja iz dugovane naknade, a i pravo zahtijevati njihovu isplatu neposredno od osiguratelja.

(4) Osiguratelj može istađi svakom korisniku osiguranja za tuđi račun sve prigovore koje po osnovi ugovora ima prema ugovaratelju osiguranja.

Zastupnici osiguranja**Član 906.**

(1) Kad osiguratelj ovlasti nekoga da ga zastupa, a ne odredi opseg njegovih ovlaštenja, zastupnik je ovlašten u ime i za račun osiguratelja sklapati ugovore o osiguranju, ugovarati izmjene ugovora ili produženje njihova važenja, izdati police osiguranja, naplaćivati premije i primati izjave upućene osiguratelju.

(2) Ako je osiguratelj ograničio ovlaštenja svog zastupnika, a to ugovaratelju osiguranja nije bilo poznato, smatra se kao da ta ograničenja nisu ni postojala.

Odsjek 3.**OBVEZA OSIGURANIKA ODNOSNO UGOVARATELJA OSIGURANJA****I. PRIJAVA OKOLNOSTI ZNAČAJNIH ZA Ocjenu RIZIKA****Dužnost prijavljivanja****Član 907.**

Ugovaratelj osiguranja dužan je prijaviti osiguratelju prilikom sklapanja ugovora sve okolnosti koje su značajne za ocjenu rizika, a koje su mu poznate ili mu nisu mogle ostati nepoznate.

Namjerna netočna prijava ili prešućivanje**Član 908.**

(1) Ako je ugovaratelj osiguranja namjerno učinio netočnu prijavu ili namjerno prešutio neku okolnost takve prirode da osiguratelj ne bi sklopio ugovor da je znao za pravo stanje stvari, osiguratelj može zahtijevati poništenje ugovora.

(2) U slučaju poništenja ugovora iz razloga navedenih u prethodnom stavu osiguratelj zadržava naplaćene premije i ima prava zahtijevati isplatu premije za razdoblje osiguranja u kome je zatražio poništenje ugovora.

(3) Osigurateljevo pravo da zahtijeva poništenje ugovora o osiguranju prestaje ako on u roku od tri

mjeseca od dana saznanja za netočnost prijave ili za prešućivanje ne izjavi ugovaratelju osiguranja da se namjerava koristiti tim pravom.

Nenamjerna netočnost ili nepotpunost prijave**Član 909.**

(1) Ako je ugovaratelj osiguranja učinio netočnu prijavu ili je propustio dati dužnu obavijest, a to nije učinio namjerno, osiguratelj može, po svom izboru, u roku od mjesec dana od saznanja za netočnost ili nepotpunost prijave izjaviti da raskida ugovor ili predložiti povećanje premije razmjerno većem riziku.

(2) Ugovor u tom slučaju prestaje nakon isteka četrnaest dana od kada je osiguratelj svoju izjavu o raskidu saopćio ugovaratelju osiguranja, a u slučaju osigurateljevog prijedloga da se premija poveća, raskid nastupa po samom zakonu ako ugovaratelj osiguranja ne prihvati prijedlog u roku od četrnaest dana od kada ga je primio.

(3) U slučaju raskida osiguratelj je dužan vratiti dio premije koji otpada na vrijeme do kraja razdoblja osiguranja.

(4) Ako se osigurani slučaj dogodio prije nego što je utvrđena netočnost ili nepotpunost prijave ili nakon toga, ali prije raskida ugovora odnosno prije postizanja sporazuma o povećanju premije, naknada se smanjuje u razmjeru između stope plaćenih premija i stope premija koje bi trebalo platiti prema stvarnom riziku.

Proširenje primjene prethodnih članova**Član 910.**

Odredbe prethodnih članova o posljedicama netočne prijave ili prešućivanja okolnosti značajnih za ocjenu rizika primjenjuju se i u slučajevima osiguranja sklopljenih u ime i za račun drugoga, ili u korist trećeg, ili za tuđi račun, ili za račun koga se tiče, ako su te osobe znale za netočnost prijave ili prešućivanje okolnosti značajnih za ocjenu rizika.

Slučajevi u kojima se osiguratelj ne može pozivati na netočnost ili nepotpunost prijave**Član 911.**

(1) Osiguratelj kome su u času sklapanja ugovora bile poznate ili mu nisu mogle ostati nepoznate okolnosti koje su značajne za ocjenu rizika, a koje je ugovaratelj osiguranja netočno prijavio ili prešutio, ne može se pozivati na netočnost prijave ili prešućivanje.

(2) Isto vrijedi u slučaju kad je osiguratelj saznao za te okolnosti za trajanja osiguranja, a nije se koristio zakonskim ovlaštenjima.

II. PLAĆANJE PREMIJE**Dužnost plaćanja i primanja premije****Član 912.**

(1) Ugovaratelj osiguranja dužan je platiti premiju osiguranja, ali je osiguratelj dužan primiti isplatu premije od svake osobe koja ima pravni interes da ona bude plaćena.

(2) Premija se plaća u ugovorenim rokovima, a ako treba da se isplati odjednom, onda se plaća prilikom sklapanja ugovora.

(3) Mjesto plaćanja premije je mjesto u kojem ugovaratelj osiguranja ima svoje sjedište odnosno prebivalište, ako ugovorom nije određeno neko drugo mjesto.

Posljedice nelsplate premije

Član 913.

(1) Ako je ugovoreno da se premija plaća prilikom sklapanja ugovora, obveza osiguratelja da isplati naknadu ili svotu određenu ugovorom počinje idućeg dana od dana uplate premije.

(2) Ako je ugovoreno da se premija plaća nakon sklapanja ugovora, obveza osiguratelja da isplati naknadu ili svotu određenu ugovorom počinje od dana određenog u ugovoru kao dana početka osiguranja.

(3) Ali, ako ugovaratelj osiguranja premiju koja je dospjela nakon sklapanja ugovora na plati do dospelosti, niti to učini koja druga zainteresirana osoba, ugovor o osiguranju prestaje po samom zakonu nakon isteka roka od trideset dana od kada je ugovaratelju osiguranja uručeno preporučeno pismo osiguratelja s obavješću o dospelosti premije ali s tim da taj rok ne može isteci prije nego što protekne trideset dana od dospelosti premije.

(4) U svakom slučaju ugovor o osiguranju prestaje po samom zakonu ako premija ne bude plaćena u roku od godine dana od dospelosti.

(5) Odredbe ovog člana ne primjenjuju se na osiguranje života.

III. OBAVJESTAVANJE OSIGURATELJA O PROMJENAMA RIZIKA

Povećanje rizika

Član 914.

(1) Ugovaratelj osiguranja dužan je, kad je u pitanju osiguranje imovine, obavijestiti osiguratelja o svakoj promjeni okolnosti koja može biti značajna za ocjenu rizika, a kad je u pitanju osiguranje osoba, onda samo ako je rizik povećan zbog toga što je osigurana osoba promijenila zanimanje.

(2) On je dužan bez odgađanja obavijestiti osiguratelja o povećanju rizika, ako je rizik povećan nekim njegovim postupkom, a ako se povećanje rizika dogodilo bez njegova sudjelovanja, on je dužan obavijestiti ga u roku od četrnaest dana od kad je za to saznao.

(3) Ako je povećanje rizika toliko da osiguratelj ne bi sklopio ugovor da je takvo stanje postojalo u času njegova zaključenja, on može raskinuti ugovor.

(4) Ali, ako je povećanje rizika toliko da bi osiguratelj sklopio ugovor samo uz veću premiju da je takvo stanje postojalo u času zaključenja ugovora, on može ugovaratelju osiguranja predložiti novu stopu premije.

(5) Ako ugovaratelj osiguranja ne pristane na novu stopu premije u roku od četrnaest dana od primitka prijedloga nove stope, ugovor prestaje po samom zakonu.

(6) Ali ugovor ostaje na snazi i osiguratelj se više ne može koristiti ovlaštenjima da predloži ugovaratelju osiguranja novu stopu premije ili da raskine ugovor, ako ne iskoristi ta ovlaštenja u roku od mjesec dana od kada je bilo na koji način doznao za povećanje rizika, ili ako još prije isteka toga roka na neki način pokaže da pristaje na produženje ugovora (ako primi premiju isplati naknadu za osigurani slučaj koji se dogodio nakon tog povećanja i sl.).

Kad se osigurani slučaj dogodi u međuvremenu,

Član 915.

Ako se osigurani slučaj dogodi prije nego što je osiguratelj obaviješten o povećanju rizika ili pošto je obaviješten o povećanju rizika, ali prije nego što je ugovor raskinuo ili postigao sporazum s ugovarateljem osiguranja o povećanju premije, naknada se smanjuje u razmjeru između plaćenih premija i premija koje bi trebalo platiti prema povećanom riziku.

Smanjenje rizika

Član 916.

(1) U slučaju kad se nakon sklapanja ugovora o osiguranju dogodilo smanjenje rizika ugovaratelj osiguranja ima pravo zahtijevati odgovarajuće smanjenje premije, računajući od dana kad je o smanjenju obavijestio osiguratelja.

(2) Ako osiguratelj ne pristane na smanjenje premije, ugovaratelj osiguranja može raskinuti ugovor.

Obveza obavještavanja o nastupanju osiguranog slučaja

Član 917.

(1) Osiguranik je dužan, izuzev u slučaju osiguranja života, obavijestiti osiguratelja o nastupanju osiguranog slučaja najdalje u roku od tri dana od kad je to saznao.

(2) Ako on ne izvrši ovu svoju obvezu u određeno vrijeme, dužan je naknaditi osiguratelju štetu koju bi ovaj zbog toga imao.

Ništavost odredaba o gubitku prava

Član 918.

Ništave su odredbe ugovora koje predviđaju gubitak prava na naknadu ili svotu osiguranja, ako osiguranik nakon nastupanja osiguranog slučaja ne izvrši neku od propisanih ili ugovorenih obveza.

Odsjek 4.

OBVEZE OSIGURATELJA

Isplata naknade ili ugovorene svote

Član 919.

(1) Kad se dogodi osigurani slučaj, osiguratelj je dužan isplatiti naknadu ili svotu određenu ugovorom u ugovorenom roku koji ne može biti dulji od četrnaest dana, računajući od kada je osiguratelj dobio obavijest da se osigurani slučaj dogodio.

(2) Ali ako je za utvrđivanje postojanja osigurateljeve obveze ili njezina iznosa potrebno stanovito vrijeme, taj rok počinje teći od dana kada je utvrđeno postojanje njegove obveze i njezin iznos.

(3) Ako iznos osigurateljeve obveze ne bude utvrđen u roku određenom u prvom stavu ovog člana, osiguratelj je dužan, na zahtjev ovlaštene osobe, isplatiti iznos nespornog dijela svoje obveze na ime predujma.

Isključenje odgovornosti osiguratelja u slučaju namjere i prijevara**Član 920.**

Ako je ugovaratelj osiguranja, osiguranik ili korisnik izazvao osigurani slučaj namjerno ili prijevarom, osiguratelj nije obavezan ni na kakva davanja, a suprotna ugovorna odredba nema pravnog učinka.

Prigovori osiguratelja**Član 921.**

(1) Protiv zahtjeva donosica police, a i zahtjeva koje druge osobe što se na nju poziva, osiguratelj može istaći sve prigovore koje ima u vezi s ugovorom prema osobi s kojom je sklopio ugovor o osiguranju.

(2) Iznimno, protiv zahtjeva treće osobe u slučaju dobrovoljnog osiguranja od odgovornosti, i zahtjeva nosilaca određenih prava na osiguranoj stvari, čije je pravo prešlo po samom zakonu s uništene ili oštećene osigurane stvari na naknadu iz osiguranja, osiguratelj može istaći samo prigovore koji su nastali prije nego što se dogodio osigurani slučaj.

Odsjek 5.**TRAJANJE OSIGURANJA****Početak učinka osiguranja****Član 922.**

(1) Ako drugačije nije ugovoreno, ugovor o osiguranju proizvodi svoj učinak počev od dvadeset četvrtog sata dana koji je u polici označen kao dan početka trajanja osiguranja, pa sve do svršetka posljednjeg dana roka za koji je osiguranje ugovoreno.

(2) Ako rok trajanja osiguranja nije određen ugovorom, svaka strana može raskinuti ugovor s danom dospelosti premije, obavještavajući pismenim putem drugu stranu najkasnije tri mjeseca prije dospelosti premije.

(3) Ako je osiguranje sklopljeno na rok dulji od pet godina, svaka strana može nakon protoka ovog roka, uz otkazni rok od šest mjeseci, pismeno izjaviti drugoj strani da raskida ugovor.

(4) Ugovorom se ne može isključiti pravo svake strane da raskine ugovor kako je naprijed izloženo.

(5) Odredbe ovog člana ne vrijede za osiguranje života.

Utjecaj stečaja na osiguranje**Član 923.**

(1) U slučaju stečaja ugovaratelja osiguranja osiguranje se nastavlja, ali svaka strana ima pravo raskinuti ugovor o osiguranju u roku od tri mjeseca od otvaranja stečaja, u kom slučaju stečajnoj masi ugovaratelja pripada dio plaćene premije koji odgovara preostalom vremenu osiguranja.

(2) U slučaju stečaja osiguratelja ugovor o osiguranju prestaje nakon isteka trideset dana od otvaranja stečaja.

ODJELJAK 2.**Osiguranje imovine****Odsjek 1.****OPĆE ODREDBE****Interes osiguranja****Član 924.**

(1) Osiguranje imovine može zaključiti svaka osoba koja ima interes da se ne dogodi osigurani slučaj, pošto bi inače pretpjela neki materijalni gubitak.

(2) Prava iz osiguranja mogu imati samo osobe koje su u času nastanka štete imale materijalni interes da se osigurani slučaj ne dogodi.

Svrha osiguranja imovine**Član 925.**

(1) Osiguranjem imovine osigurava se naknada za štetu koja bi se dogodila u imovini osiguranika zbog nastupanja osiguranog slučaja.

(2) Iznos naknade ne može biti veći od štete koju je osiguranik pretrpio nastupanjem osiguranog slučaja.

(3) Kod osiguranja usjeva i plodova i ostalih proizvoda zemlje iznos štete utvrđuje se s obzirom na vrijednost koju bi imali u vrijeme pribiranja, ako nije drugačije ugovoreno.

(4) Pravovaljane su odredbe ugovora kojima se naknada ograničava na manji iznos od iznosa štete.

(5) Pri utvrđivanju iznosa štete uzima se u obzir izmakli dobitak samo ako je to ugovoreno.

(6) Ako se u toku istog razdoblja osiguranja dogodi više osiguranih slučajeva jedan za drugim, naknada iz osiguranja za svaki od njih određuje se i isplaćuje u potpunosti s obzirom na cijelu svotu osiguranja, bez njezina umanjenja za iznos ranije isplaćenih naknada u tom razdoblju.

(7) Ako je ugovorom o osiguranju vrijednost osigurane stvari sporazumno utvrđena, naknada se određuje prema toj vrijednosti, izuzev ako osiguratelj dokaže da je ugovorena vrijednost znatno veća od stvarne vrijednosti, a za tu razliku ne postoji opravdan razlog (kao, na primjer, osiguranje upotrebljavane stvari na vrijednost takve nove stvari, ili osiguranje subjektivne vrijednosti).

Sprečavanje osiguranog slučaja i spašavanje**Član 926.**

(1) Osiguranik je dužan poduzeti propisane, ugovorene i sve ostale mjere potrebne da se spriječi nastupanje osiguranog slučaja, a ako osigurani slučaj nastupi, dužan je poduzeti sve što je u njegovoj moći da se ograniče njegove štetne posljedice.

(2) Osiguratelj je dužan naknaditi troškove, gubitke, a i druge štete uzrokovane razumnim pokušajem da se otkloni neposredna opasnost nastupanja osiguranog slučaja, te pokušajem da se ograniče njegove štetne posljedice, pa i onda ako su ti pokušaji ostali bez uspjeha.

(3) Osiguratelj je dužan dati ovu naknadu čak i ako ona zajedno s naknadom štete od osiguranog slučaja prelazi svotu osiguranja.

(4) Ako osiguranik ne ispuní svoju obvezu sprečavanja osiguranog slučaja ili obvezu spašavanja, a za to

nema opravdanja, obveza osiguratelja smanjuje se za onoliko za koliko je nastala veća šteta zbog tog neispunjenja.

Prepuštanje oštećene osigurane stvari

Član 927.

Ako drugačije nije ugovoreno, osiguranik nema pravo da nakon nastupanja osiguranog slučaja prepušti osiguratelju oštećenu stvar i da od njega zahtijeva isplatu pune svote osiguranja.

Propast stvari uslijed događaja koji nije predviđen u polici

Član 928.

(1) Ako osigurana stvar ili stvar u vezi s čijom je upotrebom sklopljeno osiguranje od odgovornosti propadne za razdoblja osiguranja uslijed nekog događaja koji nije predviđen u polici, ugovor prestaje važiti dalje, a osiguratelj je dužan vratiti ugovaratelju osiguranja dio premije razmjerno preostalom vremenu.

(2) Kad jedna od više stvari obuhvaćenih jednim ugovorom propadne uslijed nekog događaja koji nije predviđen u polici, osiguranje ostaje na snazi i dalje u pogledu ostalih stvari uz potrebne izmjene zbog smanjenja predmeta osiguranja.

Odsjek 2.

OGRANIČENJE OSIGURANIH RIZIKA

Štete pokrivenne osiguranjem

Član 929.

(1) Osiguratelj je dužan naknaditi štete nastale slučajno ili krivnjom ugovaratelja osiguranja, osiguranika ili korisnika osiguranja, izuzev ako je u pogledu određene štete ova njegova obveza izrično isključena ugovorom o osiguranju.

(2) On ne odgovara za štetu koju su te osobe uzrokovale namjerno, te je ništava odredba u polici koja bi predviđala njegovu odgovornost i u tom slučaju.

(3) Ali, ako se ostvario osigurani slučaj, osiguratelj je dužan naknaditi svaku štetu uzrokovanu od neke osobe za čije postupke osiguranik odgovara po bilo kojoj osnovi, bez obzira na to da li je šteta uzrokovana nepažnjom ili namjerno.

Šteta uzrokovana nedostacima osigurane stvari

Član 930.

Osiguratelj ne odgovara za štetu na osiguranju stvari koja potječe od njezinih nedostataka, osim ako je drugačije ugovoreno.

Štete uzrokovane ratnim operacijama i pobunama

Član 931.

(1) Osiguratelj nije dužan naknaditi štete uzrokovane ratnim operacijama ili pobunama, osim ako je drugačije ugovoreno.

(2) Osiguratelj je dužan dokazati da je šteta uzrokovana nekim od tih događaja.

Odsjek 3.

NADOSIGURANJE I UGOVOR S VIŠE OSIGURATELJA

Nadosiguranje

Član 932.

(1) Ako se pri sklapanju ugovora jedna strana posluži prijevarom i tako ugovori svotu osiguranja veću od stvarne vrijednosti osigurane stvari, druga strana može tražiti poništenje ugovora.

(2) Ako je ugovorena svota osiguranja veća od vrijednosti osigurane stvari, a pri tome nijedna strana nije postupila nesavjesno, ugovor ostaje na snazi, svota osiguranja se snižava do iznosa stvarne vrijednosti osigurane stvari, a premije se razmjerno smanjuju.

(3) U oba slučaja savjesni osiguratelj zadržava primljene premije i ima pravo na nesmanjenu premiju za tekuće razdoblje.

Naknadno smanjenje vrijednosti

Član 933.

Ako se osigurana vrijednost smanji za trajanja osiguranja, svaka ugovorna strana ima pravo na odgovarajuće sniženje svote osiguranja i premije, počev od dana kad je svoj zahtjev za sniženje saopćila drugoj strani.

Višestruko i dvostruko osiguranje

Član 934.

(1) Ako je neka stvar osigurana kod dva ili više osiguratelja od istog rizika, za isti interes i za isto vrijeme, tako da zbroj svota osiguranja ne prelazi vrijednost te stvari (višestruko osiguranje), svaki osiguratelj odgovara za izvršenje u potpunosti obveza nastalih iz ugovora koji je on sklopio.

(2) Ako, pak, zbroj svota osiguranja prelazi vrijednost osigurane stvari (dvostruko osiguranje), a pri tome ugovaratelj osiguranja nije postupio nesavjesno, svata osiguranja pravovaljana su, i svaki osiguratelj ima pravo na ugovorenu premiju za razdoblje osiguranja u toku, a osiguranik ima pravo zahtijevati od svakoga pojedinog osiguratelja naknadu prema ugovoru sklopljenom s njim, ali ukupno ne više od iznosa štete.

(3) Kad se dogodi osigurani slučaj, ugovaratelj osiguranja dužan je obavijestiti o tome svakog osiguratelja istog rizika i saopćiti mu imena i adrese ostalih osiguratelja te svote osiguranja pojedinih ugovora sklopljenih s njima.

(4) Nakon isplate naknade osiguraniku svaki osiguratelj snosi dio naknade u razmjeru u kojem stoji svota osiguranja na koju se on obvezao prema ukupnom zbroju svota osiguranja, te osiguratelj koji je platio više ima pravo zahtijevati od ostalih osiguratelja naknadu više plaćenog.

(5) Ako je neki ugovor sklopljen bez naznake svote osiguranja ili uz neograničeno pokrivanje, smatra se ugovorom sklopljenim uz najvišu svotu osiguranja.

(6) Za dio osiguratelja koji ne može platiti odgovaraju ostali osiguratelji razmjerno svojim dijelovima.

(7) Ako je ugovaratelj osiguranja sklopio ugovor o osiguranju kojim je nastalo dvostruko osiguranje ne znajući za ranije zaključeno osiguranje, on može, bez obzira na to da li je prijašnje osiguranje sklopio on ili netko drugi, u roku od mjesec dana od kad je saznao za to osiguranje, zahtijevati odgovarajuće sniženje svote osiguranja.

te osiguranja i premija kasnijeg osiguranja, ali osiguratelj zadržava primljene premije i ima pravo na premiju za tekuće razdoblje.

(8) Ako je do dvostrukog osiguranja došlo zbog smanjenja vrijednosti osigurane stvari za trajanja osiguranja, ugovaratelj osiguranja ima pravo na odgovarajuća sniženja svota osiguranja i premija, počev od dana kada je svoj zahtjev za sniženja saopćio osiguratelju.

(9) Ako je pri nastanku dvostrukog osiguranja ugovaratelj osiguranja postupio nesavjesno, svaki osiguratelj može tražiti poništenje ugovora, zadržati primljene premije i zahtijevati nesmanjenu premiju za tekuće razdoblje.

Suosiguranje

Član 935.

Kad je ugovor o osiguranju sklopljen s više osiguratelja koji su se sporazumjeli o zajedničkom sniženju i raspodjeli rizika, svaki osiguratelj naznačen u polici osiguranja odgovara osiguraniku za potpunu naknadu.

Odsjek 4.

PODOSIGURANJE

Član 936.

(1) Kad se utvrdi da je u početku dotičnog razdoblja osiguranja vrijednost osigurane stvari bila veća od svote osiguranja, iznos naknade koju duguje osiguratelj smanjuje se razmjerno, izuzev ako je drugačije ugovoreno.

(2) Osiguratelj je dužan dati potpunu naknadu sve do iznosa svote osiguranja, ako je ugovoreno da odnos između vrijednosti stvari i svote osiguranja nema značenja za određivanje iznosa naknade.

Odsjek 5.

PRIJELAZ UGOVORA I ISPLATA NAKNADE IZ OSIGURANJA DRUGOME

Prijelaz ugovora na pribavioca osigurane stvari

Član 937.

(1) U slučaju otuđenja osigurane stvari, a i stvari u vezi s čijom je upotrebom zaključeno osiguranje od odgovornosti, prava i obveze ugovaratelja osiguranja prelaze po samom pravu na pribavioca, osim ako drugačije nije ugovoreno.

(2) Ali, ako je otuđen samo jedan dio osiguranih stvari koji u pogledu osiguranja ne čine zasebnu cjelinu, ugovor o osiguranju prestaje po samom zakonu u pogledu otuđenih stvari.

(3) U slučaju kad se zbog otuđenja stvari poveća ili smanji vjerojatnost nastupanja osiguranog slučaja, primjenjuju se opće odredbe o povećanju ili smanjenju rizika.

(4) Ugovaratelj osiguranja koji ne obavijesti osiguratelja da je osigurana stvar otuđena ostaje u obvezi na plaćanje premija koje dospijevaju i poslije dana otuđenja.

(5) Osiguratelj i pribavilac osigurane stvari mogu odustati od osiguranja uz otkazni rok od petnaest dana, a tim što su otkaz dužni podnijeti najdulje u roku od trideset dana od saznanja za otuđenje.

(6) Ugovor o osiguranju ne može se raskinuti ako je polica osiguranja izdana na donosioca ili po naredbi.

Dodjela naknade nosiocima zalogi i drugih prava

Član 938.

(1) Nakon nastupanja osiguranog slučaja, založna prava i ostala prava koja su ranije postojala na osiguranom stvari imaju za predmet dugovanu naknadu, kako u slučaju osiguranja vlastite stvari, tako i u slučaju osiguranja tuđih stvari zbog obveze njihova čuvanja i vraćanja, te osiguratelj ne može isplatiti naknadu osiguraniku bez suglasnosti nosilaca tih prava.

(2) Te osobe mogu zahtijevati neposredno od osiguratelja da im u granicama svote osiguranja i prema zakonskom redu isplati njihova potraživanja.

(3) Međutim, ako u času isplate osiguratelj nije znao niti je mogao znati za ta prava, izvršena isplata naknade osiguraniku ostaje pravovaljana.

Odsjek 6.

PRIJELAZ OSIGURANIKOVIH PRAVA PREMA ODGOVORNOJ OSOBI NA OSIGURATELJA (SUBROGACIJA)

Član 939.

(1) Isplatom naknade iz osiguranja prelaze na osiguratelja, po samom zakonu, do visine isplaćene naknade sva osiguranikova prava prema osobi koja je po bilo kojoj osnovi odgovorna za štetu.

(2) Ako je krivnjom osiguranika onemogućen ovaj prijelaz prava na osiguratelja, u potpunosti ili djelomično, osiguratelj se oslobađa u odgovarajućoj mjeri svoje obveze prema osiguraniku.

(3) Prijelaz prava s osiguranika na osiguratelja ne može biti na štetu osiguranika, te ako je naknada koju je osiguranik dobio od osiguratelja iz bilo kog uzroka niža od štete koju je pretrpio, osiguranik ima pravo da mu se iz sredstava odgovorne osobe isplati ostatak naknade prije isplate osigurateljeva potraživanja po osnovi prava koja su prešla na njega.

(4) Iznimno od pravila o prijelazu osiguranikovitih prava na osiguratelja, ova prava ne prelaze na osiguratelja ako je štetu uzrokovala osoba u srodstvu u prvoj liniji s osiguranikom ili osoba za čije postupke osiguranik odgovara, ili koja živi s njim u istom domaćinstvu, ili osoba koja je radnik osiguranika, osim ako su te osobe štetu uzrokovale namjerno.

(5) Ali, ako je neka od osoba spomenutih u prethodnom stavu bila osigurana od odgovornosti, osiguratelj može zahtijevati od njezina osiguratelja naknadu iznosa koji je isplatio osiguraniku.

Odsjek 7.

OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI

Odgovornost osiguratelja

Član 940.

(1) U slučaju osiguranja od odgovornosti osiguratelj odgovara za štetu nastalu osiguranim slučajem samo ako treća oštećena osoba zahtijeva njezinu naknadu.

(2) Osiguratelj snosi, u granicama svote osiguranja, troškove spora o osiguranikovoj odgovornosti.

Vlastito pravo oštećenika i članova obitelji**Član 941.**

(1) U slučaju osiguranja od odgovornosti oštećena osoba može zahtijevati neposredno od osiguratelja naknadu štete koju je pretrpjela događajem za koji odgovara osiguranik, ali najviše do iznosa osigurateljeve obveze.

(2) Oštećena osoba ima, od dana kada se dogodio osiguran slučaj, vlastito pravo na naknadu iz osiguranja te je svaka kasnija promjena u pravima osiguranika prema osiguratelju bez utjecaja na pravo oštećene osobe na naknadu.

ODJELJAK I.**Osiguranje osoba****Odsjek 1.****OPĆE ODREDBE****Utvrdjivanje osigurane svote****Član 942.**

U ugovorima o osiguranju osoba (osiguranje života i osiguranje od nesretnog slučaja), visina osigurane svote koju je osiguratelj dužan isplatiti kad nastupi osiguran slučaj utvrđuje se u polici prema sporazumu ugovornih strana.

Polica osiguranja života**Član 943.**

(1) Pored sastojaka koje mora imati svaka polica, u polici osiguranja života moraju biti naznačeni: ime i prezime osobe na čiji se život odnosi osiguranje, datum njezina rođenja i događaj ili rok o kojem ovisi nastanak prava da se zahtijeva isplata osigurane svote.

(2) Polica osiguranja života može glasiti na određenom osobu ili po naredbi, ali ne može glasiti na donosioca.

(3) Za pravovaljanost indosamenta police po naredbi potrebno je da sadrži ime korisnika, datum indosiranja i potpis indosanta.

Netočna prijava starosti osiguranika**Član 944.**

Iznimno od općih odredaba ove glave o posljedicama netočnih prijava i prešućivanja okolnosti značajnih za ocjenu rizika, za netočne prijave godina života u ugovorima o osiguranju života vrijede ova pravila:

1) ugovor o osiguranju života je ništav, i osiguratelj je dužan u svakom slučaju vratiti sve primljene premije ako su pri njegovu sklapanju netočno prijavljene godine života osiguranika, a njegove stvarne godine života prelaze granicu do koje osiguratelj po svojim uvjetima i tarifama vrši osiguranje života;

2) ako je netočno prijavljeno da osiguranik ima manje godina, a njegove stvarne godine života ne prelaze granicu do koje osiguratelj vrši osiguranje života, ugovor je pravovaljan, a osigurana svota se smanjuje u razmjeru ugovorene premije i premije predviđene za osiguranje života osobe osiguranikovih godina;

3) kad osiguranik ima manje godina nego što je prijavljeno pri sklapanju ugovora, smanjuje se na odgovarajući iznos, a osiguratelj je dužan vratiti razliku između primljenih premija i premija na koje ima pravo.

Posljedice neplaćanja premije i smanjenje osigurane svote**Član 945.**

(1) Ako ugovaratelj osiguranja života ne plati neku premiju o dospelosti, osiguratelj nema pravo njezinu isplatu tražiti sudskim putem.

(2) Ako ugovaratelj osiguranja na poziv osiguratelja, koji mu mora biti dostavljen preporučenim pismom, ne isplati dospjelu premiju u roku određenom u tom pismu, a koji ne može biti kraći od mjesec dana, računajući od kad mu je pismo uručeno, niti to učini koja druga zainteresirana osoba, osiguratelj može samo, ako su dotle plaćene barem tri godišnje premije, izjaviti ugovaratelju osiguranja da smanjuje osiguranu svotu na iznos otkupne vrijednosti osiguranja, a u suprotnom slučaju da raskida ugovor.

(3) Ako se osigurani slučaj dogodio prije raskida ugovora ili smanjenja osigurane svote, smatra se kao da je osigurana svota smanjena odnosno da je ugovor raskinut, prema tome da li su premije bile plaćene barem za tri godine ili ne.

Osiguranje treće osobe**Član 946.**

(1) Osiguranje života može se odnositi na život ugovaratelja osiguranja, a može se odnositi i na život nekog trećeg.

(2) Isto vrijedi i za osiguranje od nesretnog slučaja.

(3) Ako se osiguranje odnosi na slučaj smrti nekog trećeg, za pravovaljanost ugovora potrebna je njegova pismena suglasnost dana u polici ili u odvojenom pismenu, prilikom potpisivanja police, s naznakom osigurane svote.

Osiguranje za slučaj smrti maloljetnika i osoba lišenih poslovne sposobnosti**Član 947.**

(1) Ništavo je osiguranje za slučaj smrti treće osobe mlađe od četrnaest godina, a i osobe potpuno lišene poslovne sposobnosti, te je osiguratelj dužan vratiti ugovaratelju osiguranja sve premije primljene po osnovi takva ugovora.

(2) Za pravovaljanost osiguranja za slučaj smrti treće osobe starije od četrnaest godina potrebna je pismena suglasnost njezina zakonskog zastupnika te pismena suglasnost svake osigurane osobe.

Kumuliranje naknade i osigurane svote**Član 948.**

(1) U osiguranju osoba osiguratelj koji je isplatio osiguranu svotu ne može imati ni po kojoj osnovi pravo na naknadu od treće osobe odgovorne za nastupanje osiguranog slučaja.

(2) Pravo na naknadu od treće osobe odgovorne za nastupanje osiguranog slučaja pripada osiguraniku od-

posno korisniku nezavisno od njegova prava na osigurano svotu.

(3) Odredbe prethodnih stavova ne odnose se na slučaj kad je osiguranje od posljedica nesretnog slučaja ugovoreno kao osiguranje od odgovornosti.

Odsjek 2.

ISKLJUČENI RIZICI

Samoubojstvo osiguranika

Član 949.

(1) Ugovorom o osiguranju za slučaj smrti nije obuhvaćen rizik samoubojstva osiguranika ako se dogodilo u prvoj godini osiguranja.

(2) U slučaju da se samoubojstvo dogodilo u roku od tri godine od dana sklapanja ugovora, osiguratelj nije dužan isplatiti korisniku osiguranu svotu, nego samo matematičku rezervu ugovora.

Namjerno ubojstvo osiguranika

Član 950.

Osiguratelj se oslobađa obveze da korisniku isplati osiguranu svotu ako je ovaj namjerno izazvao smrt osiguranika, ali je dužan, ako su dotle bile uplaćene barem tri godišnje premije, isplatiti matematičku rezervu ugovora ugovaratelju osiguranja, a ako je on osiguranik — njegovim nasljednicima.

Namjerno uzrokovanje nesretnog slučaja

Član 951.

Osiguratelj se oslobađa obveze iz ugovora o osiguranju od nesretnog slučaja ako je osiguranik namjerno uzrokovao nesretni slučaj.

Ratne operacije

Član 952.

(1) Ako je smrt osiguranika uzrokovana ratnim operacijama, osiguratelj, ako što drugo nije ugovoreno, nije dužan isplatiti korisniku osiguranu svotu, ali je dužan isplatiti mu matematičku rezervu iz ugovora.

(2) Ako nije što drugo ugovoreno, osiguratelj se oslobađa obveze iz ugovora o osiguranju od nesretnog slučaja, ako je nesretni slučaj uzrokovan ratnim operacijama.

Ugovorno isključenje rizika

Član 953.

Ugovorom o osiguranju za slučaj smrti ili od nesretnog slučaja mogu biti isključeni iz osiguranja i drugi rizici.

Odsjek 3.

PRAVA UGOVARATELJA OSIGURANJA PRIJE NASTUPANJA OSIGURANOG SLUČAJA

Otkup

Član 954.

(1) Na zahtjev ugovaratelja osiguranja života sklopljenog za cijeli život osiguranika, osiguratelj je dužan

isplatiti mu otkupnu vrijednost police, ako su dotle plaćene barem tri godišnje premije.

(2) U polici moraju biti navedeni uvjeti pod kojima ugovaratelj može zahtijevati isplatu njezine otkupne vrijednosti, a i način kako se ta vrijednost izračunava, u skladu s uvjetima osiguranja.

(3) Pravo zahtijevati otkup ne mogu vršiti vjerovnici ugovaratelja osiguranja, a ni korisnik osiguranja, ali će otkupna vrijednost biti isplaćena korisniku na njegov zahtjev, ako je određivanje korisnika neopozivo.

(4) Iznimno od prethodnog stava, otkup police može zahtijevati vjerovnik kome je police predana u zalog, ako potraživanje radi čijeg je osiguranja dan zalog ne bude namireno o dospelosti.

Predujam

Član 955.

(1) Na traženje ugovaratelja osiguranja života sklopljenog za cijeli život osiguranika, može mu osiguratelj isplatiti unaprijed dio osigurane svote do visine otkupne vrijednosti police, koji ugovaratelj osiguranja može vratiti kasnije.

(2) Na primljeni predujam ugovaratelj osiguranja dužan je plaćati određenu kamatu.

(3) Ako ugovaratelj osiguranja zakasni s plaćanjem dospelje kamate, postupit će se kao da je zahtijevao otkup.

(4) U polici osiguranja moraju biti navedeni uvjeti davanja predujma, mogućnost da se iznos primljen na ime predujma vrati osiguratelju, visina kamatne stope, posljedice neplaćanja dospelje kamate, kako je određeno uvjetima osiguranja.

Zalaganje police

Član 956.

(1) Police osiguranja života može biti dana u zalog.

(2) Zalaganje police ima učinak prema osiguratelju samo ako je pismeno obavješten da je police založena određenom vjerovniku.

(3) Kad police glasi po naredbi, zalaganje se obavlja indosamentom.

Odsjek 4.

OSIGURANJE ŽIVOTA U KORIST TREĆE OSOBE

Određivanje korisnika

Član 957.

(1) Ugovaratelj osiguranja života može u ugovoru, a i nekim kasnijim pravnim poslom, pa i oporukom, odrediti osobu kojoj će pripasti prava iz ugovora.

(2) Ako se osiguranje odnosi na život neke druge osobe, za određivanje korisnika potrebna je i njezina pismena suglasnost.

(3) Korisnik ne mora biti određen po imenu, dovoljno je ako akt sadrži nužne podatke za njegovo određivanje.

(4) Kad su za korisnike određena djeca ili potomci, korist pripada i onima koji su rođeni kasnije, a korist namijenjena suprugu pripada osobi koja je bila u braku s osiguranikom u času njegove smrti.

Podjela koristi između više korisnika**Član 958.**

Kad su za korisnike određena djeca, potomci, i uopće nasljednici, ako ugovaratelj osiguranja nije odredio kako će se izvršiti podjela između njih, podjela će se izvršiti razmjerno njihovim nasljedničkim dijelovima, a ako korisnici nisu nasljednici, osigurana svota bit će podijeljena na jednake dijelove.

Oposiv odredbe o određivanju korisnika**Član 959.**

(1) Odredbu kojom se koristi iz osiguranja dodjeljuje određenoj osobi može opozvati samo ugovaratelj osiguranja, i to njegovo pravo ne mogu vršiti ni njegovi vjerovnici, ni njegovi zakonski nasljednici.

(2) Ugovaratelj osiguranja može opozvati odredbu o koristi sve dok korisnik ne izjavi bilo na koji način da je prima, kad ona postaje neopoziva.

(3) Ipak, ugovaratelj može opozvati odredbu o koristi i poslije izjave korisnika da je prima, ako je korisnik pokušao ubojstvo osiguranika, a ako je korist dodijeljena bez naknade, za opoziv vrijede i odredbe o opozivu dara.

(4) Smatra se da je korisnik odbio namijenjenu mu korist ako se poslije smrti ugovaratelja osiguranja na poziv njegovih nasljednika ne izjasni u roku od mjesec dana da je prima.

Vlastito i neposredno pravo korisnika**Član 960.**

(1) Osigurana svota koja treba da bude isplaćena korisniku ne ulazi u ostavštinu ugovaratelja osiguranja, pa ni kad su za korisnike određeni njegovi nasljednici.

(2) Pravo na osiguranu svotu ima samo korisnik, i to od samog sklapanja ugovora o osiguranju, i bez obzira na to kako je i kad određen za korisnika, i bez obzira na to da li je izjavio svoje prihvaćanje prije ili poslije smrti osiguranika, te se može obratiti neposredno osiguratelju sa zahtjevom da mu se isplati osigurana svota.

(3) Ako je ugovaratelj osiguranja odredio za korisnike svoju djecu, svoje potomke, ili nasljednike uopće, svakom tako određenom korisniku pripada pravo na odgovarajući dio osigurane svote i ako se odrekne nasljeđa.

Vjerovnici ugovaratelja osiguranja i osiguranika**Član 961.**

(1) Vjerovnici ugovaratelja osiguranja i osiguranika nemaju nikakvo pravo na osiguranu svotu ugovorenu za korisnika.

(2) Ali, ako su premije koje je uplatio ugovaratelj osiguranja bile nerazmjerno velike prema njegovim mogućnostima u času kad su bile uplaćene, njegovi vjerovnici mogu zahtijevati da im se preda dio premija koji premaša njegove mogućnosti, ako je udovoljeno uvjetima pod kojima vjerovnici imaju pravo na poboj dužnikovih pravnih radnji.

Ustupanje osigurane svote**Član 962.**

Svoje pravo na osiguranu svotu može korisnik prenijeti na drugoga i prije osiguranog slučaja, ali mu je

zato potreban pismeni pristanak ugovaratelja osiguranja, u kome mora biti navedeno ime osobe na koju se pravo prenosi, a ako se osiguranje odnosi na život neke druge osobe, onda je potreban isti takav pristanak i te osobe.

Kada određeni korisnik umre prije dospelosti**Član 963.**

Kad osoba koja je bez naknade određena za korisnika umre prije dospelosti osigurane glavnice ili rente korist iz osiguranja ne pripada njezinim nasljednicima, nego narednom korisniku, a ako ovaj nije određen, onda imovini ugovaratelja osiguranja.

Osiguranje za slučaj smrti bez određenog korisnika**Član 964.**

Ako ugovaratelj osiguranja za slučaj smrti ne odredi korisnika ili ako odredba o određivanju korisnika ostane bez učinka zbog opoziva, ili zbog odbijanja određene osobe, ili iz kojeg drugog uzroka, a ugovaratelj osiguranja ne odredi drugog korisnika, osigurana svota pripada imovini ugovaratelja osiguranja i kao njezin dio prelazi s ostalim njegovim pravima na njegove nasljednike.

Savjesna isplata osigurane svote neovlaštenoj osobi**Član 965.**

(1) Kad osiguratelj isplati osiguranu svotu osobi koja bi na nju imala pravo da ugovaratelj osiguranja nije odredio korisnika, on se oslobađa obveze iz ugovora o osiguranju ako u času izvršene isplate nije znao niti je mogao znati da je korisnik određen oporukom ili nekim drugim aktom koji mu nije dostavljen, a korisnik ima pravo zahtijevati vraćanje od osobe koja je primila osiguranu svotu.

(2) Isto vrijedi i u slučaju promjene korisnika

Glava XXVIII**ZALOG****ODJELJAK I.****Opće odredbe****Pojam****Član 966.**

Ugovorom o zalogu obvezuje se dužnik ili netko treći (zalagodavac) prema vjerovniku (zalagoprincipu) da mu preda neku pokretnu stvar na kojoj postoji pravo vlasništva da bi prije ostalih vjerovnika mogao naplatiti iz njezine vrijednosti, ako mu potraživanje ne bude isplaćeno o dospelosti, a vjerovnik se obavezuje da primljenu stvar čuva i nakon prestanka svog potraživanja vrati neoštećenu zalagodavcu.

Zalaganje stvari u društvenom vlasništvu**Član 967.**

Pokretna stvar u društvenom vlasništvu može se dati u zalog samo kad je to predviđeno ovim ili drugim zakonom.

Slijecanje založnog prava**Član 968.**

Zalogoprimac stječe založno pravo kad mu stvar koja je predmet ugovora bude predana.

Sposobnost**Član 969.**

Za sklapanje pravovaljanog ugovora o zalogu potrebno je da zalagodavac ima sposobnost za raspolaganje stvarima koje daje u zalog.

Zalog na stvari već založenoj drugome**Član 970.**

(1) Ugovor o zalogu može biti sklopljen o stvari koja je već založena nekome.

(2) U tom slučaju založno pravo nastaje kad zalagodavac obavijesti vjerovnika kod koga se stvar nalazi o sklapanju ugovora o zalogu s drugim vjerovnikom i naloži mu da nakon naplate svog potraživanja preda stvar ovome.

Zalog za buduću ili uvjetnu obvezu**Član 971.**

Zalog se može dati za buduću te za uvjetnu obvezu.

Protezanje zalogu na druge obveze zalagodavca**Član 972.**

Zalog kojim je osigurano ispunjenje neke obveze proteže se i na ugovorne obveze koje bi nastale između zalogoprimca i zalagodavca nakon sklapanja ugovora o zalogu, a koje bi dospjele za isplatu prije namirenja obveze za čije je osiguranje zalog dan.

Zabranjene odredbe**Član 973.**

(1) Ništava je odredba ugovora o zalogu da će založena stvar prijeći u vlasništvo vjerovnika ako njegovo potraživanje ne bude namireno o dospelosti, a i odredba da će u tom slučaju vjerovnik moći po unaprijed određenoj cijeni prodati založenu stvar ili je zadržati za sebe.

(2) Ali, ako je u zalog dana stvar čija je cijena propisana, ugovaratelji se mogu sporazumjeti da će vjerovnik moći prodati založenu stvar po propisanoj cijeni ili je po toj cijeni zadržati za sebe.

ODJELJAK 2.**Zalaganje stvari****Odsjek 1.****OBVEZE ZALOGODAVCA****Član 974.**

(1) Zalagodavac je dužan predati zalogoprimcu ili trećoj osobi što su je sporazumno odredili stvar koja

je predmet ugovora ili ispravu koja daje imaocu isključivo pravo raspolaganja njome.

(2) Ugovaratelji se mogu sporazumjeti da zajednički čuvaju stvar ili ispravu.

Odsjek 2.**OBVEZE ZALOGOPRIMCA****Čuvanje založene stvari****Član 975.**

(1) Zalogoprimac je dužan čuvati stvar s pažnjom dobrog privrednika odnosno dobrog domaćina.

(2) On je dužan vratiti je čim mu dug bude namiren.

Upotrebljavanje založene stvari**Član 976.**

(1) Zalogoprimac nema pravo upotrebljavati založenu stvar ili je predati drugom na upotrebu ili u zalog podzalogu, osim ako mu to dopusti zalagodavac.

(2) Zalogoprimac koji upotrebljava stvar bez dopuštanja zalagodavca, ili je preda drugome na upotrebu ili u zalog, odgovara i za slučajnu propast ili oštećenje stvari koji bi se dogodili tom prilikom.

Plodovi založene stvari**Član 977.**

(1) Ako založena stvar daje plodove, a nije ugovoreno kome će oni pripasti nakon odvajanja od stvari, vjerovnik, ako hoće može ih zadržati za sebe.

(2) U tom slučaju iznos čistog prihoda od plodova odbija se od troškova na čiju naknadu vjerovnik ima pravo, zatim od dužne kamate i napokon od glavnice.

(3) Isto vrijedi za koristi postignute upotrebom založene stvari.

Oduzimanje založene stvari od zalogoprimca**Član 978.**

Na zahtjev zalagodavca sud će narediti da se založena stvar oduzme od zalogoprimca i preda nekoj trećoj osobi da je drži za njega, ako zalogoprimac ne čuva založenu stvar kako treba, ako je upotrebljava bez dopuštanja zalagodavca, ili je daje drugome na upotrebu, ili ako je ne upotrebljava u skladu s danim mu dopuštanjem, i uopće ako postupa s njom protivno ugovoru i zakonu.

Odsjek 3.**PRAVA ZALOGOPRIMCA****Kad založena stvar ima neki nedostatak****Član 979.**

Kad se pokaže da založena stvar ima neki materijalni ili pravni nedostatak, te ne predstavlja dovoljno osiguranje naplate potraživanja, založni vjerovnik ima pravo zahtijevati od zalagodavca drugi odgovarajući zalog.

Prodaja založene stvari**Član 980.**

(1) Ako vjerovnikovo potraživanje ne bude namireno o dospelosti, vjerovnik može zahtijevati od suda odluku da se stvar proda na javnoj prodaji ili po tekućoj cijeni, kad stvar ima burzovnu ili tržišnu cijenu.

(2) Ako bi troškovi javne prodaje bili nerazmjerno veliki prema vrijednosti založene stvari, sud može odlučiti da vjerovnik proda stvar po cijeni utvrđenoj procjenom stručnjaka, ili da je, ako hoće, zadrži za sebe po toj cijeni.

Prodaja stvari založene za potraživanje iz ugovora u privredi**Član 981.**

(1) Ako dužnik ne namiri o dospelosti potraživanje nastalo iz ugovora u privredi, vjerovnik nije dužan obraćati se sudu, nego može pristupiti prodaji založene stvari na javnoj prodaji nakon isteka osam dana od upozorenja učinjenog dužniku a i zalagodavcu, kad to nije ista osoba, da će tako postupiti.

(2) Vjerovnik je dužan obavijestiti pravodobno obje osobe o datumu i mjestu prodaje.

(3) Ako založene stvari imaju tržišnu ili burzovnu cijenu, vjerovnik ih može prodati po toj cijeni nakon isteka osam dana od upozorenja učinjenog dužniku i zalagodavcu da će tako postupiti.

Prodaja založene stvari prije vremena i zbog kvarenja ili gubljenja vrijednosti te njezina zamjena**Član 982.**

(1) Kad se založena stvar kvari ili kad inače gubi vrijednost te postoji opasnost da postane nedovoljna za osiguranje vjerovnikova potraživanja, sud može na zahtjev zalagoprimeca ili zalagodavca, a pošto sasluša drugu stranu odlučiti da se stvar proda na javnoj prodaji ili po burzovnoj ili tržišnoj cijeni, ako je ima, i da se cijena ili dovoljan dio cijene položi kod suda radi osiguranja zalagoprimecva potraživanja.

(2) Sud će odbiti zahtjev zalagoprimeca ako zalagodavac ponudi da zalagoprimecu preda mjesto založene stvari neku drugu stvar iste vrijednosti čije čuvanje ne zahtijeva veći trud i brigu od čuvanja prvobitno založene stvari.

(3) Sud će, pod istim uvjetima, dopustiti zamjenu založene stvari na zahtjev zalagodavca i u slučaju kad zalagoprimec ne traži njezinu prodaju.

Prodaja založene stvari prije vremena na zahtjev zalagodavca**Član 983.**

(1) Na zahtjev zalagodavca sud može dopustiti da se založena stvar proda određenoj osobi po određenoj cijeni, ako nađe da je cijena povoljna i ako su time očuvani opravdani interesi zalagoprimeca.

(2) Dobivena cijena ili dovoljan dio cijene koji će sud odrediti dopuštajući prodaju stupa na mjesto založene stvari i polaže se u sud za osiguranje naplate vjerovnikova potraživanja

Pravo prvenstvene naplate**Član 984.**

Zalogoprimec ima pravo iz cijene postignute prodajom založene stvari naplatiti prije ostalih vjerovnika zalagodavca svoje potraživanje, dužnu kamatu, troškove učinjene za očuvanje založene stvari te troškove oko ostvarenja naplate potraživanja.

Redoslijed založnih prava**Član 985.**

Kad je jedna stvar založena nekoliko vjerovnika, red po kome se isplaćuju njihova potraživanja iz vrijednosti založene stvari određuje se prema datumu nastanka njihovih založnih prava.

Odsjek 4.**PRESTANAK ZALOŽNOG PRAVA****Prestanak založnog prava gubitkom posjeda****Član 986.**

(1) Vjerovnikovo pravo da se prvenstveno naplati iz vrijednosti založene stvari prestaje prestankom njezina posjeda.

(2) Ono ponovo nastaje kad vjerovnik vrati posjed stvari.

Prestanak založnog prava prestankom potraživanja**Član 987.**

Kad prestane potraživanje čije je ispunjenje bilo osigurano zalogom, vjerovnik je dužan vratiti založenu stvar zalagodavcu.

Zastara međusobnih potraživanja**Član 988.**

Potraživanja zalagodavca prema zalagoprimecu za naknadu štete zbog pogoršanja stvari, a i potraživanja zalagoprimeca prema zalagodavcu za naknadu troškova učinjenih radi poboljšanja stvari, zastarijeva u roku od jedne godine od dana kada je stvar vraćena.

ODJELJAK 1.**Zalaganje potraživanja i drugih prava****Odsjek 1.****ZALAGANJE POTRAŽIVANJA****Obavješćavanje dužnika i predaja isprave****Član 989.**

(1) Za stjecanje založnog prava na nekom potraživanju potrebno je da dužnik bude pismeno obavješćen o sklopljenom ugovoru o zalogu.

(2) Zalagodavac je dužan predati zalagoprimecu ispravu o založenom potraživanju

Davanje u zalog potraživanja iz vrijednosnih papira**Član 990.**

(1) Vjerovnik stječe založno pravo na potraživanju upisanom na vrijednosnom papiru na donosioca kada mu on bude predan.

(2) Davanje u zalog potraživanja iz papira po naredbi obavlja se indosamentom u kome je naznačeno da je predan u zalog.

Dužnost očuvanja potraživanja**Član 991.**

Zalogoprimac je dužan poduzimati mjere potrebne za očuvanje založenog potraživanja.

Naplaćivanje i uračunavanje kamata**Član 992.**

(1) Ako založeno potraživanje daje pravo na kamate ili kakva druga povremena potraživanja, zalogoprimac je dužan naplatiti ih.

(2) Tako postignuti iznosi prebijaju se s troškovima na čiju naknadu zalogoprimac ima pravo, zatim s kamatom koja mu se duguje i napokon s glavnicom.

Naplaćivanje založenog potraživanja**Član 993.**

(1) Kad založeno potraživanje dospije za naplatu, zalogoprimac je dužan naplatiti ga.

(2) Ispunjenjem založenog potraživanja založno pravo prelazi na stvar kojom je potraživanje ispunjeno.

(3) Kad je predmet založenog potraživanja novac, zalogoprimac je dužan na zahtjev zalagodavca položiti naplaćeni iznos kod suda, ali ako je predmet njegova potraživanja također novac, i ako je ono dospjelo za naplatu, zalogoprimac može zadržati za sebe koliko mu se duguje, a ostalo je dužan predati zalagodavcu.

Prigovori dužnika založenog potraživanja**Član 994.**

Dužnik založenog potraživanja može istaći zalogoprimcu prigovore koje u slučaju ustupanja potraživanja može dužnik ustupljenog potraživanja istaći primaocu.

Odsjek 2.**DAVANJE U ZALOG DRUGIH PRAVA****Način zalaganja****Član 995.**

(1) Osim potraživanja u zalog se mogu dati i druga prava.

(2) Davanje u zalog tih prava vrši se na način predviđen za njihovo prenošenje na drugoga, ako za određeni slučaj nije propisano što drugo.

Odsjek 3.**PRIMJENA ODREDBA O DAVANJU U ZALOG STVARI****Član 996.**

Odredbe o davanju u zalog stvari primjenjuju se i na zaloge potraživanja i drugih prava, ako za njih nije propisano što drugo.

Glava XXIX**JAMSTVO****ODJELJAK 1.****Opće odredbe****Pojam****Član 997.**

Ugovorom o jamstvu jamac se obvezuje prema vjerovniku da će ispuniti pravovaljanu i dospjelu obvezu dužnika, ako to ovaj ne učini.

Forma**Član 998.**

Ugovor o jamstvu obvezuje jamca samo ako je izjavu o jamčenju učinio pismeno.

Sposobnost za jamčenje**Član 999.**

Ugovorom o jamstvu može se obvezati samo tko ima potpunu poslovnu sposobnost.

Jamčenje za poslovno nesposobnog**Član 1000.**

Tko se obveže kao jamac za obvezu neke poslovno nesposobne osobe, odgovara vjerovniku isto kao jamac poslovno sposobne osobe.

Predmet jamčenja**Član 1001.**

(1) Jamstvo se može dati za svaku pravovaljanu obvezu, bez obzira na njezin sadržaj.

(2) Jamčiti se može i za uvjetnu obvezu, a i za određenu buduću obvezu.

(3) Jamstvo za buduću obvezu može se opozvati prije nego što obveza nastane, ako nije predviđen rok u kojem ona treba da nastane.

(4) Jamstvo se može dati i za obvezu nekoga drugog jamca (jamac jamčev).

Opseg jamčeve odgovornosti**Član 1002.**

(1) Jamčeva obveza ne može biti veća od obveze glavnog dužnika, a ako je ugovoreno da bude veća, ona se svodi na mjeru dužnikove obveze.

(2) Jamac odgovara za ispunjenje cijele obveze za koju je jamčio, ako njegova odgovornost nije ograni-

čena na neki njezin dio ili na drugi način podvrgnuta lakšim uvjetima.

(3) On je dužan naknaditi potrebne troškove koje je vjerovnik učinio radi naplate duga od glavnog dužnika.

(4) Jamac odgovara i za svako povećanje obveze koje bi nastalo dužnikovim zakašnjenjem ili dužnikovom krivnjom, ako nije drugačije ugovoreno.

(5) On odgovara samo za onu ugovorenu kamatu koja je dospjela nakon sklapanja ugovora o jamstvu.

Prijelaz vjerovnikovih prava na jamca (subrogacija)

Član 1003.

Na jamca koji je namirio vjerovnikovo potraživanje prelazi to potraživanje sa svim sporednim pravima i garancijama njegova ispunjenja.

ODJELJAK 3.

Odnos vjerovnika i jamca

Oblici jamstva

Član 1004.

(1) Od jamca se može zahtijevati ispunjenje obveze tek nakon što je glavni dužnik ne ispuni u roku određenom u pismenom pozivu (supsidijarno jamstvo).

(2) Vjerovnik može tražiti ispunjenje od jamca iako nije prije toga pozvao glavnog dužnika na ispunjenje obveze, ako je očito da se iz sredstava glavnog dužnika ne može ostvariti njezino ispunjenje ili ako je glavni dužnik pao pod stečaj.

(3) Ako se jamac obvezao kao jamac platac, odgovara vjerovniku kao glavni dužnik za cijelu obvezu i vjerovnik može zahtijevati njezino ispunjenje bilo od glavnog dužnika bilo od jamca ili od obojice u isto vrijeme (solidarno jamstvo).

(4) Jamac za obvezu nastalu iz ugovora u privradi odgovara kao jamac platac, ako nije što drugo ugovoreno.

Solidarnost jamaca

Član 1005.

Više jamaca nekog duga odgovaraju solidarno, bez obzira na to da li su jamčili zajedno ili se svaki od njih obvezao prema vjerovniku odvojeno, izuzev kad je ugovorom njihova odgovornost uređena drugačije.

Gubitak prava na rok

Član 1006.

Ako je dužnik iznebilo pravo na rok određen za ispunjenje njegove obveze, vjerovnik ipak ne može zahtijevati ispunjenje od jamca prije isteka tog roka, ako nije drugačije ugovoreno.

Stečaj glavnog dužnika

Član 1007.

(1) U slučaju stečaja glavnog dužnika vjerovnik je dužan prijaviti svoje potraživanje u stečaj i o tome obavijestiti jamca, inače odgovara jamcu za štetu koju bi ovaj imao zbog toga.

(2) Smanjenje obveze glavnog dužnika u stečajnom postupku ili u postupku prinudne nagodbe ne povlači sa sobom i odgovarajuće smanjenje jamčeve obveze, te jamac odgovara vjerovniku za cijeli iznos svoje obveze.

Slučaj smanjene odgovornosti dužnikova nasljednika

Član 1008.

Jamac odgovara za cijeli iznos obveze za koji je jamčio i u slučaju kad bi se od dužnikova nasljednika mogla zahtijevati isplata samo onog njezina dijela koji odgovara vrijednosti naslijeđene imovine.

Jamčevi prigovori

Član 1009.

(1) Jamac može istaći protiv vjerovnikova zahtjeva sve prigovore glavnog dužnika, uključujući i prisovor prijebaja, a ne i čisto osobne dužnikove prigovore.

(2) Dužnikovo odricanje od prigovora te njegovo priznavanje vjerovnikova potraživanja nema učinak prema jamcu.

(3) Jamac može istaći protiv vjerovnika i svoje osobne prigovore, na primjer, ništavost ugovora o jamstvu, zastaru vjerovnikova potraživanja prema njemu, prigovor prijebaja uzajamnih potraživanja.

Dužnost obavješćavanja jamca o dužnikovom propuštanju

Član 1010.

Ako dužnik ne ispuni svoju obvezu na vrijeme, vjerovnik je dužan obavijestiti o tome jamca, inače će mu odgovarati za štetu koju bi jamac pretrpio zbog toga.

Oslobođenje jamca zbog vjerovnikova odugovlačenja

Član 1011.

(1) Jamac se oslobađa odgovornosti ako vjerovnik, na njegov poziv poslije dospelosti potraživanja, ne zahtijeva ispunjenje od glavnog dužnika u roku od mjesec dana od tog poziva.

(2) Kad rok za ispunjenje nije određen, jamac se oslobađa odgovornosti ako vjerovnik, na njegov poziv poslije isteka jedne godine od sklapanja ugovora o jamstvu, ne učini u roku od mjesec dana od tog poziva potrebnu izjavu za određivanje datuma ispunjenja.

Oslobođenje jamca zbog napuštanja garancija

Član 1012.

(1) Ako vjerovnik napusti zalog ili koje drugo pravo kojim je bilo osigurano ispunjenje njegova potraživanja ili ga izgubi svojom nenažnjom i tako onemoguć prijelaz tog prava na jamca, ovaj se oslobađa svoje obveze prema vjerovniku za onoliko za koliko bi mogao dobiti vršenjem tog prava.

(2) Pravilo prethodnog stava vrijedi kako u slučaju kad je pravo nastalo prije sklapanja ugovora o jamstvu, tako i u slučaju kad je nastalo nakon toga.

ODJELJAK 3.

Odnos jamca i dužnika

Pravo zahtijevati naknadu od dužnika

Član 1013.

(1) Jamac koji je isplatio vjerovniku njegovo potraživanje može zahtijevati od dužnika da mu naknadi sve što je isplatio za njegov račun, a i kamatu od dana isplate.

(2) On ima pravo na naknadu troškova nastalih u sporu s vjerovnikom od časa kad je obavijestio dužnika o tom sporu, a i na naknadu štete ako bi je bilo.

Pravo jamca jednog solidarnog dužnika

Član 1014.

Jamac jednog od više solidarnih dužnika može zahtijevati od bilo koga od njih da mu naknadi ono što je isplatio vjerovniku, a i troškove.

Pravo jamca na prethodno osiguranje

Član 1015.

I prije nego što namiri vjerovnika jamac koji se obvezao sa znanjem ili odobrenjem dužnika ima pravo zahtijevati od dužnika da mu dade potrebno osiguranje za njegove eventualne zahtjeve u slijedećim slučajevima: ako dužnik nije ispunio svoju obvezu o njezinoj dospelosti, ako je vjerovnik zatražio sudskim putem naplatu od jamca i ako se dužnikovo imovinsko stanje znatno pogoršalo nakon sklapanja ugovora o jamstvu.

Gubitak prava na naknadu

Član 1016.

(1) Dužnik može upotrijebiti protiv jamca koji je bez njegova znanja izvršio isplatu vjerovnikova potraživanja sva pravna sredstva kojima je u času te isplate mogao odbiti vjerovnikov zahtjev.

(2) Jamac koji je isplatio vjerovnikovo potraživanje, a o tome nije obavijestio dužnika, te je i ovaj u neznanju za tu isplatu ponovo isplatio isto potraživanje, ne može zahtijevati naknadu od dužnika, ali ima pravo zahtijevati od vjerovnika da mu vrati ono što mu je isplatio.

Pravo na vraćanje isplaćenog

Član 1017.

Jamac koji je bez dužnikovog znanja isplatio vjerovnikovo potraživanje koje je kasnije na dužnikov zahtjev poništeno, ili ugašeno prijebijem, može samo zahtijevati od vjerovnika vraćanje isplaćenog.

ODJELJAK 4.

Regres isplatioca prema ostalim jamcima

Član 1018.

Kad ima više jamaca, pa jedan od njih isplati dospjelo potraživanje, on ima pravo zahtijevati od ostalih jamaca da mu svaki naknadi dio koji pada na njega.

ODJELJAK 5.

Zastara

Član 1019.

(1) Zastarom obveze glavnog dužnika zastarijeva i obveza jamca.

(2) Kad je rok za zastarijevanje obveze glavnog dužnika dulji od dvije godine, obveza jamca zastarijeva nakon isteka dvije godine od dospelosti obveze glavnog dužnika, izuzev kad jamac odgovara solidarno s dužnikom.

(3) Prekid zastarijevanja potraživanja prema glavnom dužniku djeluje i prema jamcu samo ako je do prekida došlo nekim postupkom vjerovnika pred sudom protiv glavnog dužnika.

(4) Zastoj zastarijevanja obveze glavnog dužnika nema učinka prema jamcu.

Glava XXX

UPUĆIVANJE (ASIGNACIJA)

ODJELJAK 1.

Pojam ugovora

Član 1020.

Upućivanjem (asignacijom) jedna osoba, upućilac (asignant), ovlašćuje drugu osobu, upućenika (asignat) da za njezin račun izvrši nešto određenoj trećoj osobi, primaocu upute (asignatar), a ovoga ovlašćuje da to izvršenje primi u svoje ime.

ODJELJAK 2.

Odnosi primaoca upute i upućenika

Prijhvatanje od strane upućenika

Član 1021.

(1) Primalac upute stječe pravo zahtijevati od upućenika ispunjenje tek kada mu ovaj izjavi da prihvata uputu.

(2) Prijhvatanje upute ne može se opozvati.

Prigovori upućenika

Član 1022.

(1) Prijhvatanjem upute nastaje između primaoca upute i upućenika dugovinski odnos nezavisan od odnosa između uputioca i upućenika, a i odnosa između uputioca i primaoca upute.

(2) Upućenik koji je prihvatio uputu može istaći primaocu upute samo prigovore koji se tiču pravovrijednosti prihvatanja, prigovore koji se temelje na sadržaju prihvatanja ili na sadržaju same upute te prigovore koje ima osobno prema njemu.

Prenošenje upute

Član 1023.

(1) Primalac upute može uputu prenijeti na drugog i prije prihvatanja od upućenika, a ovaj je može pre-

nijeti dalje, izuzev kad iz same upute ili posebnih okolnosti proizlazi da je ona neprenosiva.

(2) Ako je upućenik izjavio primaocu upute da prihvaća uputu, to prihvaćanje ima učinak prema svim osobama na koje bi uputa bila uzastopno prenesena.

(3) Ako je upućenik izjavio pribaviocu, na koga je primalac upute prenio uputu, da je prihvaća, on ne može istaći pribaviocu prigovore koje ima prema primaocu upute osobno.

Zastara

Član 1024.

(1) Pravo primaoca upute da zahtijeva ispunjenje od upućenika zastarijeva za godinu dana.

(2) Ako za ispunjenje nije određen rok, zastara počinje teći kada upućenik prihvati uputu, a ako ju je on prihvatio prije nego što je dana primaocu upute, onda kada bude dana ovome.

ODJELJAK 3.

Odnos primaoca upute i uputioca

Ako je primalac upute vjerovnik uputioca

Član 1025.

(1) Vjerovnik nije dužan pristati na uputu koju mu je učinio dužnik radi ispunjenja svoje obveze, ali je dužan o svom odbijanju odmah obavijestiti dužnika, inače će mu odgovarati za štetu.

(2) Vjerovnik koji je pristao na uputu dužan je pozvati upućenika da je izvrši.

Uputa nije ispunjenje

Član 1026.

(1) Kad je vjerovnik pristao na uputu učinjenu od njegova dužnika radi ispunjenja obveze, ta obveza ne prestaje ako nije drugačije ugovoreno, ni njegovim pristankom na uputu, ni prihvaćanjem od strane upućenika, nego tek ispunjenjem od strane upućenika.

(2) Vjerovnik koji je pristao na uputu učinjenu od njegova dužnika može zahtijevati od uputioca da mu ispuni ono što mu duguje samo ako nije dobio ispunjenje od upućenika u vrijeme određeno u uputi.

Dužnost primaoca upute da obavijesti uputioca

Član 1027.

Ako upućenik odbije pristanak na uputu ili odbije ispunjenje koje mu zahtijeva primalac upute ili izjavi unaprijed da neće da je izvrši, primalac upute je dužan obavijestiti odmah uputioca o tome, inače mu odgovara za štetu.

Odustanak od prihvaćene upute

Član 1028.

Primalac upute koji nije vjerovnik uputioca i koji neće da se koristi uputom može odustati od nje, čak i ako je već izjavio da je prima, ali je dužan bez odgađanja obavijestiti o tome uputioca.

Opoziv ovlaštenja danog primaocu upute

Član 1029.

Uputilac može opozvati ovlaštenje koje je uputom dao primaocu upute, izuzev ako je uputu izdao radi ispunjenja nekoga svog duga prema njemu i uopće ako je uputu izdao u njegovu interesu.

ODJELJAK 4.

Odnos uputioca i upućenika

Ako je upućenik dužnik uputioca

Član 1030.

(1) Upućenik nije dužan prihvatiti uputu, čak i ako je dužnik uputioca, izuzev ako mu je to obećao.

(2) Ali, kad je uputa izdana na temelju upućenikovog duga uputiocu, upućenik je dužan izvršiti je do iznosa tog duga, ako mu to ni po čemu nije teže od ispunjenja obveze prema uputiocu.

(3) Izvršenjem upute izdane na temelju upućenikovog duga uputiocu, upućenik se oslobađa u istoj mjeri svoga duga prema uputiocu.

Opoziv ovlaštenja danog upućeniku

Član 1031.

(1) Uputilac može opozvati ovlaštenje koje je uputom dao upućeniku, sve dok ovaj ne izjavi primaocu upute da prihvaća uputu ili je ne izvrši.

(2) On ga može opozvati i kad je u samoj uputi navedeno da je neopoziv te kad bi se opozivom vrijeđala neka njegova obveza prema primaocu upute.

(3) Otvaranje stečaja nad imovinom uputioca pvlači po samom zakonu opoziv upute, izuzev slučajev kad je upućenik bio već prihvatio uputu prije otvaranja stečaja, a i kad u času prihvaćanja nije znao ništa je morao znati za taj stečaj.

ODJELJAK 5.

Smrt i lišenje poslovne sposobnosti

Član 1032.

Smrt uputioca, primaoca upute ili upućenika a i lišenje poslovne sposobnosti nekoga od njih, nema utjecaja na uputu.

ODJELJAK 6.

Uputa u obliku papira na donosioca

Član 1033.

(1) Pismena uputa može biti izdana na donosioca.

(2) U tom slučaju svaki imalac papira ima prema upućeniku položaj primaoca upute.

(3) Odnosi koji uputom nastaju između primaoca upute i uputioca nastaju u ovom slučaju samo između svakog pojedinog imaoča papira i osobe koja mu je papir ustupila.

ODJELJAK 7.

Uputa u obliku papira po naredbi

Član 1034.

Pismena uputa koja glasi na novac, na vrijednosne papire ili na zamjenjive stvari može biti izdana s odredbom po naredbi, ako je upućenik osoba koja se bavi privrednom djelatnošću i ako ono što treba da izvrši ulazi u okvir te djelatnosti.

Glava XXXI

BANKARSKI NOVČANI DEPOZITI

ODJELJAK 1.

Novčani depozit

Pojam

Član 1035.

(1) Ugovor o novčanom depozitu je sklopljen kada se banka obvezala primiti, a deponent položiti kod banke određeni novčani iznos.

(2) Ovim ugovorom banka stječe pravo raspolagati deponiranim novcem i dužna je vratiti ga prema uvjetima predviđenim u ugovoru.

Otvaranje računa

Član 1036.

(1) Na temelju ugovora o novčanom depozitu banka otvara račun u korist i na teret kojeg upisuje sva potraživanja i dugovanja koja proizađu iz poslova s deponentom ili za njegov račun s trećim.

(2) Ne upisuju se u račun ona potraživanja odnosno dugovanja za koje se ugovorne strane dogovore da ih isključe.

Otklanjanje dugovnog salda

Član 1037.

(1) Banka je obvezna obavljati isplate s računa u granicama raspoloživih sredstava.

(2) Ako je banka obavila jednu ili više uplata i isplata u okviru ugovora o depozitu, koje čine račun pasivnim, o tome mora bez odgađanja obavijestiti deponenta koji je dužan odmah poduzeti mjere radi otklanjanja dugovnog salda.

Vrste novčanih depozita

Član 1038.

(1) Novčani depozit može biti po viđenju ili oročen, s otkaznim rokom i bez otkaznog roka, s posebnom namjenom i bez namjene.

(2) Ako nije suprotno ugovoreno, smatra se da je račun novčanog depozita po viđenju, te deponent računa ima pravo raspolagati dijelom ili cijelim saldom u svakom trenutku.

Stanje računa

Član 1039.

(1) Banka je dužna obavještavati deponenta o svakoj promjeni stanja na njegovu računu.

(2) Banka je dužna koncem svake godine, a ako je to ugovoreno ili uobičajeno i češće, poslati izvještaj o stanju računa (saldo).

Mjesto uplata i isplata

Član 1040.

Ako među ugovornim stranama nije drugačije dogovoreno, nalozi za uplatu i isplatu s računa deponenta upućuju se u sjedište banke kod koje je račun otvoren.

Postojanje više računa

Član 1041.

U slučaju da ista osoba ima kod jedne banke ili kod više njezinih poslovnih jedinica više računa, svaki od tih računa je samostalan.

Plaćanje kamate

Član 1042.

(1) Banka plaća kamatu na sredstva koja su kod nje deponirana, ako zakonom nije drugačije određeno.

(2) Visina kamate utvrđuje se ugovorom o deponiranju sredstava, a ako ugovorom ništa nije predviđeno, plaća se zakonska kamata.

ODJELJAK 2.

Ulog na štednju

Štedna knjižica

Član 1043.

(1) Ako je novčani depozit primljen kao ulog na štednju, banka odnosno štedno-kreditna organizacija izdaje deponentu štednu knjižicu.

(2) Štedna knjižica može biti izdana samo na ime određene osobe ili na donosioca.

Upis u knjižicu

Član 1044.

(1) U štednu knjižicu se unose sve uplate i podizanja novca.

(2) Upisi u knjižicu potvrđeni pečatom banke i potpisom ovlaštene osobe dokaz su o uplatama odnosno podizanjima u odnosima između banke i ulagača.

(3) Suprotan sporazum je ništav.

Plaćanje kamate

Član 1045.

Na uloge na štednju plaća se kamata.

Vrste uloga na štednju

Član 1046.

Ulozi na štednju mogu biti po viđenju ili oročeni s otkaznim rokom i bez otkaznog roka.

Glava XXXII

DEPONIRANJE VRIJEDNOSNIH PAPIRA

Pojam

Član 1047.

Ugovorom o deponiranju vrijednosnih papira banka se obvezuje da će, uz naknadu, preuzeti vrijednosne papire radi čuvanja i vršenja prava i obveza koje se u vezi s tim zahtijevaju.

Vršenje prava

Član 1048.

Ako nije drugačije ugovoreno, banka može vršiti prava iz deponiranih vrijednosnih papira isključivo za račun deponenta.

Dužnosti banke

Član 1049.

(1) Banka je dužna osigurati čuvanje vrijednosnih papira s brižljivošću koja se zahtijeva od ostavoprimca uz naknadu i za račun deponenta poduzimati i sve radnje radi očuvanja i ostvarivanja njegovih prava iz vrijednosnih papira.

(2) Ako između ugovornih strana nije što drugo dogovoreno, banka je dužna naplaćivati dospjele kamate, glavicu i uopće sve svote na koje deponirani papiri daju pravo, čim oni dospiju za isplatu.

(3) Banka je dužna staviti na raspolaganje deponentu naplaćene svote, a ako ovaj ima kod banke račun s novčanim depozitom, upisati ih u korist tog računa.

Vraćanje vrijednosnih papira

Član 1050.

(1) Banka je dužna na zahtjev deponenta vratiti vrijednosne papire u svako doba.

(2) Vraćanje se, u pravilu, obavlja u mjestu gdje je izvršeno deponiranje.

(3) Predmet vraćanja su sami vrijednosni papiri, ako između ugovornih strana nije dogovoreno da vraćanje može biti izvršeno plaćanjem odgovarajućeg iznosa.

(4) Vraćanje se može izvršiti samo deponentu ili njegovim pravnim sljedbenicima ili osobama koje oni označe, čak i kad je iz samih papira vidljivo da oni pripadaju trećim.

Zahtjevi trećih osoba

Član 1051.

O svakom zahtjevu koji treća osoba istakne u pogledu deponiranih papira banka je dužna izvjestiti deponenta.

Glava XXXIII

BANKARSKI TEKUĆI RAČUN

Pojam

Član 1052.

Ugovorom o bankarskom tekućem računu banka se obvezuje da nekoj osobi otvori poseban račun i da

preko njega prima uplate i obavlja isplate u granicama njezinih sredstava i odobrenog kredita.

Forma ugovora

Član 1053.

Ugovor o otvaranju tekućeg računa mora biti sklopljen u pismenoj formi.

Sredstva na tekućem računu

Član 1054.

(1) Novčana sredstva na tekućem računu ostvaruju se uplatama od strane deponenta i naplatama novčanih iznosa izvršenih za njegov račun.

(2) Banka je dužna preko tekućeg računa obavljati plaćanja za deponenta i onda kad na računu nema pokrivača, i to u opsegu koji je predviđen ugovorom o otvaranju tekućeg računa ili posebnim sporazumom.

(3) Ova obveza banke može se isključiti ugovorom o otvaranju tekućeg računa.

Prijeboj između salda više računa

Član 1055.

Ako deponent kod iste banke ima više tekućih računa, aktivni i pasivni saldo tih računa se uzajamno prebijaju, ako nije drugačije ugovoreno.

Raspolaganje saldom

Član 1056.

Korisnik tekućeg računa može u svakom trenutku raspolagati saldom koji se na računu pojavljuje u njegovu korist, osim ako je ugovoren otkazni rok.

Primjena pravila ugovora o nalogu

Član 1057.

(1) Banka odgovara za izvršenje naloga deponenta prema pravilima ugovora o nalogu.

(2) Ako nalog treba da se izvrši u mjestu gdje banka nema poslovnu jedinicu, ona može to obaviti preko druge banke.

Trajanje računa

Član 1058.

Ako u ugovoru o otvaranju tekućeg računa nije utvrđen rok njegova trajanja, svaka ga strana može raskinuti uz otkazni rok od 15 dana.

Provizija i naknada troškova

Član 1059.

(1) Banka ima pravo uračunavati proviziju za izvršene usluge koje su obuhvaćene ugovorom o tekućem računu, a i naknadu za posebne troškove učinjene u vezi s tim uslugama.

(2) Ova svoja potraživanja banka upisuje u svoju korist u tekući račun, ako između ugovornih strana nije drugačije ugovoreno.

Dostava izvataka**Član 1060.**

(1) Pri svakoj promjeni stanja tekućeg računa banka je dužna izdati izvadak s naznakom salda i predati ga klijentu na sporazumno utvrđeni način.

(2) Smatra se da je izvadak odobren ako nije osporen u dogovorenom roku ili, ako dogovora nema, u roku od 15 dana.

(3) I nakon njegova odobrenja, izvadak računa se može osporavati zbog pogrešaka u pisanju ili u obračunu, zbog ispuštanja ili dupliranja, ali se ovo osporavanje mora poduzeti najdalje u roku od godinu dana od primitka računa o likvidaciji salda po zaključenju tekućeg računa, inače se pravo gasi.

Glava XXXIV**UGOVOR O SEFU****Pojam****Član 1061.**

(1) Ugovorom o sefu obvezuje se banka da stavi na upotrebu korisniku sef za određeno razdoblje, a korisnik se obvezuje da za to plati banci određenu naknadu.

(2) Banka mora poduzeti sve potrebne mjere da osigura dobro stanje sefa i nadzor nad njim.

Pristup sefu**Član 1062.**

(1) Pristup sefu može se dopustiti samo korisniku ili njegovu punomoćniku.

(2) Banka ne smije držati kod sebe duplikat ključa ili ključeva koji se predaju korisniku.

Predmeti koji se ne smiju staviti u sef**Član 1063.**

(1) Korisnik ne smije staviti u svoj sef predmet ili proizvod koji može ugroziti sigurnost banke ili drugih sefova.

(2) U slučaju da se korisnik ne drži ove obveze, banka može izjaviti da raskida ugovor o sefu.

Prava banke u slučaju neplaćanja**Član 1064.**

(1) Ako korisnik ne plati banci makar samo jedan obrok naknade po dospelosti, banka može raskinuti ugovor nakon proteka mjesec dana pošto korisnika preporučeni pismom opomene na naplatu.

(2) Pošto raskine ugovor banka može pozvati korisnika da isprazni sef i da joj preda ključ, pa ako korisnik to ne učini, banka može zahtijevati da se sef otvori putem suda, utvrdi njegov sadržaj i nađene stvari stave u sudski depozit ili povjere banci na čuvanje.

(3) Banka ima pravo prvenstva naplate dužne naknade nastale iz ugovora o sefu iz novčanog iznosa koji je pronađen u sefu, a i iz cijene dobivene prodajom drugih vrijednosti nađenih u sefu.

Glava XXXV**UGOVOR O KREDITU****Pojam****Član 1065.**

Ugovorom o kreditu banka se obvezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obvezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobiveni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom.

Forma i sadržaj**Član 1066.**

(1) Ugovor o kreditu mora biti sklopljen u pismenoj formi.

(2) Ugovorom o kreditu utvrđuju se iznos te uvjeti davanja, korištenja i vraćanja kredita.

Otkaz davaoca kredita**Član 1067.**

(1) Ugovor o kreditu banka može otkazati prije isteka ugovorenog roka ako je kredit korišten u suprotnosti s njegovom namjenom.

(2) Ugovor o kreditu banka može otkazati prije isteka ugovorenog roka i u slučaju insolventnosti korisnika čak i kad nije utvrđena sudskom odlukom, u slučaju prestanka pravne osobe ili smrti korisnika, ako bi u tim slučajevima davalac kredita došao u bitno nepovoljniji položaj.

Odustajanje od ugovora i vraćanje kredita prije roka**Član 1068.**

(1) Korisnik kredita može odustati od ugovora prije nego što je počeo koristiti kredit.

(2) Korisnik kredita može vratiti kredit i prije roka određenog za vraćanje, ali je dužan o tome unaprijed obavijestiti banku.

(3) U oba slučaja korisnik kredita dužan je naknaditi štetu ako ju je davalac kredita pretrpio.

(4) U slučaju vraćanja kredita prije određenog roka banka ne može uračunati kamatu za vrijeme od dana vraćanja kredita do dana kada je po ugovoru trebalo da bude vraćen.

Glava XXXVI**UGOVOR O KREDITU NA TEMELJU ZALOGA VRIJEDNOSNIH PAPIRA****Pojam****Član 1069.**

Ugovorom o kreditu na temelju zaloga vrijednosnih papira banka odobrava kredit u određenoj svoti uz osiguranje zalogom vrijednosnih papira koji pripadaju korisniku kredita ili trećem koji na to pristane.

Forma i sadržaj**Član 1070.**

Ugovor o kreditu na temelju zaloge vrijednosnih papira mora biti sklopljen u pismenoj formi i sadržati naznačene vrijednosne papire koji se zalažu, naziv odnosno tvrtku i sjedište odnosno prebivalište imaoца papira, iznos i uvjete odobrenog kredita te iznos i vrijednost papira koji je uzet u obzir za odobrenje kredita.

Kad banka može prodati založene papire**Član 1071.**

Ako korisnik ne vrati po dospelosti dobiveni kredit, banka može prodati založene vrijednosne papire.

Glava XXXVII**AKREDITIVI****Obveza akreditivne banke i forma akreditiva****Član 1072.**

(1) Prihvatanjem zahtjeva nalagodavca za otvaranje akreditiva, akreditivna se banka obvezuje da će korisniku akreditiva isplatiti određenu novčanu svotu ako do određenog vremena bude udovoljeno uvjetima navedenim u nalogu za otvaranje akreditiva.

(2) Akreditiv mora biti sastavljen u pismenoj formi.

Kada nastaje obveza prema korisniku**Član 1073.**

(1) Banka je obvezna prema korisniku od dana kada mu je otvaranje akreditiva saopćeno.

(2) Nalogodavac je vezan izdanim nalogom od trenutka kad je nalog prispio banci.

Nezavisnost akreditiva od drugoga pravnog posla**Član 1074.**

Akreditiv je nezavisan od ugovora o prodaji ili drugoga pravnog posla u povodu koga je akreditiv otvoren.

Dokumentarni akreditiv**Član 1075.**

Dokumentarni akreditiv postoji kada je banka obvezna isplatiti korisniku akreditiva određenu novčanu svotu pod uvjetom da joj budu podneseni dokumenti prema uvjetima utvrđenim u akreditivu.

Dužnost akreditivne banke**Član 1076.**

Banka koja otvara dokumentarni akreditiv dužna je izvršiti klauzule plaćanja pod uvjetima predviđenim u akreditivu.

Vrste dokumentarnog akreditiva**Član 1077.**

(1) Dokumentarni akreditiv može biti opoziv ili nepoziv.

(2) Ako nije izričito drugačije ugovoreno, akreditiv je uvijek opoziv, čak i kada je otvoren za određeno razdoblje.

Opozivi akreditiv**Član 1078.**

Opozivi dokumentarni akreditiv ne vezuje banku prema korisniku te ga u svakom trenutku može izmijeniti ili opozvati na zahtjev nalagodavca ili na vlastitu inicijativu, ako je to u interesu nalagodavca.

Neopozivi akreditiv**Član 1079.**

(1) Neopozivi dokumentarni akreditiv sadrži samostalnu i neposrednu obvezu banke prema korisniku.

(2) Ta obveza može biti ukinuta ili izmijenjena samo sporazumom svih zainteresiranih strana.

(3) Neopozivi dokumentarni akreditiv može biti potvrđen od neke druge banke, koja time, pored akreditivne banke, preuzima samostalnu i neposrednu obvezu prema korisniku.

(4) Notifikacija akreditiva korisnika od neke druge banke nije sama po sebi potvrđivanje ovog akreditiva.

Dužnosti banke u pogledu dokumenata**Član 1080.**

(1) Banka je dužna ispitati da li su dokumenti u svemu jednaki zahtjevima nalagodavca.

(2) Kada dobije dokumente, banka mora u najkraćem roku o tome obavijestiti nalagodavca i ukazati mu na utvrđene nepravilnosti i nedostatke.

Granice odgovornosti banke**Član 1081.**

(1) Banka ne preuzima nikakvu odgovornost ako su podneseni dokumenti na izgled jednaki s uputama nalagodavca.

(2) Ona ne preuzima nikakvu obvezu u pogledu robe koja je predmet otvorenog akreditiva.

Prenosivost i djeljivost akreditiva**Član 1082.**

(1) Dokumentarni akreditiv je prenosiv ili djeljiv samo ako je banka koja otvara akreditiv u korist korisnika koga je označio nalagodavac ovlaštena u uputama prvog korisnika da plati u cjelini ili djelomično jednom ili većem broju trećih osoba.

(2) Akreditiv može prenijeti, na temelju izričitih uputa, samo banka koja ga otvara, i to samo jedanput, ako nije suprotno ugovoreno.

Glava XXXVIII

BANKARSKA GARANCIJA

Pojam

Član 1083.

(1) Bankarskom garancijom obvezuje se banka prema primaocu garancije (korisniku) da će mu za slučaj da mu treća osoba ne ispuní obvezu o dospelosti namiriti obvezu ako budu ispunjeni uvjeti navedeni u garanciji.

(2) Garancija mora biti izdana u pismenoj formi.

Namirenje obveze iz garancije u novcu

Član 1084.

Banka namiruje obvezu iz garancije u novcu i u slučaju da se garancijom osigurava nenovčana obveza.

Potvrda garancije (supergarancija)

Član 1085.

Ako druga banka potvrdi obvezu iz garancije, korisnik može svoje zahtjeve iz garancije podnijeti bilo banci koja je izdala garanciju, bilo onoj koja ju je potvrdila.

Ustupanje prava iz garancije

Član 1086.

Svoja prava iz bankarske garancije korisnik može ustupiti trećem samo s ustupanjem potraživanja koje je osigurano garancijom i prijenosom svojih obveza u vezi s osiguranim potraživanjem.

Garancija »bez prigovora«

Član 1087.

(1) Ako bankarska garancija sadrži klauzulu »bez prigovora«, »na prvi poziv« ili sadrži riječi koje imaju isto značenje, banka ne može isticati prema korisniku prigovore koje nalogodavac kao dužnik može isticati prema korisniku po osiguranoj obvezi.

(2) Nalogodavac je dužan platiti banci svaki iznos koji je banka platila po osnovi garancije izdane s klauzulom iz prethodnog stava.

(3) Korisnik garancije duguje nalogodavcu iznos primljen po osnovi garancije na koji inače ne bi imao pravo zbog opravdanih prigovora nalogodavca.

Glava XXXIX

PRIMJENA ODREĐABA O BANKARSKOM POSLOVANJU

Član 1088.

Odredbe čl. 1035. do 1087. ovog zakona na odgovarajući se način primjenjuju i na organizacije udruženog rada i druge društvene pravne osobe, ako su zakonom ovlaštene za obavljanje određenih bankarskih poslova.

Glava XL

NAGODBA

Pojam

Član 1089.

(1) Ugovorom o nagodbi osobe između kojih postoji spor ili neizvjesnost o nekom pravnom odnosu, a pomoću uzajamnih popuštanja, prekidaju spor odnosno otklanjaju neizvjesnost i određuju svoja uzajamna prava i obveze.

(2) Postoji neizvjesnost i kad je ostvarenje određenog prava nesigurno.

U čemu se sastaje uzajamna popuštanja

Član 1090.

(1) Popuštanje se može sastojati, među ostalim, u djelomičnom ili potpunom priznavanju nekog zahtjeva druge strane. ili u odricanju od nekoga svog zahtjeva; u uzimanju na sebe neke nove obveze; u smanjenju kamatne stope; u produljenju roka; u pristajanju na djelomične otplate; u davanju prava na odustajanje.

(2) Popuštanje može biti uvjetno.

(3) Kad samo jedna strana popusti drugoj, na primjer, prizna pravo druge strane, onda to nije nagodba, te ne podliježe pravilima o nagodbi.

Spособnost

Član 1091.

Za sklapanje ugovora o nagodbi potrebna je sposobnost za raspolaganje pravom koje je predmet nagodbe.

Predmet

Član 1092.

(1) Predmet nagodbe može biti svako pravo kojim se može raspolagati.

(2) Pravovaljana je nagodba o imovinskim posljedicama krivičnog djela.

(3) Ne mogu biti predmet nagodbe sporovi koji se tiču statusnih odnosa.

Primjena odredbe o dvostranim ugovorima

Član 1093.

(1) Za ugovor o nagodbi vrijede opće odredbe o dvostranim ugovorima, ako za njega nije što drugo predviđeno.

(2) Kad pod nazivom nagodbe ugovaratelji obave neki drugi posao, na njihove odnose ne primjenjuju se odredbe zakona koje vrijede za nagodbu, već one koje vrijede za stvarno obavljeni posao.

Prekomjerno oštećenje

Član 1094.

Zbog prekomjernog oštećenja ne može se tražiti poništenje nagodbe.

Učinak nagodbe prema jamcima i zalagodavcima**Član 1095.**

(1) Ako je nagodbom izvršena novacija obveze, jamac se oslobađa odgovornosti za njezino ispunjenje, a prestaje i zalog koji je dao netko treći.

(2) Inače, jamac i treći koji je dao svoju stvar u zalog ostaju i nadalje u obvezi, a njihova odgovornost može biti smanjena nagodbom, ali ne i povećana, izuzev ako su se suglasili s nagodbom.

(3) Kad dužnik nagodbom prizna sporno potraživanje, jamac i zalagodavac zadržavaju pravo da istaknu vjerovniku prigovore kojih se dužnik nagodbom odrekao.

Nagodba o poslu koji se može poništiti**Član 1096.**

(1) Pravovaljana je nagodba o pravnom poslu čije je poništenje mogla tražiti jedna strana, ako je ona u času sklapanja nagodbe znala za tu mogućnost.

(2) Ali je ništava nagodba o ništavom pravnom poslu i kad su ugovaratelji znali za ništavost i htjeli nagodbom da je otklone.

Ništavost nagodbe**Član 1097.**

(1) Nagodba je ništava ako je zasnovana na pogrešnom vjerovanju oba ugovaratelja da postoji pravni odnos koji u stvari ne postoji. I ako bez toga pogrešnog vjerovanja ne bi među njima bilo ni spora ni neizvjesnosti.

(2) Isto vrijedi i kad se pogrešno vjerovanje ugovaratelja odnosi na obične činjenice.

(3) Odricanje od ove ništavosti nema pravnog učinka i ono što je dano na ime izvršenja obveza iz takve nagodbe može se naizg tražiti.

Ništavost jedne odredbe nagodbe**Član 1098.**

Odredbe nagodbe čine cjelinu, te ako je jedna odredba ništava, cijela nagodba je ništava, izuzev kada se iz same nagodbe vidi da se ona sastoji iz nezavisnih dijelova.

Dio treći**MJERODAVNO PRAVO U SLUČAJU
SUKOBA REPUBLIČKIH ODNOSNO
POKRAJINSKIH ZAKONA****Primjena ovog dijela zakona****Član 1099.**

Odredbe ovog dijela zakona primjenjuju se na obvezne odnose koji su uređeni zakonima republika odnosno autonomnih pokrajina.

Mjerodavno pravo u pogledu nekretnina**Član 1100.**

Na prava i obveze u pogledu nekretnina primjenjuje se pravo republike odnosno autonomne pokrajine na čijem se teritoriju nekretnina nalazi.

Mjerodavno pravo kod ugovornih odnosa**Član 1101.**

(1) Na prava i obveze iz ugovora primjenjuje se pravo republike odnosno autonomne pokrajine koje su ugovorne strane izabrale.

(2) Ako ugovorne strane nisu izabrale mjerodavno pravo primjenjuje se pravo republike odnosno autonomne pokrajine na čijem teritoriju je ugovor sklopljen.

Mjerodavno pravo u slučaju uzrokovanja štete**Član 1102.**

(1) Na prava i obveze koje nastaju uzrokovanjem štete izvan ugovornog odnosa primjenjuje se pravo republike odnosno autonomne pokrajine na čijem teritoriju je izvršena štetna radnja ili su nastupile štetne posljedice.

(2) Na prava i obveze koje nastaju uzrokovanjem štete izvan ugovora izvršene sukcesivnim radnjama ili s višestrukim posljedicama mjerodavno je pravo republike odnosno autonomne pokrajine na čijem je teritoriju radnja barem djelomično poduzeta ili je posljedica barem djelomično nastupila.

(3) Ako se kao oštećenik u slučaju uzrokovanja štete krivičnim djelom pojavljuje maloljetnik ili druga osoba kojoj je bila ili joj je štetnom radnjom bitno umanjena radna ili životna sposobnost, za obvezu odgovorne osobe da nadoknadi štetu može biti mjerodavno i pravo republike odnosno autonomne pokrajine na čijem se teritoriju nalazi prebivalište oštećenika, odnosno čiji je on državljanin.

(4) Organ nadležan da odlučuje o naknadi štete pri izboru između više mjerodavnih prava primijenit će pravo koje je za oštećenika najpovoljnije.

Mjerodavno pravo za ostale obvezne odnose**Član 1103.**

Na prava i obveze koje proizlaze iz jednostrane izjave volje, stjecanja bez osnove, posloводства bez nalogu i drugih pravnih činjenica primjenjuje se pravo republike odnosno autonomne pokrajine na čijem su teritoriju ti poslovi poduzeti, odnosno na čijem su teritoriju te činjenice nastale.

Pravo mjerodavno za zastaru**Član 1104.**

Na zastaru prava i obveza primjenjuje se pravo koje je mjerodavno za sadržaj tih prava i obveza.

Obvezni odnos nastali izvan SFRJ**Član 1105.**

Na prava i obveze koji nisu nastali na teritoriju Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, ako sudionici obveznih odnosa nisu izabrali mjerodavno pravo, primjenjuje se pravo republike odnosno autonomne pokrajine na čijem se teritoriju ta prava i obveze ostvaruju, a ako se prava i obveze ostvaruju na teritoriju više republika odnosno autonomnih pokrajina ili se ostvaruju izvan Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, primjenjuje se pravo republike odnosno autonomne pokrajine na čijem se teritoriju ta prava i obveze ostvaruju.

publike Jugoslavije, mjerodavno je pravo republike odnosno autonomne pokrajine koje je u najbližoj vezi s ugovorom odnosno drugim obveznim odnosom.

Dio četvrti

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Primjena ovog zakona

Član 1108.

Odredbe ovog zakona neće se primjenjivati na obvezne odnose koji su nastali prije stupanja na snagu ovog zakona.

Primjena običaja

Član 1107.

(1) Odredba općih ili posebnih uzanci kojom se utvrđuje pretpostavka da su ugovorne strane pristale na primjenu uzanci, ako ih nisu ugovorom isključile, neće se primjenjivati poslije stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Opće uzance za promet robom („Službeni list FNRJ“, br. 15/54) neće se primjenjivati poslije stupanja na snagu ovog zakona u pitanjima koja su njime regulirana.

(3) Ako su opće ili posebne uzance ili drugi trgovinski poslovni običaji suprotni dispozitivnim normama ovog zakona, primjenjivat će se odredbe ovog zakona, osim ako su strane izričito ugovorile primjenu uzanci odnosno drugih trgovinskih poslovnih običaja.

Prestanak važenja drugih propisa

Član 1108.

Na dan stupanja na snagu ovog zakona prestaje važiti Zakon o zastarjelosti potraživanja („Službeni list FNRJ“, br. 40/53 i 57/54).

Stupanje na snagu ovog zakona

Član 1109.

Ovaj zakon stupa na snagu 1. listopada 1978.

ODLIKOVANJA

U K A Z

PREDSJEDNIK

SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE
JUGOSLAVIJE

na temelju člana 337. točka 4. Ustava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i člana 4. Zakona o odlikovanjima Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, odlučuje da se

odlikuju:

Iz SR Hrvatske

— za osobite zasluge i postignute uspjehe u radu od značenja za socijalističku izgradnju zemlje

ORDENOM ZASLUGA ZA NAROD SA SREBRNIM
ZRAKAMA

Lovovina Ivana Anka, Slade Blažo Vinko;

— za osobite zasluge u stvaranju i širenju bratstva i jedinstva među našim narodima i narodnostima

ORDENOM BRATSTVA I JEDINSTVA SA SREBRNIM
VIJENCEM

Katalinić Marina Lovre, Kovačević Duje Vinka, Peović Murka Ivan, Racetin Jože Mate;

— za osobite zasluge i postignute uspjehe u radu od značenja za napredak zemlje

ORDENOM RADA SA ZLATNIM VIJENCEM

Bečer Mate Božo, Cvetić Eda Edo, Hrabrov Jakova Ivo;

— za zasluge i postignute uspjehe u radu od značenja za socijalističku izgradnju zemlje

ORDENOM ZASLUGA ZA NAROD SA SREBRNOM
ZVIJEZDOM

Bačić Luke Tomislav, Franić Marina Tonko, Grafina Josipa Stjepan, Popadić Bogosava Ljubomir, Rožić Ivana Ante, Rožić Špira Marin, Santić Nikole Kolja, Santić Andrije Tomislav, Zivalj Jakova Dušan;

— za zasluge i postignute uspjehe u radu od značenja za napredak zemlje

ORDENOM RADA SA SREBRNIM VIJENCEM

Cesar Ivana Antun, Giro-Mikačić Frane Tonka, Guina Jože Marin, Gulan Andrije Ante, Maras Ante Ante, Matešić Ivana Rafael, Miše Špira Božo, Miše Ante Ivo, Palić Josipa Josip, Rade Jože Ante, Radoš Marka Mirko, Stanić Jure Jurica, Stojanović Ilje Milan, Subotić Nikole Vojin, Tomašić-Erjavec Franje Ivanka, Vukić Frane Ljubo;

— za zalaganje i postignute uspjehe u radu

MEDALJOM RADA

Bračić Paška Ivan, Jakšić Dmitra Stojan, Javor-Jović Nike Elza, Kožul Šime Ive, Kučina-Radojčić Steve Pava, Marnika Mate Baldo, Mičić Anđela Marko, Radeka Miloša Miloš, Zednik Josipa Josip;

Iz SR Srbije

— za osobite zasluge i postignute uspjehe u radu od značenja za socijalističku izgradnju zemlje

ORDENOM ZASLUGA ZA NAROD SA SREBRNIM
ZRAKAMA

Vukin Zivana Stojan;

— za osobite zasluge i postignute uspjehe u radu od značenja za napredak zemlje